T.C
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

XIX.YY. ŞAİRİ ŞEYH HACI ABDULLAH FERDÎ EFENDİ HAYATI, ESERLERİ, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE DÎVÂNININ TENKİTLİ METNİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Şükran AVCIL

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Yaşar AYDEMİR

Ankara-2010

ÖNSÖZ

Şeyh Hacı Abdullah Ferdi Efendi, XVIII. asrın sonları ile XIX. asrın ilk yarısında yaşamıştır. Yaşadığı dönemde İstanbul'da bir hayli şöhret bulmuş olan şâir hakkında bugüne kadar ilmi bir çalışma yapılmamıştır.

Biz bu çalışmamızda Şeyh Hacı Abdullah Ferdi Efendi'nin hayatı ve eserleri hakkında bilgi vererek dîvânın transkripsiyonlu metnini hazırladık.

Çalışmamızda Şeyh Hacı Abdullah Ferdi Efendi'nin bilinen tek nüshası Süleymaniye Kütüphanesinde (Hacı Mahmut Efendi Bölümü, No:3378) bulunan Dîvân'ın tertibini muhafaza ederek bütün şiirleri numaralandırdık. Eserde, Arapça ve Farsça şiirler de mevcuttur.

Metin içerisindeki vezin ve anlam eksikliklerini tamamlamak için ilave ettiğimiz, değiştirdiğimiz hece ve kelimeleri [ ] içerisinde, aynı gerekçe ile dizilişine müdahale ettiğimiz; çıkardığımız hece ve kelimeleri de dipnotta gösterdik. Müstensih hatası olarak düşündüğümüz herhangi bir kelimeyi farklı okumuş veya kelimeyi okuyamamışsak, veyahut da, nüsha okunamayacak halde tahrip olmuşsa, kelimenin yerini ………… şeklinde boş bırakıp dipnotta buna da işaret ettik.

Bütün çabalarımıza rağmen, vezin kusuru görülen beyit ve mısralar düzeltilememişse, vezni problemli görülen beyit veya mısraların bu problemi dipnotta belirtilmiştir.

Ayrıca bazı şiirlerin veznini tespit edemediğimiz için bunları da dipnotlar halinde verdik.

Çalışmamızın sonunda verdiğimiz kaynakçaya, dipnotta verdiğimiz eserlerin yanı sıra faydalandığımız kaynaklar da ilave edilmiştir.

Çalışmamızda Şeyh Hacı Abdullah Ferdî Efendi'nin tahsili, tarikâtı, edebi kişiliği, eserleri ve ölümü hakkında bilgi vermeye çalıştık.

Şeyh Hacı Abdullah Ferdî Efendi'nin Divân'ı üzerine çalışmam esnasında bana destek olan danışmanım, hocam Prof. Dr. Yaşar Aydemir'e sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Bu süreçte yardımlarını gördüğüm Prof. Dr. Ahmet Mermer, Doç. Dr. Birsel Oruç, Yrd. Doç. Dr. Ersin Güngördü, Fatih Yerdemir ve Araştırma Görevlisi Murat Özcan'a teşekkürü de bir borç bilirim.

Ayrıca, hayatım boyunca desteklerini her an hissettiğim aile üyelerime de bana olan sonsuz güvenleri nedeniyle teşekkür ederim.

Şükran AVCIL

Ankara-2010

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ i

İÇİNDEKİLER... iii

KISALTMALAR iv

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞEYH HACI ABDULLAH FERDÎ EFENDİ'NİN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ, ESERLERİ

A- HAYATI 1

B- KİŞİLİĞİ 2

1.Edebi Şahsiyeti 2

a)Şiir ve Şâir Hakkındaki Görüşleri 2

C-DİL VE ÜSLUP 5

D- DİVANDA BULUNAN DEYİMLER..12

E- FERDÎ'NİN ETKİLENDİĞİ ŞÂİRLER 15

F- ESERLERİ 21

İKİNCİ BÖLÜM

DİVANIN ŞEKİL VE MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

A)ŞEKİL ÖZELLİKLERİ 22

1) Nazım Şekilleri 22

2) Vezin...25

3) Kafiye ve Redif...26

B) MUHTEVA ÖZELLİKLERİ 27

SONUÇ 38

KAYNAKÇA 40

METİNİN KURULUŞUNDA TAKİP EDİLEN YOL 41

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METİN 43

ÖZET 326

ABSTARCT 327

KISALTMALAR

A.g.e	: Adı geçen eser
Ank.	: Ankara
Arş.	: Arşiv
Bkz.	: Bakınız
Bl.	: Bölüm
C.	: Cilt
Edb.	: Edebiyat
G.	: Gazel
H.	: Hicrî
Haz.	: Hazırlayan
İst.	: İstanbul
K.	: Kaside
Ktp.	: Kütüphane
M.	: Mesnevî
M.F.	: Mikro-film
No.	: Numara
s.	: Sayfa
vr.	: Varak
Yay.	: Yayınları
T.	:Tahmis
t.	: Tarih

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞEYH HACI ABDULLAH FERDİ EFENDİ'NİN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ, ESERLERİ

A- HAYATI:

Osmanlı Müellifleri[1] adlı eserde Nakşibendi tarikatının değerli şahsiyetlerinden ve fazilet sahibi olan Şeyh Hacı Abdullah Ferdî Efendi'nin, Manisa'nın Turgutlu kazasında doğup İstanbul'da tahsilini tamamladığı yazılmışken; Tuhfe-i Nâili[2] ve Son Asır Türk Şairleri[3] adlı eserlerde ise Şeyh Hacı Abdullah Ferdî Efendi'nin, İstanbul doğumlu olup tahsilini burada tamamladıktan sonra Manisa Sancağına bağlı "Kasaba" kasabasında müftülüğe tayin edildiği yazılmaktadır. Hatta Şeyh Hacı Abdullah Ferdî Efendi'nin Dîvân'ında bu kanıyı destekleyen beyitler bulunmaktadır. Bunlar:

Didi vâḳiᶜ-i ḳuṣûr itmiş idik
Maġnîsâya o dem gitmiş idik
M. 16/32

İntiẓâr-ı âġâ ile pâşâ
Daḫi cemîle mürîd-i Maġnîsa
M.16/23

Şeyh Hacı Abdullah Ferdî Efendi, Manisa'da mesleğini uzun süre icrâ etmiş, bunun yanında edebî eserler de vermeye devam etmiştir. Kasaba'da hayır sahiplerinden Hüseyin Ağa Kütüphanesine yazdığı manzum tarih, kütüphane kapısına kazınmıştır.

1 Bursalı Mehmet Tahir Efendi, "Osmanlı Müellifleri 1299-1915", C. 1, İstanbul 1333,s. 98-99.
2 Cemal Kurnaz, Mustafa Tatçı, " Tuhfe-i Nâili (Mehmet Nâil Tuman)", Bizim Büro Basım Yayın Dağıtım, Anakara-2001, s.765
3 İbnü'l Emin Mahmut Kemal İnal, "Son Asır Türk Şairleri (Kemâlü'ş Şuarâ)", C.1 Haz.: Müjgan Cunbur, Ankara 1999., s.608-609

Bu kütüphanede eserlerinden; Hicri 1259'da kendi el yazısı ile yazma bir mecmua (Salât-ı Meşîşe) şerhi ile (İmam Suyuti'nin Âyât-ı Mensûha), (Mensuh Âyetler) risalesinin manzum olarak tercümesi ve şerhi bulunmaktadır.[4]

Şeyh Hacı Abdullah Ferdî Efendi Manisa'dan ayrılıp Hicaz'a gitmiştir. Hicaza gittiğinde Mekke-yi Mükerreme'de, Nakşî büyüklerinden Hindli Mehmed Can Efendi'ye intisab edip, halifeliğini almış ve daha sonra hayatının son dönemlerinde İstanbul'a dönmüştür.

Şeyhüllislam Arif Hikmet Bey[5]'in görevlendirmesiyle İstanbul'da Fatih civarındaki Emîr Buharî Dergâhı şeyhliğine tayin edilmiştir. Bu vazifesini sürdürdüğü sırada 1857-1858 yılında (Hicrî 1274) vefât etmiştir.[6]

B- KİŞİLİĞİ:

1. Edebî Şahsiyeti:

a- Şiir ve Şair Hakkındaki Görüşleri:

"Divan şiiri belli estetik anlayışa sahiptir. Ortaya konan eserler bu estetik kurallar çerçevesinde değerlendirilir. Bu değerlendirmeyi daha çok tezkireciler yapmaktadır. Bunun yanında şairin kendisi de değerlendirme yapar. Bu değerlendirme her ne kadar kendi şiirini övme, büyük üstadla kendini kıyaslama olsa da, hem devrin şiir anlayışı hem de şiirde varılması amaçlanan noktayı göstermesi açısından önemlidir. Bu değerlendirmeler, gazellerde genellikle son beyitlerde birer beyitle, varsa mesnevîlerde, kasîdelerde de böyle olmakla birlikte, farklı üslup ve

---

[4] Bursalı Mehmet Tahir Efendi, Age., s. 98-99.
[5] Şeyhülislam Hacı Arif Hikmet Bey, 1786'da İstanbuldadoğdu. 1859 vefat etmiş ve Üsküdar civarında defnedilmiştir.(Cemal Kurnaz, Mustafa Tatçı, Age. , s.607).
[6] İbnü'l Emin Mahmut Kemal İnal, Age. , s.608-609

muhtevâda oldukları için birkaç beyitte de dile getirilebilir. Hatta mesnevîlerde bunun için özel bölümlerin açıldığı görülür."[7]

Ferdî'nin de pek çok Dîvân şairi gibi, şiir ve şairliğiyle ilgili değerlendirmeleri bulunmaktadır. Biz burada Ferdî'nin, Dîvânında geçen şiir ve şairliği hakkında kullandığı terimleri ele alacağız.

"İrfan pazarında sanatlı yazılmış nazım dükkanını açıp sözünün benzersiz cevherini göstermiş:"

Açup dükkançe-yi naẓm-ı belîġın sûḳ-ı ʿirfânda
Kelâmuñ Ferdiyâ bir gevher-i nâ-yâb göstermiş
G. 159/5

"Ferdî, şâirin sözüne aldanmaması gerektiğini, şâirin dâima tutarsız olduğunu söylemektedir."

Mütelevvin görinür ḥâline uymaz ḳâli
Ferdiyâ şâʿirüñ aḳvâline aldanma ṣaḳın
G.222/8

Şâirin kendisiyle ilgili tanıtım ve değerlendirmeleri daha çok "şâir yaradılışı, şâirlik cevheri, yaratılıştan sahip olduğu sanatçı varlığı" anlamında kullanılan "tabʿ" çerçevesindedir.[8]

"Ey Ferdî! Senin şâirlik tabîatına ağyar gamıyla kekemelik geldiyse sevgilinin boyuyla yine mevzun olsun."

Ġam-ı aġyâr ile geldiyse rekâket Ferdî
Ḳâmet-i yâr ile ṭabʿuñ yine mevzûn olsun
G.227/7

[7] Harun Tolasa, "Divan Şairlerinin Kendi Şiirleri Üzerine Düşünce ve Değerlendirmeleri", Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, sayı:1, İzmir-1982, s.16-17.
[8] Harun Tolasa, a.g.e.,s.36

Şâir*, “şiir ne kadar sade ise o kadar şiveli olur”* diyor:

Ferdî ne ḳadar sâde ise şîveli sözdür

Ḳalsun bu ġazel ṣafḥa-yı dîvân arasında

G.265/5

“Ferdî bu yöntemle nazmında hayret değil korkusuyla sevgiliyi sarhoş eder:”

Bûy-ı hayret mest ider nażmında Ferdî dilleri
Bu revişde var ise ʿ Aṭṭâr geldi ibtidâ
G.35/7

“ Benim şairlik tabiatımda talih ırmak olmasa nazm bağında böyle hoş çiçekler açmaz.”

Bâġ-ı nazmımda açılmaz böyle ezhâr-ı laṭîf
Ferdiyâ tabʿ ımda fâiz olmasa cû-yı melîh
G.83/5

“Güzellik saçan nehirle susuzluğunu giderir, gönül goncası nazm bahçesinde süslenir:”

Ferdiyâ cûy-bâr-ı elṭafıyla şâd-âb olalı
Ġonce-i dili gülsitân-ı nażmda zîbâlanur
G.97/ 5

“ Ey Ferdî, bu üslubumla yazdığım şiirleri makam sahipleri okuyup hayrete düşsünler:”

Aṣḥâb-ı Maḳâmât oḳuyup eylesün
Ferdî bu reviş-i nażmımuñ velvelesidür
G.103/6

“Aşktan deliye dönmüş olan Ferdî böyle manalı, benzersiz inci gibi şiirleriyle zevk ehline sanat gösterir:”

Böyle maʻnâdar şiʿ r-i gevher-i nâ-yâb ile
Ferdî-yi şûrîde ehl-i zevke ṣanʿ at gösterür
G.123/ 4

“ Ferdî, sevgili kokusu gibi güzel kokuyla nazmını yazar:”

Misk-i ʿanberle yazar naẓmı[nı] ʿâlim Ferdî
Bû-yı cânân gibi var bunda ṣafâ nolsun bu
G.232/ 5

Ferdî’nin bir özelliği de genellikle gazellerinin son beyitinde kendisini övmesidir. Buna örnek verecek olursak:

“ Ey Ferdî! Fen adabına başkalarından tahsil etmem. Gönül her fende edib bir üstat mıdır?”

Eylemem taḥṣîl-i âdâb-ı fünûnı ġayriden
Ferdiyâ her fende üstâd-ı edîb midür göñül
G193/ 5

“ Murad almamış Ferdî, iki cihan sensiz olmaz. Çünkü sen güzellik meclisinde aşıkların zevkine tat verirsin :”

Dü ʿâlem sensiz itmez Ferdi-yi nâ-şâdı leẕẕet-yâb
Melâḥat meclisinde ẕevḳ-i ʿuşşâḳa nemeksin sen
G.223/ 5

C. DİL VE ÜSLUP

Ferdî’nin Dîvân’ına genel olarak baktığımızda dilinin oldukça sade olduğunu, deyimlere yer verdiğini genellikle terkipsiz söyleyişlerin tercih edildiği ve terkipli söyleyişlerin de çoğunlukla iki kelimeyi geçmediğini görüyoruz.

“Vakitsiz geldim deme her vaktin himmeti hazırdır. Sultan Abdülkâdir’ in sohbeti ruhladır:”

Bî-vaḳt geldim deme her vaḳt ḥâżırdur himmeti
Rûḥladur ṣoḥbeti sulṭân ʻAbdulḳâdirüñ
K.9/5

"*Bu şikayet değil hikayedir. Halimi bilme de kifâyetdir:*"

Bu şikayet degildür ḥikâyetdür
Ḥalimi bilmede kifâyetdür
M. 16/7

"*Ona kimi bıçak, kimi taş vurur. Ne başı, ne beyni ne de kaşı gözü kalır:*"

Kimi urur bıçaḳ aña kimi ṭaş
Ne baş beyni ḳalur anda ne göz ḳaş
M.29/10

"*Aşk derdinin çaresi çaresizlik olduğunda, aşık bu ya her işinde daima nâçâr olur:*"

Çâresizlik oldıġından derd-i ʿaşḳuñ çâresi
Her işinde dâʿimâ nâçâr olur ʿâşıḳ bu yâ
G. 47/2

"*Sen gönül maksadını uzaklarda ararsın ama candadır. Canı terk edenlerin canı canandadır.*"

Sen ıraḳlarda ararsın maḳṣad-ı dil cândadur
Terk-i cân idenlerüñ cânı hemân cânândadur
G. 94/1

"*Canım aşk ateşinde yanmaya alışıktır. Onu gönül tekkesine koy çünkü o bir Işıktır.*"

ʿAşḳ âteşine yanmaġa cânım alışıḳdur
Ḳo tekye-yi dilde anı ki eski ışıḳdur
G.105/1

"*Laʿl-i nâbını emerek benzimize kan gelir. Yanaklarını öperek cismimize can gelir.*"

Laʿl-i nâbuñ emerek beñzimize ḳan gelür
Öperek ruẖlarıñı mürdemize cân gelür
G.112/1

“Sevgiliden ayrılalı onun ne selamı ne sözü ne de haberi gelmektedir:”

Ayrılaldan o perînüñ ne selâmı geliyor
Ne kelâmı işidildi ne peyâmı geliyor
G.136/1

“Gerçi Mecnun daʿima Leyla’yı arar. Hakka gönülden bağlı olan Mevlâ’yı arar.”

Gerçi Mecnûn dâʿimâ Leylâ arar
Ḥaḳḳa dil-bende olan Mevlâ arar
G.138/1

“Ey şah lutf eyleyip başımın üzerine ayağını koysan, gözlerimin yaşı senin gözüne zemzem olurdu:”

Başım üzre ayaġın luṭf eyleyüp ḳoysañ şehâ
Gözlerüm yaşı olurdı çeşmine zemzem benim
G. 205/4

“Alem derdimi bilse halime acırdı. Bâdeme merhem olur:”

Derdimi bilse acırdı ḥâlime ʿâlem benim
Sîne-yi kâfûr olur bâdeme merhem benim
G.205/1

“Aşk ateşinde yanmak için Mecnûn’a gerek yok. Gözümün yaşını söndürmeye de Ceyhuna gerek yok:”

ʿAşḳ âteşine yanmaġa Mecnûn niye lâzım
Çeşmim yaşı söndürmege Ceyḥûn niye lâzım
G.208/1

Şâir gazellerinin çoğunda redifi tercih etmiştir. Rediflerin çoğunluğu Türkçe kelimelerden seçilmiştir.

Ferdi’nin gazelleri genellikle 5 beyitlidir. Ferdî’nin gazellerinin beyit sayısının az olması onun dolgun bir söyleyişe sahip olduğunu göstermez. Ferdi’nin şiirlerinde beyit sayısının azlığı veya çokluğu çok da önemli değildir. Çünkü beğendiği bir redifi veya kafiyeyi birkaç gazelde tekrarladığı görülmektedir:

Nûr-ı ruẖsâruñ görenler ehl-i îmân old[ı] hep
Gûş iden sırr-ı dehânuñ ehl-i ʿirfân oldı hep
G.56/1

Şems-i ruẖsâruñ gören dîdâra müştâḳ oldı hep
Zülfüñe dil baġlayan dünyâdan ıṭlâḳ oldı hep
G. 57/1

Kûy-ı dil-berde bu şeb ʿuşşâḳ mihmân oldı hep
Kendüler cemʿ oldılar diller perîşân oldı hep
G. 64/1

Bir başka örnek ise:

ʿÂlem-i maʿnâda yâr ile viṣâl itdüm bu şeb
Ḥüsn-i taʿbîrinde çoḳ fikir muẖâl itdüm bu şeb
G.61/1

Sînemi ol mest-i nâza câme-ẖᵛâb itdüm bu şeb
Reşk ile sözdür diyen mâhtâb itdüm bu şeb
G.65/1

Yâri tenhâ avladum çoḳ ḥasbiḥâl itdüm bu şeb
ʿUḳde-yi mâ fi'ż-żamîrim heb suʿâl itdüm bu şeb
G 66/1

Matla beyitlerini örnek olarak vereceğimiz bu gazellerin diğer beyitlerinde de aynı şekilde tekrar etmektedir:

Âferîn ey meh-i ferḥunde-liḳâ-ı iḳbâl
Burc-ı tevfîḳe ilâhîden olup cilve-nümâ
T. 26/1

Âferin ey meh-i ferhunde-liḳâ-ı iḳbâl
Burc-ı tevfîḳ-i ilâhîden olup cilve-nümâ
T. 27/1

Bu örnekte gördüğümüz gibi Ferdi'nin hayatta iken Dîvân'ını tertip edememesi, şiirlerinde seçme yapamadığını düşündürmektedir. Bu görüşümüzü,

kaside nazım şekliyle yazdığı manzumelerden sonra, nazım şekli ayrımı yapmaksızın bütün manzumeleri alfabetik sırayla dizmiş olması da kuvvetlendirmektedir.[9]

Ferdi Dîvân'ında teşbîh, tenâsüb, telmih, tecâhül-i ârîf, tekrir, istifam, istiare, hüsn-i tâlîl, teşhis gibi edebi sanatların güzel örneklerini vermiştir. Aşağıya aldığımız bir kaç beyit, divanda bulunan telmih sanatının kullanımına örnektir:

Düzde-yi *Ḳâf-ı* ḳanâʿ atda yiri *ʿAnḳâ* iken
Cîfe-yi dünyâya gâhîce tenezzül gösterür
G.113/7

Ġamze-yi pür-çîn ġadab geldüñ şehâ dîvân idüp
Tîr-i Rüstem mi ʿ aceb bu ẖançer-i dârâ mıdur
G.126/2

Gerçi *Mecnûn* dâʿ imâ *Leylâ* arar
Ḥaḳḳa dil-bende olan *Mevlâ* arar
G138/1

Ṭıfl-ı nev-restede olsa yine *ʿİsâ* dem olur
Şîr-i Meryemle anı besler ise mâder-i feyż
G. 163/6

Bezm itse sâġar-ı Cemdür cihânı gösterür
Gâhi abdâlân-ı ʿ aşḳa *tâc-ı Edhemdür* göñül
G.190/2

Ehl-i tecrîd ʿ urûc itmede ʿ İsâ olmış
Ehl-i dünyâ ṭamaʿ ẖâlime *Ḳârûn* olsun
G.227/6

Ferdî, tezat sanatına sıklıkla müracaat etmiştir. Dîvândaki tezat örneklerinden bazıları şunlardır:

ʿ Aşḳ âteşine *yanmaġa* Mecnûn niye lâzım
Çeşmim yaşı *söndürmege* Ceyḥûn niye lâzım
G.208/1

---

[9] Yaşar Aydemir, "Ravzî Dîvânı", Birleşik Kitapevi, Ankara-2007, s.33

Vuṣlat-ı yâri benim firḳat-ı *zârı* senüñ olsun
Neşʿe-yi câm benim renc-i ḫumârı senüñ olsun
G.229/1

Ferdiyâ ʿazm idicek gül-çemen-i sînemde
Lâl iken oldı göñül *bülbül-i* nalân bu gice
G.245/9

Tenasüb de Ferdi'nin çok müracaat ettiği sanatlardandır.

Metn ü şerḥ-i ḥüsn-i yâre Ferdiyâ diḳḳat idüp
Ders-i ʿaşḳı muḫtaṣarca bir kitâb itdüm bu şeb
G.65/7

Metn, şerh, ders, kitab kelimeleriyle;

Kimi urur bıçaḳ aña kimi ṭaş
Ne baş beyni ḳalur anda ne göz ḳaş
M. 29/10

Baş, beyin, kaş, göz, kelimeleriyle;

Yâr-ı sâḳîsi olup laʿl-i lebi câm-ı şarâb
Ḳurdıġım bezm-i mülûkâne gelür ḫâṭırıma
G. 238/2

Sakî, cem, şarab, bezm kelimeleriyle;

Cennet-i firdevsî meʿvâ eylesün Ḥaḳḳ rûḥına
Ḫidmet-i Ḳurʿân ile evḳâtına verdi ḫitâm
G.28/4

Cennet, Hakk, ruh, Kurʿân kelimeleriyle;

Keṡret-i ısḳât iden vaḥdetle bulur imtiyâz
Yek ṣadefde dürr-i Ferdî gevher-i yektâ olur
G.115/6

Sadef , dürr, gevher kelimeleriyle tenâsüb oluşturmuştur.

Ferdî Dîvân'ında, tecâhü'l-i ârif sanatının kullanımına çokça yer vermiştir. Bunlara örnek verecek olursak:

Gerdeninde çifte beñler sînesinde zer nişân
Ṣafḥa-yı evrâḳ-ı ḥüsne noḳṭa-yı zîbâ mıdur
G.126/4

Görince vâdi-yi ḫayretde tenhâ kendüm aldırdum
Perî-zâd-ı ḫayalüñ mi dîger dil-ber midür bilmem
G.200/3

Aşağıda verdiğimiz örnekte şair "*hilâl kaşlı*" diyerek sevgiliyi kastedip teşbih sanatını kullanmıştır:

Rûz-ı hicrânı tamâm oldı deyü ḫaṭṭ geldi
Bir hilâl ḳaşlı ile ʿîd-i saʿîd eyleyelüm
G.196/2

Teşbih sanatına örnek verecek olursak:

Şevḳe geldi ṭabʿ-ı pâkim çûş idüp deryâ gibi
Midḥat-ı evṣâf-ı naẓmdur menşûr eyledi
G.25/12

Ġamzeler mest-i müdâm nice vü ḫançer çekmiş
Ṣanki bir yol kesici ḳanlı ḥarâmî geliyor
G.136/4

Yine aynı şekilde şair nev-nihâl diyerek sevgiliyi kastedip istiare sanatını kullanmıştır.

. Firḳatüñ ey nev-nihâlüm bî-ḳarâr eyler beni
Külbe-yi ḥasretde dâʿim ḫâk-sâr eyler beni
G. 275/1

D. DÎVÂNDA BULUNAN DEYİMLER

Gerçek anlamı dışında kullanılarak yeni bir anlam ifade eden ve bir düşünceyi dile getiren iki veya daha fazla kelimeden oluşan kalıplaşmış söz dizisine deyim adı verilir. Ferdî, Dîvân'ında bulunan deyimlerin hem gerçek hem de mecâzî anlamlarıyla ustalıkla oynar.

Ferdî Dîvân'ında, içinde deyimlerin geçtiği beyitleri daha sade bir dille yazmıştır. Deyimler ifadeyi kuvvetlendirmek için tenâsüb ve tezât gibi sanatları içinde barındırmaktadır.

Örneğin aşağıda verdiğimiz beyitte " hüzne boğulma" çok üzülmek anlanımda kullanılırken kelime anlamıyla ġarḳ ve bahîr arasındaki ilişki tenâsübü doğurur.

Ḥüzne ġarḳ itdi Bahîre sâde ehlin ġavr idüp
Hep perîşân oldı etrâfındaki dâr u deri
K.2/23

Aşağıdaki beyitte "diş bilemek" hazırlanmak, kinlenmek anlamında kullanılırken kelime anlamıyla diş, sakız, çiğnemek arasında ilişki kurarak tenâsüb sanatını uyguluyor.

Bir zamân Rûm hücûmuna gelüp deryâdan
Saḳızı çitmege *diş bilemiş* idi aʿdâ
T.26/8

"Bir pula satılmak" değersiz anlamında kullanırken kelime anlamıyla pul, satılmak, bazar arasında ilişki kurmuştur:

Ṣatıldı bir pula bâzâr-ı mihr-i dil-berde
Meṭâʿ-ı vaṣla ḫarîdâr olan göñülcegizüm
G.199/6

"Rengden renge girmek" ne yapacağını bilmemek, utanmak anlamında kullanırken kelime anlamıyla renk, gül-gûn arasında ilişki kurmuştur:

Sâḳiyâ meclise teşrîf buyur kâse-yi ser
Rengden renge girüp ruḫları gül-gûn olsun
G.227/2

Deyimler içeren beyitlerde bazen kelime farklılıkları veya vezne uydurmak için kelimelerin yeri değiştirilmiştir. "nabza göre şerbet vermek" deyimi aşağıdaki beyitte" şerbet virmem nabzına" şeklindedir:

Şerbet viremem nabżına ol ḥaste-mizâcuñ
Nâ edviye-yi vaṣlı ḥakîmâne süzince
G.257/2

Diğer deyimler ise şunlardır:

Ey göñül pür *mumlar ile çoḳ ararsuñ* sû-be-sû
Her gice tâ ṣubḥ olınca bizdedür mihmân-ı şemʿ
G.168/4

Dil bağlayalı zülfine üftâdeler ey meh
Rüʿyâları sevdâñ ile her şeb ḳarışıḳdur
G.105/2

Felek-i cevrine *baş eymege* çâre mi var
Perveriş nâḳa-yı ḥükm-i ḳażâ geldi baña
G.42/3

Çekildi baḥr-ı sâde ḳaʿr-ı nâre vâṣıl olmuşdur
Yerinde yeller esdi hep mecûsuñ söndi nîrânı
K.3/32

Dest-i ḳudretle *çekildi alnıma ṭuğrâ-yı ʿaşḳ*
Mâlikânemdür benim bu mülket-i sevdâ-yı ʿaşḳ
G. 174/1

İstedigüm yirde *at oynatmağa* ben ḳâdirim
Şimdiki ḥalde müsellemdür baña beydâ-yı ʿaşḳ
G.174/2

Nîk u bed herkesüñ *ayaġına bir ip ṭaḳma*
Sen anı nefs ü ġulam-bâzuñ olan ser-keşe ṭaḳ
G.179/2

Bir *ḳurı ṣıḳı ile defᶜ idüp* aġyârı ṭâġıt
Sâḳiyâ baş ayaġı ṭoluyı bir mehveşe çaḳ
G.179/3

Nice *cânlar aṣılur* setresinüñ dâmenine
Ayaḳ aldıḳça uṣûlüyle o erkânlı güzel
G.194/3

Görelim beni *ṭaşdan ṭaşa çalsun* felek
Kâr u bâr-ı ẕikrüm ey Ferdî âh efgândur benim
G.209/5

Züyûf-ı râyici bilmez saña *baş urmayan* kimse
Ḳulûbın maᶜdenin temyîz içün aᶜlâ meḥeksin sen
G.223/2

Ferdi-yi âzâdeyem nüh ṭâḳa *egmem başımı*
Bulmadum mı ḳayd-ı zülfüñden rehâ şimdengerü
G.231/5

Ḫalḳa-yı zülf-i siyâḥuñda görüp ḥâl-i ruḫuñ
Murġ-ı dil *cân uçurup* dâne ile dâma düşer
G.101/ 1

Ehl-i irşâdı begenmez herkese bir *ḳulb ṭaḳar*
Derd-i ᶜindiyyât ile Ḥaḳḳa tevessül gösterür
G.111/ 6

Ders ider mekteb-i ᶜirfânda kitâb-ı ᶜaşḳı
Dilüñi döndürür istâd *ḳulaġın burarak*
G. 177 / 2

Biçimsiz kesti istiġnâ libâs-ı ḳadd-i ᶜuşşâḳa
Sitemler *boydan aşdı* yok du[ru]r ıṣlâḥa endâze
G. 250 / 2

ʿ*Aynıma gelmez* cihân maʿmûresi zerre ḳadar
Genc-i ʿaşḳuñ cândadur göñlüm anuñ vîrânesi
G. 279 / 5

E.FERDÎ'NİN ETKİLENDİĞİ ŞAİRLER

Ferdî hakkında bilgi veren kaynaklarda kimlerden etkilendiğine dair bilgi bulunmamaktadır. Onun, şiirlerinde çeşitli vesilelerle isimlerini andığı şairler, bu konuda bize ipuçları vermektedir.

Tespitlerimize göre Ferdî, Şeyh Galib, Hayâlî, Nazimî, Hoca Hafız, Fasih Dede[10], Kemal Hocendi, Mısrî, Sîroz-i Yûsuf, İsmet, Rızâyî, Neşet Efendi, Kerîm-i Rûmî, Hudâyî, Abdülkadir Geylanî, Nedimi okumuş ve onlardan etkilenmiştir.

Bu şairlerden Rızâyî, Hudâyî ve Nedîm'in şiirlerine tahmis, Mazhar, Neşet Efendi, Kerîm-i Rumî, Mısrî, Kemal Hocendî, Vâhid-i Enderûnî[11], Sîroz-i Yûsuf[12], İsmeti Fasih Dede, Hoca Hafız[13]'ın şiirlerine de nazire yazmıştır.

Etkilendiği Arap ve Fars şairlerine bakacak olursak en başta; birçok şairin takdir ettiği ve dîvânının ilk gazelinin ilk beyitinin ilk mısraını alıp, onu tanzir etmeği bir gelenek haline getirmiş olan Hoca Hafız Efendidir. Ferdî de bu geleneğe uyarak Hoca Hafız'a nazire yazmıştır.

---

[10] Faṣîḥ Dede: Asıl adı Şeyh Ahmed Faṣîḥ Dede Efendi'dir. 1699 yılında vefat etmiş ve Galata Mevlevihanesine defnedilmiştir. Eserleri üç lisanda yazılmış "Dîvânı" ile "Münâzara-i Gül ü Mül", "Münâzara-i Şeb ü Rûz", "Hüsrev ü Şîrîn", Mahmûd u Ayaz", "Behişt-âdâb", "Tenbâgû-nâme" isimlerindeki lâtif risalelerinden ibarettir. (Bursalı Mehmed Tahir Efendi, Age. , s.113-114).

[11] Vâhid-i Enderûnî: Asıl adı Dilâver Âğâzâde Ömer Vahid Efendi'dir. Enderunlu Dilâver Âğâ'nın oğludur. 1758 yılında vefat etmiştir. Topkapı civarında defnedilmiştir. (Cemal, Tatçı Mustafa, Age. , s.1157).

[12] Sîroz-i Yûsuf: Asıl adı Yûsuf Muḫliṣ Paşa'dır. 1783 yılında Sirozi'de doğmuş, 1843 yılında vefat etmiştir. (Kurnaz Cemal, Tatçı Mustafa, Age. , s. 938).

[13] Hoca Hafız: Asıl adı Hazıf-ı Şirazi olarak geçen şair; hicri sekizinci asırda (XIV) İran'da yaşamıştır. Hoca Hafız Kur'an'a düşkünlüğünden , padişah meclisine devamından, Keşşaf ve Mısbah'a haşiye yazdığından, ders kitaplarıyla Arap şairlerinin divanlarını elinden bırakmadığından şiirlerini bir divan halinde toplayamamış ve 791 hicrinde vefat etmiştir. (Abdülbaki Gölpınarlı, *"Hafız Divanı",* Milli Eğitim Basımevi, İstanbul-1968, s. I)

Aşağıda verdiğimiz matla beyiti Ferdî'nin Hoca Hafiz'ın gazeline yazdığı nazireye aittir:

Bâ-ṭurre-yi tuḥâki sevdâ-yı mine'l-bâlî
Zîr-i seḥâba girmiş ṣan aḫter ü hilâli
G.289/1

Ferdî'nin beğendiği bir başka şair Kemal Hocendi'dir.

Ber der-i pür ḫarâbât salhâ bâ yed-i vuḳûf
Ferdi-yi âzâdeveş mest-i ḫarâb âyed birûn
G.230/5

Ferdî'nin ayrıca nazire olduğunu söylemeden, şairin adını anmadan yazdığı birçok nazireleri vardır. Mesela:

Hayâlî'de:

Murġ-ı dil dâʿim havâ-yı ʿaşḳ ser-gerdânıdır
Bülbülün gülzârı var bûmun olur vîrânesi
Hayâlî Dîvânı, s.302-303,G.615/4

Bulunan beyit Ferdî'nin dîvânda 280. gazel olarak yer alır:

ʿAynıma gelmez cihân maʿmûresi zerre ḳadar
Genc-i ʿaşḳuñ cândadur göñlüm anun vîrânesi
G. 280/5

Bunun yanında Baki 'de:

Her ḳaçan göñlüme fikr-i ʿârıż-ı dil-ber düşer
Guyiyâ mirʿâta ʿaḳs-ı pertev-i ḫâver düşer
Baki Divanı, s. 174-175, G. 119/ 1

Bulunan matla beyiti Ferdi'nin divanında 101. gazel olarak yer alır:

ʿAḳs-ı laʿl-i lebüñ ey şûḫ ne dem câma düşer
ʿAşıḳânuñ hevesi bâde-i gül-fẔma düşer.
G. 101 / 1

Bazı redifler birçok şair tarafından sevilmiş ve şiirlerinde kullanılmıştır. Bazıları kafiye ve redif bulma zorluğundan kaynaklanırken, bazıları ise sevildiği ve farklı imgeler çağrıştırdığı için tercih edilmiş kafiye ve rediflerdir. Buna en güzel örnek " bu gice" redifidir. "Bu gice" redifi Ferdî'de, ondan önce, Râvzî, Hayretî, Hayâlî, Zâtî, Necâti, Kadı Burhaneddin, Figâni ve Şeyh Galib gibi birçok şair tarafından sevilmiş ve kullanılmıştır.

Bir şairin kendinden önce aynı redifte şiir yazan bir başka şairden etkilendiği söyleyemeyiz. Ancak kafiye, redif ve vezin yanında imgelerin ve ifadelerin de benzer olması bu şairden etkilendiğinden söz etmemize imkan verir.[14]

Ferdî'nin Dîvân'ını incelerken daha çok Şeyh Galib'ten etkilendiğini görüyoruz. Şeyh Galib'in şiirlerine nazire yazdığını açıkça belirtmemesine rağmen ortak vezin, kafiye, redif ve imgeleri kullanması Şeyh Galib'in şiirlerindeki etkisini bize göstermektedir. Şeyh Galib'in Dîvân'ını da tarayarak ortak vezin, kafiye ve imgeleri içeren şiirleri örnek verecek olursak:

Şeyh Galib'in matla beyitini verdiğimiz:

Göñülde ʿ aşḳ-ı bî-pervâ mekân ister mi ister yâ
Hümâ-yı evc-i himmet âşiyân ister mi ister yâ
Şeyh Galib Dîvânı,s.488, G.3/1

Gazel Ferdî'nin dîvânında 45. gazel olarak yer alır:

Göñül âyînesi bir âf-tâb ister mi ister yâ
Ḳıbâb ṣunʿ-i ḥikmetden niḳâb ister mi ister yâ
G. 45/1

Şeyh Galib' in matla beyitini verdiğimiz:

Ümîd-i vaṣl ile eyler dil iktisâb-ı feraḫ
Faḳîre defter-i ḫatuñdadır hisâb-ı feraḫ
Şeyh Galib Dîvânı,s.535, G.48/1

---

[14] Yaşar Aydemir, " Râvzî Dîvânı", Birleşik Kitapevi, Ankara-007, s.47-48.

Gazeli Ferdî'nin dîvânında 85. gazel olarak yer alır:

Mübârek bâd ey dil gülşen ü bazâr feraẖ
Hezârân bülbül-i nâlân ider gülzâr feraẖ
G. 85 /1

Şeyh Galib' in matla beyitini verdiğimiz:

Mezâk-ı ʿâşıḳa zehr-i ġam u ʿitâb leẕîẕ
Gelür dimâġına mestin velî şarâb leẕîẕ
Şeyh Galib Dîvânı,s.554, G65/1

Gazeli Ferdî'nin dîvânında 65. gazel olarak yer alır:

Leẕẕet-i dîdâr içün çekdüklerim hicrân leẕiẕ
Ṣıḥḥat ümmîdiyle cânâ telẖî-yi dermân leẕîẕ
G. 65 /1

Şeyh Galib' in matla beyitini verdiğimiz:

Her dem ol gül-beden semt-i teġâfülden geçer
Sûzen-i ẖâr-ı taḥassür çeşm-i bülbülden geçer
Şeyh Galib Dîvânı,s.576, G.83/1

Gazeli Ferdî'nin dîvânında 140. gazel olarak yer alır:

Maḥrem-i esrâr olan varlıḳ ḥicâbından geçer
Len terânî peykerinüñ yüz niḳâbından geçer
G. 140 / 1

Şeyh Galib' in matla beyitini verdiğimiz:

Küşte-i ġamze-i cellâd ki derler o biziz
Nûş-ı ẖûn-ı dile muʿtâd ki derler o biziz
Şeyh Galib Dîvânı,s.643, G.145/1

Gazeli Ferdî'nin dîvânında 152. gazel olarak yer alır:

Mâlik-i kişver-i irşâd ki dirler o bizüz
Bende-yi mürşid-i Baġdâd ki dirler o bizüz
G. 152 / 1

Şeyh Galib’ in matla beyitini verdiğimiz:

Bâʿ îs̱-i bünyâd-ı ḫüsnüñ ḳalb-i vîrândır seniñ
Zülfün ejder gösteren bu genc-i pinhândır seniñ
Şeyh Galib Dîvânı,s.716, G.210/1

Gazeli Ferdî’nin dîvânında 186. gazel olarak yer alır:

Şâh-ı ḫûbânsuñ güzelüñ ʿ izz ü cânuñdur senüñ
Nâz-ı istiġnâ vü şîve hep sipâhuñdur senüñ
G. 186 / 1

Şeyh Galib’ in matla beyitini verdiğimiz:

Ḳılıcı ḳanlı eli ḳanlı dili ḳanlı güzel
Deşt-i âşûbe ʿ aşîret begi Türkmenli güzel
Şeyh Galib Dîvânı,s.738, G.229/1

Gazeli Ferdî’nin dîvânında 194. gazel olarak yer alır:

Eli ḳanlı dili ḳanlı ḳılıcı ḳanlı güzel
Nigehi ḳanlı ḥarâmî dili ormanlı güzel
G. 194 / 1

Şeyh Galib’ in matla beyitini verdiğimiz:

ʿ Âşıḳım ḫᵛab n'eydigin bilmem
Âteşim âb n'eydigin bilmem
Şeyh Galib Dîvânı,s.762, G.252/1

Gazeli Ferdî’nin dîvânında 195. gazel olarak yer alır:

Teşneyem âb n'eydügin bilmem
Dilde bu tâb n'eydügin bilmem
G. 195 / 1

Şeyh Galib' in matla beyitini verdiğimiz:

Al giymiş yine ol naḫl-ı revân n'olsun bu
Almış eṭrâfını gülbank keşân n'olsun bu
Şeyh Galib Dîvânı,s.815, G.302/1

Gazeli Ferdî'nin dîvânında 232. gazel olarak yer alır:

Zülfüñden dest olalı bâd-ı ṣabâ n'olsun bu
Esmedi semtimize bû-yı vefâ n'olsun bu
G. 232 / 1

Şeyh Galib' in matla beyitini verdiğimiz:

Kemâl-i ẕatınıñ naʿtı añılmaz yâ Resûllaʿllâh
Ḳalur levḥ ü ḳalem mis̱lin yazılmaz yâ Resûllaʿllâh
Şeyh Galib Dîvânı,s.820, G.306/1

Gazeli Ferdî'nin dîvânında 259. gazel olarak yer alır:

Tekâsüldür bu ʿiṣyânuñ belâsı yâ Resûlullâh
Ḥuḳûḳın farż-ı ʿayn iken edâsı yâ Resûlullâh

Şeyh Galib' in matla beyitini verdiğimiz:

Besleyüp Meryem-i taḳdîr nefesden nefese
Ṭoġmada ʿÎsî-i tedbîr nefesden nefese
Şeyh Galib Dîvânı,s.825, G.310

Gazeli Ferdî'nin dîvânında 253. gazel olarak yer alır:

Çıḳarur derd-i dilüm âh nefesden nefese
Ḳurılur sellem-i cângâh nefesden nefese

Şeyh Galib' in matla beyitini verdiğimiz:

Micmer-i ʿûd-ı muḫabbetdür külâh-ı Mevlevî
Dûd-ı gülbank-i hüviyyetdür külâh-ı Mevlevî

Gazeli Ferdî'nin dîvânda 287. gazel olarak yer almaktadır:

Dûdmân-ı ehl-i himmetdür külâh-ı Mevlevî
Meşʿal-i râh-ı hidâyetdür külâh-ı Mevlevî

F. ESERLERİ:

a. **Salat-ı Meşişe:** Hicri 1259 şairin kendi el yazmasıyla yazılmış mecmua şerhidir.

b. **Âyat-ı Mensuha (Mensuh Ayetler):** İmam Suyutti'nin Âyât-ı Mensuha risalesinin manzum olarak tercümesi ve şerhidir.

c. **Kaside-yi Bûr'e Şerhi:**

d. **Divân:** Şeyh Hacı Abdullah Ferdi Efendi'nin manzûm eserlerinin toplandığı divânının bilinen tek nüshası Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmut Efendi Bölümü No:3378'de bulunmaktadır.

II. BÖLÜM

DÎVÂNIN ŞEKİL VE MUHTEVÂ ÖZELLİKLERİ

A- DÎVÂNIN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

1- Nazım Şekilleri:

Dîvân'da biri Farsça, biri Arapça olmak üzere 17 kasîde; 269 gazel ve 9 kıtʿa yer almaktadır.

a) Kasîde

Ferdî Divanı'nda bir Arapça ve bir Farsça olmak üzere kasîde nazım şekliyle yazılmış 16 manzume vardır. Bunlardan biri tevhit türünde, 10'u naʿt, 3'ü mehdiye, biri dua, biri Arapça ve biri de Farsça kasîdedir. Tabloda görüldüğü gibi kasîdelerin 4'ü 7, 4'ü 5 ve diğerleri 15, 16, 17,19, 25, 37, 39, 49 ve 107, beyitlidir.

Beyit Sayısı	Kasîde Sayısı
5	4
7	4
15	1
16	1
17	1
19	1
25	1
37	1
39	1
49	1
107	1

Kasîdelerin 8’i Mefâʿilün/ Mefâʿilün/ Mefâʿilün / Mefâʿilün, 6’sı Fâʿilâtün/ Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün, biri Mefâʿilün / Mefâʿilün / Mefâʿilün / Feʿilün, biri de Mefʿûlü / Fâʿilâtü / Mefâʿilü / Fâʿilün kalıbıyla yazılmıştır.

17 kasîdeden 13’ünde redif tercih edilmiştir. Bunlardan 7’si bir kelime, 5’i iki kelime, biri de ek redif halindedir. 4 kasîdede de kafiye tercih edilmiştir.

b. Gazel:

Divanda 254 gazel yer almaktadır. 250 gazelden 154’ü 5 beyitli, 65’i 7 beyitli, 11’i 6 beyitli, 5’sı 9 beyitli, 6’sı 4 beyitli, 4’ü 8 beyitli, 2’ü 10 beyitli, 2’ü 3 beyitli ve 1’i 12 beyitlidir.

Rakamlardan anlaşıldığı üzere Ferdî’nin tercihinin beş beyitli gazelden yana olduğudur.

Gazellerde 10 vezin kalıbı uygulanmıştır. Bunun çoğunluğu Remel ve Hezec bahirlerine ait kalıplardan oluşur.

Remel Bahri	Gazel Sayısı
Fâʿilâtün/ Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün	128
Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün	38
Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün	4

Hecez Bahri	Gazel Sayısı
Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün	46
Mefʿûlü / Mefâʿilü/ Mefâʿilü / Feʿûlün	26
Mefâʿilün / Mefâʿilün / Mefâʿilün / Feʿûlün	6

Muzârî Bahri	Gazel Sayısı
Mefʿûlü / Fâʿilâtün / Mefâʿilün / Fâʿilün	3

Müctes Bahri	Gazel Sayısı
Mefâʿilün / Feʿilâtün / Mefâʿilün / Feʿilün	2

Hafif Bahri	Gazel Sayısı
Feʿilâtün / Mefâʿilün / Feʿilün	2

Gazellerde kafiye ve redife baktığımızda, şâirin tercihinin daha çok rediften yana olduğunu görürüz. Divanda bulunan 254 gazelin 237'si rediflidir.

Gazellerdeki rediflerin 128'i birli, 61'i ikili, 5'i üçlü olmak üzere 194'ü kelime halinde rediftir. Geri kalan da ek ve ek grubu halindeki rediflerdir.

Şâirin kafiye açısından da tercihi daha çok "-ân", "-âr", "-er", "-et", "-âl", "-âb", "-â" gibi hecelerdir.

1. Tahmis:

Divanda bulunan 3 tahmisten ilki Ḫudâyî'nin, ikincisi Rıżâyî'nin, üçüncüsü de Nedîm'in gazeline tahmistir. Üçü de beşer bentten oluşmaktadır. İkisi ek halinde, biri kelime halinde redifli olup, ikisi aruzun Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün, biri de Mefâʿilün / Feʿilâtün / Mefâʿilün / Feʿilün kalıbıyla yazılmıştır.

2. Mesnevi:

Divanda biri Arapça biri Farsça olmak üzere 3 mesnevi bulunmaktadır. Aruzun Mefâʿilün / Mefâʿilün / Feʿûlün kalıbıyla yazılmıştır.

3. Nazire:

Divanda 14 nazire yer almaktadır. Bunlardan 8'i Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtin / Fâᶜilün, 2'si Feᶜilâtün / Feᶜilâtün / Feᶜilâtin / Feᶜilün, 1'i Mefâᶜilün / Mefâᶜilün / Mefâᶜilün / Mefâᶜilün, 1'i Mefᶜûlü / Mefâᶜîlü / Mefâᶜîlü / Feᶜûlün, biri Mefᶜûlü / Fâᶜilâtün / Mefᶜûlü / Fâᶜilâtüni biri de Fâᶜilâtün / Mefâᶜilün / Fâᶜilün kalıbıyla yazılmıştır.

4. Müstezat:

Dîvân'da yer alan müstezat, aruzun Mefᶜûlü / Mefâᶜîlün / Mefâᶜîlün / Feᶜûlün kalıbıyla yazılmıştır.

c.Kıtᶜa:

Dîvân'da 9kıtᶜa yer almaktadır. 9 kıtᶜanın 3'ü 13 beyitli, 2'si 9 beyitli, 1'i 3 beyitli, 1'i 5 beyitli,1'i 7 beyitli ve 1'i 14 beyitlidir.

Kıtᶜaların 4'ü Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün /Fâᶜilün, 2'si Feᶜilâtün / Feᶜilâtün / Feᶜilâtün / Feᶜilün, 2'si Mefâᶜîlün / Mefâᶜîlün / Mefâᶜîlün / Mefâᶜîlün ve 1'i Müstefilün / Müstefilün / Müstefilün / Müstefilün kalıbıyla yazılmıştır.

9 kıtᶜadan 4'ünde redif tercih edilmiştir. Bu kıtᶜalardaki rediflerin 3'ü bir kelime, 1'i ek halinde rediflerdir.

Şair kafiye olarak "-â", "-ân", "-âh", "-âd", "-ûr", "-âm" gibi heceleri tercih etmiştir.

2. Vezin:

Ferdî Divanı'na bir bütün olarak baktığımızda, toplam 296 şiirde 14 kalıbın kullanıldığını görüyoruz. Bunların her biri bahirler bazında nazım şekillerinde ayrı ayrı ele alınmıştır. Divanın aruz kalıplılarının bir bütün halinde tablo içerisinde verecek olursak:

Aruz Vezni	Şiir Sayısı
Fâˁilâtün / Fâˁilâtün / Fâˁilâtün / Fâˁilün	145
Mefâˁilün / Mefâˁilün / Mefâˁilün / Mefâˁilün	56
Feˁilâtün / Fe'ilâtün / Feˁilâtün / Feˁilün	48
Mefˁûlü/ Mefâˁilü / Mefâˁilü / Feˁûlün	13
Mefˁûlü/ Mefâˁilü / Mefâˁilü / Feˁilün	19
Mefˁûlü / Fâˁilâtü/ Mefâˁilü / Fâˁilün	3
Mefâˁilün /Mefâˁilün / Mefâˁilün, Feˁilün	3
Fâˁilâtün / Fâˁilâtin / Fâˁilün	2
Fâˁilâtün / Fâˁilâtün / Fâˁilâtün, Fâˁilâtün	1
Mefâˁilün /Mefâˁilün / Feˁûlün	1
Fâˁilâtün / Mefâˁilün / Fâˁilün	2
Mefâˁîlün / Feˁilâtün /Mefâˁîlün / Feˁilün	2
Feˁilâtün / Feˁilâtün / Feˁilâtin, Feˁilâtün	1
Mefˁûlü / Fâilâtün / Mef'ûlü / Fâˁilün	1

Tabloda da görüldüğü gibi aruzun " Fâˁilâtün / Fâˁilâtün / Fâˁilâtün / Fâˁilün", " Mefâˁilün / Mefâˁilün / Mefâˁilün / Mefâˁilün", "Feˁilâtin / Feˁilâtün / Feˁilâtün / Feˁilün" kalıplarını Ferdî'nin Divanı'nda sıkça kullandığı görülmektedir.

Divanda zaman zaman vezin aksaklıklarıyla karşılaşılmaktadır. Bunların daha çok müstensih hatalarından kaynaklandığını görüyoruz. Hataların büyük bir kısmı hece ekleme, çıkartma ve söz dizimine müdahale yoluyla düzeltilmiş ve bu işlem dipnotta belirtilmiştir.

3. Kafiye ve Redif:

Nazım şekilleri incelenirken ayrı ayrı kafiye ve redif üzerinde durulmuştur. Burada bunları bir bütün halinde ortaya koymaya çalıştık. Toplam 296 şiirden 270'inde redif olduğu tespit edilmiştir. Bunlardan 138'i birli, 71'i ikili, 7'si üçlü olmak üzere 216'sı kelime halinde; 54'ü de ek halinde rediftir.

Şiirlerin 26'sı redifsiz tam kafiyeli olduğunu görüyoruz. "-ân", "-er", "-âr", "-âl", "-âb", "-et" gibi kafiyeler daha çok tercih edilmiştir.

B-DÎVÂNIN MUHTEVÂ ÖZELLİKLERİ

Bu başlık altında Ferdî Divanı'nda dikkatimizi çeken unsurlar üzerinde duracağız. Ferdî tahsilini tamamlamış olmasının yanında tasavvufa meyletmiş Nakşîbendî Tarikatına intisab etmiştir. Ancak Nakşîbendi Tarikatına intisab etmiş olması diğer tarikatlarla ilgilenmesini ve o tarikatlar hakkında birçok şiir yazmasını engellememiştir. Ayrıca Dîvân'ın bütününe baktığımızda birçok tasavvufi terimle karşılaşırız. Bu da Ferdî'nin hayatının tasavvufla iç içe olduğunu gösterir. Ferdî Dîvânı'nda sıkça geçen tasavvufi terimleri inceleyecek olursak:

Elest Meclisi: Tasavvufî telakkiye göre, bezm-i elest hakîkatı her an gerçekleşmektedir.[15]

Ber-i der-mey-kedem munaẓẓar-ı ḫamr-ı elest
Dîde-yi ḥasret-i meh ḫalḳa-yı câmest incâ
G.52/2

Cemâl ve Ḥüsn: Tasavvufta, sadece Allah'ın zâtında bulunan İlâhi güzelliği ifade eder. Hakk'ın olgunluklarını izhar ve lütuf, rahmet gibi sıfatları ile tecellî etmesi manasını da bünyesinde barındırır.[16]

Hüsninüñ mirʿâtına bulsa teḳâbül vech-i cân
Baḳmaz idi ʿâlem-i fânîde reh-zenden yaña
G. 38/3

Muṣḥaf-ı hüsninden ol şûḫuñ tefeʿül eyledim
Ḫayr ola nûrânî taş ile fâl olmış baña
G.43/2

---

[15]İhsan Kara, "Tasavvuf Sözlüğü", İnsan Yay., İstanbul-2008, s.867-868.
[16] İhsan Kara, a.g.e , s.402-404.

Şâm-ı ġurbetde başınca ẓulmet-i ceyş-i celâl
Şeb-be-ḫayr-ı şah-ı ḫûrşîd-i cemâl itdüm bu şeb
G. 61/6

Cemâl-i bi'l-cemâlüñ âyet-i nûr-ı ilâhîdür
Çıkup kürsi-yi eflâka güzel tefsîr ider mehtâb
G. 62/2

Cemâli nûrına teng eyleyüp arż u semâvâtı
Fürûġın âsumân-ı sînede mehtâb göstermiş
G. 159/4

Üns: Tasavvufî anlamı, kalpte İlâhî Hazretin cemâlini müşâhede etmenin eseri yani celâlin cemâlidir. Üns, İlâhî kemâli zevkle seyretmek ve İlâhî cemâli temaşa etmekten zevk almaktır.[17]

Cân ber-leb şod cihân ez-pertev-i bînâ-yı ʿaşḳ
Meclis-i üns-i pey-â-pey bî-surûr âyed merâ
G. 55/6

Bu günlerde ġumûma uġradı şâdân olan göñlüm
Baña ünsiyyet itdi nice dem ḫandân olan göñlüm
G. 198/1

Üns ile ülfet-i ʿâşıḳ ḳalsa bî-sûz u niyâz
Câ-be-câ hengâme-yi hicrânuñ eyler ârzû
G.233/4

Keşf: Tasavvufta perde arkasında ve aklın ötesinde olduğu için gaip olan bazı şeyleri bilme ve Allah'ın tecellîlerini temaşa etme manasındadır.[18]

Rûhumı âyîne ḳıldı vechine Ferdî dili
Sırr-ı meh keşf itdigi bir sırr-ı mübhemdür baña
G. 39/5

[17] İhsan Kara, a.g.e , s.236-249.
[18] İhsan Kara, a.g.e , s.931-934.

Gõñlümüz açdı ol perî çoḳdan
Keşf idüp vechini fetûḥ gelsün
G.214/ 2

Keşf olur vech-i teraḳḳubla merâtible bir bir
Açılur ṣubh-ı seḥer-gâh nefesden nefese
G.253/3

ʿÂşıḳlar[uñ] urdı yolını çeşm-i ḫumârı
Mest eyledi bu şebde ile keşf-i şarâbı
G.282/5

Tecellî: Tasavvufta gayba ait nûrların kalbe doğması ve görünmeyenin kalpte görünür hale gelmesi demektir.[19]

Tecellî zâr ḫûn âyed be-dil[em] ez gülistân râ
ʿAceb ḳabż-ı ecel ḫoṣed ez in âb-ı revân mâ râ
G.51/1

Yâri her yüzden tecellî eylemiş ʿuşşâḳına
Ol sebeb her zerre mirât-ı cemâl olmış baña
G.43/3

Şeb-i ḳadr idi meger şöyle tecellî ḳıldı
Nola ġarḳ eyledi her yanımı cânân bu gice
G.245/2

Gel hidâyet yolına gir şemʿa-yı tevḥîd ile
Bir tecellî ḳıl vücûduñ lemʿa-yı tevḥîd ile
G. 261/1

Tecellî gülsitânuñ çeşmine baḫş eyleyen ʿârif
Alur mı ʿaynına bir dem bu dünyâ gibi nâ-çîzi
G. 267/2

[19] İhsan Kara, a.g.e , s.306.

Riyâ: Tasavvufta sırf Allah rızası için yapılması gereken âmele, gösteriş katmak anlamında kullanılır. Tasavvufta, insana şirin görünmek için, riyâ ile yapılan âmel ve ibadetler şirk sayılmıştır.[20]

Zâhid esbâb-ı riyâ ile bezenmiş ammâ
Ḥilyesi fâş olıcaḳ ṭamᶜ-ı ḥâma düşer
G.102/5

Derd-i riyâ-yı germ der-dil-i ẖûd-ı nâm-ı şemm
Her yek reh er ez viṣâleş heme bî-ġâm-ı şemm
G. 106/1

Sermâyesi sermâye-yi tamġâ-yı kâlâ-yı riyâ
Ḥüsn-i ṣûretle neẓâfetle tecemmül gösterür
G.113/2

Riyâ-yı ẖuşk ile bir dem teselli mi bulur cânâ
Viṣâlüñ böyle zâhid dilde her bâr oldıġın bilmez
G.144/9

İhlas: İbadetlerin karşılığında sevap istememektir. İhlasın zıddı olan riyâ, imânın kuvvetini azalttığı gibi, kişiyi günaha hatta şirk bataklıklarına sürükler.[21]

Lâkinne'l-iẖlâṣu şarṭun fî ṭarîḳinâ
Li'l-istifâẓeti min buᶜdin ve ḳurbân
K.15/11

Bi'r-rabṭi li'ş-şeyẖi min ḳalbi iẖlâṣin
Semmûhu râbiṭun min beyni erkân
K.15/16

Sırr: Tasavvufta Allah ile kul arasında saklı ve gizli kalan hallerdir. Sırların açığa çıkarılmaması konusunda mutasavvıflar, "Sırrımı düğmem bilse, onu koparır atarım." demişlerdir.[22]

---

[20] İhsan Kara, a.g.e , s.581-582.
[21] İhsan Kara, a.g.e , s.581-582.
[22] İhsan Kara, a.g.e , s613-616.

Şâhid-i iḳbâlinüñ sırr-ı âhengidür eyler derdüm
Şehsuvâr-ı ṭabʿıña bâr-ı ḫaş zîbâdur sözüñ
G.17/7

Bürûz-i tîşe-yi himmet irince sırr-ı mûtûʿya
Delüp kûh-ı girân ʿaşḳı sûrâh-ı ecelden geç
G. 80/4

Fâş itme muḥâl oldı hele sırrım açılmaz
Aḥvâl-ı derûnı ile ibrâz gerekmez
G.147/3

Fenâ: Tasavvufta insandaki kötü huy ve davranışların yok olmasıdır.[23]

Fenâyı terk idüp vardı beḳâya buldı bâḳîyi
Bulunmazmış beḳâ terk olmayınca ʿâlem-i fânî
K.3/52

Vecd: Tasavvufta sâlikin İlahi feyz ile kendinden geçme, kendini yitirme hali anlamında kullanılır. [24]

Ṣûfi-yi ṣâfi nihâduñ vecdini taḥrîk içün
Ez revân-ı üstüḫᵛân bâl-ı hümâyı oynadur
G 109/3

Seyr ü Sülûk: Hakk'a ermek için kalbin zikir yoluyla yaptığı, manevî ve rûhî yolculuğuna denilir. [25]

Saʿy idüp seyr ü sülûkuñda ṣafâya vâṣıl ol
Eyle yârân-ı Ḫudâ ile kemâ-kân iʿtilâf
G.173/5

Bil ḥaḳîḳate anuñdur sâḥa-yı seyr ü sülûk
Ferdiyâ her rütbede seyyâḥ-ı ʿâlemdür göñül
G190/5

---

[23] İhsan Kara, a.g.e , s 870-871.
[24] İhsan Kara, a.g.e , s 1181-1182.
[25] İhsan Kara, a.g.e , s 641.

Desti saña elbette anuñ dest-i Ḫudâdur
Yekçe yapışup seyr ü sülûk eyle yolınca
G.239/2

Tevekkül: Tasavvufî düşüncede bir sonuca ulaşmak için gerekli tedbirleri aldıktan ve şartları eksiksiz bir şekilde hazırladıktan sonra, o neticenin elde edilmesini Allah'tan beklemek ve bilmek anlamındadır. [26]

Uydurup ḳayd-ı maʿâş[ı] ḫalḳa istiġnâlanur
Ṣûret-i lâ-ḳaydda ṣabra tevekkül gösterür
G.113/3

Sabır: Tasavvufta başa gelen belâ ve musibetlerden dolayı Allah'tan başka kimseye şikayetci olmamak, sızlanmamak ve nefse haz veren şeylerden uzaklaşmak demektir.[27]

Ḥüsn-i mümtâzân ile meşhûr Gürcistân ili
Lîk ʿaḳl u ṣabrı yaġma itdi Türkistân ili
G.278/1

Ḥırmen-i ṣabrı yaḳup yandırmada şâm u seḥer
Âteş-i firḳat mi âyâ fiḳr-i ruḫsâruñ mıdur
G.99/2

Fakr: Tasavvufta Allah'tan başkasına muhtaç olmamak, dünyaya ait her şeyden müstağni olmak, onu istememek ve bağlamamak anlamındadır.[28]

Faḫr iderseñ de libâs-ı faḳr ile şâyestedür
S̱ervet-i ʿömr girândur ʿâşıḳa didâr-ı şûḫ
G. 86/4

---

[26] İhsan Kara, a.g.e , s 345-355.
[27] İhsan Kara, a.g.e , s 687-688.
[28] İhsan Kara, a.g.e , s 866-867.

Zühd: Tasavvufta dünyadan ve içindeki her şeyden el-etek çekmek anlamındadır.[29]

Ẕevḳ-i meyden leb-i laʿ lüñle ġına geldi baña
Zühd-i yârdan o ḥâletle ʿ abâ geldi baña
G.42/1

Ber-ser-i cân rîz-i âb-ı âteşîn
Tâ beşûyim rızḳ-ı zühd-i ḫâmrâ
G.53/6

Ne zühd ü ne alâyiş-i ṭâʿ aṭle yeter bu
Maḫmûr-ı ġama çâre ṣabûḥ-ı seḥerîdür
G.104/4

Zühd ile ehl-i selâmetden iderek iḥtirâz
Şimdi bu ṭavr-ı ʿ aceb inkâra düşdi gönlümüz
G.151/3

Ey heves-kâr-ı ṭaleb zühd ile yetmez kâruñ
Âteş-i ʿ aşḳından al cân u göñülden ḳubbesi
G.296/2

Tevbe: Tasavvufta kusurlu şeylerden vazgeçerek, Hakk'a yönelme anlamındadır.[30]

Ehl-i ʿ aşḳa dîñ ṣabûḥ gelsün
Sûfre-yi tevbe-yi naṣûḥ gelsün
G.214/1

Ḫâl-i ʿ anber şemmine misk-i Ḫoten demişdüm
Tevbe tevbe var ise bunda ḫatâ nolsun bu
G.323/2

Himmet: Tasavvufta kendini veya başkasını kemâle erdirmek için kalbin arzulardan tecrit edilerek bütün gücüyle Cenâb-ı Hakk'a yönelmesi anlamına gelir. [31]

---

[29] İhsan Kara, a.g.e , s 303
[30] İhsan Kara, a.g.e , s 588-589.
[31] İhsan Kara, Age. , s 390-392.

Pîr-i câmuñ himmetiyle feyż alup güller gibi
Reng-i bûyım neşrini eẕhâra itdüm ibtidâ
G. 34/2

Her ân şebdîz himmet her sûy-i imkân dildâri
Bürîd-i ḳalb-i der râh-i naẓar-bazî nigeh baş ed
G. 87/3

Tîşe-i himmet be-dest ared cihâd-ı nefs kon
Nakd-i ʿirfân-ra bebîn in ḫâk maden mi şeved
G. 88/2

Alması leẕẕetlüdür bir muḳteẓâ-yı celb u selb
Şol kerîmu'ṭ-ṭabʿ-ı aʿlâ himmete iḥsân leẕîẕ
G. 93/3

Nefes: Tasavvufta ermişlerin soluklarıyla muhatapları üzerinde meydana getirdikleri manevî teʿsir demektir.[32]

Ḥüzn ile âḫir nefesde âh çeküp nâr-ı Mecûs
İntifâ idüp ṣavurdı göklere ḫâkisteri
K. 2/21

O bir gülzâr-ı bâġ-ı iştifâdur ʿandelîb olmuş
Urur nâmûs-ı ekber her nefesde âh u efgânı
K. 3/5

Çıḳarur derd-i dilüm âh nefesden nefese
Ḳurılur sellem-i cângâh nefesden nefese
G. 253/1

Pâs-ı enfâs ile ḫûn olsa da dil nâfe-ṣıfat
Yoḳ yire itme telef nefḫa-yı şîrîn nefesi
G. 296/4

[32] İhsan Kara, Age. , s1135- 1137.

Terk: Tasavvufta bir şeyden arzuyu kesmek, emelden geçmek anlamındadır. [33]

Terk idüp vârı diyârı eyledüm geşt-i güẕâr
Vârı buldum ḳarşuma yâr geldi ibtidâ
G.35/4

Ferdî-yi zârum firâḳuñla ṭabîbüm ḥastayam
Terk-i cânum aḥsen-i tedbîrdür sensiz baña
G.40/6

Terk-i terk âmed ber tâc-ı çehâri Türk-i mâ
Ez dil-i ṣad-çâk bâyed ġonce-yi ṣad-berk-i mâ
G. 48/1

Terk itdi tekâpû-yı seferdür vaṭan eyler
Ferdî olıcaḳ bir gice mihmân-ı ḫarâbât
G.68/5

ʿİlm- i Ledûn: Bütün ilimlerin Allah katından geldiğine inanan mutasavvıflar, şer'î ve zâhiri ilimlerin, melek ve Resûl aracılığı ile gelmesinden dolayı aracısız olarak doğrudan Hak'tan gelen ilhama da "ʿ İlm- i Ledûn" demişlerdir. [34]

Zîver-i ser-levḥa-i ʿ ilm-i ledûn-i kâʿ inât
Mekteb-i ʿ irfân-ı ḥaḳḳuñ ḥâce-yi ser-defteri
K.2/8

Şair Nakşibendî tarikatına intisab etmiş olmasına rağmen Mevlevî tarikatıyla da ilgilenmiş tarikat ulularıyla yakın ilişkiler kurmuştur.

Mevlevîlik tarikatıyla ilgili şiirlere örnek verecek olursak:

Seçdi begendi Bâr-Ḫudâ Mevlevîleri
Ḳıldı viṣâl-i yâre sezâ Mevlevîleri
K 6/1

---

[33] İhsan Kara, Age. , s 310-312.
[34] İhsan Kara, Age. , s 804.

Yoḳ ise perr-i hümâdan Mevlevî tennûremız
Evc-i istiġnâda ẕerre şems ile cevlândayız
G. 156/5

Dûdmân-ı ehl-i himmetdür külâh-ı Mevlevî
Meşʿal-i râh-ı hidâyetdür külâh-ı Mevlevî
G. 287/1

Mevlevîlik tarikatı ulularına yazdığı şiirlerine örnek verecek olursak: Halidi'nin adına ;

Meslek-i ehl-i hidâyetdür ṭarîḳ-i H̱âlidi
Cümle erbâb-ı nihâyetdür ferîḳ-i H̱âlidi
G. 288/1

Matla beyitini verdiğimiz gazeli Mevlana Şeyhî Halidi'ye yazmıştır.

Ol perînüñ ins ile ḳâbil degildür ülfeti
Âh bilmem ki ne ḥâl üzre olur cemʿiyyeti
G. 295/1

Matla beyitini verdiğimiz nazireyi Mevlevi Şeyhi Fasih Dede'ye yazmıştır.

Ferdi Efendi Mevlevîlik tarikatı ve ulularından bahsederken bile Nakşîbendî tarikatına intisap ettiğini belirtiyor.

Naḳşibendiyem ḥaḳîḳatde velîkin Ferdiyâ
Başıma tâc-ı saʿâdet[dür] külâh-ı Mevlevî
G.287/5

Bunun yanı sıra Nakşîbendî tarikatını anlatan şiirleri de mevcuttur. Bunlar:

Revâ mı dal olan ẖâl-ı pür-çend Naḳşibendânuñ
Anuñ çün H̱âlidîler maẓhar-ı ḥüsn-i müdâm oldı

Mülûk-ı ʿaşḳ olur dergehlerine intisâb iden
Hümâ-âsâ mübârekdür ẓilâl-i Naḳşibendîler
K.7/2

Râbıṭam ol mürşid-i ʿaẓamla bulur intiẓâm
Dîde ü dil-dâr hemîşe tekye-gâh-ı Nakşibend
K. 14/5

Ferdî Efendi Rifâî ve Sâʿdî tarikatından da bahsetmektedir.

Kimi bârûçe-yi âteşle Rifâî görinür
Kimi Saʿdî geçinür sâliki ṭoñdıraraḳ
G.178/5

SONUÇ

Şeyh Hacı Abdullah Ferdî Efendi'nin hayatı, şahsiyeti, eserleri ve divanını şekil ve muhtevâ açısından incelediğimiz ve tenkitli metnini oluşturduğumuz eseri ortaya koymuş bulunuyoruz.

Ferdî Efendi, İstanbul'da dünyaya gelmiş, tahsilini burada tamamladıktan sonra Manisa Sancağına bağlı Kasaba kasabasında müftülük yapmıştır. Hicaz'a gittiğinde Mekke-yi Mükerremer'de Nakşî büyüklerinden Hindli Mehmet Can Efendiye intisab ederek halifeliğini almıştır. Hayatının son dönemlerinde İstanbul'a geri dönmüştür. Şeyhülislam Arif Hikmet Bey tarafından, İstanbul'da Fatih civarındaki Emîr Buharî Dergâhı şeyhliğine tayin edilmiştir. Bu vazifesini sürdürdüğü sırada 1857-1858 yılında (Hicrî 1274) vefat etmiştir.

Şiirlerinde oldukça sade bir dil kullanan şâir, mahalli unsurlara yer vermiş, deyimlere yoğun olarak başvurmuş, halk söyleyişlerini ustalıkla şiire taşımıştır.

Genellikle gazellerin makta beyitinde şiir-şâir hakkındaki görüşlerini biraz da methiye havası içerisinde vermiştir. Şiirleri ve şâirliği için bir takım teşbih ve mecazlara yer vermiştir.

Özellikle Dîvân'ından hareketle şâirin Şeyh Galib, Hayâlî, Nazimî, Hoca Hafız, Fasih Dede, Kemal Hocendi, Mısrî, Sîroz-i Yûsuf, İsmet, Rızâyî, Neşet Efendi, Kerîm-i Rûmî, Hudâyî, Abdülkadir Geylanî, Nedîmi okumuş ve onlardan etkilenmiştir.

Bu şairlerden Rızâyî, Hudâyî ve Nedîm'in şiirlerine tahmis, Mazhar, Neşet Efendi, Kerîm-i Rumî, Mısrî, Kemal Hocendî, Vâhid-i Enderûnî, Sîroz-i Yûsuf, İsmeti Fasih Dede, Hoca Hafız'ın şiirlerine de nazire yazmıştır.

Dîvân'da biri Farsça, biri Arapça olmak üzere 17 kasîde, 269 gazel, biri Arapça, biri Farsça olmak üzere 3 mesnevi, 3 tahmis, bir müstezat mevcuttur.

Toplam 296 şiirden 268'inde redif olduğu tespit edilmiştir. Bunlardan 138'i birli, 71'i ikili, 7'si üçlü olmak üzere 216'sı kelime halinde, 54'ü de ek halinde rediftir.

Şiirlerin 26'sı redifsiz tam kafiyeli olduğunu görüyoruz. "-ân", "-er", "-âr", "-âl", "-âb", "-et" gibi kafiyeler daha çok tercih edilmiştir.

Ferdî Divanı'na bir bütün olarak baktığımızda, toplam 296 şiirde 14 kalıp kullanılmıştır.

Sonuç olarak Ferdî Efendi, kendi döneminde çok fazla şöhret bulamamışsa da, gerek ilmi gerekse edebi sahada eser vermiş, kültür tarihimiz içerisinde göz ardı edilemeyecek bir şahsiyet olarak yerini almıştır. Sade bir dil kullanan şâir, mahallî sözlere önem vermiş, deyimleri ustalıkla şiire yansıtmayı bilmiştir.

KAYNAKÇA

AKSOYAK, İ. Hakkı. *"Hafiz Divanı'ndaki İlk Beytin Osmanlı Edebiyatına Etkisi"*,Bilig Yay. , Sayı 8,s.99-104.

AYDEMİR, Yaşar. *Ravzi Divanı*, Birleşik Kitabevi, Ankara 2007

AYDEMİR, Yaşar. *Behiştî Divanı*, MEB Yay., Ankara 2000.

Bursalı Mehmed Tahir Efendi. Osmanl*ı Müellifleri* 1299-1915, C. 1, İstanbul 1333.

DEVELİOĞLU, Ferid. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi, 6. Ofset Baskı, Ankara 1984.

Davud Fatin. Tezkire-i Hâtimetü'l-eşʿâr, İstanbul 1271.

DİLÇİN, Cem. *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, TDK. Yay., Ankara 1983.

İbnü'l Emîn Mahmud Kemal İnal. *Son Asır Türk Şairleri (Kemâlü'ş-Şuarâ)* , C.1 , Haz.: Müjgan Cunbur,

İPEKTEN, Haluk. *Esk Türk Edebiyatında Nazım Şekilleri ve Aruz*, DergâhYay., II.Baskı, İstanbul 1997.

KÖPRÜLÜ, M. Fuat. *Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul 1984.

LEVEND, Âgah Sırrı. *Türk Edebiyatı Tarihi* , C.1, Ankara 1973.

Muallim Naci. *Osmanlı Şairleri* , Haz.: Cemal Kurnaz , Ankara 1986

PALA, İskender. *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, 2. Cilt, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1989.

SEFERCİOĞLU, Nejat. *Nevʿî Divanının Tahlili* , Kültür Bakanlığı Yay. , Ankara 1990.

Şemseddin Sâmi. *Kâmûs-ı Türkî* , Çağrı Yay., 4. Baskı, İstanbul 1992.

TOLASA, Harun. " Divan Şairlerinin Kendi Şiirleri Üzerine Düşünce ve Değerlendirmeleri", Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, Sayı 1, İzmir 1982.

KURNAZ Cemal , TATÇI Mustafa . ***Tuhfe-i Nâili (Mehmet Nâil Tuman)*** , Bizim Büro Basım Yayın Dağıtım, Anakara-2001, s.765

YILMAZ, Mehmet. *Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler*, Enderun Kitabevi, İstanbul 1992.

METİNİN KURULUŞUNDA TAKİP EDİLEN YOL

1. Arap harfli alfabede bulunup da, bugünkü alfabede bulunmayan işaretler için tenkitli basımı yapılan ilmî eserlerde kullanılan aşağıdaki transkripsiyon sistemi kullanılmıştır.

ء	', y
ث	s̱,S̱
خ	ḫ, Ḫ
ح	ḥ, Ḥ
ذ	ẕ, Ẕ
ص	ṣ, Ṣ
ض	ḍ, Ḍ/ż, Ż
ط	ṭ,,Ṭ
ظ	ẓ, Ẓ
ع	ʿ
غ	ġ ,Ġ
ق	ḳ ,Ḳ
ك	k, K/ ñ, Ñ/ g,G

Arap ve Farsça kelimelerdeki uzun ünlüler de şöyle gösterilmiştir.

ا	â, Â
و	û, Û
ى	î, Î

Farsça vavı uzun a'dan önce üst konumda (^{v}) işareti ile gösterilmiştir: ḫ^{v}ân, ḫ^{v}âb gibi.

2. Şiirler, şâirin tertibine uygun bir şekilde okunmuştur.
3. Metin içerisindeki vezin ve anlam eksikliklerini tamamlamak için ilave ettiğimiz, değiştirdiğimiz hece ve kelimeleri [ ] içerisinde, aynı gerekçe ile dizilişine müdahale ettiğimiz; çıkardığımız hece ve kelimeleri de dipnotta gösterdik. Müstensih hatası olarak düşündüğümüz herhangi bir kelimeyi farklı okumuş veya kelimeyi okuyamamışsak veyahut da

nüsha okunamayacak halde tahrip olmuşsa, kelimenin yerini boş bırakıp dipnotta buna da işaret ettik.

4. Metinde geçen âyet, hadis veya ibareler, transkripsiyon harfine çevrilirken italik olarak dizilmiş ve bunun çevirisi de dipnotta verilmiştir. Âyet veya hadisten yapılan alıntı, başlı başına bir anlam ifade ediyorsa sadece ibarenin; yalnız başına anlam ifade etmiyorsa, âyet veya hadisin tamamının anlamı verilmiş, metinde geçen kelimenin anlamı ise italik dizilerek gösterilmiştir.
5. Bütün çabalarımıza rağmen, vezin kusuru düzeltilememişse, vezni problemli görülen beyitler veya mısraların bu problemi dipnotta belirtilmiştir.
6. "Ne" ile yapılan birleşmelerde düşen vokal, ilmî eserlerde kullanıldığı gibi, apostrofla " n'ola", "n'olsun" şeklinde gösterilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METİN

(1-b)

-1-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün /Fâʿilün

Ḳaside

Bismillahirrahmanirrahim

1. Zikr-i nâm-ı ḥażret-i cânâna itdüm ibtidâ
Zîver-i ser-levḥa-yı dîvâne itdüm ibtidâ

2. Naḳş idüp taṣvîr-i ḥüsnüñ ḫâne-yi endîşede
Neşr içün elṭâfını iḥsâna itdüm ibtidâ

3. Mâlik oldum mâye-yi îksîrine ol cevherüñ
Bezl içün gevherlerüñ düḳḳâna itdüm ibtidâ

4. Ḫalḳa iẓhâr itmek böyle belâġat maʿdenüñ[35]
Neşʿe-yi efkârı urdum kâna itdüm ibtidâ

5. Maṭlabum ṣunʿ-i bedî-i ḥaḳḳı iʿlân eylemek
Nüsḫa-yı kübrâyı istiḳâne itdüm ibtidâ

6. Enfüs u afâḳuñ oldum tercümân-ı büleġâ
Ḫoş beyân-ı âyet-i ʿirfâna itdüm ibtidâ

7. ʿArş-ı ʿaẓamdur sözüm olmış muḥîṭ-i kâʿinât
ʿÂlem-i bâlâda bir kâşâne itdüm ibtidâ

8. Kürsi-yi bend-i ḥaḳiḳatdür benim her beytimüñ
Mıṣra'ında levḥa-yı imʿâna itdüm ibtidâ

9. Ḫâne-yi endîşem olmış semm-i yâḳût'-ül-ḳalem
Mâcerâ-yı ʿâlem-i imkâna itdüm ibtidâ

(2-a)

10. Her kelâmı ḳaṣr-ı ʿirfândur sipihr-i naẓmımuñ
Bî-sütûn refʿ eyleyüp devrâna itdüm ibtidâ

11. Şiʿrimüñ her noḳṭası râh-ı ḥidâyetdür ki ben
Râh-ı vaṣlı gösterüp seyrâna itdüm ibtidâ

[35] Mısrada vezin aksıyor.

12. Rûḥ-ı ḳuds nefḫ idüp ṭabᶜ-ı żamîr-i pâküme
Müfcir-i ḫoş-lehçe-yi tibyâna itdüm ibtidâ

13. Ṭûṭi-yi ṭabᶜım idüp râz-ı derûna âşinâ
Sırr-ı mirᶜât-ı dilim iᶜlâna itdüm ibtidâ

14. Baḥr-ı maᶜnâ sâhil-i endîşeme ṭuġyân idüp
Mevc urup bir lücce-yi ummâna itdüm ibtidâ

15. ᶜAḳl-ı küll şâkir u Risto müşkilât-ı ṭabᶜımuñ
Böyle bir âs̱âra istidâne itdüm ibtidâ

16. Naᶜt-ı pâk-ı ḥażret-i sulṭân-ı faḫr'ül-mürselîn
Ḫilḳatinden mebdeᶜ-yi ekvâna itdüm ibtidâ

17. Cevher-i nûr-ı Ḫudâdur mâye-yi aṣliyesi
Ol eb'ül-ervâḥ olan sulṭâna itdüm ibtidâ

18. ᶜÂlem-i nâsûta geldi enbiyâdan ṣoñra lîk
Zikr-i vaṣf-ı eşref-i insâna itdüm ibtidâ

19. Gülşen-i ḥüsninde gûyâ göñlüm oldı ᶜandelîb
Ḥilye-yi pâkiyle ḫoş-elḥâna itdüm ibtidâ

20. Ḳâmeti serv-i sehî ammâ ki ġâyet muᶜtedil
Ṣunᶜ-ı pâk-ı ḥażret-i sulṭâna itdüm ibtidâ

21. Bu cemîm endâm ile nev-i mücessem görmedüm
Resm-i ḥüsn-i ṣûret-i Raḥmâna itdüm ibtidâ

22. Caᶜd-ı müşkîninde ḥadd-i iᶜtidâli dil-şikâr
Ol kemendüñ bendini bu câna itdüm ibtidâ

23. Cebhe-i pâk vesîᶜî baḫtına olmış güşâd
Ehl-i diller ḳıblesin bünyâna itdüm ibtidâ

(2-b)

24. Ol kemâ[n] ebrû hilâl-âsâsına nûr-ı daḳîḳ
Tîr-i müjgânuñ dil-i sûzâna itdüm ibtidâ

25. *Ḳâbe ḳavseyn*[36] sırrını eyler ḥikâyet dâʿimâ
Ḳurb-ı *ev ednâ*nıda izʿâna itdüm ibtidâ

26. Çeşminüñ nûrı sevâdı olduġı ġâyet şedîd
Fitne ṣaldı göñlüme efġâna itdüm ibtidâ

27. Hem beyâżı ṣâf-ı eşkel câ-be-câ ḥumretlüce
Şeklini yâd eyleyüp mestâne itdüm ibtidâ

28. Küḥl-i mâzâġ'ül-baṣardan mokteḥildür ez-ḳadîm
Ṣayd içün âhûları cevlâna itdüm ibtidâ

29. Nebi-yi pâk münevver görinür rifʿatlüce
Şemʿ-i mihrâb-ı cemâli dâne itdüm ibtidâ

30. Ruḫlarınuñ arasında ol münevver enf-i pâk
Mâhı şaḳḳ itmiş ṣanup mestâna itdüm ibtidâ

31. Ruḫları gül gül idi ammâ ki pek etlü degül
Verd-i ḫandânuñ görüp nâlâna itdüm ibtidâ

32. Dürr-i dendânı mürettil ḥoḳḳa-i gevher dehân
Naẓm-ı şîrînüñ añup Ḳurʿâna itdüm ibtidâ

33. Laʿl-i nâbı ġonce-yi terdür olur gâhî güşâd
Jâle-yi dür maʿdeni mercâna itdüm ibtidâ

34. Rûy-ı zîbâsı anuñ tedvîre mâʿil bedr-i tâm
Bedre fâʿiḳ bir ruḫ-ı raḫşâna itdüm ibtidâ

35. Vechi gül-reng idi sîmâsı anuñ reşk-i melek
Ezher'ül-levn elṭaf-ı elvâna itdüm ibtidâ

36. Liḥyesi top-ı siyeh-mû müşg-bûy-ı bî-mis̱âl
Şaʿr-ı pâk-ı ġonce-yi ʿAdnâna itdüm ibtidâ

37. Çâr-deh yâḫûd yigirmiye ḳadar nûr-ı vaḳâr
Ẓâḥir oldı şeyb ile pâyâna itdüm ibtidâ

---

[36] Ḳabe ḳavseyn ev ednâ: “iki yay aralığı kadar, yahut daha az (kaldı).” (Necm, 53/ 9)

38. Mûydan ârî didi sîmîn-i neng ehl-i ḥadîs̱
Ol sözi gûş eyleyüp ityâna itdüm ibtidâ

(3-a)

39. Var idi bir ḫaṭṭ-ı müstesnâ çekilmiş mûydan
Sîneden tâ nâfa dek iḳâna itdüm ibtidâ

40. *Aḥsen-i taḳvîm*[37] ile mümtâz iken nevʿ-i beşer
İmtiyâz-ı cümleden şâyâna itdüm ibtidâ

41. Cümlesi vaṣfın kemâl üzre edâ mümkün degül
Vaḳt itdikce daḫî noḳṣâna itdüm ibtidâ

42. Ḥüsn-i evṣâfı ṣayılmaz biñde bir zikr eylesem
Ben henüz naʿtında çoḳ nisyâna itdüm ibtidâ

43. Yâ Resûllullah meded bir bende-yi muḥtâc kim
Tâ ṣabâvetden berü ʿisyâna itdüm ibtidâ

44. Ger ulaşmazsa şefâʿat şübhesiz oldum helâk
Ömrüm âḫir oldı ben ṭuġyâna itdüm ibtidâ

45. İʿtirâf itdüm bütün bâbuñda taḳsîrâtımı
Geçdüm andan maṭlab-ı ġufrâna itdüm ibtidâ

46. El-amân ey nâzı maḳbûl u niyâzı müstecâb
Nâdim oldum destimi dâmâna itdüm ibtidâ

47. Ey tabîb-i cân ʿilâcım nuṭk-ı cân-baḫşuñdadur
Derdime dermân olur berşâna itdüm ibtidâ

48. Eski ʿahdum tâzelendi ḥilyeñi inşâd ile
Bir iki ʿahd eyleyüp peymâna itdüm ibtidâ

49. Ḥüsn-i evṣafuñda yoḳdur ibtidâ u intihâ
Ḥaḳḳa tevfîż eyleyüp pâyâna itdüm ibtidâ

---

[37] Aḥsen-i taḳvîm: "(Biz insanı) en güzel bir biçimde (yarattık)." (Tîn,95/4-6)

-2-

Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilün

Der Na‘t-ı Nebevî Ṣallallahu Aleyhi Vessellem

1. Sâḳi-yi bezm-i ilahî devr ider geh sâġarı
   Ṣundı bir câm-ı muḥabbet serserî ḳıldı seri

2. Oldı üftâde bir şâh-ı saâdet-aḫteri[38]
   Mihr ü meh çarḫ içre ᶜaşḳ ile ider cevlân-geri[39]

3. Şâh-ı evreng-i ḥaḳîḳat kim anuñ dîhîmidür
   Ẕât-ı esmâ vü ṣıfât zerrîn külâh maẓharı

(3-b)

4. Ḳudret-i Ḥaḳ câmiᶜ-i ekvâna urduḳda esâs
   İsmine vażᶜ eylediler ᶜarş u kürsî minberi

5. Mübtedâdır ẕâtı sâᶜir enbiyâ andan ḫaber
   Anuñ içün ḳıldılar ümmetlere peyġam-beri

6. Dest-i ḳudret nâmına yazdı nübüvvet ḫâtemüñ
   Enbiyânuñ nâmesin ḫatm eyledi engüşteri

7. Efżal-ı ins ü melek ârâyiş-i dünyâ vü dîn
   Zümre-yi aṣḥâb-ı şerᶜin server-i dîn dâveri

8. Zîver-i ser-levḥa-i ᶜilm-i ledünn-i kâᶜinât
   Mekteb-i ᶜirfân-ı Ḥaḳḳuñ ḥâce-yi ser-defteri

9. Lehçesiyle ṣadrinüñ bir resmidür levh ü ḳalem
   Ol debistân-ı ilâhînüñ debîr-i ekberi

10. Cümle menşûr-ı ᶜulûm andan ṭaġıldı ᶜâleme
    Nüsḫa-yı kübrâsıdur ẕât-ı maᶜârif-perveri

11. Ḥażret-i Cibrîl anı kerrât ile şerḥ itmese
    Añlamazdı ᶜâlemüñ ᶜallâme-yi zûr- âveri

---

[38] Mısrada vezin eksikliği var.

[39] mihr ü meh: metinde ‘mihri vü meh’ biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okunmuştur.

12. Mürsel-i ummî laḳab olmuş bu ilmiyle meger
İns ü cinne ders ider ümmü'l-kitâb ezberi

13. Ümmete olmış vücûdı ʿayn-ı gülzâr-ı naʿîm
Lûle-yi engüşt-i sîmînden aḳıtdı kevs̱eri

14. Sîne-yi mehde kelef ṣanma o dâġ-ı eṣvedi
Cünbüş-i engüşti mecrûh eylemiş ḥâlâ biri

15. Dest-i cûduñ ḳaldırınca ʿaḳs-ı kevkebde seḥâb
Yir ü baḥra itdi mebzûl sîm-i zerle gevheri

16. Tîb-i ḫilḳat geşt idüp neşr itse âfâḳa nesîm
Döndirür ṣaḥrâları âhû-yı Çîne serseri

17. Çîn-i zülfinden çözüp dest-i ṣabâ ʿuşşâḳına
Armaġan eyler dimâġ-ı câna bûy-ı ʿanberi

18. Böyle iken seng-i ḫurde yaġdırup siccînveş
Revzen-i dûzaḫ ḳulup kâfir[de] çeşm ü minḫarı[40]
(4-a)
19. Ḳayṣer-i câh rifʿatinden virdi kâhinler ḫaber
Çatladı reşk ile Kisrânuñ revâḳ u mihteri

20. Şâh-bâz-ı himmetüñ irsâl idince ṣayd içün
Aşiyân-ı dûzaḫa ṭayr itdi rûḥ-ı Ḳayṣeri

21. Ḥüzn ile âḫir nefesde âh çeküp nâr-ı Mecûs
İntifâ idüp ṣavurdı göklere ḫâkisteri

22. Yinelendi gözleri mecrâsını görmez Furât
Ḫayretinden baş çeküp Beydâya gitdi serseri

23. Ḥüzne ġarḳ itdi Bahîre sâde ehlin ġavr idüp
Hep perîşân oldı etrâfındaki dâr u deri

24. İṣṭirâḳa yer mi ḳor şeyṭân Raḥîm eyler şihâb
Yandıġından ṣayḥa eyler devr idüp baḥr ü beri

---

[40] Kâfirde: Metinde "kâfir" biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.

25. Ẓâhir olmaḳda ʿalâim biʿset-i peyġam-beri
Gün gibi ẓâhir olup peyġam-berüñ nûr u feri

26. Bikr otursa müşrikîn bu ṣayha vü envârda
Göre ger ḥayrân olup oldı şefâʿat maẓharı

27. Rû içün ḳalb-i ḥaḳâyıḳ mümteniʿdür ḳulını
Yâre ʿar çün virdi ṣaffet-i âhengeri[41]

28. ʿAzm-ı râh itse ḳażâya düşmenân-ı dîn içün
Biñ iderdi leşker-i bâd-ı ṣabâ-yı ṣarṣarı

29. Sürse meydân-ı veġâya esb urur ṣavletüñ
Bâl ü perrinden ṣunar ẖayl-i melâʿik şeşperi

30. Ḥażret-i Ṣıddıḳ ile mestâna ḳılsa iltifât
Bâde-yi ʿaşḳa ẖum eyler zümre-yi Bekrîleri

31. Cünbüş-i iksîr-i imʿânı anuñ Fârûḳ ile
Mâye-yi tiryâḳ iderdi semm-i mâr-ı ekferi

32. Ḥażret-i Os̱mân ile ḳılsa naẓar müşriklere
Menbaʿ-yı ḥilm u ḥayâ olur ʿanûd-ı ejderi

33. Ṣayḥa ḳılsa dûrdan cemʿ-i kilâb-ı düşmene
Zehrelerin çâk iderdi bîm-i ḳahr-ı Ḥaydarı
(4-b)
34. Ḥaḳḳ Teâlâdan ola yüz biñ ṣalât ile dürûd
ʿAskerüñ çekdikce şâh-ı Cem-sipâh-ı ẖâveri

35. Hem daẖî yârân-ı çâr-erkân-ı dîn-i devletüñ
H̱âṣına olsun rıżâ-yı Ḥaḳḳa maẓhar her biri

36. Âl-i aṣḥâb-ı güzîn her birine bâlîġ [olup]
Eylesüñ ḥaḳḳ feyż u nûr u raḥmete bâlâ-yı teri

37. Ferdî-yi pür-ʿacz u ṭaḳsîre iderim şefiʿ[42]
Her biri rûz-ı ḳıyâmetde olalar yâveri

---

[41] Mısrada vezin eksikliği var.
[42] Mısrada vezin aksıyor.

-3-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

Eyżanlam Fî Naʿt-in-Nebî Aleyhisselâtün Ve's-Selâm

1. Bihamdillah yoluñda yâver oldı ʿavn-ı Rabbânî
   Görindi nâgehân bir ḳubbe-yi bâlâ-yı nûrânî

2. Ki ser çekmişdi ʿarş-ı aʿżama altûn sütûnâsâ
   Anuñ şevḳ ile kerem oldı olup çarḫ üzre devrânı[43]

3. Maṭâf-ı ḳudsiyândur beyt-i maʿmûre tebâh ile
   Naẓargâh-ı Ḫudâdur ḳabeʿ-yi hüccâc-ı rûḥânî

4. Ṣafâ-bahş-ı ḳulûb-ı ʿâşıḳândur nûr-ı dîdârı
   Bulurlar teşne-diller anda ʿayn-ı feyż-i Sübḥânı

5. O bir gülzâr-ı bâġ-ı iṣtifâdur ʿandelîb olmış
   Urur nâmûs-ı ekber her nefesde âh u efgânı

6. Ṭutarlar bâr-gâh-ı rif'atin züvvâr ṣaf u ṣaf
   Unutdırdı cihâna resm-i dîvân-ı Süleymânı

7. Dem-i ʿÎsâ gibi iḥyâ ider her mürde-yi ʿaşḳı
   Virür câna nesîmi her seḥer enfâs-ı Raḥmânı

8. Şu rütbe eylemiş baḫş-ı ṭarâvet feyż eṭrâfa
   Gül ü sünbül göründi çeşm[e]-i hâr-ı muġaylânı

9. Dönerler ḥiddetinden mihr ü meh zerrîn kemer-beste
   Şeb ü rûz itdiler nevbet beşâretine pûyânı

10. Bilürse fażlını ferş-i zemîn-i ṭâḳ-ı ʿarş üzre
    İder cârûb aña ʿâşıḳ muʿabbir zülf-i ḫûbânı

(5-a)

11. Görür naḳḳâd olanlar cevher-i ḫâḳinde teʿsîri
    Bulur seng-i siyeh ḫaysiyyet-i laʿl-i Bedaḫşânı

12. O bir sulṭân-ı ʿâlemdür ki anuñ âsitânında
    Muʿaẓẓam pâdşehler oldılar fersûde-pîşânı

[43] Beyit içerisinde bulunan "şu" kelimesini vezin fazlalığına neden olduğu için okumadık.

13. Bu rütbe ḥaşmet ü dârât ile ez-cümle sulṭânum
Aña ḫidmetle faḫr eyler mülûk-ı âl-Os̱mânı

14. Yazarken medḥini levḥ-i dile geldi perîşânlıḳ
Anuñ medḥinde lâl olmış bulup her bir süḫandânı

15. Bütün vaṣf-ı kemâlinde ḳuṣûr iʿ tirâf itmiş
Cihânuñ ser-te-ser erbâb-ı fażlı kân-ı ʿ irfânı

16. Belî fehminde ʿ acz eẓhâr ider cümle kemâl ehli
Yine ṭurmazlar anda hep ururlar lâf-ı nâdânı

17. Yazılmış zer ḳalemle ḳubbesi eṭrâfına gördüm
Ḫudâ vaṣf itdigi âyetleri bâ-ḫaṭṭ-ı reyḥânî

18. Ḥacâlet geldi bu küstâḫlıḳdan medḥe iḳdâmum
Ne cürʿ etdür diyü nefsimde buldum [ben] peşîmânı

19. Nice tevbîḫ ile teşdîd idüp şöyle ḫitâb itdüm
Füzûnterdür benim vaṣfımdan anuñ ḳadr-i ünvânı

20. Velî ṭurmaz dilüm cûş eyleyüp deryâ-yı ṭabʿ ımdan
Kenâr-ı naẓma ṭarḥ eyler nice biñ dürr-i ġalṭânı

21. Çeküp ḫaylice dizgin tevsen-i ṭabʿ ımla uġratdum
Çemûḫ oldı iṭâʿ atden çıḳup gösterdi cevlânı

22. Ṭutup semt-i ḥicâzı menzilinde eyledi âheng
Maḳâmuñ buldı dem çekdi ṣahîl urdı küheylânı

23. O demde nûr-ı pâk-ı Aḥmed-i muḫtârı gördüm kim
Fürûzân eylemiş Ḥaḳ ravżasında şemʿ -i imânı

24. Enîs-i *lî-ma-allah*[44] bülbül-i gülzâr-ı *mâ-evḥâ*[45]
Celîs-i bezm-i vaḥdet sâḳi-yi feyż-i ḫüdâvânı

25. Serîr-i faḫr-ı levlâke çıkup tâc-ı li-ʿ ömrüñle
O bir şâh-ı risâletdür anuñ fermânı Ḳurʿ ânı

---

[44] Lî-ma-allâh: "Benim Allah ile…" (Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, 2/ 173-174)
[45] Mâ-evḥâ: "(Kuluna) vahyettiğini (vahyeti)" (Necm, 53/ 9-10)

26. Çekilmiş küḥl-i mâżâġ'ül-başar çeşm-i siyâḥında
Naẓargâhı dem-â-dem andan olmış vech-i Yezdânı

27. Müdârâ-yı Ḳureyşdür vücûduñ merkezi zâtı
Vekîlidür anuñ her dem olanlar ḳuṭb-ı devrânı

28. Nübüvvetle mükerrem ibtidâda câh-ı izzetle
Henüz ḫalḳ olmadan âdem ṣafînuñ çâr erkânı

29. Kemâlâtında vâḥiddür eḥaddür ḥadd-ı zâtında
Tefevvuḳ eylemişdür cümleten efrâd-ı insânı

30. Şeb-i mîlâdını seyr eyle kim nice ʿalâmetdür
Zemîn u âsumânuñ ġulġuleyle ṭoldı her yanı

31. Ṣafâsından olup raḳs-âveri perî Ḫudâ andan
Yarıldı ṭâḳ-ı Kisrânuñ ḳadîmî muḥkem eyvânı

32. Çekildi baḥr-ı sâde ḳaʿr-ı nâre vâṣıl olmışdur
Yerinde yeller esdi hep mecûsuñ söndi nîrânı

33. Ṣanemler ser-nigûn oldı mezellet geldi ġarrâya
Âsâf u nâb ile Lât u Heyl hep buldı ḫüsrânı

34. Perîler ṣayḥasında dehşet elvirdi münâdîde
Ḳureyş eşrâfınuñ ḫayrân olup ʿaḳl-ı perîşânı

35. Ḥiley[le] âsumândan istirâḳ-ı şemʿ iderlermiş
Şehiyle virdiler ḳurşunlara iḫbâr-ı şeyṭânı

36. Semânuñ yolları mirṣâd olup beklendi ebvâbı
Müheyyâ her ṭarafdan[46] vâḳıfâ gözler nigehbânı

37. Ṭarîḳ-i vaḥy ola maḥfûz şerr-i ecnebîlerden
Ola ẓâhir bütün kâhinlerin âs̱âr-ı buṭlânı

38. Ḥaḳîḳatde donanma oldı ol mevlûd-ı şâhîye
Hevâîler atıldı batdı mehtâb-ı şebistânı

[46] Tarafda: Metinde "tarafında" biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.

(6-a)
39. Ṭoġup burc-ı şerefden âftâb-ı ʿâlem-ârâyı
Ġurûba vardı ṣît-i ḫüsn ile mehtâb-ı Kenʿânı

40. Naẓar-ı pâk-ı mevlûd oldıġından ʿâlem-i ḳudsî
Şeref-baḫş oldı dîdâr ile ol mümtâz-ı ʿAdnânı

41. Ẓalâlin görmemişken çeşm-i ʿâlem pek ʿacebdür bu
Bulurlar sâyesinde emn ü râḥat ṭâbiʿ ü ḥânı

42. Bu ḥâletle yine ebr-i kerâmet sâyebân olmaḳ
Şuʿâ-ı mihri taġavvur mı nedür bu ḥükm-i Rabbânî

43. Bulup günden güne neşv ü nemâ gülzâr-ı dehr içre
Nübüvvet bâġınuñ eflâke ser çekdi ḫırâmânı

44. Gidüp bir vaḳt-ı esʿad leyle-yi ḳadr-i saʿîd içre
Burâḳ üstünde berḳ urdı geçüp yerden beyâbânı

45. Varınca Mescid-i Aḳṣâya ser-bend-i Burâḳ itdi
Ḳavuşdı enbiyâ ervâḥı bildi hep o sulṭânı

46. Gürûh-ı enbiyâ anuñ ḳudûmin intiẓâr itmiş
İmâm oldı cemâʿat oldılar cümle s̱enâʿ-ḫᵛânı

47. İki rekʿat namâzı bî-niyâzı ḳıldılar tekmîl
Vedâʿ idüp murâd itdi gice nüh çarḫ-ı gerdânı

48. Urûc itdi semâda sellem-i nûr üzre ol Aḥmed
Çeküp gitdi Burâḳın ḥażret-i Cîbrîl olup s̱ânî

49. Götürdi âsumândan âsumâna Sidreye irdi
İrince Müntehâya eyledi ʿözr ḳârvânı

50. Ki bundan öte gitsem ẓerrece miḳdârı ey cânân
İcâzet yoḳ yanar bâl ü perüm terk eylerüm cânı

51. Vedâʿ itdi Resûllullâh andan basṭ olup Refref
Süvâr oldı aña rifʿatle ḳoydı dâr-ı mekânı

52. Fenâyı terk idüp vardı beḳâya buldı bâḳîyi
Bulunmazmış beḳâ terk olmayınca ʿâlem-i fânî
(6-b)
53. Nice esrâr-ı *mâ-evḥâ*[47] maḳâm-ı ḳurb-ı *evednâ*[48]
Liḳâʿ-i rüʿyet ile ḥâṣıl oldı ins mâ-ḫandânı

54. Budur taṣvîr-i icmâle bu iʿcâz üzre miʿrâcuñ
Ḥaḳîḳatden ḫaber gelmez idem tafṣîl-i tibyânı

55. Ḫulâṣâ yer yüzüñ teşrîf idüp ʿûd eyledi hurrem
Zemîne indi gûyâ bâġ-ı rıḍvânuñ gülistânı

56. Risâlet baḥrı coşdı çıḳdı yenbûʿ-yı maʿârifden
Yaġup emtâr-ı ḥikmetler ulûmuñ baṣdı ṭûfânı

57. Ḫavârıḳ ẓâhir oldı gün-be-gün âṣâr-ı ḳudretden
Ki ʿâlem ḫalḳı cemʿ olsa ne mümkin miṣlin ityânı

58. ʿAcebdür ki ṣadefden dürr-i manẓûm ola nev-peydâ
Naẓîrin bulmasun ins ü perî mâ nass-ı furḳânı

59. Bu gûne ʿıḳd-ı cevher muḥkem ü habl-ül-metîn olsun
Bulunsun iʿtiṣâm ile anuñ firdevs-i bostânı

60. İçinde baḥr-ı ḥikmet mevc urunca ola cevher-dâr
Aña nisbet fürû-mâye ola şehvâr-ı ʿummânı

61. Ola gülzâr-ı cennet müʿminîn ü müʿminât üzre
[Me]şâm-ı câna irsün bûy-ı gül bâ bûy-ı reyhânı

62. Derûnı âb-ı kevṣer menbaʿyı dillerde pâyânı
Tilâvet eyledikce cûş ider deryâ-yı ġufrânı

63. Muḫaṣṣıl sebk olunca ḳâlıb-ı tecvîd-i iḥsâna
Müḫür-ı mûr ola hem ḳıymet-i ḫüddâm-ı vildânı

64. Ḫudânuñ ḫân-ı inʿâmı ki bir irfân-ı ḥikmetdür
Ser-â-ser seyr ider cemʿiyyet-i erbâb-ı îkânı

---

[47] Mâ-evḥâ: "(Kuluna) vahyettiğini (vahyeti)" (Necm, 53/ 9-10)
[48] Ev ednâ: "iki yay aralığı kadar, yahut daha az (kaldı)." (Necm, 53/ 9)

65. Ġınâ-yı ḳalb ile fetḥ eylesün bir *kenz-i lâ-yefnâ*[49]
Biḥâr-ı dükkânuñ olsun çü dûr-bâş zer-efşânı

66. Kemân-ebrû-yı dil-dâra işâret *ḳâbe ḳavseynî*[50]
Berât-ı ḥüsnüñ âyâ bender-i ṭuġrâ-yı zî-şânı
(7-a)
67. Sevâd-ı kâkülinden şemmedür *ve'l-leylî*[51] ᶜanber-bûy
Şuᶜâ-yı ᶜârıżından źerredür *ve'ş-şems-î*[52] raḫşânı

68. Fürûġ-ı sînesi nûru's-semavâtda ẓâhirdür
Dürûġ-ı mihr-i ᶜâlem-tâb olur lâf-ı dıraḫşânı

69. Diyâr-ı femm ḳandırdın elinde raḳḳ-ı menşûrı
Yürütdi sû-be-sû şâh u gedâya emr-i Furḳânı

70. Nişân u râbiti *naṣrun-min-Allah*[53]'dan beşâretdür
Sürûş-ı şîr-i nerdür cündi rûḫânî vü cismânî

71. Yedullah'ında bâhir ḳuvvet-i ḳudsî kemâl üzre
Ne mümkin niceleşmek ᶜâlemüñ şâm u nerîmânı

72. Sürüp şeb-dîz-i himmet u destinde feᶜeṣta bimâ tumez
Muraṣṣaᶜ seyf-i ṣârim kesdi aldı râs-ı meydânı

73. Ġazâlar eyledi küffâr ile ceng ü cidâl itdi
Gerek Ḳayṣer gerek sâᶜir mülûk-ı ᶜâli Sâsânî

74. Muᶜânidler münâfıḳlar żarûrî ser-furû itdi
Uzatdı gerdeni cümle geçürdi ṭavḳ-ı Oġânı

75. Revân itdi cihâna saṭvet üzre âb-ı şemşîri
Nizâᶜı ḳaṭᶜ idüp söndürdi nâr-ı şirk-i ᶜüdvânı

76. İdüp itmâm-ı niᶜmet eyledi ikmâl bu dîni
Fürûġ-ı şevket-i İslâm maġlûb itdi edyânı

---

[49] Kenz-i lâ-yefnâ: "(Kanâᶜat), tükenmez bir hazinedir." (Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, 2/102).
[50] Ḳâbe kavseyni: "iki yay aralığı kadar, yahut daha az (kaldı)." (Necm, 53/ 9)
[51] Ve'l-leyl: " Geceye andolsun."(Duhâ, 93/ 1-5).
[52] Ve'ş-şemsi ve'l-leyl: "Güneşe ve kuşluk vaktine andolsun." (Şems, 91/ 1).
[53] Naṣrun-min-Allah: "Allah'tan yardım."(Feth, 48/ 3).

77. H̬ilâl-i menbaʿ-yı âb-ı revândur teşnegân üzre[54]
Hilâl engüşt ile şaḳḳ itdi ṣudûr-ı mâh-ı tâbânı

78. Ḥanîn itdi anuñ ebḥur ile ʿavz-ı yas-ı nâlân
İşitdüm ben rivâyet eylemişdi ibn-i Ḥibbânı

79. Ne yalñuz eyledi taṣdîḳ-i âhû-yı sitem-dîde
Bu bâbda diñledüñ vâfir nizâʿ-yı gürg ü çûbânı

80. Ḥuṣûn-ı resm-i âdâb üzre vardı ʿarzuhâl itdi
Baʿîr-i sâncûrda naḳl idüp cevr ü şütürbânı

(7-b)

81. Turâb-ı rîḳi müttaḳîye şâfî kirve-yi dîger
Kef-i cûdından oldı inʿikâs-ı ebr-i bârânı

82. Mücellâ nûr olur çeşm-i remed-dîde rıżâm ile
Münevver menbaʿ-ı feyż eyledi ʿayn bin Nuʿmânı[55]

83. Uṣûl-ı gûş-ı peşşe ʿömrüm ile iʿlâm idüp imẓâ
Mübârek râḥesinden râḥat oldı derdi îmânı

84. Dıraẖt-ı sebz iṭâʿat gösterüp ẖidmet ile bâ-ser
Mis̱âl-i żabb-ı vaḥşî verdi aʿrâbîye cîrânı

85. Viḳâye eyledi Ḥaḳ ġâr içinde verdi temkîni
Ḥabîbullâha indinde sekînet buldı hem-şânı

86. Kebûter ḥâris oldı lâne yapdı ʿankebûtâsâ
Demürden perdeler çekmiş gibi refʿ itdi ʿumyânı

87. Nice aṣḥâb-ı ʿâhânı be-kâm itdi selâmetle
Nice bîmâra dest-i ḥikmetinden verdi dermânı

88. Ġuyûbâtı peyâmından ẖaber virsem ṣadâḳatle
Gelür ṭaş olsa da ḳalbüñ saña taṣdîḳ-i ḥaḳḳânî

89. Şu rütbe ẓâhir oldı muʿcizâtı ẖâric ez-pâyân
Ki meʿyûs itmedi elṭâf aṣla müstemendânı

[54] Mısrada vezin aksıyor..
[55] Mısrada vezin aksıyor.

90. Hezârân nehr-i cârî böyle baḥr mevcine ṣıġmaz
Şifâ virsün ʿalîl-i ṣadrına fi'l-cümle reyyânı

91. Bahâristân vaṣfında gül-i ruḫsâr şevḳiyle
Yanar dil bülbüli feryâd ile söyler ġazelḫᵛânı

92. Esîr oldum görüp bir dil-ber-i kâkül-perîşânı
Beni mest itdi yek şemm ile zülf-i ʿanber-efşânı

93. Leb-i gevher-feşânından ḳadeh-rîz-i kelâm olsa
Döner laʿl-i nedâr şerm ile yâḳût-ı rummânî[56]

94. Miṡâlüñ naḳşına irmek dil ile şöyle süs virdüm
Yarılsun ġayretinden ḫâne-yi ṣûret-i kirmânı

(8-a)

95. Senüñ ey lâle-ruḫ ḥâl-i siyâhuñ iştiyâḳından
Süveydâda yanar her demde yüzbiñ dâġ-ı hicrânı

96. Şikâf-ı sînesinden seyr idüp mirʿât-ı Ḥaḳ beytüñ
İrişdirsem gerek dâmâna hep çâk-ı girîbânı

97. Ḫiṭâb ile götürse bûy-ı zülfinden ṣabâ Çîne
Düşürür nâfesinden ḥasretüñle misk-i ḥayrânı

98. Zeyini eskidür hep gülşenüñ amma hezârı nev
Virür Ferdî ṣafâ gûyân olınca tâze destânı

99. Eyâ sulṭân-ı mürsel şâh-bâz-ı evc-i istiġnâ
Baña sebk gerekdür başuma zer-tâc-ı ḫâḳânî

100. Nice sübḥân-ı ʿâlem naʿt-ı kûyuñ oldı ʿaṣrında
Bu devrüñ olmasun mı bendeñizde Kâʿb u Ḥaṣṣânı

101. Bürünsün bürde-i lüṭfuñ nice insi cevâizle
Saña ʿâdetdür itmek şâʿire inʿâm u iḥsânı

102. Münâcât u duʿâya geldi söz maʿzûr ṭutup cânâ
Senüñ naʿtına ġâyet yoḳ ḳaṣîde buldı pâyânı

---

[56] Mısrada vezin aksıyor.

103. Ḫudâ-yı yâr-ı gâra ey ḫaṭâ-pûş u ʿaṭâ-baḫşâ
Ḥabîbüñ başı içün ʿafv idüp hep cürm ü ʿiṣyânı

104. Ṣafâ-baḫş ol kedûret ber-ṭaraf mirʿât-ı sînemde
Görünsün ḥüsn-i ʿaşḳuñ vâridâtı vech-i imʿânı

105. Muḥabbet naḳd-ı ser-mâyem ola kesb-i saʿâdâta
İki ʿâlemde virme bendüñe ḫüsrân u ḥirmanî

106. Taḥiyyât u dürûd-ı bî-nihâye dâʿimâ vâṣıl
Ola pür rûḥ-ı pâk-i ḥażret-i maḥbûb-ı Rabbânî

107. Daḫi âl ü ʿibâd u ṣoḥbete envâʿ-yı taʿżîmi
Dürer-bâr eylesün lüṭfuñ hemîşe ebr-i Rıdvânî

(8-b)

-4-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

1. Viṣâlüñ ʿıyd olup bâ-ḫayr-ı ḫalḳ-ı meh saʿîd olsun
Gicem zülfüñle ḳadr u gündüzüm rûyuñla ʿıyd olsun

2. İrişsün dem-be-dem enfâs-ı rûḥânî vucûduñdan
Dil-i pür-şûr-ı ʿâşıḳ vâcid-i ẕevḳ-i cedîd olsun

3. Sen ol şeyḫi'ş-şuyûḫ-ı ʿârifân-ı ʿâşıḳân olduñ
Göñüller ṣoḥbet-i ḥâṣuñda meşrebce mürîd olsun

4. Seḫâ vü cûd-ı keffüñ kân-ı deryâya muʿallemdür
Bu rütbe ʿâc-ı muḥtâcuñda varsun müstefîd olsun

5. Mübârek ravżaña yüzler sürüp tefrîş-i câh itdüm
Ġubâr-ı ḫâk-ı pâyüñ çeşmüme küḥl-i ümîd olsun

6. Dürer-bâr-ı kelâmuñ gûşuma teşnîf itdüm herbâr[57]
Ḥaḳâyıḳ fehmine ʿaḳlum selâmetle reşîd olsun

[57] Mısrada vezin aksıyor

7. Derûnum levḥi zeyn ola eḥâdîs̱-i şerîfüñle
   Zebânum kilk-i nevi maʿnâ-yı Ḳurʿân Mecîd olsun

8. Zebânum vaḳf olup vaḳfiyye-yi dânişle lüṭfuñla
   Muʿallim ḫâne-yi ʿilmüñ durur veḳf-i şenîd olsun

9. Ṣalâtuñ gevherüñ nażm eyleyem hep silk-i taʿżîme
   Çekilsün ḳubbe-yi bâlâ-yı ʿarş üzre medîd olsun

10. Sürûş-ı ins ü cînni kim lisânında dürûduñ var
    Mużâʿaf eyleyüp Ḥaḳ żaʿf-ı iżʿâfı mezîd olsun

11. Anı ṣad-berg-i gülzâr-ı ṣalâtuñ eyleyüp her dem
    Açılsun gülsitân-ı ḫâk-ı lüṭfuñda bedîd olsun

12. Neşâṭ-efzâ olup ʿaks eyleyüp bûy-ı ʿanberîden[58]
    Ṣafâ bulsun göñüller dem-be-dem ġamlar baʿîd olsun

13. Nübüvvet ḫânedânuñ Keşti-yi Nûḥ oldı dünyâya
    Gürûh-ı ehl-i dil mellâḥ-dârı hep ʿabîd olsun

14. Daḫi âl-i muṣaffâ bâl-i aṣḥâb u muṣâḥibler
    Riyâż-ı gül-bün-i rıdvâna hep bir bir resîd olsun

15. Şefâʿat kişt-zâra ben olup bir hûşeyi nâʿil
    Siyeh-rû Ferdî-yi zâr âb-ı kevs̱erle sefîd olsun

(9-a)

-5-

Mef'ûlü / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / fe'îlün

Ḳaṣîde-yi Fârsî

1. Ân bâr ne-dîdest zi-mâ rûy-ı himemrâ
   Himmet be-resend kişver-i lâhût ḳademrâ[59]

2. Ez zühd-i fenâ zühd biyâ pür-dil-i mârâ
   Tâ ki tefhîm pence-yi cân-ı zülf-i elemrâ[60] [61]

---

[58] Mısrada vezin aksıyor.

[59] 1. O bir kez çaba yüzünü bizden görmedi, başlangıcın İlahi çabası ülkeye ulaştı.

[60] 2. Elem zülfünün ruhunun pençesini anlayıncaya kadar, yokluk zühtünden bizim züht dolu gönlüme gel.

[61] Mısrada vezin aksıyor

3. Faḳrem zi-cihân bürd merâ evc-i istiġnâ
   Der-ḫâb ne-mî-bînem ez-ân-cây-ı ʿademrâ[62]

4. Feyż-i ezelî levḥ-i dilem şest zi-mihreş
   Ḫaṭm ne-keşîdest ḳalem rûy-ı diremrâ[63]

5. İn pâk-ı dil ez şeref-i nisbet-i pîrân
   Ḫîzâb-ı kerem-i germ gerçi zened sâleyemrâ[64]

6. Her çend ki derkeş me-keş cehd ü bâḫt
   Bisyâr-ı ḫurd-sâlik reh-i ġuṣṣa-yı ġamrâ[65]

7. Tâ vâṣıl-ı maḳṣûd şeved ez-dürr-i nâ-yâb
   Keşti-yi vücûdeş şikened baḥr-ı ḳademrâ[66]

8. Ân rûz-ı bidâyet ki şodi ferd ü yegâne
   Taḥḳîḳ nümûdendrâ ḥatm-ı keremrâ[67]

9. Zî-inʿâm-ı tû şerm est hem ebr-i behâri
   İḥsân-ı tû kem-i nâm şümürd ḥatem ü Cemrâ[68]

10. Zʿânest ki feyż-i tu pervâne-yi dil-i mâ zeng
    Ṣafvet-i âyine koned ṣayḳal-ı nemrâ[69]

11. İn fażl u şeref bes ki tu teşrîf be-kerdi
    Ez-kûh-ı ḳadem in rûh hâmûn ʿademrâ[70]

12. Tâ yâft nişân-ı tu der-in ṣafha-yı ʿâm
    Remmâl-ı ḳader baḥt-ı siyeh noḳta raḳamrâ[71]

---

[62] Zenginliğin doruğunda yoksulluğum beni dünyadan götürdü. Uykuda (bile) o yokluk yerini göremiyorum.
[63] Onun ezeli feyzinin sevgisinden gönlümün levhası yıkandı. Kalem dirhemin yüzünü mühürlemedi.
[64] Beyiti anlamlandıramadık. Aynı zamanda vezin de aksıyor.
[65] Her ne kadar yenilsen de, başarma ve kaybetme kaygısı çekme, yolcunun çok yemesi yola gamdır.
[66] Eşşsiz inciden maksadına ulaşınca vücut gemisi ayak denizinde kırılır.
[67] Bir tane olan o başlangıç günü tahkikin gösterdiği kerem mührüdür.
[68] Senin nimetinden bahar bulutu da utanır, senin ihsanın Cem'in ve Hatemin adlarının az sayılmasına neden olur.
[69] Senin feyzin odur ki bizim gönlümüzn pervanesinin pasını nemli saykalla aynayı saf hale getirir.
[70] Senin teşrif etmenle fazl u kerem dağ eteğinden yokluk çölüne indi.
[71] Senin nişanın bu yılın sayfasında bulununca kader falcısı kara bahtını noktalar.

13. Ṣayyâd-ı ḳażâ ez-kerem-i ẖod pesend-i belâ
Der-ḥabs-ı ḳafes mî-nehed in murġ-ı ḳademrâ[72]

14. İn bâde velikîn ki râdef ṭûbâ-lûd
Der-câm-ı cihânvâr ẖicâlet mey-i cemrâ[73]

(9-b)

15. İn nüh ṣadef ez-feyż-i ezel hiç ne-perverd
Cöz-i der peşîmî ki nehed ceşn-i ḳademrâ[74]

16. Her teşne ki ez-âb-ı ḥayâteş şeved sîrâb
Der peyrevî Ḫıżr-ı nezd pâ-yı ẓillemrâ[75]

17. Ân-dem ki delîriyyet be-şecaʿât eṣer kerd
ʿAnber be-ḥûn kerd ḥall-ı âhû-yı ḥürremrâ[76]

18. Her tîr ki pervân şeved sûy-ı ʿadviyyet
Der pîş reved murġ-ı revân deşt-i ʿademrâ[77]

19. Der fıṭrat-ı tu terk-i fenârâ bû nişestend
Âmûẖt cihân mesʿele-yi maʿesselemrâ[78]

-6-

Mefʿûlü / Fâʿilâtü / Mefâʿîlü / Fâʿilün

Der Sitâyiş-i Mevleviyân

1. Seçdi begendi Bârî Ḫudâ Mevlevîleri
Ḳıldı viṣâl-i yâre sezâ Mevlevîleri

2. Bilmez fenâ-yı ʿaşḳ nedür ḳîl u ḳâl ile
Görmezse kişi ehl-i fenâ Mevlevîleri

3. Terk eylemiş vucûdda varlıḳ libâsını
Gördüm ʿibâd-ı terk-i ḳabâ Mevlevîleri

---

[72] Kader avcısı kendi kereminden "belâ" beğenisini bu kadem kuşunu kafese koyar.
[73] Velikin bu bade sevinçli bir "sur" düdüğüdür. Senin cihanvâr kadehinden cemi kadehi utanır.
[74] Bu dokuz sadef ezel feyzinden hiç nasip almamıştır. Pişmanlıktan başka bir kutlamamda olmadı.
[75] Susamış kişi hayat suyundan suya kanar, benim ayağımın gölgesi Hızır'ın yanında peşinden gelir.
[76] Yiğitliğe kahramanlık eser ettiğinde mutlu ahunun benini kanlı anber yaptı.
[77] Her ok kelebek olup düşman tarafına gider. Yokluk çölüne giden kuş önde gider.
[78] Senin yaratılışında yokluk terkinin kokusu oturur, doğruluk meselesi cihanda öğrenilir.

4. Teʿs̱îr ider mi nây gibi cânda başḳa sâz
Ġışş itdi nûrda o ṣadâ Mevlevîleri

5. H̱âmûş-ı leb görürem bezm-i ṣoḥbette[79]
Bâṭın yüzinde hep nüdemâ Mevlevîleri

6. Mollâ-yı Rûm mâh-ı hidâyet degül midür
Şems-i ṣafâda ḳıldı hep Mevlevîleri[80]

7. Virmez külâh u kemerin tâc-ı devlete
Sulṭân-ı ʿaşḳa cân fedâ Mevlevîleri[81]

8. Kîse tehî bilürem genc-i verâsetin
Ḥaḳḳuñ ġanîsidür fuḳarâ Mevlevîleri

(10-a)

9. Ḳavs-ı ḳażâda tîr-i rıẓâdur bu cümle hep
Nîce âs̱âr-ı rîbâne belâ Mevlevîleri[82]

10. Olur kemân-ı ʿaşḳa kiriş-çile leşkeri
Meydâna olsa sehm-i ḳażâ Mevlevîleri

11. Meclislerini sâde görüp ṣanma bî-meze
Ṣoḥbetleri hep rûḥa gıdâ Mevlevîleri

12. Aşḳ âteşinde murġ-ı semender ṣanur gören
Çerḫ içre olsa pây-ı rıẓâ Mevlevîleri

13. Böyle libâs-ı faḳr-ı fenâda görüp bütün
Ne ẓann idersin ʿaceb ………Mevlevîleri

14. Mest-i ḫarâb şîve-yi ḥubb-ı vaṭan bilür
Ḥücre-nişîn-i bezm-i serâ Mevlevîleri

15. Sönmez çerâġ-ı tekye ne vâr ʿâşıḳ olsalar[83]
Şemsüñ ḥaḳîḳi nûr u ẓiyâ Mevlevîleri

---

[79] Mısrada vezin aksıyor.
[80] Mısrada vezin eksikliği var.
[81] Mısrada vezin aksıyor.
[82] Mısrada vezin aksıyor.
[83] Vezin gereği takdim-tehir yaptık.

16. ʿAşḳuñ cezâsı rûz-ı viṣâl imiş eylesün
Ḥaḳḳ âb-ı Rûmi rûz-ı cezâ Mevlevîleri

17. Ferdî merâm bundadur ʿaşḳa intisâb
Mollâ-yı Rûm ola şufeʿâ Mevlevîleri

-7-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

Der Sitâyiş-i Naḳşibendiyân

1. Mücellâ feyż-i Ḥaḳḳ ile cemâl-i Naḳşibendîler
Bidâyetde nihâyetdür kemâl-i Naḳşibendîler

2. Mülûk-ı ʿaşḳ olur dergehlerine intisâb iden
Hümââsâ mübârekdür ẓilâl-i Naḳşibendîler

(10-b)

3. Olursuñ râbıṭa bend-i ḥaḳîḳât bâṭın yire[84]
H̱udâyî egdirür ḥaḳḳâ ẖayâl-i Naḳşibendîler

4. Ṭolaşdı ʿâlem-i nâsûtı ṭutdı bezm-i Lâhûtî
Unutdı sehv ile maḥvı miṣâl-i Naḳşibendîler

5. Netîce virdiler âẖir ṣafâ-yı vaṣl-ı ʿüryânı
Meʿârık ile varlıḳdan viṣâl-i Naḳşibendîler

6. Sülûkunda murûr itmiş ṣıfât u iʿtibârâtı
Viṣâl-i baẖt-ı ẕât olmış nevâl-i Naḳşibendîler

7. Vucûdîler şuhûdîler bu ḥâle ḳaldılar ẖayrân
Maḳâm-ı dîger itmedür bâ-ḥâl-i Naḳşibendîler

8. Nedür revḥalaruñ ṣâfî bu ki nesîble fehm eyle
Dikilmiş bâġ-ı vaḥdetde nihâl-i Naḳşibendîler

9. İder iḥyâ-yı sünnetle kemâlâta teraḳḳî hep
Resûle ittibâʿ ancaḳ meʿâl-i Naḳşibendîler

[84] Mısrada vezin aksıyor.

10. Şerîʿatde hele taḳvâ libâsıyla müzeyyendür
Ḳıyâmetden ʿalâmetdür zevâl-i Naḳşibendîler

11. Doḳunma ehl-i diller göñlüne beyt-i ilâhîdür
Ṣaḳın hâ ġayretullâhdur celâl-i Naḳşibendîler

12. Baḳup da ẓâhirî ṣanma bulur da ʿaşḳ-ı şevḳ olmaz
Fenâ-ender-fenâdur hep melâl-i Naḳşibendîler

13. Bu nisbet ḥażret-i Ṣıddıḳ-ı ekberden teselsüldür
Ne menbaʿdan olur fâiż zülâl-i Naḳşibendîler

14. Müẕehhebdür mücellâdur ʿaceb dürr-i cevâhirle
Girân ḳadr u bahâ ʿıḳd-ı lâl-i Naḳşibendîler[85]

15. Süvâr-ı esb-i temkîndür ḥużûr-ı dâʿimâ maẓhar
Beḳâ bi'llâh deştîdür mecâl-i Naḳşibendîler

16. Vucûd-ı sûd-ı bûdidür cihânda ḫâriḳ-i ʿâdât
Kerâmetden dem urmazlar ricâl-i Naḳşibendîler

17. Ḳulûbı itmede tesḫîr eẕvâḳ-i maʿârifle
Hemân iksîrdür siḥr-i ḥelâl-i Naḳşibendîler
(11-a)
18. Kelâma başlasa iḳbâl ile herkes semâʿ eyler
Mecâlis ḥaddidür ṣaff-ı niʿâl-i Naḳşibendîler

19. S̱evâb-ı ins ü cinni itmede iḥrâz her demde
Hemîşe baş-ı enfâsdur ḫiṣâl-i Naḳşibendîler

20. İderler himmeti ʿâlî maḳamı itmege maḥmûd
Ânuñ çün olunur iḥyâ leyâl-i Naḳşibendîler

21. Bu şeh-râhuñ kibârı iḳlîm-i ḥâḳîḳatdür[86]
Ḫuṣûṣâ ḳuṭb-ı aḳṭâb ricâl-i Naḳşibendîler

22. Ki yaʿni pîr mâ Ḫâlid Efendi kerem-i bîşer
Vucûh-ı güli zînetde ḫâl-i Naḳşibendîler[87]

---

[85] Mısrada vezin aksıyor.
[86] Mısrada vezin eksikliği var.
[87] Mısrada vezin eksiklği var.

23. Dür-i deryâyı ʿirfân ẖatm-ı ṭûmâr-ı vilâyetdür
    Olur ẖᵛân-ı naʿîminden ṣuâl-i Naḳşibendîler

24. Ola sîr-âb-ı elṭâfı gürûh-ı ʿâşiḳân bir bir
    Budur Ḥaḳḳdan niyâz ü ibtihâl-i Naḳşibendîler

25. Bu Ferdî ẖâk-ı pây-ı sâye-dârı ḳıla pür vâye
    Hümâ-yı himmetinden perr ü bâl-i Naḳşibendîler

-8-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

Der Naʿt-ı Eimme-yi İs̱nâ ʿAşer Rażiyallâhu ʿAnhüm

1. Cihâna ẖayr-ı ẖalḳullâh Resûl-ı Kibriyâ geldi
   Ḥabîb-i Ḥaḳ şeh-i muṭlaḳ Muhammed Muṣṭafâ geldi

2. İmâmü'l-evliyâ ḳuṭb-ı vilâyet Ḥaydar-i Kerrâr
   Vaṣi-yi Aḥmed-i Muẖtâr ʿAliyyü'l-Mürteżâ geldi

3. Necîl-i ḥażret-i Zehrâ Muṣṭafâ gevher-i garrâ[88]
   Ḥasandur ẖalḳ-ı ẖilḳatde şebîh-i Müctebâ geldi

4. Muḥabbet mülkinüñ şâhı kerâmet burcunuñ mâhı
   Hüseyin aʿlem ü aʿdel şehîd-i Kerbelâ geldi

5. ʻAli ḥażret-i secâ ü kemâl-i ʿilm ile naḳḳâd
   Bunuñla zeyn olup ʿayân ola bedrü'd-dücâ geldi

(11-b)

6. Muḥammed Bâḳır-ı Âli mefâẖir mülkine vâli
   Ḫabîr-i ʿâlem-i ḥâli dü çeşm-i incilâ geldi

7. İmâm-ı ẓâhir u bâṭın emîn-i muḳtedi-yi dîn
   Kerîm-i Caʿfer-i ṣâdıḳ gönüllerde ṣafâ geldi

8. İmâm-ı Mûsâ-yı Kâżım umûr-ı dînimi nâżım
   Serîr-i ʿilm ü ʿirfâna çıḳup ṣâḥip-vefâ geldi

[88] Mısrada vezin aksıyor.

9. Kerâmet baḥrinüñ kâfi dür-i şehvâr-ı ʿummânı
ʿAli-yi ḥażret-i ʿâli-neseb şâh-ı Rıżâ geldi

10. Muḥammeddür Taḳi ehl-i imân-ı Hażret-i etḳâ
Gürûh-ı ehl-i İslâma ʿaceb mecd ü ʿalâ geldi

11. Ali pâk ecellîdür Taḳi-yi ẕât-i vilâyetdür
Neẓâḳet mülkine sulṭân-ı ṣafi-yi menfâ geldi[89]

12. Hasandur ʿaskerîdür bu bu dînüñ serveridür bu
Marîż-i ehl-i ʿaşḳa ẖoş ʿilâc olup derd geldi [90]

13. Muḥammed Mehdi ḳâʿim-i imâmet-nâmesin ẖâtem
Ṣafâ-yı feyż ile dâʿim bize şemsu'ẓ-ẓuḥâ geldi

14. Şerîʿatde ṭarîḳatde imâm-ı müctehid bunlar
Ḫudâdan ʿayn-ı iḥsân her biri bir muḳtedâ geldi

15. Bular ki kâbir ʿan kâbir-i ṣâḥib-i emânetdür
Ânuñ çün silk-i vâḥide niẓâmü'l-evliyâ geldi

16. İki ʿâlemde istimdâd ider bâb-ı şefâʿatde
Ṭurup bir Ferdî aḥḳar gedâlardan gedâ geldi

-9-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

Der Naʿt-ı Ġavs̱ü'l-Aʿżam Şeyẖ ʿAbdulḳâdir Geylânî

1. Feyż-i cândan himmeti sulṭân ʿAbdulḳâdirüñ
Geldi ġâlib devleti sulṭân ʿAbdulḳâdirüñ

2. Medfeni Baġdâd ammâ münbasiṭdür âşikâr
Her tarafda nisbeti sulṭân ʿAbdulḳâdirüñ

(12-a)

3. Bez̠l ider ʿaṭşâna ʿayn-ı ḳalbden âb-ı ḥayat
ʿÂşıḳâna şerbeti sulṭân ʿAbdulḳâdirüñ

---

89 Mısrada vezin aksıyor.
90 Mısrada vezin eksikliği var.

4. Ehl-i tevbe her ʿaṣırda nev-be-nev tebdîl olur
Dâʿimîdür nevbeti sulṭân ʿAbdulḳâdirüñ

5. Bî-vaḳit geldüm deme her vaḳt ḥâżır himmeti
Rûḥladur ṣoḥbeti sulṭân ʿAbdulḳâdirüñ

6. Ḳuṭb-ı aḳṭâb ile vaṣf itme cânda var iken[91]
Ġavs̱-ı ʿaẓam şöhreti sulṭân ʿAbdulḳâdirüñ

7. Ola bu Ferdî hemân ya evliyâullah mıdur
Bende-yi bî-minneti sulṭân ʿAbdulḳâdirüñ

-10-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün /Mefâʿîlün

Der Naʿt-ı Evliyâ-yı ʿİẓâm

1. H̱udânuñ kâʿinât içre nişânı evliyâlardur
Hemîşe ẖalḳına nuṣret-resânı evliyâlardur

2. Ki Kuṭb-ı ḳavs bunlardan daẖi efrâd ile evtâd
Taṣarruf eyleyen mülk-i cihânı evliyâlardur

3. ʿUlûm-ı żâhir u bâṭında hem farżen u taʿṣîben
Gürûh-ı enbiyânuñ vâris̱ânı evliyâlardur

4. Ḥaḳîḳât ʿilmine keşfen şuhûden bildirür bunlar
İdenler şübheden ʿârî beyânı evliyâlardur

5. Muvâfiḳdan meḳâṣıddan geçüp maṭlûba irmişler
Viṣâl-i yâr ile hem-dem nihânı evliyâlardur

6. İdüp miʿrâc-ı rûḥânî namâz-ı pür niyâz içre
Maḳâm idenler iḥsânı ʿayânı evliyâlardur

7. Şânı dildedür herbâr lisânı eylerem tekrâr[92]
Bu Ferdî-yi dil-i zâruñ civânı evliyâlardur

[91] Mısrada vezin eksikliği var.
[92] Mısrada vezin aksıyor.

(12-b)

-11-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. Ṣofiyâ gel istiḳâmet eyle bil vaḥdet nedür
   İnbisâṭât-ı vucûd-ı ʿâlem-i ḫayret nedür

2. Âb-ı deryâ görinürse ṣûret-i mevc-i ḥabâb
   Âftâba nisbet ol eẓvâ-yi bî-ṭâḳat nedür

3. Ḥadd-i ẕâtında vucûdı müdrik-i ehl-i hicâb
   Aña nisbetle vucûdı buldıġı ṣûret nedür

4. Var ise anuñla var oldı vucûdı mâsivâ
   Yoḳsa ancaḳ iʿtibârâtıyla bu kes̱ret nedür

5. Bir ẓuhûr ise de ʿâlem rütbe-yi ḥisde hemân
   ʿAḳl içün bu müddeʿâya şâhid ü hüccet nedür

6. Sen seni is̱bât idersin sende var ʿâlemde var
   Nefy olursa bilinür aṣlı ne ẓalit nedür[93]

7. Ferdîyâ bilmek dilerseñ kendini kendin ile
   Kendiliksiz kendüñi bulmaḳda żuhûriyyet nedür[94]

-12-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

Îfâdur Taṣavvuf

1. Bu mevcûdâta genc-i ẕâtuñ olmışdur esâs ancaḳ
   Dîger cümle taʿayyündür merâtibde libâs ancaḳ

2. Ḥabîbüñ ḥubb-ı ẕâtîden taʿayyün itdi bâlâda
   Merâtib âhirinde andan oldı ḫayr-ı bâs ancaḳ

3. Aña ḳurbiyyetindendür taʿayyünde tefâvüt bes
   Bu yüzde eyler andan enbiyâlar iḳtibâs ancaḳ

---

[93] Mısrada vezin aksıyor.
[94] Mısrada vezin aksıyor.

4. Kemâlâtı anuñ ẓâhirde bâṭında mükemmeldür
Dîger bir kimseye bir vech ile olmaz ḳıyâs ancaḳ

5. Bes andan evliyâlar her yiri yanında sâlimdür
Dizilmiş ḫaᵛn-ı iḥsânında eyler[ler] sibâs ancaḳ

(13-a)

6. Dîger müʿminleri ṭufeyli bil o daʿvetde[95]
Kalanda var ise nesnâs ile bir iltibâs ancaḳ

7. Bu Ferdî aḥḳarı neşe-yi bâb it feyż-i lüṭfuñla[96]
Vucûdı var ise ḥubbuñda bulsun indirâs ancaḳ

-13-

Ḳaṣîde-yi ʻArabî

1. Yâ men bi kemâlil-ḥusni yecî
Aḥraḳtü fuâdî bi'lvehci[97]

2. Velefaḥtü'l-aḳle şatra bihi
Bi-żurûbi eġânîke'l-hezecü[98]

3. Ve ḥubûli'ṭ-ṭarafi mesraḥatühü
Fî ravżatihi ḥaddîke'l-merecü[99]

4. Ve ceneytü s̱imârin eya laʿneten
Mine'l efnâni'l fesedi'l-beheci[100]

5. Fe iẕâ hâcet nesematün hevâ
Ḥüsnî fi-hâ cedde bi'l-ereci[101]

6. Ve iẕâ mesferet s̱ümme ibtesemet
Elbeşir bi tebâşîri'l-fereci[102]

---

95 Mısrada vezin aksıyor.
96 Mısrada vezin aksıyor.
97 Ey tam güzellikle gelen kişi, ak korla……… yaktın.
98 Aklımı tutuşturup, …….. şarkınla vurarak ikiye ayırdı.
99 Çiftliğin içindeki, bahçeyi çevreleyen iplerle
100 Meyvesini topladın, çürümüş mutluluk türlerinden
101 Eğer ki ……….. boşa gitmesini istersen, güzel kokusuyla orada eğlenirsin
102 Eğer ki ……….. yaparsan sonra gülümsersen, yüzün beyaz tebeşirle çizilmiş gibi gülümsersin

7. Ve nuferricuhâ dümâ sinnehâ
Fe iẕ hebbe icâṭu'l-ḳalbi veheci[103]

8. Vâdi rikâb bi melâḥetihâ
Fe tenâlü bikrun mübtehicü[104]

9. Ḥattâ nensâ'd-dünyâ bi revâ
Ve teẕevviḳu bi ḥubbe'l-mübtehici[105]

10. Fa'tlub iẕ-ẕâke ͨ anâimuhâ
Baͨ de'l-lüḳyâ fevḳa't-tebeci[106]

11. Min baͨ di ḥurûbi'n-nefsi keẕâ
Maͨ a şeyṭânin melḳâ's-semeci[107]
(13-b)
12. Ve şiḳâḳuhâ ͨ an muḳtaḥami
Fevḳa'l-ͨ aḳabâti lede'r-râhici[108]

13. Ve iẕâ fâṭaͨ at mesâfetühâ
Ḳâṣidun kemâ ẖalfe'l-ẖaleci[109]

14. Ve teͨ ehhebe bi'z-zâdi't-taḳvâ
Ve ẕilâli'l-ḥubbi iẕâ teleci[110]

15. Bi sefînetin fî emvâcin
Mülâṭameten ͨ inde'l-leheci[111]

16. Ve iẕâ ẖabebti'l-i dâdü fe-yâ
Veyleke min ḳaṭͨ i'l-vedecci[112]

17. Ve iẕâ meret bi cüzin yesserehu
Fa'hẕer iẕâ ẕâke mine'l-fereci[113]

---

[103] Ve onu dişlerinden ayırt ederim, kalbin ve yüzünün güzelliği uçar
[104] Rikab vadisi yine güzelliğiyle, gülümseyen sabahı karşılar
[105] Öyle ki bomboş dünyayı unutup, gülümseten aşkın zevkine varırsın
[106] Eğer sana zor geliyorsa iste, mutluluğun üzerinde hiçbir şey olmadığı takdirde
[107] Bu şekilde nefsinün kaçmasının ardından, şeytanla birlikte çirkinlik kalıyor
[108] Zorla ele geçirip onu ayıran, ……….. elinde zorlukların üzerinde
[109] Eğer ki mesafeleri azaltırsan, Halic'in arkasında olduğu gibi rahatça yolculuk et
[110] Takva sahibine karşılıksız verirsin, aşkın gölgesinde etki edersen
[111] Dalgaların üzerindeki gemiyle, sağa sola savrulup çarpan
[112] Orada hazır olmayı seversen, onun katiline yazıklar olsun
[113] Giderken bir yere uğrarsan, gediklerden kendini sakın

18. Belᶜinde sevahilihi Fa'ṭṭalaᶜ
Ḥazer fi'r-raḥli mine'd-deleci[114]

19. Fe zeri'lcezaᶜi'l-menzû'i fe ẕâ
Kemi'l-ᶜarcâi maᶜa'l-himeci[115]

20. Fe iẕâ bâneᶜl-keşânu ᶜalâ
Ṣaḥṣâẖin sibâhin mümterici[116]

21. Fe hünâke ferâidün cemmet
Ve cevâiruhu kenzü'l-miheci[117]

22. Ve mefâtiḥuhu bi yedin ᶜulyâ
Ve anfat bihâ ẖalfu'l-riheci[118]

23. Fe ᶜaleyke bihâ cedde inşiṭâ
İz ᶜîkun ᶜîy fi'd-dereci[119]

24. Ve iẕâ dehreset ṯümme indeṭameset
Serecün ke ṣibâcin münsebici[120]

25. Lâ tefraḥ bi'l-bâdi bî baṭrâ
Ve iẕâ efelet lâ taẖşelici[121]

26. Ve teᶜeddebe bi'l-aḥbâbi nefez
İn yuṭlaᶜ fîke ebu's-sereci[122]
(14-a)
27. Ve tafḳudu eṯere meᶜserin min
Ḳad ḥâze bi câhi bi'l-hiceci[123]

28. Ḳum naḥve cibâlin şâmiẖatin
Ve teevvelehâ bi'l-müntehici[124]

[114] Akşamleyin yapılan bu seyahatte ,onun sahillerinden güneş batar
[115] Ondan endişe verici bir parça ayrılırsa, vahşilerle karşılaşır
[116] Güel kokulu sahilleri, keşfeder durursun
[117] Arzu edilen definenin etrafında, toplanmış kişiler vardır.
[118] Onun anahtarı en ulu eldedir, rüzgarın ardından senin olur.
[119] Onunla gerçekten çok şey yapabilirsin, yavaş yavaş merdivenleri çıkarsın.
[120] Onu elde edip sonra savurursun, sen de onlar gibi kaybolur gidersin.
[121] Onu elde ettiğin için sevinme, eğer kaçar giderse kurtulursun.
[122] Güzel arkadaşlarla doğru yola girersen, ateşböceği gibi etrafını aydınlatırsın.
[123] Elinde olan her şeyi kaybedersen, bu da seni bomboş hale getirebilir.
[124] Uzayıp giden dağlara doğru ayağa kalk, uzayıp giden yolu doğru koyul.

29. Ve ledeyke maʿ âdinühâ icktemeʿ at
Ve tefennu bihâ fi'l-mündereci[125]

30. Ve maḳâmüke maḥmûdun fîhâ
İn ḳumte ʿ alâ cerri'n-neheci[126]

31. Yaṣefû tebʿ iyetüke'l-ḳuṣvâ
İẕâ sirte ʿ aleyhi bilâ ʿ areci[127]

32. Fe tefûru bi iksîrin yusrâ
Bike'l-isfâru maʿ al-hareci[128]

33. Ve li yaḳirre ledeyke müsaḫḫareten
Külle'l-âmâli bilâ ḥareci[129]

34. Ṣallallâhumme ʿ ale'l-hâdi
Bi'n-nûri ḳadîmen fi'l-hiceci[130]

35. Ve Ebu Bekrin ve refâḳatehü
Fi'l-ġâri ve fi'ṣ-ṣıdḳi'l-leheci[131]

36. Ve Ebi Ḥafṣin ve ʿ adâletühu
Ve şehâdetühu bi yedi'l-feleci[132]

37. Ve ʿ alâ ẕi'n-nûreyni'l-ezkâ
Ve hüve'l-mażlûmu lede'l-hereci[133]

38. Ve Ebi'l-ḥaseni ve serâiruhu
Ve kitâbetühu beyne'd-dereci[134]

39. Ve cemîʿ u'l-âli ve men ṣaḥabûhu
Maʿ ahu fi'd-dîni bilâ ʿ iveci[135]

[125] Senin bir araya gelmiş şehirlerin var, orada yavaş yavaş merdivenleri çıkarsın.
[126] Dost doğru yolda kalırsan, makamın orada ilelebed kalıcıdır.
[127] Tökezlemeden orada kalırsan, kasvetli kişliğin anlatırlır.
[128] Kolay birisiyle kaçarsan, insanları arkandan güldürürsün.
[129] Elinde yetkilerin olursa, bütün işlerin sorunsuz olur.
[130] Tartışmasız nuruyla, baki olan Allah'a dua et.
[131] Ebu Bekir ve arkadaşları, mağarada ve tutuklu arkadaşlıkta
[132] Ebu Hasfinve onun adaleti, felçli eliyle şehadeti
[133] Zeki nur sahibinin üzerine, ve o da heyecan sahibinin mazlumu.
[134] Ebu'l Hasan ve diğerleri, ve onun takip ettiği yazısı
[135] Ve diğer herkes ve arkadaşları, yolundan sapmadan dininde kalanlarla

-14-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

Der Naʿt-ı Muhammed Bahâruddin Şâh-ı Naḳşibend Ḳuddise Ṣırruhu

(14-b)

1. Ḳuṭbu'l-aḳṭâb-ı cihândur şeyẖ-i şâh-ı Naḳşibend
   Küḥl-i çeşm-i sâlikândur ẖâk-râh-ı Naḳşibend

2. Melce-yi meʿvâsıdur ehl-i Ḫudânuñ dâʿimâ
   Âsitân-ı ḥażret-i devlet-penâh-ı Naḳşibend

3. Zînet-i raẖât-ı maḥbûbân-ı ḥaḳdur ez ḳadîm
   Pertev-endâz-ı cihân nûr-ı siyâh-ı Naḳşibend

4. Nisbet bir tek ile bir ʿâlem temkînindedür[136]
   Böyle bedr oldı esâmullâha mâh-ı Naḳşibend

5. Râbıṭam ol mürşid-i aʿẓamla bulur intiẓâm
   Dîde vü dil-dâr hemîşe tekyegâh-ı Nakşibend

6. Bu saʿîd bevaẖîrde ḳalma bir âs̱âr idi[137]
   İntifâ-yı ʿayn oldı şâm-râh-ı Naḳşibend

7. Ferdi-yi kem-ter ḳapuñda bende-yi dîrînedür
   İltifâtından umar bir nîm-nigâh-ı Naḳşibend

-15-

Mektûb-ı Manẓûm-ı ʿArabî

1. El-Ḥamdülillâhi ẓî menin ü iḥsân
   Sübḥâne ʿazze men şîn ü noḳṣân[138]

2. Sümme'ṣ-ṣalâtu ʿalâ ẖayri'-beriyyeti min
   Eşrâf-i ḳavm ü min ensâb-ı ʿayân[139]

---

[136] Mısrada vezin aksıyor.
[137] Mısrada vezin aksıyor.
[138] İhsan sahibi olana şükürler olsun, noksanları gideren kişiyi tesbih ederim
[139] Dua pakların en hayırlı olanınadır, en şerefli kavim ulu kişileri barındırandır.

3. Ve âlihi s̱ümme'l-aṣḥâbu'l-kirâm u men
Ḳad tâbeʿ ahüm ali yevmi iḥsânin[140]

4. Lâ siyyeme's-sâdetü'l-aʿ lâmi fi ṭuruḳ
Mâ dâre'l-eflâku ev kerre'l-cedîdân[141]

5. Ve baʿ de ẕâlike ʿ alâ ḥaẕfi ve müstenedi
Kerîmu'l-aẖlâki ferdeyn-i aḳrân[142]

6. Taḥiyyetuhu ve selâmun küllemâ nesemet
Nesîmetuhu'r-rûhu maʿ a ruẖ-ı reyḥân[143]

(15-a)

7. Ve'n-baʿ as̱e fî riyâẓi'l ḥubbi mezheruhu
Es̱mâru'l-aḥvâli min ẓevḳin ve vicdân[144]

8. Ḳad elbesallâhu bin elṭâf-i raḥmetihi
Rîşu'l-ḥaḳâyiḳ ev dîbâc-ı ʿ irfân[145]

9. Min baʿ d-i mâ zâne'l-eṣnâfu min ḥalelin
Mine't-tuḳâ ve'n-nuḳâ fî külli ezmân[146]

10. Ene1l-faḳîru muḳîmun ʿ indebâbikum
Li ẖidmetin ve duʿ â-yı külli aḥyân[147]

11. Lâkinne'l-iẖlâṣu şarṭun fî ṭarîḳinâ
Li'l-istifâẓeti min buʿ din ve ḳurbân[148]

12. Maʿ al muḥabbeti li'l-eşyâẖi küllühum
Hemme'l-vesâiṭu fî taḳrîbi buʿ dân[149]

13. Ve'l-istikâmetu eyẓân min şerâiṭihi
ʿ Ale'l-garâimi fî sırrin ve iʿ lân[150]

---

[140] Ve en yücesi Onun cömert arkadaşlarınadır, ihsan gününde Ona tabi olmuşlardır.
[141] Özellikle mutluluk yolundadır, felek yeniden olmaz.
[142] Ve bundan sonra yok etme ve dayandırma, ahlakın en kerimi aynı yaşta olan iki kişidedir.
[143] Tahiyyet ve selamın herhangi birisini unutursa, reyhan ruhu ile onu da ruh unutur.
[144] Onun tabi olduğu yol aşk bahçesine gönderildi, zevkten ve vijdandan durumlar devşirildi.
[145] Gerçekler tüyü ve irfan kıyafetiyle, Allah rahmetinden onu giydirdi.
[146] Daha sonra sınıf sahiplerı bu durumlarda, takvalıkta ve saf olmakta öndelerdi.
[147] Yaşayan herkesin duası ve hizmeti için, ben kapınızda iklamet eden fakirim.
[148] Oradan istifade etmek ve kurban olmak için, ihlas yolumuzda şarttır.
[149] Her şey için sevgiyle, onların takip etmek için bütün yolları kullandım.
[150] Sırda ve ifşa etmede suç vardır, ayrıca istikamet onun şartındadır.

14. Ma῾a't-temessüki fî iḥyâ-i sünnetihi
Ḫayru'l-ḫalâiḳi maḥbûbun li deyyân[151]

15. Ve kes̱retü'ş-şuġli bi'l-ezkâri lâzimetun
Key yefteḥu'l-bâbe min elṭâfi mennân[152]

16. Bi'r-rabṭi li'ş-şeyḫi min ḳalbi iḫlâṣin
Semmûhu râbiṭun min beyni erkân[153]

17. Ma῾al-vuḳûfi bi lubbi'l-ḳalbi münḳaṭi'an
῾Ani'l-vesâvisi min nefsin ü şeyṭân[154]

18. Ḥettâ yekûnu ḥuẓûru'l-ḳalbi müraşşaḫân
Ve ḳâbilen li tecellî'l-bâhiri'ş-şân[155]

19. Ḳad inṭavâ'l-ḫayre fi'd-dareyni kema
Teṭâbeḳa'l-῾aḳl u ma῾a'n-naḳli bi rummân[156]

20. Sümme'l-vaṣiyyetu li'l-hilânin ḳâṭibeten
Du῾â-yı ḫayrin li hâẓe'l-muḥṭi'l-hibbân[157]

21. Ḳad veffaḳallâhu li'l-îmânin kâmilehu
Ma῾al lüṭfi min ῾afv ü ġufrân[158]

(15-b)

22. Ḳad cân ümmetüke kitabun fîhi mekremetün
Mükelliletün bilâ âlin beyne ῾uḳbân[159]

23. Tefû῾u'l-misku minhu ḥîne mâ nuşiret
Eẓbâluhu bi viṣâli bu῾din hicrân[160]

24. Ḳad şerrefe eyâdi'l-âmâli mübtehicen
Bihi'l-fuâdu bitefsîrin ve tibyân[161]

---

[151] Onun sünnetini yaşamada bağ ile, yaratılmşıların en hayırlısı kalıcı sevgilidir.
[152] Oradakilerin lutfuyla kapıların açılması için, işlerin çok olması tabiî ki eziyeti gerektirir.
[153] Bir şeye bağlı olmak içinihlas ve kalp ile, erkanlar arasında bağ olarak isimlendirmiştir.
[154] Şeytanın nefesinden vesveseleri korumak, kalp atışının durmasıyla kesin olur.
[155] Öyle ki kalp huzuru ona örnek olur, kendi şanlı denizinde tecelli olur.
[156] Aklın Onunla naklolunmasına uyması gibi, iki cihanda garı elde ettik.
[157] Bu sevenlerin hayırlı duasıyla, daha sonra vasiyet onun üzerine yazılmıştır.
[158] Karşılıksız bağışlama ve lutfuyla, Allah tam imana muafık olmuştur.
[159] Ümmetin cömert bir şekilde yazılı olarak oraya gelmiştir, bu takipleri arasında kalıcıdır.
[160] Hicrandan sonra ulaştığında, ve dolaştığında ondan misk yayılır.
[161] Mutlu bir şekilde işler şereflendirilmiştir, Onda mutluluk açık ve kalıcıdır.

25. Eʿ âẓekellâhu fi'd-dareyni min kederin
Ve min cefâ-yı ḥasûdi emel-i ʿ udvân[162]

26. Fe yarḥamullâhu men yuʿ ṭî ve yursiluhâ
Mâ dâme yetlûhu şevḳan ehle'l-ḳurân[163]

-16-

Mektûb-ı Manżûm-ı Farsî

1. Ey ḳalem gel olma feryâd it
Dem-i firḳatde çekdigim yâd it

2. Derdim efzûn âteşim efzûn
Dâʿ imâ çekdigim ʿ aẕâb-ı derûn

3. Ülfetüm hep ḫilâf-ı cinledür
Seyr dîv ü ṣûret-i insledür

4. Ne revâdur ḥaḳîḳ-ı insân
Ola ṣâḥib-i ṭabʿ iyyet civân

5. Gele dâʿ im-i ẓît ide degin
Bülbül ile geçine zurâḫ u zaġan

6. Bu umûrı kime idem taʿ rîż
Ḥaḳ Teâlâya eyledüm tefvîż

7. Bu şikâyet degül ḥikâyetdür
Ḥâlimi bilmede kifâyetdür

8. Hele ehl-i kemâle didi ḳuṣûr
Lâzım-ı ẕimmet imiş eyle ḥuẓûr

9. Ḳâʿ il olma ki böyle istiʿ dât
Olunur mı ḫilâf-ı istibġâd

162 Allah onu iki cihanda kederden, düşmanların emelini yerle bir ederek affedecek.
163 Kim itaat eder ve onu gönderirse Allah onu affeder, Kurʿ an ehli hala şevkle onu okuyor.

(16-a)

10. Tîr oldı maḳâle-yi bî-sûd
    Ṣabr idelüm yapar maʿbûd

11. Baʿde zâ ʿarżûḥâle ḥâcet ne
    Ḥâli maʿlûm size ḥikâyet ne

12. Ḥacı Aḥmed Efendi gelmiş idi
    Ḥâl-i ẓâhir peyâmın almış idi

13. İder anlar cenâbına taḳrîr
    Ṣûret-i ḥâli pek güzel taṣvîr

14. İntiżâr olmasun deyü bâḳî
    Eyledüm sûd-ı veche evrâḳı

15. Olmadı ʿarża lâyıḳ ammâ çe sûd
    Ḫâṭır-ı ez rû diyene bezl-i vucûd[164]

16. Nâmeñiz geldi naẓm-ı pür gevher
    Ber hemsâ-yı saʿâdete beñzer[165]

17. Başıma ḳondı devlet-i iḳbâl
    Gördigüm demde ṣûret-i iclâl

18. Pîrimüz Ḥażret-i Muḥammed cân
    Ḫaberin virdi eyledi şâdân

19. ʿArzûḥâle müsâʿade yoġ idi
    Gerçi dürlü mevâʿid çoġ idi

20. Bu sene eylesem gerek taḥrîr
    Basṭ u tafżîl ile olur taʿzîr

21. Kâṣidin geldigine çûşelendüm
    Yeñi cân geldi cismime ṣandum

22. Raḥima'llâhu ḳâṣide'l-maḥbûb
    Ḳadd etâ li'l-keîbi bi'l-mektûb

---

[164] Mısrada vezinde ve anlam eksikliği var.
[165] Mısrada vezin ve anlam eksikliği var.

23. İntiżâr-ı âġâ ile pâşâ
Daḫi cemîle mürîd-i Maġnisa
(16-b)
24. Oḳıtup ṭutdı dilde cây-ı ḳarâr
Gitmege fırṣat isterüm herbâr

25. Âh ne idi mevâniʿ-yi gerdûn
Küllü şeyin ḳata merhûn

26. Baʿd-i ṣuveri degül size mâniʿ
İtmek ʿömr-i ʿazîziñüz żâyıʿ

27. Daḫi iḳrâra tevbe vü s̱âbit
Olınuz feyż-i ḥaḳla nâbit

28. Gâfil olmaḳ degül bire çıbân
Delü ol ġaflet olsa da bir ân

29. Ḥacı Yûnus Efendi üstâd
Oldı gâyet selâmuñız ile şâd

30. Ḥâl-i ḥâṭırlarıñuz istedi suʿâl
Eyledi çoḳ taḥiyyeler irsâl

31. Ḥacı ʿÂrif Efendi-i fâżıl
Böyle taʿrîfe olmadı ḳâbil

32. Didi vâḳiʿ-i ḳuṣûr itmiş idik
Maġnîsâya o dem gitmiş idik

33. Dâmen-i ʿafv ile idik mestûr
ʿAfv ide cümlemizi Rabb-i gafûr

34. İderüm cümle maḫlûḳâta selâm
Çoḳ duʿâ vü s̱enâyı ḫayr encâm

35. İtmesünler bizi göñülden dûr
Hem duʿâdan olunmayam mehcûr

36. Âḫir oldı kelâm u nâme tamâm
Ḥaḳ vire cümlemize ḥüsn-i ḫitâm

-17-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün

1. Ey kemâl-i fażl-ı ʿirfânda deḳâyıḳ maʿdeni[166]
   Râygân olmış cihândadur riyâdur sözüñ

2. Râyet-i menşûr-ı manṣûr-ı belâġat sendedür
   Neşr-i naẓmuñ çîşni-i serdâr-ı vâlâdur sözüñ

(17-a)

3. Gûyiyâ her mıṣraı ṭarḥ-ı şukûfe-zârdur
   Nev-şükûfe bir gül-i raʿnâ-yı maʿnâdur sözüñ

4. Bostân-ı feyż-i ḥaḳdur nükteler âb-ı revân
   Âb-ı ḥıżr tevâm olmış rûḥ-ı aḳvâdur sözüñ

5. Mecmuʿa ḫûbâna beñzer her ṣüṭûr-ı dil-keşi
   Şemʿ-i cemʿ-i ʿâşıḳân üzre dûmâlâdur sözüñ

6. Her sevâd-ı noḳṭası pertevde mişk-i Ḥoten
   Her ġazâl-ı vaḥşiyâne nâfe-pîrâdur sözüñ

7. Şâhid-i iḳbâlinüñ sırr-ı âhengidür eyler derdüm[167]
   Şehsuvâr-ı ṭabʿıña bâr-ı ḫaş zîbâdur sözüñ

8. Çıḳdıġın bilmezler şeh-pesendin ʿirfânından
   Nev ḳumaşın s̱er ü naẓma âşina tamġâdur sözüñ[168]

9. Ṭûṭi ṭabʿım anuñ vaṣṣâfı oldı Ferdiyâ[169]
   Aḥsen-i ṣûretle mirʿât-ı muṣaffâdur sözüñ

-18-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

Târîḫ-i Velâdet

1. Şehen-şâh-ı cihân Sulṭân Maḥmûd Ḥân Gâzînüñ
   Zamân-ı devletinde çeşm-i ʿâlem incilâ buldı

---

[166] ʿİrfânda: Metinde “ʿirfânında” biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.
[167] Mısrada vezin aksıyor.
[168] Beyitte vezin aksıyor.
[169] Mısrada vezin aksıyor.

2. Yine bir necm-i tâbân ṭoġdı ol burc-ı saʿâdetden
   Żiyâsıyla cihân pür-nûr olup zevḳ ü ṣafâ buldı

3. Donanmâ-yı hümâyûnı meṣâbiḥi şiʿâʿtından
   Zînetüñ pertevi saḳf-ı semâya iʿtilâ buldı[170]

4. Niẓâm-ı dîn ü devlet oldıġı vaṣfıyla tevʿemdür
   Ki bunlar ẕât-ı vâlâsıyla çoḳ teşevvüd buldı [171]

5. Ḫudâ per oldıġın göstersin iḫvânıyla ol şâha
   Bu resm üzre duʿâ-yı devlet-i ehl-i vefâ buldı

(17-b)

6. Nesîm-i iʿtibârı esdi gülzâr-ı belâġatda
   Anuñ çün bülbül-i dil ṭabʿına enseb hevâ buldı

7. Cevâhir neşr idüp târîḫ-i mîlâdüñ didüm Ferdî
   Zemîn Sulṭân Nâẓmuddîn Ḳudûmuyla bahâ buldı

-19-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. Tâ kî nev sâl ile tecdîd oluna dünyâ evi
   Ber-murâd ola ḳamu aḥbâb-ı ṣûrî maʿnevî

2. Bâ ḫuṣûṣ ola müşîr-i aʿżama eymen bu sâl
   Her rüşde devlet-i iḳbâl o pervî [172]

3. El ola dile dâʿim mesned-i iclâlde
   Her birini sıḫaṭ ḥaḳ itsün hemîşe muḥtevî[173]

4. Nice emsâliyle teşrîf eyleyüp Rabb-ı muʿîn
   Söylesün bâʿir-i bahtı Ferdî ʿabd-ı münzevî

5. Hâtif-i ġayb eyledi tebşîr-i târîḫin didüm
   Pek mübârekdür tefâʿül eyledüm sâl-ı nevî

---

[170] Mısrada vezin aksıyor.
[171] Mısrada vezin eksikliği var.
[172] Mısrada vezin eksikliği var.
[173] Beyitte vezin eksikliği var.

-20-

Mestefilün / Müstefilün / Müstefilün / Müstefilün

1. Bir rûz-ı ferah̲ ṣubḥ-gâḥ olmuş ẓıyâ-yı mihr-i mâh
   Eylerdüm etrâfa nigâh nûr oldı her bir şâh-râh

2. Gördüm cihânı ser-ter müstaġraḳ-ı feyż-i seḥer
   Nâgâh irişdi bir h̲aber gûş eyledüm bî-iştibâh

3. Şâh-ı cihân oldı ced-i Cem-câh Hân ʿAbdülmecîd
   Her vaḳti bir ʿabd-ı semîʿ oldı der-i ʿâlem penâh

4. Ẓıll-ı hümâyı şevketi pür râḥat itdi mülkini
   Pây-ı serîr-i devleti şâh-bâz oldı ḳıblegâh

(18-a)

-21-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

1. Esîr oldum görüp bir dil-ber-i kâkül-perîşânı
   Biz[i] mest itdi yek şemmeyle zülf-i ʿanber-efşânı

2. Leb-i gevher-feşânından ḳadeh zîr-i kelâm olsa
   Döner laʿl-i nidâya şerm ile yâḳût-ı rummâni

3. Mis̲âlüñ naḳşına Erteng-i dilde şöyle sûz virdüm
   Yarılsun ġayretinden ḥâme-i ṣûret-i Kirmânî

4. Senüñ ey lâle-ruh̲ h̲âl-i siyâhuñ iştiyâḳından
   Hüveydâda yaşar her demde yüzbiñ dâġ-ı hicrânı

5. Şikâf-ı sînesinden seyr idüp mirʿât-ı ḥaḳ-bînin
   İrişe hem gerek dâmâne hep çâk-ı girîbânı

6. Ḥiṭâbıyla getürse pû-yı lütfuñdan cenâḥına
   Düstûrdur nâfesinden ḥasretüñle neng ü h̲ayrânı[174]

[174] Mısrada vezin aksıyor.

7. Zemîn eskidür mergâşenüñ ammâ hezâr nev
Virdi Ferdî ṣafâ-gûyân olunca tâze destânı[175]

-22-
Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

1.Eyâ ṣultânum mürsel-i şâh-bâz evc-i istiġnâ
Bana sâyeñ gerekdür başıma zer-tâc-ı ḥâḳânî

2. Nice sübḥân-ı ʿâlem naʿt oldı ʿaṣrında[176]
Bu devrüñ olmasun mı bendeñizde laʿb-ı iḥsânı

3. Bürünsün perde-yi lüṭfuñ nice esnâ cevâhirle
Saña ʿâdetdür itmek şâʿire inʿâm u iḥsânı

4. Münâcât u duʿâ geldi sözi maʿzûr ṭut cânâ
Senüñ naʿtında gâyet yoḳ ḳasîdem buldı pâyânı

5. Ḫudâyâ kâr-ı edanî ḫaṭâ-pûş u ʿaṭâ baḫşa
Ḥabîbüñ başı içün ʿafv idüp hep cürm ü ʿisyânı

6. Ṣafâ-baḫş ol kedûret-ber-taraf mirʿât-ı sînemde
Görinsüñ ḥüsn-i ʿaşḳuñ vâridâtı vech-i imânı

7. Muḥabbet naḳdi sermâyem ola kesb-i saʿâdete
İki ʿâlemde verme bendeki ḥüsrân u ḥirmânı

8. Taḥiyyât u vürûd-ı bî-nihâye dâʿimâ vâṣıl
Ola bir rûḥ-ı pâk-ı ḥażret-i maḥbûb-ı Rabbânî

9. Daḫi âl ü ʿiyâl ṣoḥbete envâʿ-yı taʿẓîmi
Dürer-bâr eylesün lüṭfuñ hemîşe ebr-i rıḍvânı

175 Mısrada vezin aksıyor.
176 Mısrada vezin eksikliği var.

(18-b)

-23-

Müstefilün / Müstefilün / Müstefilün / Müstefilün

1. Pîrâye-baḫş-ı ʿadl u dâdım ât İskender fuâd
   Rây-ı ḳavî ʿazmi reşâd râyet-keşi ʿavn-ı ilâh

2. Her peyki bir tevfîḳ ola serhengi bir taḥḳîḳ ola
   Himmetleri tedḳîḳ ola mihr-i müşîr encüm sipâh

3. Ferdî bâ-ilhâmi'ṣ-ṣamed târiḫ yaz tâmu'l-ʿaded
   Babadan oldı ced-be-ced ʿAbdülmecid Ḫân pâdişâh

-24-

Fâʻilâtün / Fâʻilâtün / Fâʻilâtün / Fâʻilün

Târîh-i Velâdet

1. Ḥażret-i şâh neşr ʿAbdülmecîd Ḫân sîm-âver[177]
   Südde-yi iclâline şâhân-ı ʿâlem istinâd

2. Zâtıdur ḳutb-ı medâr-ı dîn u devlet dâʿimâ
   Reşk ider nev ṭâliʿi iḳbâline sebʿ-i şidâd

3. Ḥâmi-yi şerʿ-i mubîn-i ḥażret-i peyġam-beri
   Müsteşâr-ı reʿyidür cibrîl ʿaḳl-ı müstefâd

4. Eyledi tecdîd-i dîn-i devleti pek himmeti
   Mâlik-i ʿażm-i ḳavî hem sâlik-i nehc-i reşâd

5. Eyledi mirʿât-ı ṭabʻı ʿâleme rûşen-geri
   İnʿikâs itdikçe eṭrâfa fürûġ-ı ʿadl u dâd

6. Böyle emniyyet cihânda görmemişdür rûzgâr
   Eyledi âhû-yı mâder şîr-inerle ittiḥâd

7. Şöyle mesrûr oldı lüṭfuyla memâlik ḫalḳı kim
   Şerḥ-i ṣadr ile duʿâya eylediler iʿtiyâd

8. Bâ-ḫuṣûṣ bir böyle eyyâm-ı ferâḥ-encâmda
   Cümle şehremîn ile meşġûldür ehl-i bilâd

---

[177] Mısrada vezin aksıyor.

9. Kim cihâna geldi bir şehzâde ʿâli-yi serâd
Müjdesiyle ʿîd-i şâdı eyledi cümle ʿibâd
(19-a)
10. İşte ez cümle bu ʿabd-ı aḥṣar-ı kem-ter daẖi
Şevḳe geldi tabʿıma virdüm ḳuṣûrumla küşâd

11. Tâ ki devr itdikçe ʿâlemde fuṣûl-ı erbaʿa
Çâr ʿunṣûr eyledikçe ẖalḳa terkîb-i mevâd

12. Rabbim ol şâhı nice evlâd ile ḳılsun be-kâm
Ola şevketle serîrinde ʿala vefḳı'l murâd

13. Muntaẓardum Ferdiyâ târîẖ nâme naẓmına
Devlete ṣulṭân Muḥammed maḳdemi ʿayn-ı murâd

-25-

Fâʻilâtün / Fâʻilâtün / Fâʻilâtün / Fâʻilün

1. Ḥażret-i ʿAbdülmecîd Ḥân kerâmet-pîşe kim
Az zamanda himmeti iklîmi maʿmûr eyledi

2. Neşr idüp eṭrâfa fermân-ı celîlu'ş-şânlar
Dest-i fermâ-berde yatmış şemʿ-i kâfûr eyledi

3. Maḥv olup âbında deycûr-ı şebistân-ı sitem
Feyż-i ʿadlin ülkesinde çeşme-yi ḥûr eyledi

4. Ṭutdı efkârıyla tanżîmât-ı ẖayriyye uṣûl
Müntic-i maṭlûb olur çoḳ bezl-i maḳdûr eyledi

5. Kaʿbe-yi âmâlini ḳılsa n'ola her dem ṭavâf
Seng-i râh-ı ṣafâda saʿy-ı meşkûr eyledi[178]

6. Fitne baş göstermez oldu çeşm-i dil-berden daẖi
Ġamzeler kâr itmeyüp ʿuşşâḳı maġrûr eyledi

7. Zîr-i destân-ı meserret geldi bu evżaʿ ile
Cây-ı esb-i şehe gûyâ her biri sûr eyledi

[178] Mısrada vezin ve anlam aksıyor.

8. Hem ẖuṣûṣâ böyle hengâm-ı ṣafâ eyyâmda
Müjde-yi peyk-i velâdet mülki pür-nûr eyledi

9. Cümle şehr-emîn ile meşgûl olup ehl-i bilâd
Gûşe vü bâzârı reşk-i gerdiş-i Tûr eyledi

(19-b)

10. Ḥaḳ Teʿâla nice evlâd ile ḳılsun ber-murâd
Nitekim bu necl-i pâki aña manẓûr eyledi

11. ʿÖmrini müzdâd ide her dem serîrinde be-kâm
Ḥükmüni icrâ içün emrini destûr eyledi

12. Şevḳe geldi ṭabʿ-ı pâkim çûş idüp deryâ gibi
Midḥat-ı evṣâf-ı naẓmdur menşûr eyledi [179]

13. Ferdiyâ târîẖ-i tâmı ʿarşa taʿlîḳa sezâ
Maḳdemi Ṣultân Muraduñ kevni mesrûr eyledi

-26-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

Târîḥ-i Ḳapûdân-ı Sâbıḳ Ṭâhir Pâşâ

2. Âferîn ey meh-i ferḫunde liḳâ-ı iḳbâl
Burc-ı tevfîḳ-i ilâhîden olup cilve-nümâ

3. Tîre-nâk olmaġa yüz ṭutmaḳ iken Aydın ili
Eyledüñ her tarafın maṭlaʿ-ı envâr-ı Hüdâ

4. Yaʿni şâhen-şeh-i devrân-ı kerâmet-pîşe
Şimdi bir âṣaf-ı vâlâyı müşîr itdi aña

5. Öyle âṣaf ki anuñ himmetine dehr olamaz
Ḳân-ı baḥr olsa iki keffi ʿaṭâsı hem-pâ

6. Küberâ içre be-nâm vüzerâ içre hem-şâm[180]
Reʿy-i tedbîrine dem-beste gürûh-ı ʿuḳalâ

---

[179] Mısrada vezin ve anlamaksıyor

[180] Küberâ: Metinde ’kebîr’ biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği bu şekilde okunmuştur.

7. Sanʿat-ı ḥarbde her vech ile ẓâhir mâhir
   Münḥaṣır olsa sezâ dânına fenn-i deryâ

8. Bir zamân Rûm hücûmuna gelüp deryâdan
   Saḳızı çitmege diş bilemiş idi aʿdâ

9. Yetişüp Ḥıżr gibi eyledi imdâd-ı ʿażîm
   Kâfirin zehrelerin eyledi ṭopdan bî-hevâ[181]

10. Bî-şümâr oldıġı evṣâf-ı ḫıdîvânesi
   Bilür erbâb ne ḥâcet idelüm bir ıṭrâ

(20-a)

11. Mâ-ḥaṣal şimdi ḫüdâvend-i muayyen âlem
   İde tevfîḳın[ı] pîşinde hemân râh-nümâ

12. Şâh-râhı ola yâ Rabb ṭarîḳ-i aḳdem
   Sâyesinde gice râḥatla zamân-ı fuḳarâ

13. Pâdişâhına baġışlaya Ḫudâ-yı müteʿâl
   Ḥarekât u sekenât[ı] ola ber-vefḳ-i rıżâ

14. Câh-ı vâlâsına Ferdî didi târîḫini tâm
   Aydın'a oldı müşîr dâd ile Ṭâhir Pâşâ

-27-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

Târîḫ

1. Âferin ey meh-i ferhunde-liḳâ-yı iḳbâl
   Burc-ı tevfîḳ-i ilâhîden olup cilve-nümâ

2. Tîre-nâk olmaġa yüz ṭutmış iken Aydın ili
   Eyledi her ṭarafın matlaʿ-ı envâr-ı Hüdâ

3. Yaʿni şâhen-şeh-i devrân-ı kerâmet-pîşe
   Şimdi bir âṣaf-ı vâlâyı müşîr itdi aña

---

[181] Mısrada vezin aksıyor.

4. Öyle âṣaf ki anuñ himmetine dehr olmaz
Kân-ı baḥr iki kef-i cûd u ʿaṭâsı hem-pâ

5. Baḥr içre vü be-nâm-ı vüzerâ içre hümâm
Reʿy ü tedbîrine dem-beste gürûh-ı ʿuḳalâ

6. Ṣanʿat-ı ḫarbde her vech ile ṭâhir mâhir
Münḥaṣır olsa sezâ ẕâtına fenn-i deryâ

7. Bir zamân Rûm hücûmunda gelüp deryâdan
Saḳızı çignemege diş bilemişdi aʿdâ

8. Yetişüp Ḫıżr gibi eyledi imdâd-ı ʿaẓîm
Kâfirin zehrelerin eyledi ṭopdan bî-hevâ

9. Bî-şümâr oldıġı evṣâf-ı ḫıdîvânesini
Bilür erbâb ne ḥâcet idelüm biz ıṭrâ

(20-b)

10. Mâ-ḥaṣal şimdi ḫüdâvend-i muayyen ʿâlem
İde tevfîḳini pîşinde hemân râh-nümâ

11. Şâh-râhı ola yâ Rabbi ṭarîḳ-i aḳdem
Sâyesinde gice râḥatla zamân-ı fuḳarâ

12. Padişâhına baġışlaya Ḫudâ-yı müteʿâl
Ḥarekât u sekenâtı ola ber-vefḳ-ı rıżâ

13. Câh-ı vâlâsına Ferdî didi târîḫini tâm
Aydın'a oldı müşîr dâd ile Ṭâhir Pâşâ

-28-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

Târîh-i Vefât

1. Ḥażret-i Yûnus Efendi zevcesi nice zamân
Eyledi taḥṣîl-i zâd-ı uḫrevîde itʿimâm

2. Ehl-i ʿiffet maʿden-i ʿiṣmet idi vâlâ s̱erâd
Dâmenin çekdi fenâdan itdi ʿuḳbâya ḫırâm

3. ʿÂlem-i aḳdesden irdikde ḫitâb-ı irciʿî
   Gûş idince imtis̱âl-i emre gösterdi ḳıyâm

4. Cennet-i firdevsi meʿvâ eylesün Ḥaḳ rûḥına
   Ḫidmet-i Ḳurʿân ile evḳâtına verdi ḫitâm

5. Ḳaṭre-yi eşk ile yazdum riḥleti târîḫini
   Ḳıldı gülzâr-ı beḳâyı ʿÂyişe ḫ͏ᵛâce maḳâm

-29-

Mefâʻîlün / Mefâʻîlün / Faʻûlün

Ḥikâyet

1. Zihî gûş ile büründi ḳalender
   Seyâḥat ʿâlemi aña müyesser

2. Gezüp çâr-ʿanâṣırda tamâmı
   Uṣûlin seyr ile bulmış ḫitâmı

(21-a)

3. Çü âdem neşʿesi cennetde anuñ
   Cehenemde ṭutar âḫir mekânuñ

4. Nice dem seyr edüp aṣl-ı türâbı
   Kesildi ḫalḳdan oldı ḫarâbî

5. Tamâm olduḳda seyr-i ʿâlem-i âb
   Bu terkîb ʿâlemi ne itdi pür tâb

6. Gezüp dünyâda her şehr ü ḳurâyı
   Refik-i rind olup gâh mürâyî

7. ʿAceb fâsıḳlar ile ülfet eyler
   Nice zâhidler anı daʿvet eyler

8. Ḳatı âlûdelik anuñ mizâcı
   İder herkesle bir ḫoş imtizâcı

9. Girer Lîkde meclis içre pinhân
   Bulunınca dögerler anı yârân

10. Kimi urur bıçâḳ aña kimi ṭâş
Ne baş beyni ḳalur anda ne göz ḳâş

11. Olur cevr âteşinde bâbı sûzân
Uçar gider semâya zâr ü giryân

12. Sürüne ṭâḳ-ı ẕerden ebr-i giryân
Döker âs̱âr-ı raḥmetden firâvân

13. Hevâî meşrebi zevḳi anuñ bu
Aḳıdur çeşm-i maḥzûnı acı ṣu

14. Olur ebḫar bu evc senden mürekkeb
Helâk oldıḳça artar ḳammısı hep

15. Biri âsûdedür eşcâr içinde
Biri âlûdedür ezhâr içinde

16. Biri bîhûdedür enḫâr içinde
Gezerler eks̱eri iḍbâr içinde

17. Ve ḳale'l-bedvu o …......... ḳâlı[182]
Dizûni muḳalleben ravḳu'l-maḳâlı

(21-b)

-30-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. Tâ ezelden meclisinde ḥâżır u âmâdeyim
Mest-i cânım ʿâşıḳım elṭâfına dil-dâdeyim
Ṭavḳ-ı ḥükmi gerdenümden ġayrîden âzâdeyim
Bende-yi pîr-i ḫarâbâtım esîr-i bâdeyim
Kâşki ben dâʿimâ ġavvâṣ olaydum bâdeyim

2. Şâhid-i mülk-i vücûduñ ʿâşıḳ-ı dîdârıyım
Cân u dilden *künt ü kenzüñ*[183] maḥzen-i esrârıyım
ʿÂlem-i tecrîde şemsim ẕerrelerde sâriyim
Neng ü nâmûs-i vefâ-rû ʿârdan men ʿâriyim
Rızḳ-ı salûs-ı riyâ âlâyişinden sâdeyim

[182]Bedevi şöyle der ki………..
[183] Künt ü kenz: "Ben (gizli) bir hazineyim." (Zariyât, 51/ 56).

3. Biñ ṣoġanda göñlümi ṭavil ḳîl u ḳâl
   Żabt-ı ḳânûn u ḳavâid cümlesi vehm ü ḫayâl
   Dâniş-i ʿirfân u ḥikmet sâde lafẓ-ı bî-meʿâl
   ʿİlm ü fażl ü zühd ü taḳvâ ʿârife oldı ʿiḳâl
   ʿÂşıḳ u şûrîdeyim men fâriġim âzâdeyim[184]

4. ʿAvn-ı ḥaḳla mürşidüñ ehl-i kemâlin bulmışam
   Himmet ile ibn-i vaḳtim naḳd-ı ḥâlin bulmışam
   Mâżî vü müstaḳbelüñ ʿayn-ı zevâlin bulmışam[185]
   Ben bugün maʿşûḳ-ı bâḳînüñ viṣâlin bulmışam[186]
   Ṣanma ey zâhid beni kim vaʿde-yi ferdâdeyim

5. Ferdi-yi bî-çâreyim dergâh-ı Ḥaḳḳuñ aḥkarı
   Naḳşibendîyim velî Mollâ-yı Rûmuñ çâkeri
   Hep nuḳûş-ı mâsivâdan sînemi ḳıldım berî
   Şâhidî vü Mevlevî-yi ʿârifim gelsün beri
(22-a)
   Âsitân-ı sır Ḫudâyî men Ḫudâyî zâdeyim

-31-

Mefʿûlü / Fâʿilâtün / Mefâʿilün / Fâʿilün
Taḫmîs-i Ġazel-i Rıżâyî

1. Bulınca ol güli biz viṣâl gül gül olur
   Ḍolar ṣurâḥ-ı zerrîn-miṡâl gül gül olur
   Piyâleler ḳızarır beḥemâl gül gül olur
   İçer şarâbı o Yûsuf-cemâl gül gül olur
   Görince pertev-i mihri nihâl gül gül olur

2. Hevâ-yı ʿaşḳ ile her demde zârum ey dil-ber
   Şu rütbe-ḫûn-ı dü çeşmim revân olur bir bir
   Gören ḳırıldı ṣanur şîşe-yi emel âḥir
   Yüzimi ala boyar eşk-i dîde çün gül-i ter
   Hemân elimde olan dest-mâl gül gül olur

---

[184] Fâriġim âzâdeyim: Metinde 'fâriġim ü âzâdeyim' biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okunmuştur.
[185] Zevâlin: Metinde 'zevâlüñ' biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okunmuştur.
[186] Viṣâlin: Metinde 'viṣâlüñ' biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okunmuştur.

3. Ṣafâsı revnaḳ-ı naḳş-ı ḫayâl olur ruḫınuñ
   Bu reng ü bû ile ḥâli ne ḥâl olur ruḫınuñ
   Ḳızıl dîvânesi olmaz muḥâl olur ruḫınuñ
   Şarâb keyfi ile âlı âl olur ruḫınuñ
   Cemâl-i şuʿle ṣalar câm-ı âl gül gül olur

4. Şerîf-i pâk-ı neseb ʿörf-i devleti ṭâhir
   Ṭırâz-ı ḥüsn ü edeb zîb-i ḫâme-i fâḫir
   Ḫayâsı ġâlib ü maḥcûb ʿişvede mâhir
   Görince ʿâşıḳı âs̱âr-ı şerm olur ẓâhir
   Zamân-ı feyż-i bahârı nihâl gül gül olur

5. Erince bülbül-i şeydâ mis̱âl biñ revânı[187]
   Peyâm-ı maḳdem-i gülden virince nâm u nişânı
(22-b)
   Benim gibi oda Ferdî idince âh u fiġânı
   Geline faṣl-ı bahâra kenâr-ı cûy-ı revânı
   Redîf-i şiʿr-i Rıżâyı mis̱âl gül gül olur

-32-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

Taḫmîs Ber-Ġazel-i Nedîm

1. Aḳıdup ṣular gibi dolâbda revân bizi
   Daʿvet itdi vaʿde-yi ferdâ ile cânân bizi
   Gûşe-yi meyḫânesinde eyleyüp mihmân bizi
   Eyledi bir iki peymân ile ser-gerdân bizi
   Âh o ṣahbâ ṣatıcı ʿaḳl alıcı kâfir ḳızı

2. Bî-bedel dil-ber olursa böyle olur itme lâf
   Cümle eṭvârı müsellem nâz u istiġnâ muʿâf
   Mû-be-mû ḳıldım naẓar başdan ayaġa tâb-nâḳ
   Sînesi destindeki peymâneden berraḳ u ṣâf [188]
   Ruḫları câmındaki ṣahbâ-yı terden ḳırmızı

---

[187] Mısrada vezin ve anlam aksıyor.

[188] Peymâneden: Metinde 'peymânesinden' biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği bu şekilde okunmuştur.

3. Âşinâ oldıḳların aġyâra inkâr eylemiş
Câygîr-i ḫâṭırın ʿuşşâḳa iẓhâr eylemiş
Dün ḳızuñ da çignedi pîr-i muʿġan [o] saḳızı [189]

4. ʿÂlem-i aġyârdan ḫâlî müheyyâ ola bizm
Ber-ṭaraf olmaz mı ʿâşıḳdan ḥicâb-ı yâr şerm
Nâz ile reftâr idüp ḳılsa o şûḫum bezm ü rezm
Ḫâne tenhâ elde sâġaruñla germ ü bâzaram
Âh ey ṣabr u taḥammül baʿd-ez-în sizi[190]

5. ʿAhdiñi ḥıfż eyle dilde Ferdiyâ cânuñ gibi
Zümre-yi ḫûbânı teftîş eyle imʿânuñ gibi
Söyle gördüñse güzeller içre cânânuñ gibi
Var mıdur bilmem Nedîmâ bir daḫı anuñ gibi
Deyn-i dil ḫaṣm-ı riyâ cellâdı taḳvâ ḫırsızı

-33-

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Faʿûlün

Bir rûz-ı dil-efrûzda bir ḥelvâcı üstâd
Ḫubân ile muʿtâd
Yandırdı ocâġ-ı dili şâkirdine peydâ
Ḥaḳḳ eylesüñ imdâd

Gülzâr-ı cemâl içre açılmış gül-i ḫandân
Nergisleri mestân
ʿUşşâḳa raḥm etmeyici âfet-i devrân
ʿÂlem aña ḥayrân

Pekmez diyenüñ aġzı ḳurur misk gibi bâldur
Ġâyet ḳaba bâldur
Bâlâsına ḳaymaḳ dimemek ʿayn-ı vebâldür
Yâ düş yâ ḫayâldür

Aḫşâmdur ʿuşşâḳ müşteri gel şunı ḳaldur
Başda bu ḥâldür
Ḳazġân-ı viṣâle açucaḳ kefçeyi dildür
Ṣabr itme muḥâldür

[189] Bent tamamlanmamıştır.
[190] Mısrada vezin aksıyor.

Ḥelvâ pişirirken ṣarılur mû-yı miyâne
Hep yandı miyâne
Çıḳdı ḳoḳusı ustalara oldı bâhâne
Çok geldi lisâna

Kimde bulınur yoṣma ḳıyâfetle bu câma
(23-b) İllâ ki ʿamâme
Çalḳa elüñi aġdaya baḳ geldi ḳıvâma
Başladı ḳıvâma

Peşmâne çeküp ṣoñra peşîmân olur ʿâşıḳ
Zûr itme ne lâyıḳ
İndirse küpüñ ḥelvâsını ṭabʿa muvâfıḳ
Olmaz mı muṭâbıḳ

Böyle menemen loḳmasını ḫûrdeli dökme
Pek ḳadümi bükme
Düşmanlarınuñ öñlerine göz göre çökme
Benden ḳaçup ürkme

Yârân geliñiz ẕevḳ idelüm vaḳt ü zamândur
Koltuḳta nihândur
Maḫfî gidelim duymasun ustam ḥicrândur
Pek masḫara cândur

Üstündeki şu peykde oturan gicelikli
Bir aġzı çilekli
Ardında durup ṣandıġı ḥelvâ mı degil mi
Dükkanda gedikli

Ḫoş-âb ile teskîn ola böyle ḥarâret
Hiç ḳalmadı ṭâḳat
Emmezsem eger laʿlini gelmez câna râḥat
Tâ rûz-ı ḳıyâmet

Gel ġayrete nisbeti ḳo ʿaşḳ ile yandum
Cânımdan uṣandum
Sevdâñ ile zincîri ḳırup işte boşandum
Al ḳana boyandum

İşte saña bu eyledigüm cümle naṣâḥat
Hep oldı ḳabâḥat
Âḫir başıma geldi benim böyle feżâḥat
Ne ḫᵛâb u ne râḥat
(24-a)
Şeyṭân ḳarışup beynimizi eyledi ifsâd
Bir ẓâlim-i bî-dâd
Âhımla benim bir gün olur ol daḫi ber-bâd
Ger olsa da pûlâd

Yâ leyteye lev ḥaṣale'l-yevme merâmî
İşte ġarâmı
Bi'l-firḳati ḳad vaḳfet mine'l-ʻaşḳ-ı ḥamâmî
Ḳadtım kelâmı[191]

(24-b)

-34-

Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilün

Bismillâhiraḥmânirraḥîm

1. Bâde-yi laᶜl-i leb-i dil-dâra itdüm ibtidâ
Neşᶜelendüm şevḳ ile güftâre itdüm ibtidâ[192]

2. Pîr-i câmuñ himmetiyle feyż alup güller gibi
Reng-i bûyım neşrini ezhâra itdüm ibtidâ

3. Çeşm-i bülbülden içirdi sâḳî-yi feyż-i ezel
Câm-ı ᶜaşḳı bir gül-i ruḫsâra itdüm ibtidâ

4. Naġme-yi elḥân ile vaṣfında pür şevḳ ü ṭarab
Çoḳ nevâlar eyleyüp esrâr itdüm ibtidâ

5. Bir ṣabâ reftâr olup ᶜaḳlım hevâlandı yine
Uġrayup semt-i ḥicâza itdüm ibtidâ[193]

[191] Derdini anladığın gün keşke elde etseydin, ateşli aşkından durmuştur.
[192] Şevk ile: Metinde ‘şevküñle’ biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.
[193] Mısrada vezin ve anlam eksikliği var.

-35-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. ʿÂlem-i kevne hemân ber-dâr geldi ibtidâ
Maẓhar-ı ḥüsn-i ezel ol yâr geldi ibtidâ

2. Ravża-yı ḥüsnin temâşâ idicek bî-intihâ
Ruḫlarından çeşme-i gülzâr geldi ibtidâ

3. Bûy-ı luṭf ümmîd idersin ḳıl cefâya ıṣṭıbâr
Gül didüm ben ḫârdan arar geldi ibtidâ[194]

4. Terk idüp vârı diyârı eyledüm geşt-i güẕâr
Vârı buldum ḳarşuma yâr geldi ibtidâ[195]

(25-a)

5. Mihr-i çarḫ içre nedür ḫᵛab ile ṭıfl-ı fıṭratı
İntihâ bîdâr olan bîdâr geldi ibtidâ

6. Vâḳıf olmaz tekyeye vaḳf olsa da bîmârlar
Vâḳıf olan maḫzen-i esrâr geldi ibtidâ

7. Bûy-ı ḫayret mest ider nażmında Ferdî dilleri
Bu revişde var ise ʿAṭṭâr geldi ibtidâ [196]

-36-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Bezm-i ʿaşḳa bâde-i ser-şâr geldi ibtidâ
Neşʿelendim ḫâṭıra dil-dâr geldi ibtidâ

2. Âh o âhû dîdenüñ aldı nigâhı ʿaḳlımı
Deşt-i iḳlîm-i cünûn yek ṭâr geldi ibtidâ

3. Düşmeyince ḫidmet-i mürşîde göñlüm cezbeye
Emr-i teklîfi sülûkuñ yâr geldi ibtidâ

---

[194] Mısrada vezin eksikliği var.
[195] Mısrada vezin aksıyor.
[196] Revişde: Metinde 'rüşde' biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.

4. Râh-ı ʿaşḳ içre nezâhet meslekin elzem ṭutup
Lâübâlî meşreb olmak ʿâr geldi ibtidâ

5. Dost elinden ʿâlem-i aġyâra itdikde nüzûl
Her yaña baḳdumsa bir inkâr geldi ibtidâ

6. Ṣoñra deryâ-dil olup nazm eyledim çoḳ dâverâ
Şeyʿ-i endek ḫalîce bisyâr geldi ibtidâ

7. İntihâda Ferdiyâ hep bâde oldı her ne vâr
Allah Allah dostlar aġyâr geldi ibtidâ[197]

-37-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

Fî Naʿti'n-Nebî Ṣallâhu Aleyhi Vessellem

2. Rûḥum ol şâh-ı ḳudsî vefâdâra fedâ[198]
Hâşimî vü Ḳureyşî münşâr-ı esrâra fedâ

3. Ḫâne-yi ehl-i ḳulûb andan olur hep rûşen
Âsumân-ı kerem ü maṭlaʿ-ı envâra fedâ

(25-b)

4. Ehl-i Ḥaḳ bildi ṣaḥâbe-yi kirâmuñ ḳadrin
İtdiler cân ile baş Ahmed-i Muḫtâra fedâ

5. Çıḳdı hep kevn-i mekândan şeb-i miʿrâcında
Gitdi aġyâr aralıḳdan olup ol yâra fedâ

6. Ferdi-yi zârda yoḳdur aña lâyıḳ bir şeyi
İde biñ cân ile âvâzın o dil-dâra fedâ

-38-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. *S̱emme vechullâh*[199] didim döndüm yüzüm senden yaña
Ben ġarîb-i zerreyem ḥâṣıl nedür benden yaña

---

[197] Dostlar: Metinde ‘dûstâr’ biçiminde yazılmıştır. Anlam gereği bu şekilde okuduk.
[198] Mısrada vezin eksikliği var.
[199] S̱emme vechullâh: “Allah’ın yüzü (zâtı) oradadır.” (Bakara, 2/ 115).

2. Lî ma'allâh ʿâleminden olıcaḳ dilde naṣîb
   Rûḫ-bâḫş-ı râḥatü'l-ervâḥ olur tenden yaña

3. Hüsninüñ mirʿâtına bulsa teḳâbül vech-i cân
   Baḳmaz idi ʿâlem-i fânîde reh-zenden yaña

4. Gül cemâlüñ çeşm-i câna açsa baḳmaz Ferdiyâ
   Naḳş-ı gûn-â-gûn olan fettân-ı evrenden yaña

-39-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Vech-i Ḥaḳḳı görmege âyîne âdemdür baña
   Anda seyrân olınan maʿnâ müsellemdür baña
2. Gice gündüzinden aṣlâ farḳı olmazsa ne var [200]
   Zülf ü âriż remzinüñ esrârı mihridür baña

3. Pâsbân itmiş beni Ḥaḳ genc-i enfâsa bugün
   Ṣayd-ı ekber eylemek ʿâlemde her demdür baña

4. Zülfi nide bend olalı her giceler ḳadr ola
   Vech-i yâr gine naẓar bir ʿîd-i âʿẓamdur baña

5. Rûhumı âyîne ḳıldı vechine Ferdî dili
   Sırr-ı meh keşf itdigi bir sırr-ı mübhemdür baña

(26-a)

-40-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Gülsitânlar âteşîn taṣvîrdür sensiz baña
   Ehl-i vechler muttaṣıl zincîrdür [sensiz] baña

2. Ey kemân ebrû ḫayâlüñle olup ḳadem duta
   Tende mûlar her yiri bir tîrdür sensiz baña

3. Bezm-i aḥbâb içre sâḳî nûş[-â-nûş] virmez ṣafâ
   Sâġar-ı cism bâʿiṡ-i tekd[î]rdür sensiz baña

---

[200] Gice: Metinde “gicenüñ” biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk..

4. Virmez ünsiyyet hele meclisde esbâb-ı ṭarab
   Dürlü dürlü âlet-i tenfîrdür sensiz baña

5. Ferdî-yi zârum firâḳuñla ṭabîbüm ḥastayam
   Terk-i cânum aḥsen-i tedbîrdür sensiz baña

-41-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Yârı aġyâr ile görmek özge mâtemdür baña
   Ṭalʿatı ʿîd olsa da mâh-ı Muḥarremdür baña

2. Kaʿbe-yi ruḫsâr perçem pûş-ı esved ḫâlinüñ
   Ḳarşusında iki dîdem çâh-ı zemzemdür baña

3. Sâyesinde rûz-ı ḥaşr ol sâḳî-yi kevs̱er femüñ
   Câm-ı âteş yâr-ı dûzaḥ sâġar-ı Cemdür baña

4. Ben firâḳ-ı yâr ile öldüm dirildüm rûḥ olup
   Mehd-i ʿaşḳ içre ġıdâlar şîr-i Meryemdür baña

5. Ferdî-yi âzâdeyim ʿâlî hümâ pervâz-ı ʿaşḳ
   Dâm-ı müstaġnî-yi ʿâlem zülf-i perçemdür baña

-42-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. Ẕevḳ-i meyden leb-i laʿlüñle ġınâ geldi baña
   Zühd-i yârdan o ḥâletle ʿabâ geldi baña

2. Zukdür olmam âmed şüd ġamdan ḫâlî
   Tekye-yi dildeki mihmân-ı ṣafâ geldi baña

(26-b)

3. Felek-i cevrine baş eymege çâre mi vâr
   Perveriş nâḳa-yı ḥükm-i ḳażâ geldi baña[201]

4. Dil perîşanlıḳ ile râh-ı hevâya gitmiş
   Çîn-i zülfüñde ṭolaşdıḳca ḫaṭâ geldi baña

[201] Mısrada vezin aksıyor.

5. Mâverâsından âb-ı beḳâya naẓarı[202]
Hestî-yi vâdi-yi ṣûret ne fenâ geldi bañâ

6. Nâmını yâd iderek ḥażret-i Ziʿn-nûn gibi
Şikem-i mâhı nîstîde ġıdâ geldi baña

7. Yâd-[d]âştıyla olan Ferdi-yi nâ-kâm gibi
Yâd olur olsa da yâd ile nidâ geldi baña

-43-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1.Firḳatüñ kim mâye-yi ẕevḳ-i viṣâl olmış baña
Ol geçen günler ḫayâl ender ḫayâl olmış baña

2. Muṣḥaf-ı hüsninden ol şûḫuñ tefeʿül eyledim
Ḫayr ola nûrânî taş ile fâl olmış baña[203]

3. Yâri her yüzden tecellî eylemiş ʿuşşâḳına
Ol sebeb her zerre mirât-ı cemâl olmış baña

4. Her kişi bir ḥâl ile kesb-i kemâl itmek diler
Her kemâlüñ şirki bir özge kemâl olmış baña

5. Eylemiş sırr-ı dehânuñ baḫşını dil sâdeler
Noḳṭa-yı mevhûmuñ ilcâsı muhâl olmış baña

6. Leblerüñ şehd ü şeker zevḳi virirse ḫoş dili[204]
Çeşme-yi âb-ı ḥayâtından zülâl olmış baña

7. Câm ʿaşḳı nûş-ı dilden Ferdiyâ ḫayretdeyem[205]
Bilmez oldum kendimi bilmem ne ḥâl olmış baña

---

[202] Mısrada vezin ve anlam aksıyor.
[203] Mısrada vezin eksikliği var.
[204] Şehd: Metinde ‘şer’ biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okunmuştur.
[205] Nûş-ı dilden: Metinde ‘nûş eyle dilden’ biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okunmuştur.

-44-

Mefâʿilün / Mefâʿilün / Mefâʿilün / Faʿûlün

1. Ḳabâ nâz virür gül şarâbı reng saña
Çû berg-i gül bedenüñdür ḳabâ-yı teng saña[206]

(27-a)

2. Hezâr perde-yi nâmûs gül gül itdi virüp
ʿUkûs-ı dîde-yi bülbül ḥicâb-ı neng saña

3. Ferâġat eyledi ʿâşıḳ ümîd-i vuṣlatdan
Ṭaḳınca bir hümâ-yı kâkülüñ çeleng saña

4. Ol ebruvân ile ṣayd eyledik cihânı bütün
Virüp sihâm-ı ḳaẓâ ġamzeden ḫadeng saña

5. Bu ʿaşḳ-ı Ferdî-yi zâra bulınmayınca ʿadîl
Bu ḥüsn ile bulınur mı cihânda reng saña

-45-

Mefâʿilün / Mefâʿilün / Mefâʿilün / Mefâʿilün

1. Göñül âyînesi bir âftâb ister mi ister yâ
Ḳıbâb-ı ṣunʿ-i ḥikmetden niḳâb ister mi ister yâ

2. Egerdür ḥüsni leb-be-leb dil-ber ile mâl-â-mâl
Göñül bir nev-civânı intiḫâb ister mi ister yâ

3. Bu rütbe sâḳiyân u nev-civânân ile ülfetden
Bu derde ey ṭabîb eski şarâb ister mi ister yâ

4. Yine seyr-i cemâlinden bu şeb dûr eyledi cânân
Ne çâre görmege rüʿyâda ḫᵛâb ister mi ister yâ

5. Ruḫ-ı pür-tâb içün Ferdî iletdi zülfine göñlüm
Ḫaṭâdan geçmege râh-ı ṣavâb ister mi ister yâ

[206] Beyitte vezin aksıyor.

-46-

Mefʿ ûlü / Mefâʿ ilü / Mefâʿ ilü / Feʿ ûlün

1. Taṣvîrüñ aṣup dilde yine bir büt-i tersâ
   Kim görse ṣanur şevḳ ile ḳandîli kenîsâ

2. ʿ Uşşâḳını uġratmaz iken bâb-ı niyâza
   Aġyârı görünce gülerek vir elemîsâ

3. Ḥüsni o ḳadar oldı ki abûs̱ ḳıyâmet
   Bir fitneye elbette iner ḥażret-i ʿ İsâ

4. Meftûnını düzdîde naẓar görse ol âfet
   Zülfindeki zünnâra ider ʿ aşḳıyla ebsâ

(27-b)

5. Ferdî anı râm itmemek olmaz bize ammâ
   Rûz-nâme-yi kîsemde bu yıl geldi kısa[207]

-47-

Fâʿ ilâtün / Fâʿ ilâtün / Fâʿ ilâṭün / Fâʿ ilün

1. Mest görse dil-ber[i] huşyâr olur ʿ âşıḳ bu ya
   Çeşm-i ẖᵛâb-âlûddan bîdâr olur ʿ âşıḳ bu ya

2. Çâresizlik oldıġından derd-i ʿ aşḳuñ çâresi
   Her işinde dâʿ imâ nâ-çâr olur ʿ âşıḳ bu ya

3. Ser-firâz-ı ʿ ıḳd u iḳrâr iken aġyârı görüp
   Ser-be-ceyb-i ẖırḳayı inkâr olur ʿ âşıḳ bu ya

4. Âşinâyı vâḳıf-ı râz itmege ẖᵛâhişlenür
   Yâr ile bîgâne esrâr olur ʿ âşıḳ bu ya[208]

5. Ferdiyâ hicr âteşi kâr eylemişken cânına
   Vaṣl-ı bî-hengâmdan bîzâr olur ʿ âşıḳ bu ya

---

[207] Mısrada vezin aksıyor.

[208] Mısrada vezin eksikliği var.

-47-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâṭün / Fâʿilün

1. Terk-i terk âmed ber tâc-ı çehâri Türk-i mâ
   Ez dil-i ṣad-çâk bâyed ġonce-yi ṣad-berk-i mâ[209]

2. Gül-i beşer in cân ẕevḳ küll-i beşer mî-dehed
   Kʿez gül-i ṣad-berk âmed imtizâc-ı Furġ-i mâ[210]

3. Ez zemîn u âsumân ber-ter nümâyed ḥâk-i dil
   Kʿez muḥîṭ-i cümle şüd idrâk dûn ez derk-i mâ[211]

4. Gerçi güyend nist der-râh-i ecel pîş-reviş
   Dürer-i mayeş amed şod ber-âyed merg-i mâ[212]

5. Gerçi yek rengi nümâyed bûy-ı temkîn Ferdiyâ
   Sad-hezârân reng ü bû-dared gül-i ṣanevberg-i mâ[213]

(28-a)

-48-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâṭün / Fâʿilün

1. Ey ki ez ʿaşḳ nev-est in nev-vefâ bûdî mâ
   Kâr-ı dil sûd-est ez in bâzâr-ı bî-sûd-i merâ[214]

2. Der-sarây-ı ʿâlem-i fânî beher der ser-zedem
   Hîç negşev dest ẖaber tû bâb-ı maḳṣûdî merâ[215]

---

[209] Bizim sevgilimiz (Türk) miğferini terk edip dört köşeli tacımızın üstüne geldi.(Bundan dolayı) yüz parça olan gönül, bizim yüz yapraklı goncamız olmalıdır.

[210] Bizim Furg şehrimizin mizacına yüz yapraklı gül gelince insanlığın gülü olan bu can bütün insanlığa zevk verdi.

[211] Bizim anlayışımızı cümle alem küçümseyerek idrak ettiği için gönül toprağı zemin ve asumandan daha üst bir yerde görünür.

[212]Mayası inci olan bizim ölümümüzün üzerine doğan kişiler gelip gittiler. Gerçi ecel yolunda önce gidenlerden rivayet eden yoktur.

[213] Ey Ferdi ağırbaşlılık her ne kadar tek renk görünürse de bizim sanavbergimiz yüz bin koku ve renge sahiptir.

[214] Aşk yeni olduğu için bizim sevgilimiz vefalıydı. Benim faydasız bu pazarımdan gönlümün karı kazançlıdır.

[215] Yokluk aleminin sarayında her bir kapıya baş vurdum. Senin haberin benim yolumun kapısına ulaşmadı

3. Nist der-hâḳ-ı naçârâ berg ü bar-ı meh-i dil
Çûşed ez kûh Rezzâk ne-şumâr-i durrî mâ[216]

4. Nûḥ-ı Keştibân u ṭûfân penz-i bâ pür-câ destûr
Ez kücâ şüd câ be-gah-ı fülk-i dil rûdî merâ[217]

5. Ferdiyâ hem-bezm-i vaṣl-ı yâr bûdi tû meger
Ez pey in şâdmânî ġam-ı seyf-zûdî merâ[218]

-49-

Mefâʿilün / Mefâʿilün / Mefâʿilün / Mefâʿilün

1. Çü şüd ebrû-yi dil-ber naḳş-ı dil cûy-ı kemânemrâ
Resânidem be-vefḳ-i ârzû-yı tîrî nişânemrâ[219]

2. Pâ vü ʿârıẓ-ı rengîn-i tu costem peyâm-ı ez gül
Zebânek bülbülân âmed u Leylâ gülistânemrâ[220]

3. Ber-âyendem hümâ-yı evc-ı lâhût ez ḳafes-i cân
Hevâ-yı lâ-mekânı ki serâ-yı âşiyânemrâ[221]

4. Eger bâ ḥasret-i laʿl leys-i dilem-haste mîreem
Be-eşk-i ʿâşıḳân şûyend cism-i nâ-tuvânemrâ[222]

5. Be-tîg-ı ġamzeveş bâşem şühedâ Ferdî-i ne-şâd
Nevîsend ez ü hem ber seng-i merḳad dürr-i şanemrâ[223]

---

[216] Ey çaresiz toprak sen de gönül ayının meyvesi ve yaprağı yoktur. Bizim sayısız incilerimiz Rezzâk tarafından dağdan çoşar gelir.
[217] Beyiti anlamlandıramadık.
[218] Ey Ferdi sen sevgilinin meclisinde birlikte idin yoksa bu mutluluğun arkasından beni gam kılıcına (götürmek için) acele mi ettin?
[219] Sevgilinin kaşı benim gönlümde kemanımı arayan bir nakış olduğu için uygun bir arzu okuyla sana bir işaret gönderdim.
[220] Senin yanağında ve ayağında gülden bir mesaj aradım, Gülbahçemin Leyla'sı bülbüllerin diline düştü.
[221] Benim yuvamın sarayı olan yokluk hevesi, can kafesinden ilahi yüceliğin hümasını bana geri getirdi.
[222] Eğer kırmızı dudağının hasretiyle yorgun gönlümün aslanı ölürse, aşıklar gözyaşlarıyla güçsüz bedenimi yıkarlar.
[223] Ey mutsuz Ferdi, onun gamze kılıcıyla şehit olayım, ondan da mezar taşının üzerine şöhretin incisini yazsınlar.

-50-

Fâ῾ilâtün / Fâ῾ilâtün / Fâ῾ilâtün / Fâ῾ilün

1. Mevsim-i gül şüd temâşâ k'ez demi bostân râ
   Bişnev ez bülbül-i kemâl naġme-i elḥân râ[224]

2. Mülket-i ẖûbî Müslim şod baḫt ey Nigâr
   Ḥükm-i fermâ bâ-sipâh-ı ῾âşıḳân ẖûbân râ[225]

3. Ḳaṣr-ı dil vîrân şüd ez ü cefân-ı dil-berân
   Geh be-elṭâf-ı ῾imâret in ẖarâb-eyvân râ[226]

(28-b)

4. Cüstcü kerdem maḳṣad-ı der cihân âgâh nist
   Rûberâ derdem be-ṣıdk-ı cân-ı dil insân râ[227]

5. Ferdiyâ dânist dil ez perde-yi ḳânûn-ı 'aşḳ
   Kâr-ı naḳşeş beste sâzem ṣafḥa-yı dîvan râ[228]

-51-

Mefâ῾ilün / Mefâ῾ilün / Mefâ῾ilün / Mefâ῾ilün

1. Tecellî zâr ẖûn âyed be-dil[em][229] ez gülistân râ
   ῾Aceb ḳabż-ı ecel ẖoşed ez in âb-ı revân mâ râ[230]

2. Hemân rûz-ı ḳıyâmet câ bûd der-ẖâṭır-ı miskîn
   H̱ırâmân hemi şûd ez gülsitân sürûr u ân mâ râ[231]

3. Me-pors ez ma ṣafâ-yı in gülistân der-ḳafes bendem
   Telef kerdend pîş ez cân demîden âşiyân mâ râ[232]

---

[224] Gül mevsimi geldiği için bir an bahçeyi izle, olgun bülbülden müzik nağmesini dinle.

[225] Ey Nigar, güzellerin hüküm fermanı, aşıklar ordusuyla senin güzellik ülken Müslüman oldu.

[226] Gönül sarayı o güzellerin cefasından viran oldu. Bazen de harap olan çardak imaretin güzelliğiyle abad oldu.

[227] Dünyada maksat aradım (dünyadan) haberli olan yok, insanın gönlünün sadık dostu olan derdim ile karşı karşıya kaldım.

[228] Ey Ferdi gönül aşk kanunun perdesinden resim işini divan sayfasını yapmaya bağladım.

[229] Anlam ve vezin gereği hece eklenmiştir.

[230] Kaderinden ağlayan gönlüme gülbahçesinden kan gelir. Ecelin bu akan sudan bize hoş gelmesi şaşılacak şeydir.

[231] Bizim güzellik ve sevinç gül bahçesinden salınarak geldiği için kıyamet günü miskinlerin gönlünde yer olur.

[232] Gülbahçesinin safasını bizden sormayınız, (çünkü biz) kafeste tutsağız. Bizim için candan yuva hazırlayanlar önünde telef oldular.

4. Reg-i cân râ ḫayâl-ı yâr bâr-i yekist her sâᶜat
   Ne-şüd fevt in daḳîḳa ber-dil ez mûy-ı miyân mâ râ[233]

5. Çü maṭlûb ez nişânhâ bî-nişânî be-adâb Ferdî
   Be-gerdânend rûy-ı dil ez în cân ü cihân mâ râ[234]

-52-

Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilâṭün / Fâᶜilün

1. Edeb-i ṣoḥbet-i mâ terk-i kelâm-ı mest incâ
   Hâmuş-i leb-i mâ ᶜarż-ı merâm est incâ[235] [236]

2. Ber-i der-mey-kedem munaẓẓar-ı ḫamr-ı elest[237]
   Dîde-yi ḥasret-i meh ḫalḳa-yı câmest incâ[238]

3. Burc-i âġûş-i meh ân bedr-i cihânrâ tengest
   Naḳş-ı în mâh-ı nevm-i ᶜayn tamâm est incâ[239]

4. Şüd süveydâ dilim dâne-yi dâm-ı zülfet
   Çi konem ḥâl-i ter edavâne kudâm est incâ[240]

5. Kerdem ez ḳaṣr ehl-i saḳf ü civâreş kütâh
   Pestî ṭâḳ-i dilem rifᶜat-ı bâm est incâ[241]

6. Tâ ciger dâred es̱er ġamze-yi ḫᵛâbîde be-çeşm
   Tîr-i ḫançer-i cânân bünyâm est incâ[242]

---

[233] Her an canın damarı yarın hayaliyle birliktedir. Bu dakikalarda gönle ölüm gelmez bizim aramıza kıl (dahi) girmez.
[234] Ferdi edeple nişanlardan bir nişansızlık talep ettiğinde, bu can ve cihandan bizim gönlümüze geri dönerler.
[235] Bizim sohbet edebimiz sarhoş kelamını terk ettiğimiz bu yerdir. Bizim dudağımızın suskunluğu meramımızı anlattığımız bu yerdedir.
[236] Mısrada vezin aksıyor.
[237] Elest: Kurᶜân-ı Kerîm'in Aᶜrâf sûresinin 172. Ayetinden alınmıştır.
[238] Benim meyhanemin kapısının önünde
hamrı gözcüdür, ayın hasret dolu gözleri, burada kadeh halkası olmuştur.
[239] Ay gibi parlak olan sevgilinin kucak burcu, dünyanın dolunayına dar gelir. Bu sevgilinin uykulu gözünün nakşı burada tamamlanır.
[240] Senin saçının tuzağının tanesi gönlümün süveydası oldu. Yeni beni ne yapayım burada hangisi daha nazlıdır.
[241] Sevgilinin yakın civarına çatı ehlinden köş yaptım . Aşağılık gönlümün takını da o köşkün çatısı oldu.
[242] Bu beyit anlamlandırılamamıştır.

(29-a)

7. Ferdiyâ ber-leb-i rindân behz-i mihr-i sükûn
Ṣoḥbet-i ḥürmet ü hall maḥż-ı ḥarâm est incâ[243]

-53-

Fâʿ ilâtün / Fâʿ ilâtün / Fâʿ ilün

1. Sâḳî pür kede zi laʿ let câmrâ
Deh ḫacâlet bâde-yi gül-fâmrâ[244]

2. Meh mürîd be-pîr-i câmem geb konem
Nezd-i şıḫ-ı ḫânegâh ârâmrâ[245]

3. Der-i ḫarabât-ı muġân müşfikem
Mâ be-mütedâniyem ṣubḥ u şâmrâ[246]

4. Pârsâlî çend ey mest-i ġurar
Nîst rû işgâl bî-encamrâ[247]

5. Sâḳî-yi tâze biyâ der-pû naḳḳâl
Sâr-ı naḳḳâş nergis-i bâdemrâ[248]

6. Ber-ser-i cân rîz-i âb-ı âteşîn
Tâ beşûyim rızḳ-ı zühd-i ḫâmrâ[249]

7. Ez ṭabîb-i cân pürsîdîm güft
Çâr mi şod derd-i nâ-fercâmrâ[250]

8. Her ki amed ber hevâ-yı şâh-bâz
Çâk ḫᵛahed gerd-i târ-ı dâmrâ[251]

---

[243] Ey Ferdi sevgilinin sessizliğinden dem vurma, hürmetli sohbet ve haramın kendisi burada halledilir.
[244] Saki kadehi senin dudağının kırmızısıyla dolu yer yap, gül renkli kadehten onlarca kez utan.
[245] Şeyhin huzurlu evinin yanında kadehimin piriyle mürid olan sevgili (hakkında) konuşuyorum.
[246] Muganın meyhanesinin kapısında müşfikim, biz (ona) sabah akşam borçluyuz.
[247] Ey parlaklıktan sarhoş olan sevgili birkaç yıldır senin için bir iş yapmaya yüzümüz yok.
[248] Saki yeniden gel,nakkaşın yerini ve sevgilinin badem gözlerini hızlı hızlı anlat
[249] Ham sofuluk rızkını yıkamak için ateşli su damlası can başımın üzerine
[250] Can tabibine sordum, sonu olmayan bir derde çare mi oldun, dedi.
[251] Şahbaz edasıyla (havasıyla) gelen kişi saçın kıvrımlı tuzağını bozmak ister.

9. Ferdiyâ dârem ümîd ez feyẓ-i Ḥaḳḳ
   Bâz be-guşâyed der-i İslâmrâ[252]

-54-

Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilâṭün / Fâᶜilün

1. Nûr-ı çeşm-ı bâr ufted ber-dil-i mehcûrrâ
   Suẖre-bâzî mi-küned üftâdegân-ı ṭurrâ[253]

2. Dîde-i baẖt-ı siyahem in zemân bîdâr şode
   Baᶜd ez in ġammâz başed nûr-ı ᶜayn-ı ṣûrrâ[254]

3. Sâḳî-yi rindân şeved ez dîde-yi ẖûnînest
   Neşᶜe mi baẖşed ẖum-i dil-i bade-yi engûrrâ[255]

(29-b)

4. Çün şarâb-ı köhne ᶜaşḳem tehî şod sâġareş
   Kûb zen ber-seng-i ḥasret efser-i Faġfûrrâ[256]

5. Târ-ı mihreş ber-keşem ber-taẖta-i tanbûr-ı dil
   Sitem-kâri mi-zenem ber-naġme-i meᶜmûrrâ[257]

6. Aḳılan avîze şod ber-günbed-i bâlâ-yı ᶜaşḳ
   Ḫande zed dîvâne-gân ber-cünbüş-i Manṣûrrâ[258]

7. Rîsmân-ı ẖûr-peresti-i gerdenem-ârâ
   Ber-feşânem Ferdiyâ ẖâkî peser-maġrûrrâ[259]

-55-

Fâᶜilâtün/ Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilün

1. İn cihân ez-ᶜâlem-i bâlâ ẓuhûr âyed merâ
   Dil giriften bâ ṣuver ᶜayn-ı ġurûr âyed merâ[260]

---

[252] Ey Ferdi İslâmın kapısını bir daha açacağından ümidim var.
[253] Terkedilmiş gönlümüm üzerine göz nuru yağdırarak saçına tutulmuşa şaka mı yapıyorsun.
[254] Kara bahtımın gözü bu zamanda uyandı, bu gammazdan sonra surun gözünün nuru olur.
[255] Rint saki kanlı gözden oluşur, üzüm kadehinin eğri gönlüne neşe bağışlar.
[256] Eski şarap gibi boş kadehe aşık oldum, Fagfur'un tacını hasret taşı üzerinde ezildi.
[257] Sevgilinin saçının telini gönül tanburunun tahtasına çektim, işi nağme yapmak olan bir gönül yaptım.
[258] Aşkın yüksek günbedine akıllılar asıldı, Mansur'un cünbüşüne deliler güldüler.
[259] Ey Ferdi boynumu süsleyen ışık ipini, gurur oğlanının toprağının üstüne saçtım.
[260] Bu dünya yüksek bir alemden bizim için ortaya çıktı, gönül almak bu şekilde gurur gözü olarak bize geldi.

2. Nâme pûd-i senc-i ʿirfân bârek-i cân bâyedet
   H̲âle-yi în dîde-dâniş ez-ġurûr âyed merâ[261]

3. Ḳâfile-sâlâr în reh bâ-h̲aṭar bud revânst
   Bâng dâm-ı seng dürâ şûr-ı surûr âyed merâ[262]

4. Zâd-ı râh-ı în sefer ez h̲ûn-ı dil kerden becâst[263]
   Bâ-resâyân ne mâ ne köfteh̲or âyed merâ[264]

5. Nefh̲a-i rahme zi-enfâs-ı ʿazizân çûn ṣabâst
   Dozdem ehl-i rusûm bâd u bûr âyed merâ[265]

6. Cân ber-leb şod cihân ez-pertev-i bînâ-yı ʿaşḳ
   Meclis-i üns-i pey-â-pey bî-surûr âyed merâ[266]

7. Lîk teʿs̱îri nedâred Ferdiyâ kes̱ret-i bedel
   Her dem ez-deryâ-yı mevc-i nûr âyed merâ [267]

-56-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

Ḥarfü'l-Bâ

1. Nûr-ı ruh̲sâruñ görenler ehl-i îmân old[ı] hep
   Gûş iden sırr-ı dehânuñ ehl-i ʿirfân oldı hep

(30-a)

2. Bende-gânuñ defterine ḳayd idüp eyle kerem
   Ḳulluğın minnet bilen ʿâlemde sulṭân oldı hep

3. Yâ Resûllullah saña dil-dâdedür her ehl-i dil
   Ayrılan senden cihânda ehl-i ṭuġyân oldı hep

4. Ḥażretinden rûz-ı maḥşerde şefâʿat isteriz
   İltifâtuñ bulmayanlar ehl-i hüsrân oldı hep

[261] Mektup, irfan tartısının ipliğini canın kutlu olması için sana gerekmektedir. Bu bilgi gözünün halesi bize gururdan gelir,
[262] Kafileci bu tehlikeli yolda gider, ey inci haykırışın taş tuzağı bize sevinç tadı getirir.
[263] Bu yolun yolcusu günül kanından (kendine) yer yaptın
[264] Mısrayı anlamlandıramadık.
[265] Saba, sevgililerin nefeslerinden rahmet kokusu gibidir. Bana umutsuzluk verdikleri için eskilerden rüzgarı çaldım.
[266] Aşk binasının ışığından dünyanın canı ağzına geldi. Arka arkasına gelen ünsiyet meclisi bize mutsuzlul getirir.
[267] Ey Ferdi bedelin çokluğu bize etki etmez ancak her an bana nur denizinin dalgalarından gelir.

5. Ferdi-yi bî-çâreyi ümmetlige eyle ḳabûl
Bu emelde herkesüñ ḥâli perîşân oldı hep

-57-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Şems-i ruẖsâruñ gören dîdâra müştâḳ oldı hep
Zülfüñe dil baġlayan dünyâdan ıṭlâḳ oldı hep

2. Ḥaḳ Taʿâlânuñ ḥabîbi oldıġından dil virüp
Ḥubbuña maẓhar olan ol yâra ʿuşşâḳ oldı hep

3. Sen Ebu'l-Ḳâsımsın ʿuşşaḳuñ ezel deryûzedür
Bâb-ı luṭfuñdan senüñ taḳsîm-i erzâk oldı hep

4. Nuṭḳ-ı cân-baḥşuñ zülâlindendür el-îmân yamân
Nefẖa-yı Raḥmân andan neşr-i âfâḳ oldı hep

5. Âb-ı lüṭfuñla yetiş Ferdi-yi zâra ol şefîʿ
Cümle yüz ḳarası tesvîd evrâḳ oldı hep[268]

-58-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Nûr-ı siyâh dîde-yi vuṣlât ẖayâl ü ẖᵛâb
Yek nîm-nigâh nîstî-yi ẖayret ẖayâl ü ẖᵛâb

2. Naẓm-ı selîs feyż eli revândur[269]
Vârid olan maʿânî-yi riḳḳat ẖayâl ü ẖᵛâb

3. ʿÂşıḳ hemîşe ẓulmet-i dilde serâb-keş
Âb-ı ḥayât-ı Ḥażret-i Şît ẖayâl ü ẖᵛâb

4. Mestânelerle ülfet idüp huşyâr olan
Fehm eylesün ki ʿâlem-i vaḥdet ẖayâl ü ẖᵛâb

268 Mısrada vezin aksıyor.
269 Mısrada vezin aksıyor.

(30-b)
5. Vaḫdet serâbı ʿayn-ı şühûd ister Ferdiyâ[270]
Çeşm-i murâd bînede keṡret ḫayâl ü ḫᵛâb

-59-
Mefâʿilün / Mefâʿilün / Mefâʿilün / Mefâʿilün

1. Perî-ṣûret göreñ ʿuşşâḳa sîretde meleklik yap
Bize mûnis olup aġyâra ammâ ki beleklik yap

2. Hevâyîdür o şûḫ-ı âteşîn meşreb bilürsüñ çün
Dem-â-dem sende âh-ı âteşüñ ile fişeklik yap

3. Bu ülfetlerle cânâ ṭarḥ-ı külfet itmek istersin
Benefşe-zâr-ı ḥüsne çîn-i zülfüñden çiçeklik yap

4. Gel ol vaʿde-yi vuṣlatda vâfiʿi olmaġa saʿy it
Ne mâniʿ câme-ḫᵛâb-ı sînede münkir döneklik yap

5. Düşer her ʿâşıḳ bengâle-yi ḥüsnüñde bâzâra
Ḳumâş-ı vuṣlata tamġâ-yı ḫâlüñle beneklik yap

-60-
Mefâʿilün / Mefâʿilün / Mefâʿilün / Mefâʿilün

1. Cihân-ı bahr u ber üzre ḥabâb pür ḫaṭardur hep
Kef-i sâḥil zebûn-ı seyli-i mevc ḳadardur hep

2. Nuḳûş-ı mâsivânuñ mücmeli var ḳalb-i ʿârifle
Tefâṣîli berâ-yı âmede minnet-naẓardur hep

3. Eger nûş itmeseydi bâdesin olmazdı ʿâşıḳ mest
Ezel bezminde her dürlü levâzım mâ-ḥażardur hep

4. Felek-meşreb deyü ṭaʿn itme her kec-ṭabʿa ey dânâ
Felek de ġâliba nâ-dân elinden şevke-gerdür hep

---

[270] İster: Metinde ‘esîr’ biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.

5. Şurûḥ-ı sîne-yi ʿâşıḳ güzel teşrîḥdür Ferdî
Mütûn-ı ṭıbb-ı zâhid nüsḫa-yı nâ-muʿteberdür hep

-61-
Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. ʿÂlem-i maʿnâda yâr ile viṣâl itdüm bu şeb
Ḥüsn taʿbîrinde çoḳ fikr-i muḫâl itdüm bu şeb
(31-a)
2. Bir ṣurâḥ-ı ḳadd ile hem-meşreb-i rindân olup
Reng-i rûy-ı sâġarı hep âl âl itdüm bu şeb

3. Ülfetüñ keremini dâġ-ı peleng-i ʿaşk açup
Ḫᵛâb-ı nâzı sürme-yi çeşm-i ġazâl itdüm bu şeb

4. Bezm-i meyde virdi sâḳî neşʿeme ḥüsn-i ḫitâm
Sâġarım bir naḫl-ı gülzâra sifâl itdüm bu şeb

5. Sen muṣannûʿâta ġâfil dil ġarîb olmaz deyü
Ṣûret-i bedri taṣavvurla hilâl itdüm bu şeb

6. Şâm-ı ġurbetde baṣınca ẓulmet-i ceyş-i celâl
Şeb-be-ḫayr-ı şah-ı ḫûrşîd-i cemâl itdüm bu şeb

7. Ferdiyâ bu ṣeḥv u maḥvuñ âḫiri ḫayret gelür
Kendi kendime bu bâbda infiʿâl itdim bu şeb

-62-
Mefâʿilün / Mefâʿilün / Mefâʿilün / Mefâʿilün

1. Şuâʿ-ı ḥüsnüñ eyme her gice taḳrîr ider mehtâb
Dil-i tîremde gûyâ peykerüñ taṣvîr ider mehtâb

2. Cemâl-i bi'l-cemâlüñ âyet-i nûr-ı ilâhîdür
Çıkup kürsi-yi eflâka güzel tefsîr ider mehtâb

3. Bu sûz-ı tâb ile ʿâşıḳ seni ṣarmaḳdur efkârı
Der-âġûş itmege şemsi ʿaceb tedbîr ider mehtâb

4. Debîr-i ṣunʿ-ı ḥaḳḳdur zer ḳalemle mekteb-i çarḫda
Kemâlin aṭlas-ı baḥr u bere taḥrîr ider mehtâb

5. Şebîh olmaḳ dilerse vech-i pâk-ı yâre ey Ferdî
Ṣebâtı yoḳdur anuñ daʿvâ-yı tezvîr ider mehtâb

-63-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Nâr-ı hicrândan şehâ oldum kebâb ender kebâb
Eşk-i çeşmim ṭûl-ı firḳatden şarâb ender şarâb

2. Feyż-i ʿaşḳuñla olup sîr-âb-ı ehl-i ṣoḥbetüñ
Yine ḥasretde naẓar-gâhım serâb ender serâb

(31-b)

3. Baḥr-ı vuṣlatda olup ġâvaṣṣ [itdüm] iḫtiṣâṣ
Biʿr-i firḳat ṣularında ben ḫabâb ender ḥabâb

4. Cennet-i firḳatde müstaġraḳdur erbâb-ı şuʿûr
Ben cehâlet nârına düşdüm ʿazâb ender ʿazâb

5. Ferdiyâ maʿmûrdur günden güne ehl-i ḳulûb
Sen de nefsüñle ḳalup olduñ ḫarâb ender ḥarâb

-64-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Kûy-ı dil-berde bu şeb ʿuşşâḳ mihmân oldı hep
Kendüler cemʿ oldılar diller perîşân oldı hep

2. Cevr ile âzâr idüp zâr itdi ammâ neyleyim
Eşk-i çeşmim cûş idüp ʿâlemde ṭûfân oldı hep

3. Armaġan itdi bize ḫoş-bûy-ı zülfinden ṣabâ
Dest urunca şânesin kâkül perîşân oldı hep

4. Gerçi ruḫsâruñ bize keşf itdi ol mâh-ı tamâm
Meh-rû aġyâr ḳalmadı bi'l-cümle tâbân oldı hep

5. Ferdiyâ ʿaşḳ âteşi yaḳar beni mâniʿ degül
Âh idince her ṭaraf nâlân-ı sûzân oldı hep

-65-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Sînemi ol mest-i nâza câme-ḫᵛâb itdüm bu şeb
Reşk ile sözdür diyen mâhtâb itdüm bu şeb[271]

2. Mest iken ḳıldum naẓar gül rûyına dil-sûz olup
Eşk-i çeşmânımla taḳṭîr-i gül-âb itdüm bu şeb

3. Laʿl-i nâbuñ pür melâḥat çeşmüñi mey-kûb görüp
Meclise murġ-ı dili tâze kebâb itdüm bu şeb

4. Pertev-i dîdâr ile tâb-ı derûnum maḥv idüp
Göñlümi kesdim sivâdan kâm-yâb itdüm bu şeb

5. Tevsen-i ʿaşḳı sürüp bir cezbe ile ṣavbına
Âh-ı âteş-bâra vârım hem-rikâb itdüm bu şeb

(32-a)

6. Bezm-i germ-â-germde gördi bizi tenhâ raḳîb
Kâfir-i dil-gîr idüp ḥayli ʿazâb itdüm bu şeb

7. Metn ü şerḥ-i ḥüsn-i yâre Ferdiyâ diḳḳat idüp
Ders-i ʿaşḳı muḫtaṣarca bir kitâb itdüm bu şeb

-66-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Yâri tenhâ avladum çoḳ ḥasbiḥâl itdüm bu şeb
ʿUḳde-yi mâ fi'ż-żamîrim heb suʿâl itdüm bu şeb

2. Müşkil idi iltifâtı yâruñ aġyârla hele
Tîġ-i ebrûdan cevâba intiḳâl itdüm bu şeb

---

[271] Mısrada vezin aksıyor.

3. Zevḳ-i mehtâbı vesîle eyleyüp dil-dâr ile
   Zevraḳ-ı ṣala binüp seyr-i cemâl itdüm bu şeb

4. Meclisinde âteş-i ʿaşḳım bulup sûz-ı güdâz
   Şemʿ-veş noḳṣânımı ʿayn'ül-kemâl itdüm bu şeb

5. Ruḫṣat-ı tâmı virüp küstâḫ-ı eşk-i çeşmime
   Dâmenin ol mest-i nâzuñ dest-mâl itdüm bu şeb[272]

6. Başıma hîç gelmemişdür böyle bir ḥâl-i ġarîb
   Yâr ile vuṣlat ḫuṣûṣunda cidâl itdüm bu şeb

7. Gerçi râżıdur derûnum Ferdiyâ her vażʿına
   Ṣ̱ûret-i ẓâhirde ammâ infiʿâl itdüm bu şeb

-67-

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Faʿûlün

Ḥarfü'l Te

1. Her dem ḳurulur sînede dîvân-ı ḫarâbât
   Dûr itmededür sâḳî-yi devrân-ı ḫarâbât

2. Başın ḳodı der-mey-kede pâyına perüñ
   Ḳaldırmaya tâ ḥaşr ola mestân-ı ḫarâbât

3. Bî-lafẓ u ḥurûf itmededür ṣoḥbet-i dilde
   Meclisde ḫamûş olsa nedîmân-ı ḫarâbât

(32-b)

4. Ṣarı vü ḳızıl ile bu rengi aḳ idemezsüñ
   Bî-reng olur bâde-yi ʿirfân-ı ḫarâbât

5. Terk itdi tekâpû-yı seferdür vaṭan eyler
   Ferdî olıcaḳ bir gice mihmân-ı ḫarâbât

---

[272] Dâmenin: Metinde 'dâmenüñ' biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okunmuştur.

-68-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Ey göñül mirʿât laʿl-i leb-i cânâ[nı]na ṭut
Nâṣıḥuñ boş sözlerin ṭutma ṭolu peymâne ṭut

2. Müddeʿîler sözleri efsânedür ṭutma ḳulaḳ
Gûş-ı hûşuñ luṭf idüp bir dem dil-i nâlâna ṭut

3. Ḥüsnüñe denk olmasın da ʿaşḳımuñ dârına eşk
Al terâziyi efendim al ele yan yana ṭut

4. Bir gedâ-yı ẖâṣısuñ derûnında dervişân var[273]
Sînenüñ keşkülini oldur bir iḥsâna ṭut[274]

5. Ol muvaffaḳ Ferdiyâ gezme cihân maʿmûresin
Genc-i ʿaşḳa mâlik iseñ kûşe-yi virâne ṭut

-69-

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Faʿûlün

1. Evrâk-ı dile s̱ebt idi menşûr-ı muḥabbet
Virildi baña milket-i maʿmûr-ı muḥabbet

2. Vaḥdetle iden vârid-i is̱bât-ı vücûdı
Ḳandîlüñ aṣar ʿarşa çü mansûr-ı muḥabbet

3. Mişkât-ı dilüñden yaḳa gör şemʿ-i viṣâli
Elvânda tâ ẓâhir ola nûr-ı muḥabbet

4. ʿAḳd olalı bülbüllere ebkâr-ı gülistân
Her mevsim-i gülde ḳurulur sûr-ı muḥabbet

5. Şâyân olamaz her kişi ol meclise sâḳî
Çeşminden ider ʿâlemi maẖmûr-ı muḥabbet

6. Tâ olmayıcaḳ ʿâleme rüsvâyî cihânda
Olmaz ḥasarum yârda mestûr-ı muḥabbet

---

273 Mısrada vezin aksıyor.
274 Mısrada vezin eksikliği var.

(33-a)

7. Mihrüñle ider böyle maḳâmât-ı naġme
Ḳânûndan alan gûşe-yi mâhûr-ı muḥabbet

8. Mihrüñ ura mı aġzıma hiç mühr-i sükûtı
Tâ girmeyicek destime memhûr-ı muḥabbet

9. Bezmüñde şehâ tel mi ḳırar Ferdî olasuz
ʿAşḳuña düzer telleri ṭanbûr-ı muḥabbet

-70-

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Faʿûlün

1. Ḳıl dîdelerüñ eşk-i nedâmetle ḥabâb it
Vir silleyi neng şehrini hep ẖâne-ẖarâb it

2. ʿAşḳ âteşine ẖâr u ḥasuñ eyle firûzân
Dil murġını mihmân-ı ġama tâze kebâb it

3. Aġyâr hümâ-sâye luṭfından tutar ser
Ey ʿâşıḳ-ı şeydâ ki sen âhı şihâb it

4. Sîmurġ ṣıfat ḳâf-ı sitiġnâda anuñ çek
Alâyiş-i ṣuret-keş-i ümmîd-i ẖarâb it

5. Envâʿ-ı münaḳḳaşla olan perdeyi çâk it
Perdenüñ olan bâdi-yi çeşmüñde ḥicâb it

6. Çek gül ʿaraḳı bâde ile ʿârıż-ı yâre
Mehtâba çıḳup mevc zen-i âteş ü âb it

7. Müsveddeñi tebyîż ide gör ḳalbde Ferdî
Mecmûʿa-yı ḥüsn[i] varaḳ-ı ʿaşḳa kitâb it

-71-

Mefᶜûlü / Mefâᶜîlü / Mefâᶜîlü / Faᶜûlün

1. Feryâd ki der-bâdiye-yi ᶜaşḳ rehi nist
   Cüz-ġayret-i dil mâ-ḥaṣalem çîz rehi nist[275]

2. İn reh-zen-i dûzdân meygede-râ çist
   Der mülk-i ḫarâbât meger padişehi nist[276]

3. Asîb-i maḫûr der-pey în sebeb-i ranḫdan[277]
   În râh ne râhi mest ki der-pîş çi nist[278]

(33-b)

4. Târik-i dil ez çeh der-în savmaᶜa gûya
   Der ḳubbe-yi eflâk ᶜaceb mihr ü mehi nist[279]

5. Ez ḳuṭb-i zamânem ki kuşed daᶜvâ ḫoş-keş
   Der-rû-yi taṣarruf bedel-i cân nigehi nist[280]

6. Ari ne-resed kes-i be-ḫayl tîzî desteş
   Der şa'bedhâyeş ne-rubûde külehi nist[281]

7. Ferdî ne-keşed dest zi-demân-i to ey dost
   Der baġ-i vefâ hiç çünin serv-i sehi nist[282]

-72-

Mefᶜûlü / Mefâᶜîlü / Mefâᶜîlü / Faᶜûlün

1. Mârâ ġaraż ez meclis-i mey-i ḥażret-i yârest
   Vᶜez meşi dû-nergis-i bûs u kenâr est[283]

[275] Yazık ki aşk vadisine giden bir yol yok, elimde gönül gayretinden başka bir şey yok.
[276] Bu hırsız yolcu için meyhane nedir? Harabat ülkesinde yoksa padişah yok mu?
[277] Mısrayı anlamlandıramadık.
[278] Bu yol sarhoşluk ve bir şeyin önünde olan yol değildir.
[279] Gönül karalığı bu ibadet yerinde sanki (sevgilinin çenesindeki) kuyudandır. Gökyüzünün kubbesinde güneş de ve ay da şaşkınlık yok mu!
[280] Benim zamanımın kutbu hoş davaları öldürür, tasarruf nedeniyle benim canımın bedelini korur.
[281] Beyiti anlamlandıramadık.
[282] Ey dost Ferdi senin heybetinden dolayı (seni sevmekten) el çekmedi. Çünkü Vefa bahçesinde senin gibi servi yok.
[283] Bize garaz, yar hazretinin mey meclisidir, ve onun iki nergis gözü bu şekilden öpme ve kucaklamadır.

2. Rengîn güherân-i ʿâlem-i Lahût_şinâsend
Âlûde dilânrâ bîl-i nâsût mezâr est[284]

3. Ez necl-i vucûd bâr maʻârif ẖûd ʻârif
Çün ʿarbede cevr-i âh zeni ber-serdâr est[285]

4. Ki senç çi bâr-ayed u ez nâr çi dâred
Be- rûh-ı revân an heme âlâyiş nar est[286]

5. Ferdî neşeved der-be-der-i mülk-i belakaʿ
Be-pûste be-bâr est kuşeşte der-bâr est[287]

-73-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Ḫalvet-i dil bâyedet bes celvet-i aḥbâb nist
Ġonce-yi ṣad-berg be-nigerân-i gül şad-âb nist[288]

2. Terk-i cân u ser be-kon ki perde-dâri mikoned
Pîş-i bâb-ı vuṣlat-i cânân ḥalvet-i aḥbâb [nist][289]

3. Ḳayd-i ḥişâvend u ferzend efken ez mâl u menal
Sâlikânrâ çün sebükbâr hemîn-i esbâb nist[290]

4. Himmet-i ʿâşık der-anca ẖûb-bâlâ mireved
Pay-i der zincir u gerden beste-yi ḳallâb nist[291]

(34-a)

5. Mecmaʿ-yı ʿuşşâḳ zi kunbed-i reved râh çist
Üstüẖᵛân pusîde başed ḥâcet-i kûrâb nist[292]

---

284 İlahi alemin renkli cevherleri tanınır. Karışmış gönüller insanlık aleminin mezarıdır.
285 Vücudun nesebinden kendi arifliğini bilmektedir. Ahın cevrinin arbedesi komutan gibidir.
286 Onların hepsi ruh-ı revâna gösteriş ateşidir.
287 Ferdi terkedilmiş ülkenin derbederi olamadın. Ya kapıda soyuldun ya da kapıda öldürüldün.
288 Gönül yalnızlığı sana gelir, dostların terk edişi yeterli değildir. Yüz yapraklı gonca, gülün endişesiyle mutlu değildir.
289 Canını ve başını terk et, perdedâr olursun, cananın vuslat kapısının önü, dostlardan ayrılık değildir.
290 Mal u menaldan ve akrabalardan ve çocuklardan bağını terk et, çünkü yolcular eşyalar gibi hafif değildir.
291 Aşığın gayreti orada iyice yükselir, Hilekarın ayak zinciri ve boyun bağı değildir.
292 Aşıkların toplatısında giden felekten yol nedir? Kemiği çürümüş olanın suya ihtiyacı yoktur.

6. Baḥr-i vaḥdet piş ayed bî-müḥâba ġarḳ şod
   İḥtirâz ez mevc-i bâlâyem ez girdâb nist[293]

7. Ferdiyâ ger bâb-i dil yâbi guşâd berdayi
   Ber-der-i şâhi zi-abdâlân hiç âdâb nist[294]

-74-
Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
Nażîre-yi Ḥaẓret-i Mażhar Ḳuddise Sirruhu'l-ʿAzîz

1. Mevsim-i gül şod ez ân der-gül-nigâri mande est
   Bülbül-i câʿir hemîşe bî-ḳarârı mande est[295]

2. Bezm-i nûş-a-nûş-i be-âḫer resîd subḥ şod
   Reft sâḳî ber-sereş bes ḫumâri mande est[296]

3. Girye-yi ebr-i behâr ez gülşen-i ʿaşḳem gozeşt
   Ez dü-çeşm-i eşk-bârem çeşmesâre mande est[297]

4. Kârbâni ger berev bordend berg-i sâz-ı yâr
   Zûd be-gozeşt ez naẓar çendin gobâri mande est[298]

5. Ferdiyâ der-sûr daḫt zer ez-in çendin nis̱âr
   Yâdigâr-ı pür meclis-i şahvâri mande est[299]

-75-
Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Cebhesi nûr-ı mübeyyen levḥ-i âʿlâdan gözet
   Ḳaşları ḥaṭṭ-ı siyâhın kilk-i bâlâdan gözet

---

[293] Vahdet denizi yükseldi, pervasızca (her şeyi) boğdu, ben yüksek bir dalga olduğum için girdaptan korkum yok.
[294] Ey Ferdi gönül kapısı açılırsa şahın kapısından salıverilen abdallarda hiç adap yok mu?
[295] Gül mevsimi oldu, ilkbahardan gül-nigar kaldı. Cevredilen bülbül sürekli karasız kaldı.
[296] Sabah oldu içki meclisi sona ulaştı, saki gitti, başta sarhoşluk kaldı.
[297] Bahar bulutunun gözyaşı benim aşk bahçemden geçer, gözyaşı saçan iki gözden çeşmeleri çok olan yer kaldı.
[298] Kervan giderse yarin yaprağını götürür, bakıştan çabuk geçti birkaç toz kaldı.
[299] Ey Ferdi surun etrafından birkaç altın saç, şahın meclisinden yadigar olarak onlar kalacaktır.

2. Ruḫlarınuñ arasında bîni-yi semînini
   Mâhı şaḳḳ iden ser-i engüşt-i zîbâdan gözet

3. Ḳâmet-i bâlâsına serv-i revân üftâdedür[300]
   Sidreden müntehâya ḳadd-i tûbâdan gözet[301]

4. Bezm-i meyde meyleri nutḳ-ı ṣafâ-baḫşâsını
   Râḥ-ı rûḥ efzâ olan yâḳût-ı mînâdan gözet

5. Feyż eder çâh-ı ẕeḳandan Ferdiyâ ʿaynu'l-ḥayât
   Ḥubb-ı Yûsuf'dan çıḳan âb-ı muṣaffâdan gözet

(34-b)

-76-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

Nażîre-yi Neşet Efendi

1. Nisbet-i dil ki merâ cân est hem cânâna est
   İn ḫum-ı pür ez mey-i nâb est hem ḫumḫâne est[302]

2. ʿÂşıḳî er dîde dil-ber mey-i aşâmîden est
   İn ʿaceb mestest u hem mestâne hem peymâne est[303]

3. Yâr-ı ḥüsn Şirâz-ı mâ ʿâşıḳ-ter ü mâ mazharîm
   Ẓâhir ân bâşed ki hem şemʿ est hem pervâne est[304]

4. Bûd ṣayd-ı dil çerâ rîz ü dîrâhim zülf ü hâl
   Çünki în ṣeyyâd hem dâm est hem yek dâne est[305]

5. Murġ-ı cân der âşiyân-i ḫod be-bâlâ mi-reved
   Sâḥa dil-i merd râ pervâz ki hem lâne est[306]

---

[300] Serv-i revân: Metinde 'ser-i devrân' biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.
[301] Mısrada vezin aksıyor.
[302] Gönle göre hem canım hem de cananım var, saf şarapla dolu şarap küpüm ve meyhanem var.
[303] Eğer dilber, şarap içmiş aşığını görürse,bu nasıl sarhoşluk, nasıl sarhoş ve nasıl kadeh…
[304] Bizim Şirazlı güzel sevgilimiz için daha fazla aşıkl olmak bizim şerefimizdir. Hem pervane hem mum görünen odur.
[305](Sevgilinin) Zülfü ve beni küçük dirhemler gibi kıymetli olduğundan benim gönlümü avladı, çünkü avcı hem tuzaktır hem de tanedir.
[306] Gönül kuşu yuvasına yükseldi, hem yuva olan saçak yiğidin gönlünü alanı oldu.

6. Ṣayd-i Leyla veki ez Mecnûn ḥikâyet mi konîm
ʿÂşıḳ-ı gûyâ ki hem efsûn u hem efsâne est[307]

7. Çün şeved Ferdî derûn-i ʿaşıḳ ez zengîbâr
Dem zi şîdânî zened hem ʿâḳıl u ferzâne est[308]

-77-
Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
Ḥarfu's-S̱â

1. Dil-ber-i baḥr-âşinâya âşinâ olmak ʿabes̱
Şemʿ-i sûzân ile ey dil rûşenâ olmak ʿabes̱

2. Sâḥil-i ṣafvetdeyüm bu yân ile ʿâşıḳ göñlüni
Mâhi-yi deryâ-yı ekdâra ġıdâ olmak ʿabes̱

3. Ol vefâdâr-ı dilüñ bend eyleyüp ol bendesi
Her muḫâlif dil-bere cânuñ fedâ olmak ʿabes̱

4. Pâdişâh-ı mülk-i ʿaşḳ ol ḫidmet-i mirdât ile
Râh-ı süfliyyede ey dânâ gedâ olmak ʿabes̱

5. Bâr-gâh-ı ṣıdḳ u teslîm içre ḳıl ḳavl u ḳarâr
Ferdiyâ serge[ş]te-i çûn ü çerâ olmak ʿabes̱

(35-a)
-78-
Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
Ḥarfü'l-Cim

1. Nâm-ı pâkuñla şehâ sikke-yi dîn buldı revâc
Oldı hep memleket-i küfr-i dalâlet târâc

2. Şevket ü salṭanatuñ ġâlib olup aʿdâya
Ordu-yı Kisrâ yire tâc virdi Ḳayṣer'e ḫarâc

3. Ẓulmet-i ceh ile ḳalmışdı cihân ḫayretde
Bâzi envâr-ı nübüvvet ile göñüllerde sirâc

[307] Mecnun'dan hikayet ediyorum ki Leyla avdır. Hem efsun hem efsane olan anlatan aşıktır.
[308] Ferdi'nin gönlü Zengibâr ülkesinden olduğu için o akıllı ve alim kişilerin sofrasında bulunmuştur.

4. Dökilüp sâḥil-i imkâna vücûduñ baḥrı
Dürr-i ḥikmet ʿirfân ile oldı mevvâc[309]

5. Ferdiyâ ḳalmış idüñ cümle ḫumâr-ı ġamda
Virdi laʿl-i lebinüñ teşnesi her derde ʿilâc

-79-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

1. Hevâ-yı maṭlab-ı dünyâ ile ṭûl-i emelden geç
Müheyyâ eyle zâd-ı râh-ı ḫayr-ı bî- temelden geç

2. Ḳanâʿatdur cihânda kâr-ı iksîr-i ġına dilde
Ḳurı elfaż ile tedbîr-i kimyâ bî-ʿamelden geç

3. Sözidür âdemüñ mîzânı bâzâr-ı maʿârifde
Ḫilâf-ı dâb-ı meclis bâde nuṭḳ-ı bî-mecâlden geç

4. Bürûz-i tîşe-yi himmet irince sırr-ı mûtûʿya
Delüp kûh-ı girân ʿaşḳı sûrâh-ı ecelden geç

5. Ṭarîḳ-i şâh-râh-ı mustaḳîm üzre s̱ebât eyle
Kec ü nâ-refte-i ehl-i Ḫudâ râh-ı ḥiyelden geç[310]

6. Yine derdüñ olur ṭıb-ḫâne-yi ʿaşḳ içre dermânuñ
Ṭabîb-i rûḥa teslîm ol mudâvâ bî-ʿilelden geç

7. Boyansun bûriyâsı zâhidüñ bûy-ı riyâsından
Özin ḫâliṣ ṭut ey Ferdî o kâr-ı pür-ḥalelden geç

(35-b)

-80-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Çeşm-i şûḫuñ ey perî-per dîde-bân ister mi hîç[311]
Baḳ ġazâlân-ı ḥarem raʿ-yı şebân ister mi hîç

---

309 Mısrada vezin aksıyor.

310 Kec: Metinde ‘genc’ biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okunmuştur.

311 Perî-per: Metinde ‘perî yirde’ biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.

2. Neylesün tedbîr-i ʿaḳlı dest peymâ-yı cünûn
Devḥa-yı ṣaḥrâ-yı pehnâ bâġ-bân ister mi hîç

3. Râh-ı ʿaşḳ içre saña pîrüñ yeter ancaḳ refîk
Seyr-i ḳalb-i maʿnevîde kârbân ister mi hîç

4. ʿAşıḳ-ı şûrîdenüñ yoḳdur bilinmez nesnesi
Arz-ı ḥâle ḥâl inṭaḳdur lisân ister mi hîç

5. Feyż-i dil şâd-âb ider gülzâr-ı tabʿ-ı pâkümi
Ferdiyâ böyle rehîn âb-ı revân ister mi hîç

-81-
Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
Ḥarfü'l-Ḥâ

1. Gerçi ehl-i ẕevḳ ile rindâne meşrebdür ḳadeḥ
Pek açılmaz zâhide bî-gâne meşrebdür ḳadeḥ

2. Cemʿ idüp cümle mürîd yâreyi dergâhına
Ḥalḳada devrân ider şeyḫâne meşrebdür ḳadeḥ

3. Cûş ider gâhî müselsel bir ḳızıl zincîr ile[312]
Elde ẕabt olmaz olur dîvâne meşrebdür ḳadeḥ

4. Meclis-i Cemʿde olur sulṭân-ı ʿaşḳuñ hem-demi
Taḥt-ı faġfûrî çıḳar şâhâne meşrebdür ḳadeḥ

5. Herkesüñ Ferdî ider iẓhâr maḫfî meşrebi
Bilmedüñ mâhiyyetin imâme meşrebdür ḳadeḥ

-82-
Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Mest-i ʿaşḳ eyler cihânı laʿl-i dil-cû-yı melîḥ
ʿÂlemi ḥayretde ḳoydı çeşm-i âhû-yı melîh

---

[312] Beyit içerisinde bulunan 'gâhî'kelimesini vezin fazlalığına neden olduğu için attık.

2. Bostân-ı dehri gezdüm görmedim hîç böylesin
ʿ Ârıżı gül-ter H̬udâyî zülfi şeb-bû-yı melîḥ

3. H̬aste-yi ʿ aşḳı ider elbette taṣḥîḥ-i mizâc
Ṭıbb-ı rûha nicedür teʿ s̱îr-i dârû-yı melîḥ

(36-a)

4. Ceyş-i aʿ dâ-yı raḳîbândan tahassun etmege
Melceʿ -i üftâdegândur burc u bârû-yı melîḥ

5. Bâġ-ı nazmımda açılmaz böyle ezhâr-ı laṭîf
Ferdiyâ tabʿ ımda fâiz olmasa cû-yı melîh

-83-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Dürr-i laʿ lüñde ṭarâvet buldı eyyâm-ı Mesîḥ
Yâr olup enfâs-ı cân-bah̬şuña çoḳ nâm-ı Mesîḥ

2. Şevḳ ile bu ṭârem-i nüh ṭâḳa pâyın baṣdıġı
H̬idmetinde olmasaydı h̬atm-ı encâm-ı Mesîḥ

3. Virdigi ḥâcet-i laʿ lüñ bende h̬âtime[313]
Bir yüzin ḳıldı Süleymânveş bütün râm-ı Mesîḥ

4. Nesl-i pâkinden gelüp âḥirde h̬atmü'l-evliyâ
Muḳtedî-i ümmet eyler anı ilhâm-ı Mesîḥ

5. Ferdiyâ çeksen de dünyâ-yı denîden el etek
Yâ tecerrüd oldı gerdûn cây-ı ârâm-ı Mesîḥ

-84-

Mefâʿ ilün / Mefâʿ ilün / Mefâʿ ilün / Faʿ ûlün

Ḥarfü'l-H̬â

1. Mübârek bâd ey dil gülşen ü bazâr ferah̬
Hezârân bülbül-i nâlân ider gülzâr ferah̬

[313] Mısrada kelime eksiktir.

2. Ṣıḳılmaz âşinâsı s̠ıḳlet-i endîşe-yi dehre
Virür ḳalbe güşâyiş-i ẓevḳle inkâr feraẖ

3. İderse ʿ âşıḳuñ âyînedâr-ı ḥüsni ṣafvetle
Ġedâ-yı rûh olur ṭûṭîye her güftâr feraẖ

4. Dem-â-dem çeşm ü ebrûdan rumûzuñ ḥall ider
Dil ü dîdemde pinhândur hezâr esrâr feraẖ

(36-b)

-85-

Fâʿ ilâtün / Fâʿ ilâtün / Fâʿ ilâtün / Fâʿ ilün

1. Yaḳdı dillerde çerâġın pertev-i ruẖsâr-ı şûẖ
ʿ Âleme virdi żiyâ mehtâb-ı pür-envâr-ı şûẖ

2. Gahi erni ki ene'l-ḥaḳḳ oldı kûyında nidâ
Virdi ẖayret zümre-yi ʿ uşşâḳına dîdâr-ı şûẖ

3. Mest-i bâ-şeydâ göründi dîde-yi aġyâra
Zînet-i ṣadr iḥyâ ʿ âḳıl u hüşyâr-ı şûẖ

4. Faẖr iderseñ de libâs-ı faḳr ile şâyestedür
S̠ervet-i ʿ ömr girândur ʿ âşıḳa dîdâr-ı şûẖ

5. Çâr ʿ unṣûrdan ġubâruñ olmasun âyinede
Ferdiyâ olmaḳ gerekdür dâʿ imâ nâ-çâr-ı şûẖ

-86-

Mefâʿ ilün / Mefâʿ ilün / Mefâʿ ilün / Mefâʿ ilün

Ḥarfü'd-Dâl

1. Me râ cemʿ iyet-i ẖâtır der an zülf-i siyeh bâşed
Demî dârem perîşâni ki der zîr ber-küleh bâşed[314]

2. Naẓar ber-kâkül-i ân şâh-ı ẖûbân aṣl-ı devlet şod
Ki der ẓıll-ı hümâyeş ʿ âşıḳ-ı miskin-i şeh başed[315]

[314] Senin o siyah saçın benim gönül meclisimde olsun, şapkanın altında ve üstünde olan bir nefese sahibim.
[315] Humasının gölgesinde, şahın miskin aşığı olduğu için, güzeller şahının kakülüne bakmak mutluluğun temeli oldu.

3. Her ân şebdîz himmet her sûy-i imkân dildâri
   Bürîd-i ḳalb-i der râh-i naẓar-bazî nigeh başed[316]

4. Mepûy ender ṭaleb-kâr-ı seyâhat der dilet bayed
   Ki faḳret-i ber-bât-ı köhne der âẖer zi-meh başed[317]

5. Mera çera sinân-ı yâr-ı hod ca-yi ḳarârı nist
   [Ki] serdârest in ẖâki be-zîr-i pâye-i başed[318]

6. ʿAceb zâr-i vucûdem hem çü kettan rize rize şod
   Ki her dem der muhâẓât-ı cemâl-i hemçu meh başed[319]

7. Mera zi vaṣl-i dâim vâye-dâri himmet be-rast
   Ki diger sâlikânra Ferdiyâ in gâh u geh başed[320]

-87-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Tir-i müjgân-ı şumâ meded kemân üftâde bûd
   Sîne-yi mecrûḥ-i ʿâşıḳrâ nişân üftâde bûd[321]

(37-a)

2. H̲âl u zülfet dâne vü dâmem şod ah rûz ezel
   İn ḳafesrâ şâh-bâz-ı lâ-mekân üftâde bûd[322]

3. Veʿy ḳad dil-cû-yı to teşrîf kerdi der-ẖayâl
   Sâʻatî bûd in daḳîḳa der-miyân üftâde bûd[323]

4. Eṣṣelâ kerdend mestan der seḥer nedân râ
   İn perîşân der-reh pir-i muġân üftâde būd[324]

---

[316] Her o karanlık her imkan tarafından gönül sahiplerine yardım eder, bakış oyunları yolunda kalp kıran bakış oldu.

[317] Senin gönlünde seyahat etme arzusu acele etmemeli, çünkü senin eski berbat yoksulluğun sonunda sevgidendir.

[318] Ayağının altındaki toprağın komutanı olan sevgilisinin mızrağı niçin beni bir yerde karar kılmadı.

[319] Acaba inleyen vüzcudum keten gibi ufak ufak mı oldu, onunla yüzyüze geldiğimiz her an ay gibi oldu.

[320] Beni daimi kavuşmaya doğruluk gayretiyle nasibdar et ki Ey Ferdi diğer yolculara bazen olur bazen olmaz.

[321] Sizin kirpiklerinizin oku yaya takılmıştı, meded aşığın yaralı sinesine nişan aldı.

[322] Senin benin ve zülfün benim tanem ve tuzağım oldu, ah, geçmişte, bu kafese mekanız doğan kuşu düşmüştü.

[323] Ey sevgili senin gönlünü arayan hayalda teşrif etti. Senin saatin bu dakikada ortaya düşmüştü.

[324] Sarhoşlar seherde sela okudular, bu perişanın meyhanecinin yolu üzerine düştüğünü bilme.

5. Pertev endaz veʿz laʿl-i yâr ʿaḳsî der-serâb
Ḥâlet-i mestî be-çeşm-i ʿâşiḳân üftâde būd[325]

6. Küfr u âyîn-i benân-ı ʿuşşâḳ berâ-yı îmân u dîn
Pes nifâḳ-ı pür şefâf ber-zâhidân üftâde būd[326]

7. Ferdiyâ ender zemân elvân-râ dîdem bisyâr
Naḳşhâ-yi ġam be tavus-ı ẖubân üftâde bud[327]

-88-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Dil zi reng-i zulmet-i mevhûm rûşen mi-şeved
Âftâb-ı ʿaşḳ-râ her zerre revzen mi şeved[328]

2. Tîşe-i himmet be-dest ared cihâd-ı nefs kon
Nakd-i ʿirfân-ra bebîn in ẖâk maden mi şeved[329]

3. Tekye ber-ʿaḳl-i maʿâş ez-cümle fenn-i cunûn
Âḳilân der nezd-i ehl-i ḥâl kuvden mi şeved[330]

4. Her ki vârîd der-cenâh-ı ehl-i dil cây-ı ḳarâr
Ferdiyâ der evc-i rifʿat şâd u eymen mi şeved[331]

-89-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün

1. Himmet ey sâḳî-yi devrân ki cihân şâd-i tu bâd
Cân-ı dil mest-i mey dide-yi bidâr-ı tu bâd[332]

---

[325] Serâbın aksi yârın dudağından ışık tartıyor, sarhoşluk hali aşıkların gözüne düştü.
[326] İman ve din için aşıkların parmaklarında küfür ve din zahitlerin üzerine şeffaflıktan dolu nifak düştü.
[327] Ey Ferdi zaman için de çok renkler gördüm, gamın nakışları sevgililerin tavusunun üzerine düştü.
[328] Aşkın güneşinin her zerresi pencere olduğu için kuruntu karanlığının renginden gönül aydınlandı,
[329] Himmet baltasını eline al, nefs cihadını yap, irfan nakdini gör, bu toprak maden olur.
[330] Ez-cümle delilik ilmi geçim fikri üzerine dayanır, hal ehlinin yanında akıllılar, aptal olur.
[331] Her kim ki gönül ehlinin kanadının altına girerse yer edinir, ey Ferdi rifatın yüksekliğinde mutlu olur.
[332] Ey devrânın sakisi himmet, cihan seninle mutlu olsun, şarapla sarhoş olan can ve gönül seninle kendine gelsin.

2. Çün ṭaleb der-dil ẖandân-ra be-kallâşân-mend
   Der reh sâlik besi güm-râh zehrîn mi şeved[333]

3. Tâ yeki mânem ez in derd ser ezâ raḥmetsâr
   Serem ez bar giraneş demer azâr-ı tu bâd[334]

(37-b)

4. Keyf-i laʿ let be-ser-i sâġar-i bâḳi nist
   Reng-i bûyeş pervân-ı men nâ-şâd-ı tu bâd[335]

5. Ḳadd-i ẖam geşte-i taḳvâ şevem ez bâr-i girân
   Baʿ d ez-în dîn u dil ez ʿ aşḳ tu berbâd-ı tu bâd[336]

6. Ferdiyâ ger ne-resed dest be-dâmân-ı murâd
   Ne [zi]-felek ne zi-veh der-moşt-i feryâd-ı tu bâd[337]

-90-

Feʿ ilâtün / Feʿ ilâtün / Feʿ ilâtün / Feʿ ilün

1. Şemʿ -i ruẖsâr-i to der dil çü diraẖşân gerdend
   Her ki âyînem erden-i ṣûret-i cânân gerdend[338]

2. Ba to ẖûbân-i cihân-şâh u şânend meger
   Rûḥ-râ taẖt u dilem ʿ arṣa-yı dîvân gerdend[339]

3. Câm-ı cem-râ be-dilem daʿ vâ-yi hem-rengi nist
   Mihr-i tu zûri in demi nâb-i ân gerdend[340]

4. Dilem ez mihr-i ruẖet hîc ne-şod mâh temam
   Gerçi her rûz u şeb ez mihr-i to der-ân gerdend[341]

---

333 Gönül gülme talebi için kalleşlikle yolunu kaybetmiş yolcuya zehir olur.
334 Bu derdin baş eziyetinden rehmet isteyen bir ben kalınca başım defalarca dolanıp senin yere serilip önünde incinir olsun.
335 Senin dudağının zevki, baki olan kadehin ağzında yoktur, onun kokusun rengi benim ipek eğiren çıkrığım oldu senin mutsuzluğun olsun.
336 Ağır yükten eğilmiş olan boyum, günahtan geçer olur, senin aşkından, bu din ve gönülden sonra sen de berbat olasın.
337 Ey Ferdi eğer senin muradının eteğine el ulaşmazsa, hem felek hem de vah senin feryad yumruğun olsun.
338 Senin yanağının mumu gönülde parlasın, aynamda cânânın süretinin süzgeci olsun.
339 Cihan şahının güzelleri senin saçlarını mı tarasın, (Onun) ruhu benim gönül tahtımı divan arsasına çevirdi.
340 Cemin kadehi benim gönlümle aynı renk davasında değildir, senin sevginin gücü bu anın (kanın) güzelliğin saf şekline dönüştü.
341 Gönlüm ayı senin yanağının güneşinden asla tam olmaz, gerçi her gece gündüz senin güneşinden gönlüm ışıldar.

5. Her seḥer murġ-i dilet er çi ber âred feryâd
   Ferdiyâ ġonce-yi umid-i to ḫandân gerdend[342]

-91-

Mefâʿilün / Mefâʿilün / Mefâʿilün / Mefâʿilün

1. Futûḥât-i dil ez envâr-i beşer tek naẓar bâşed
   Guşâdi gülistân ez fuyûżât-i şehr başed[343]

2. Dil-âyine-yi ez ḫâk-i siyeh nûr-i cilâ dâred
   Ṣefâ-yi ḥâṭırem nîzâr-ı ġubâr pür-keder başed[344]

3. Seyâḥat sâlikân-râ zi zemîme bâ kemi sâzed
   Ez ân âb-ı revân pûste der-i luṭf-ı şer bâşed[345]

4. Żuhûr-i şems-i vaḥdet tâ bâ mekân-râ nemi genced
   Kemer der inʿikâs-i zaḥmet-i devr-i ḫamr bâşed[346]

5. Nemî senced terâzu-yi zemâne nukte-ʿirfân
   Ez ân Ferdî meşâyiḫ der ḳallâşet pür-hüner bâşed[347]

(38-a)

-93-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün

Ḥarfü'ẕ-Ẕâl

1. Leẕẕet-i dîdâr içün çekdüklerim hicrân leẕiẕ
   Ṣıḥḥat ümmîdiyle cânâ telḫî dermân leẕîẕ

2. Ol gülüñ gûş eyleyüp elṭâf-ı iḥsânın güzel
   Ol sebebden ʿandelîbe nâle-yi efġân leẕîẕ

---

342 Ey Ferdi, senin gönül kuşun her seher feryat ederse, senin ümit goncan gülecektir.
343 Gönül ferahlığı insanlığın nurundan bir bakış olsun, gülbahçesinin açılması, ayın feyzinden olsun.
344 Siyah topraktan gönül ayinesi cilâ nuruna sahiptir, gönlümün safası tozun zayıflığı keder dolusu olsun.
345 Seyahet edenleri kötü yerden az ile yapılır, o akan sudan kötülüğün lütfunun kapısı ezilmiş olur.
346 Vahdet güneşinin zuhur zamanında mekana sığmaz, sarhoşluk zamanının aksinde ise dayanak olur.
347 Zaman terazisi irfan nüktesini tartamaz, o Ferdi'den şeyhler senin kalleşliğinde hüner sahibi olurlar.

3. Alması leẕẕetlüdür bir muḳteżâ-yı celb u selb
Şol kerîmu't-ṭabʿ-ı aʿlâ himmete iḥsân leẕîẕ

4. Câna minnet bildiginden yâr teklîfin anuñ
Esḫîyâya bî-tekellüf s̱ıḳlet-i mihmân leẕîẕ

5. Feyż-i ebkâr ile zâhid cennete ḫᵛâhişlenür
Bilmez ammâ Ferdiyâ ehl-i dile ʿirfân leẕîẕ

-94-
Fâʻilâtün / Fâʻilâtün / Fâʻilâtün / Fâʻilün
Ḥarfü'r-Râ

1. Sen ıraḳlarda ararsın maḳṣad-ı dil cândadur
Terk-i cân idenlerüñ cânı hemân cânândadur

2. Sen ḥużûr ile muḳayyed ben ḳuṣûra mübtelâ
Gel ḥużûrundan ḳuṣûra ḳahr-ı ʿirfân andadur

3. Ey ʿazîz ʿizzetde gezme ẕillete gel genc-i cân
Ẕillet içre bulunur ki daḫmeler vîrândadur

4. Dervîş iseñ ḫalḳa hîç ne alış ver ne viriş
Münkirüñ bâzâr-ı dehr içre işi ḫüsrândadur

5. Ferdiyâ ḳandan saña bu mübtelâlıḳ ḫalḳ ile
Ḥaḳ budur ki genc-i ʿirfân mûr ile mârândadur

-95-
Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Âferîn ol sâḳi-yi gül-çehreye kim câm virür
Laʿl-i nâbından kirâs u dîdeden bâ[dâ]m virür

2. Bir iki şeftâlû ile el ider ʿuşşâḳına
Neyleyem diḳḳatle virmez virse gâhî ḫâm virür

(38-b)

3. Başımız ser-geştedür dolâb-ı çarḫ-ı şûm ile
Niʿmetin nâ-dâna dâʿim ʿârife âlâm virür

4. Çeşm-i ḥasret iste başdan nîm-nigâh[348]
   Ḳâdir olmaz ara mâlı cân atup ârâm virür

5. Ḥall olunca ʿuḳde-yi ṣalvârı ḳalʿa fetḥ olur
   Kârzâr-ı maṣlaḥatda ẖayli çoḳ ibrâm virür

6. Gün yüzi şevḳiyle virmez ʿâşıḳa bân-ı kerem
   Ḥᵛân-ı vaṣlın virür ammâ neyleyim âẖşâm virür

7. Ferdiyâ ʿaşḳ-ı ḥaḳîkîye nihâyet yoḳ dili
   ʿÂşıḳ-ı ḥubb-ı mecâzî kârına encâm virür

-96-

Mefâʿîlün / Mefâîilün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

1. Bu kâruñ ibtidâsı nuṭḳ-ı pîrâna inanmaḳdur
   Bes andan bestegerden tîġ-i taḳdîr ṭayanmaḳdur

2. Şeb-i ẓulmetde ẖᵛâb-ı ġaflete çâr ḥakîmâne
   Ṣadâ-yı ṣûr-ı yâ hû ile irkenden uyanmaḳdur

3. Bu luʿbetgehde sûd u bûda ṣarf-ı naḳd-ı vaḳt itme
   Ḳumâr-ı ʿaşḳ ile yara bunalmaḳda ḳazanmaḳdur

4. ʿAceb sermâyedür leb-teşne olmaḳ yine ẖayretde
   Gülistân-ı emelde ṣanma ḥâṣıl feyẓ ḳazanmaḳdur

5. Ne yek rengi-yi perengi saña ḥâll olamaz Ferdî
   H̱arâbât ehli añlar ḥâlimiz renge boyanmaḳdur

-97-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Zülf-i müşgîn-i iẕâruñ ʿâşıḳa sevdâlanur
   ʿAḳl-ı dildür bend-i zincîr olunup şeydâlanur[349]

---

[348] Mısrada vezin eksikliği var.
[349] Zincîr: Metinde ‘zincîri’ biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk

2. Ḳandasın ey gevher-i yek dâne-yi ʿömr-i ʿazîz
Eşk-i çeşmim ḥasretüñle dîdede deryâlanur

3. Böyle serv- ḳadd u ḳâmetle ḫıram itdikçe sen
Sâye-yi lüṭfuñda her dem himmetim bâlâlanur

(39-a)

4. Ġamze-yi Tâtâr çeşm-i fitnesinde var iken
ʿÂşıḳuñ varı bu yolda ʿâḳıbet yaġmalanur

5. Ferdiyâ cûy-bâr-ı elṭâfıyla şâd-âb olalı
Ġonca-yı dil gülsitân-ı nażmda zîbâlanur

-98-

Fâʻilâtün / Fâʻilâtün / Fâʻilâtün / Fâʻilün

1. Ol büt-i ʿişve-peresti neşʿe-yâb olsun da gör
Cünbüşüñ germiyyeti çengdür bâb olsun da gör

2. Nîm keyf olsa gelür ol nîm neşʿe meclise
Müntehâ-yı ḥâletin mest ü ḫarâb olsun da gör

3. Rû-yı âlinden gül-i ter reng u bû-yı ẕevḳini
Bûy-ı zülfinden ʿaraḳlar müşgnâb olsun da gör

4. ʿÂşıḳın fikr ü telâşı şimdi âhû mertebe
Çîn-i zülfüñ ey perî pür pîç ü tâb olsun da gör

5. Nev-resîde bir hilâl ebrûdur ammâ Ferdiyâ
Pertev-i rûyı o şûḫuñ mâhtâb olsun da gör

-99-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. Dîdeler nâz ile taʿlîm-i füsûn eylerler
Mektebimde niceler meşk-i cünûn eylerler

2. Lâle ruḫlar aç[ıl]up yüz vireli aġyâra
ʿÂşıḳân ḳahr iderek dâġ-ı derûn eylerler

3. Böyledür semm-i muḥabbet ezelî ġâlib olup
   H̬ûblar ʿâşıḳını zâr u zebûn eylerler

4. Derd-i ʿaşḳı ne bilür şimdi eṭıbbâ-yı zamân
   Gün-be-gün derd-i dilim böyle füzûn eylerler

5. Baḥs̱-ı ʿaşḳa viremez her kişi tâb u revnaḳ
   Ferdiyâ gerçi ki eẓhâr-ı fünûn eylerler

(39-b)

-100-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. ʿÂşıḳı dil-h̬aste iden çeşm-i bîmâruñ mıdur
   Yoḥsa ġayretle çekilen derd-i aġyâruñ mıdur

2. Ḥırmen-i ṣabrı yaḳup yandırmada şâm u seḥer
   Âteş-i firḳat mi âyâ fiḳr-i ruh̬sâruñ mıdur

3. Dîn u îmânın musah̬h̬ar eyleyen ʿuşşâḳınuñ[350]
   Küfr-i zülfüñ târı mı yâ bend-i zünnâruñ mıdur

4. ʿÂlem-i ekvânı pür-nûr eyleyen cânım gibi
   Şems-i tabânuñ mı dîdâr-ı bedîdâruñ mıdur

5. Çâr ebrûlarda ḳaldım Ferdiyâ bend u esîr
   Ben gibi âzâde mi ʿâlem de nâçâruñ mıdur[351]

-100-

Mefâʿilün / Mefâʿilün / Mefâʿilün / Mefâʿilün

1. Açılmaz ol büt-i ṭennâz meclislerde teng eyler
   Velî tenhâ açup ruh̬sârını ʿuşşâḳa reng eyler

2. Tezâyüd eyledikçe ʿaşḳım artar revnaḳ-ı ḥüsni
   Terâzû-yı muḥabbet meyl iderse ânı denk eyler

---

[350] Dîn u îmânın musah̬h̬ar: Metinde “ dîn-i îmân u musah̬h̬ar” biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.
[351] Âzâde mi ʿâlem de: Metinde “ âzâde mi yâ ʿâlemde” biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.

3. Olunca mâder-i ṭabᶜında nâz [u] şîveler nev-zâd
Donanma eyleyüp üftâdeler âhuñ fişeng eyler

4. Serîr-i ḥüsne çıḳmış tâc-ı istiġnâ giyüp ol şâh
Hümâ-yı kâkülin şeh-perlerin serde çelenk eyler

5. Kemiyyet ẖâmeñi ol şehsuvâra ḍoġrı oynatma
Sürerse esb-i nâzı Ferdiyâ meydânı teng eyler

-101-

Feᶜilâtün / Feᶜilâtün / Feᶜilâtün / Feᶜilün

1. ᶜAks-i laᶜl-i lebüñ ey şûẖ ne dem câma düşer
ᶜÂşıḳânuñ hevesi bâde-yi gül-fâma düşer

2. Ḫalḳa-yı zülf-i siyâḥuñda görüp ẖâl-i ruẖuñ
Murġ-ı dil cân uçurup dâne ile dâma düşer

3. ᶜÂrıż-ı bâr-nigâh ile ḳanâᶜat gelmez
ᶜÂşıḳa yüz bulıcaḳ çoḳ ṭamaᶜa ẖâme düşer

(40-a)

4. Gerçi aġyâr yanında idemez şaḳḳ-ı şefe
Ḫalvet olsa o perî peykere ibrâma düşer

5. Zâhid esbâb-ı riyâ ile bezenmiş ammâ
Ḥilyesi fâş olıcaḳ ṭamᶜ-ı ḥâma düşer[352]

6. Pîç u tâb eylemez ol zülf-i siyâh ḳâmetde
ᶜUḳde-yi bend-i miyânında elif lâma düşer

7. Rûze-yi hicri ẖaṭṭ urmaga mevṣûl ider
Ferdiyâ ṣanma k[i] ifṭârda aẖşâma düşer

[352] Mısrada vezin aksıyor.

-102-

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Faʿûlün

1. Erbâb-ı muḥabbet bu yoluñ ḳâfilesidür
   Nûr-ı ruẖ-ı dil-dâr anuñ meşʿalesidür[353]

2. Ey geşt-i ilâhiyye vuḳûf itmege ṭâlib
   Şu ḳalb-i ṣanevber denilen sünbülesidür

3. Bunda iregör maḳṣada ferdâîyi aḳma
   Dünyâ evinüñ mâniʿ olan meşġâlesidür

4. Çarẖuñ siteminden ṣaḳın âzürde-dil olma
   Nüh çetr ile penbe-yi cânuñ seblesidür

5. Kes̱retde bulur vaḥdetiyân vech-i teraḳḳî
   Dervîşüñ o giysû-yı perîşân çilesidür

6. Aṣḥâb-ı maḳâmât oḳuyup eylesün[354]
   Ferdî bu reviş-i nażmımuñ velvelesidür

-103-

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Faʿûlün

1. Âdemde ṭaleb cilve-yi ʿaşḳuñ es̱eridür
   Ol kenz-i ẖafînüñ dil-i âgâh yiridür

2. Bedr olsa nola sîne-yi ʿuşşâḳ dem-â-dem
   Eflâk-ı muḥabbetde bu devr-i ḳamerîdür

(40-b)

3. Ḳaṭʿ olmaz imiş çeşm-i keşif eyle menâzil
   Şeh-râh-ı viṣâl içre olan cân seferîdür

4. Ne zühd ü ne alâyiş-i ṭâʿaṭle biter bu
   Maẖmûr-ı ġama çâre ṣabûḥ-ı seḥerîdür

5. Bî-ʿillet olan nesneye esbâb es̱er itmez
   Ferdî bu kerem cûnbüş-i ḳaderîdür[355]

---

[353] Nûr: Metinde ‘nev’ biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okunmuştur.
[354] Mısrada vezin eksikliği var.
[355] Mısrada vezin aksıyor.

-104-

Mefʿ ûlü / Mefâʿ îlü / Mefâʿ îlü / Faʿ ûlün

1. ʿ Aşḳ âteşine yanmaġa cânım alışıḳdur
   Ḳo tekye-yi dilde anı ki eski ışıḳdur

2. Dil baġlayalı zülfine üftâdeler ey meh
   Rüʿ yâları sevdâñ ile her şeb ḳarışıḳdur

3. Şeh-râh-ı ḥaḳîḳatde sülûkuñ rehi rastdur
   Zülf-i ẖamıyla râh-ı mecâzî ṭolaşıḳdur

4. ʿ Aşḳ ehli n'ola itmez ise ceng ü cidâli
   Sulṭân-ı velâ cümle düvelle barışıḳdur

5. Ülfet olup şerîʿ at ile ẓuhûr it[356]
   Ter-dâmen olanlar ḳo disünler bulaşıḳdur

6. Aġyâra taʿ aẓẓum dime ṣarf-ı naẓar itsem
   Vechüñ göreli dîde-yi dil pek ḳamaşıḳdur

7. Ârâsta ḳıl câme-i zîb ile Ferdî
   Mecmûʿ a-yı naẓmuñda telebbüs yanaşıḳdur

-105-

Fâʿ ilâtün / Fâʿ ilâtün / Fâʿ ilâtün / Fâʿ ilün

1. Derd-i riyâ-yı germ der-dil-i ẖûd-ı nâm-ı şemm
   Her yek reh er ez viṣâleş heme bî-ġâm-ı şemm[357]

2. Ez libâs-ı ẖûdı tecrîd gehî ey ehl-i ḥarem
   Ber dilet perde-yi câme-i iḥrâm-ı şemm[358]

---

[356] Mısrada vezin eksikliği var.

[357] Onun gönülde kalan kendi kokusu, gönüldeki riyâkarlığın acısını koyulaştırır. Eğer ona kavuşursa her bir yol kedersizlik kokusu olur.

[358] Ey ehl-i harem kendi elbisenizden soyunun, çünkü gönülde onun elbisesinin hürmetli kokusu vardır.

3. Cilve-yi ṣubḥ u ṣafâ bâ-ruḥ-ı dildâr bedân
Çeşm-i mesteş ḳadeḥ-i bâde-i gül-fâm-ı şemm[359]

(41-a)

4. Rû-yı ruḫsâr-ı mecâzi şeb-i firḳat pür şod
Derd-i bî-ṣubḥ-i viṣâleş dem-i aḫşâm-ı şemm[360]

5. Bâ Ḫudâ şev eger ez-lezzet-i dâʿim ḫᵛâhî
Ḥâl u bâl u girâneş heme âlâm-ı şemm[361]

6. Bend-i ṭavḳ-ı kerem-i ʻaşḳ şev ey Ferdi-yi zâr
Cengel-i zülf-i süvâr be-dilet dâm-ı şemm[362]

-106-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. Tâbiş-i rû-yı felek ʿâlem-i bâlâdandur
İḫtilâfât-ı cihân gerdiş-i bünyâdandur

2. Luṭf u ḳahrıyla ẓuhûr oldı sebeb keşmekeşe
Nîk ü bed her ne ise cünbüş-i esmâdandur

3. İrtibâtıyla ṣarâḥat bulunmaz ġavġâ[363]
Ḥall ü işṭâl ile hep nükte-yi îmâdandur

4. Reh-i teslîmdedür ḳâʿide-yi seyr-i sülûk
Ne ḍalâlet var ise cümle-i sevdâdandur

5. Ferdiyâ kâle-yi varında ola ḫışm u kerem
Eṡer-i ḥüsn-i ḳabûl şîve-yi tamġâdandur

---

[359] Sabahın ve safanın görünmesini sevgilinin yanağından bil. Onun mest gözleri gül renkli şarap kadehinin kokusudur.

[360] Mecâz yanağın yüzü ayrılık gecesiyle doldu. Onun kavuşma sabahsızlığının derdi akşam zamanın kokusu oldu.

[361] Bir gece Allah'tan daimi lezzet istersen, bütün elemlerin kokusu ben, kanat, eşsiz olur.

[362] Ey inleyen Ferdi, gece aşkın kereminin boyun bağı, senin gönlüne zülfün çengeline tuzak kokusu sürer.

[363] Mısrada vezin eksikliği var.

-107-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. O gülüñ rûyı ḳamer-tâb degildür de nedür
Sâye-yi zülfide mehtâb degildür de nedür

2. Ḥüsni deryâsına emvâc-ı ʿaraḳ mı bilmem
Ḫalḳa-yı perçemi girdâb degildür de nedür

3. Ḥabbe-yi ḫâline cemʿ olalı mürġân-ı ḳulûb
Ruḫları mecmaʿ-yı aḥbâb degildür de nedür

4. Cebhesi ḳıble-yi ʿuşşâḳ u maḳâm-ı maḥmûd
Ṭâḳ-ı ebrûları miḥrâb degildür de nedür

5. ʿÂrifüñ göñli gülistân tecellî olmış
Zâhidüñ ḳalbde şeynâb degildür de nedür

(41-b)

6. Devr ider kâse-yi zerrîn elinde sâḳî
Maʿrifet anda mey-i nâb degildür de nedür

7. Ferdiyâ ḥikmetini añladı âzâde olan
Ḫükemâ bende-yi aṣḥâb degildür de nedür

-108-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün/ Fâʿilâtün / Fâʿilâtün

1. Cezbe-yi ḥüsni ki ḳalb-i bî-nevâyı oynadur
Şevḳ-i kaʿbe gûyiyâ ḳıble-nümâyı oynadur

2. Ṭabʿ-ı pâki rûzgâr-ı ʿaşḳı ser-gerdân ider
Bû-yı zülfi şemmesi bâd-ı ṣabâyı oynadur

3. Ṣûfi-yi ṣâfî-nihâduñ vecdini taḥrîk içün
Ez revân-ı üstüḫᵛân bâl-ı hümâyı oynadur

4. Men ene aḥbâbına cilve-yi sırr olur ʿayân
Ḳatl-i ʿuşşâḳ-ı cemâlüñ ḫûn-behâyı oynadur

5. Derd-i ʿaşḳa Ferdiyâ hîç çâre itmez bir tabîb
Derd-i bî-dermân cânuñ [ol] devâyı oynadur

-109-
Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Faʿûlün
Naẓîre-yi Ġazel-i Kerîm-i Rûmî

1. Raḫş-ı nigehüñ ḫâṭır-ı aḫbâb ile oynar
Ebrûları çevgân dil-i bî-tâb ile oynar

2. Tâ ṭıfl iken olmış aña ekvân musaḫḫar
Gehvârede engüşt ḳamer-tâb ile oynar

3. Çeşmim yaşı ġarḳ-âb ider fülk-i vüdûdı
Dîdelerim[ki] ḫûnda gird-âb ile oynar

4. ʿUşşâḳuñ uṣûlüyle duyup nâlesin ol şûḫ
Raḳṣ ider olup çünbiş-i dolâb ile oynar

5. Ferdî idüp isḳâṭ-ı iżâfet eyle teslîm
Zühhâd-ı zamâne dâḫı esbâb ile oynar

(42-a)
-110-
Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. Leblerüñ yâd iderek mürd-i dile cân gelür
Nuṭḳ-ı cân-baḫşuñ ile mâye-yi ʿirfân gelür

2. Baḥr-ı ʿaşḳ üzre eser gâhi nesîm-i vuṣlat
Fülk-i dil öyle hevâyı bulıcaḳ yân gelür

3. Perimiz ḥall ideli ʿuḳde-yi zülfüñ eyme
Fülk-i dil öyle mevâlî bulıcak yân gelür

4. Ṣıla-yı vâṣılañ kesme efendim benden
Şâhdan âdet olan dervişe iḥsân gelür

5. Nâzdan çeşm-i sühan-gûlaruñ olsa ḫâmûş
Bendeki ḥayret olup ḫâṭıra seyrân gelür

6. Ḫâli sevdâ-yı ser ile ḳâfile ṭuta ʿuşşâḳ[364]
Çeşm-i ser-ḳâfileye kevkeb-i keyvân gelür

7. Şân bulur kes̱ret-i ʿuşşâḳ ile ḫûbân elbet
Devlet ü ḥaşmet-i etbâʿ ile ʿünvân gelür

8. Ferdiyâ yol üzeri tekyeye beñzer göñlüm
Her gice vâdi-yi ġamdan nice mihmân gelür

-111-
Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
Hevâî Li-Naẓımihi

1. Laʿl-i nâbuñ emerek beñzimize ḳan gelür
Öperek ruḫlarıñı mürdemize cân gelür

2. ʿÂşıḳa ṣatmaḳ içün kendimi dirhem dirhem
Nâz ile ṭartılacaḳ göñlüme baṭmân gelür

3. Meclisüñ çarḫını bozsa biri serḫoşluḳ ile
Düzmeġe elde ḳadeḥ âfet-i devrân gelür

4. Ḳapudanzâdeliyem vuṣlata ṣaldı gemisin
Ḳıçına binsem anuñ çeşmime ʿummân gelür

5. Süd limanlıḳ iken olsa sîne deryâ-yı sefîd
Keşti-yi vuṣlatı ṣalsam ḳatı ṭûfân gelür
(42-b)
6. O güzel süd ḳuzusudur aña yoġurtlanamam
Ḳoynuma alsam anı ʿaḳlıma çobân gelür

7. Şekkerîn leblerini ṣorsam [a] ḳaymaḳ tenlim
Ḫaste dil cân çekinür ḫâṭıra ʿayrân gelür

[364] Mısrada vezin aksıyor.

-112-

Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilün

1. Zâhid esbâb-ı riyâ ile tevaġġul gösterür
   Baḳ kerâmâta deyü ḫayli taḫayyül gösterür

2. Sermâyesi sermâye-yi tamġâ-yı kâlâ-yı riyâ[365]
   Ḥüsn-i ṣûretle neẓâfetle tecemmül gösterür

3. Uydurup ḳayd-ı maᶜâş[ı] ḫalḳa istiġnâlanur
   Ṣûret-i lâ-ḳaydda ṣabra tevekkül gösterür

4. Ekl u şurb ile virür ṭâᶜâta dâᶜim taḳviyet
   Bârı teklîfe cehâletle taḥammül gösterür

5. ᶜİzzet-i nefis hevâsında sürerken yâ ᶜazîz
   Meslek-i ehl-i tevâżuᶜda tezellül gösterür

6. Ehl-i irşâdı begenmez herkese bir ḳulb ṭaḳar
   Derd-i ᶜindiyyât ile ḥaḳḳa tevessül gösterür

7. Düzde-yi Ḳâf-ı ḳanâʿatda yiri ᶜAnḳâ iken
   Cîfe-yi dünyâya gâhîce tenezzül gösterür

8. Eylemez tebdîl-i aḫlâḳa ider ṣarf-ı naẓar
   ᶜÂlem-i kevn ü fesâd içre tebeddül gösterür

9. Ẓâhir o dürlü ᶜibâdetle bulur zevk-i ṣafâ
   Ferdiyâ işġâl-i bâṭında tekâsül gösterür

-113-

Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilün

1. Bezm-i nûş-â-nûşda yarım ḳadeḥ der-dest olur
   Kendi meyden ᶜâşıḳânı nergisinden mest olur

[365] Mısrada vezin aksıyor.

2. Berg ü bârıyla çerezlendirmez ammâ ʿâşıḳı
   Ḳâmet-i mevzûnına serv u ṣanavber pest olur

(43-a)

3. Böyle bir Leylî ṭabîʿat görmemiş Mecnûn dâẖi
   Zülfine dil bağlayan ʿâlemde ġam-peyvest olur

4. Luṭf u ḳahrı birbirine dâʿimâ peyvestedür
   ʿÂşıḳân maẓhar-ı maʿnâ-yı nîst u hest olur

5. Ferdiyâ saht olmada cevr-i kemân ebrûsınuñ
   Kim çekerse çillesin meydâna ṣâḥib-şaṣt olur

-114-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Münzevî seyyâḥ dest-i ʿâlem-i bâlâ olur
   Ser be-ceyb-i ẖırḳa-yı dil âsumân-peymâ olur

2. Tûtiyâ-yı çeşm-i cihân ġubârdur kühen[366]
   Dîde-pûş olup cihândan ser-be-ser bünyâd olur

3. Gûş-ı mâhî-yi derûna ḳaṭre-yi feyżüñ düşüp
   Ḳaṭresi deryâ vü deryâlar aña şeydâ olur[367]

4. Ehl-i dil mirʿât-ı ṣâfın eylese ḥalḳa ayân
   Her kim iẖlaṣ ile baḳsa ṭûṭî-yi gûyâ olur

5. Mâsivâ-yı Ḥaḳḳ tecellîsi ider maḥv u tebâh
   Şems ṭoġanda nücûmuñ nûrı nâ-peydâ olur

6. Keṡreti ıskâṭ iden vaḥdetle bulur imtiyâz
   Yek ṣadefde dürr-i Ferdî gevher-i yektâ olur

---

[366] Mısrada vezin aksıyor.

[367] Deryâ vü deryâlar: Metinde 'deryâdur deryâlar' biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.

-115-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Faʿilün

1. Zevḳ-i mey tâze bahâr üzre gül-endâmladur
Bûsenüñ şevḳi de ġâyet leb-i câmladur

2. Meylimüz artdıġı nuḳl-ı meye bu demlerde
Ḫᵛâhiş-i peste leb u şekker u bâdemledür

3. Virdigi dâġ-ı dile ḫûn-ı ciger ile tât
Lâleye reng viren bir leb-i gül-fâmledür

4. Meyvede vuṣlata bu mevsimi ḫoş gördi ḫakîm
Mevʿid-i bâġ-ı emelde ṭamaʿ-yı ḫamladur

Der-kenâr[368]

1. Pâyüñüñ felek oldıġı şeh-râh-ı viṣâle pûyân
Ferdiyâ dost eline nâme vü peyġâm ile dür

-116-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. .... tevfiḳ ancaḳ himmet-i merdânedür
Bâṭın-ı……… ṣadefde mâye-yi dürdânedür

2. [Sûret-i] ḫâl-i süveydâyı göñülden sildiler
Didiler kim bâʿis-i ġaflet nigârḫânedür

3. [Muġ ile]sohbet idenler bildi ḳadr ü ʿizzeti
............buldıran genc-i ḥużûrı gûşe-yi vîrânedür

4. .... isterseñ aġla sûz-ı diller ḥâline
Şemʿi bî-ârâm iden gerüye ṭıflânedür

5. Ferdiyâ sen bu edâyı kimden ögrendüñ ʿaceb
Âşina iden bu lafżı maʿni-yi bîgânedür

[368] Derkenarda yer alan şiirlerin birçoğunun mısra başında yer alan kelimeler metinde eksiktir. "……………" şeklinde bıraktığımız bu boşluklar tamir edemediğimiz yerlerdir.

-117-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün

1. Siyerde ʿömr-i girân âb-ı revân ikisi bir
Ḫʷâb-ı ġafletle geçen vaḳt u zamân ikisi bir

2. Mihr-i maḳṣûd ḫicâb olmada ber-veḳf-ı hevâ
Başda sevdâ-yı ṣaçuñ dâġda duḫân ikisi bir

3. Nevk-i müjgân sîne-ber dil-ber ile ḫaşr olup
Zaḫm-ı dilde çile-yi tîr ü kemân ikisi bir

4. Seyelân itmede her kûya hevâ-âlûde
Bulanıḳ âb-ı bahâr ṭabʿ-ı civân ikisi bir

5. Ferdiyâ mâyesi ʿaşḳ olduġına şâhiddür
Dil-i ʿuşşâkda cânân ile cân ikisi bir

-118-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Zîr-i müjgânumda didüñ ḳalb u câna göz diker
Böyle tîr-endâzlar seng ü nişâna göz diker

2. Ebr-i zülfüñ dîde-dûz-ı intizâr itdi beni
Raḥmet-i ümmîd ile........... âsumâna göz diker

3. Maḥşer-i ʿuşşâḳa eyler zîr-i ebrûdan nigâh
Düzd ü reh-zen maḫfi yirden kârbâna göz diker

4. Şevḳ-i ḥâlüñ zülfüni göstermedi murġ-ı dile
Dâmı görmez dâne-yi pür-imtinâne göz diker

5. Rüʿyet-i esbâb-ı Ferdî maḳṣada mâniʿ degül
Bâdi-yi keştî görünmez bâdbâna göz diker

-119-

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Faʿûlün

1. .... emeli bu dil-i dîvânede yoḳdur
   .... bâb-ı ṭarab kûşe-i ġam-ḫânede yoḳdur

2. Her dem getürür dest-i ṣabâ şeme-yi zülfüñ
   Ol bû-yı vefâ-müşkîn [olan] şânede yoḳdur

3. .... ʿaşḳuñ mey-i ẓâhirle bulunmaz
   .... es̱eri nâle-i mestânede yoḳdur

4. Şahbâz-ı dili sâha-yi lâhûta uçurdum
   Baḳma ḳafes-i tende degül laʿnede yoḳdur

5. [ʿU]şşâḳuñ arasında seni bulmada dirseñ
   .... o peri peykeri................ yoḳdur

6. Ferdî bu ḫavâṭırla naẓımda revnaḳ
   ʿAnbere degül şâʿir-i ferzânede yoḳdur

(43-b)

-120-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün

1. Ne bilsün baṭ şaṭṭ içre menzil-i ʿanḳâ-yı dünyâyı
   Yedi deryâyı geçmiş hüdhüd-i ʿayyâr olandan ṣor

2. Ṣadef esrârını sâḥil-nişîn-i farḳ bilmezler
   Yem-i ʿummân-ı cemʿe gevher-i şeh-vâr olandan ṣor

3. Yöñelmez Ḥaḳḳa âb u gilden geçmeyen Ferdî[369]
   O dergâhı dilerseñ kaʿbetü'l-aḫbâr olandan ṣor

[369] Mısrada vezin aksıyor.

-121-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Nâz ile reftâr urup ol serv-i kâmet gösterür
   ʿÂşıḳa rûz-ı ḳıyâmetden ʿalâmet gösterür

2. Muṣḥaf-ı ḫüsninden ol şûḫuñ tefeʿül eyledüm
   Âyet-i vuṣlat çıkup ḫayra beşâret gösterür

3. Âf-tâb-ı ḫüsninüñ semt-i fürûya meylini
   İrtifâʿından bilüp ʿuşşâḳa ṭalʿat gösterür

4. Lebleri nân u nemek ḥaḳḳuñ ṣayar itmez ʿitâb
   Ḳalb-i mecrûḥa tebessümle melâḫat gösterür

5. Tekyeyi nûrlandırup ehl-i ḳulûbı celb ider
   Bir iki maḥbûb ile şeyḫim kerâmet gösterür

6. Ḥüsn ü ânı şîvede lâzımdur ammâ eks̱eri
   Dilber-i şirîn-edâ yoṣma ḳıyâfet gösterür

7. Böyle maʻnâdar şiʿr-i gevher-i nâ-yâb ile
   Ferdî-yi şûrîde ehl-i zevke ṣanʿat gösterür

-122-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Ḫalḳada devrân idüp şeyḫim firâvân iş görür
   Hep ṭolandırmaḳdadur yârânı devrân iş görür

2. Elde zincirli ṭopuz ol âfete ṣoḳmaḳ diler
   Şerbetiyle eylemiş iẓhâr biryân iş görür

3. Ḫalvete ḳoymış o şûḫ ḫurdeler telkîn ider
   ʿÂlem-i tecrîde varmış anda pinhân iş görür

(44-a)

4. Baḥr-ı ʿaşḳa ṭalġa tevḥîdiyle ġarḳ olmaz kişi
   Mevc urursa feyż-i Ḥaḳ göñülde ʿummân iş görür

5. Ehl-i Ḥaḳḳı Ferdiyâ farḳ itmez ebnâ-yı zamân
Ehl-i dünyâ celbine meşrebce ʿirfân iş görür

-123-
Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Pîrine dil bağla her dem dâʿimî ṣoḥbet budur
İttiḥâd-ı bâṭın ile şeyẖ ile vuṣlat budur

2. Câm-ı ṣâfî dest-i sâḳîden içün mest ola ki
Ṣûfîyâ ehl-i ṭarîḳatde saña şerbet budur

3. Giç bu aḥkâm-ı ṭabîʿatden ẖalâṣ ol ʿaşḳ ile
Ṭıbb-ı rûḥânîde her dem muʿteber ṣıḥḥat budur

4. Nefs ü şeyṭâna muẖâlif eyle ḳavl ü fiʿlini
İşte meydân-ı şecâʿate reh-i cürʿet budur

5. Ferdiyâ kes mâsivâya taʿaluḳdan dili[370]
Himmet-i ʿâlî dilerseñ ide ʿulviyyet budur

-124-
Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Ey perî müşgîn zülfüñ sünbül-i ṣaḥrâ mıdur
Sîm inbîkden çekilmiş ʿanber-i sârâ mıdur

2. Ġamze-yi pür-çîn ġadab geldüñ şehâ dîvân idüp
Tîr-i Rüstem mi ʿaceb bu ẖançer-i Dârâ mıdur

3. Böyle çeşm ü böyle ebrû var mıdur ʿâlemde ẖod
Revnaḳ-ı dîbâce-yi ḥüsnüñ olan bâlâ mıdur

4. Gerdeninde çifte beñler sînesinde zer nişân
Ṣafḥa-yı evrâḳ-ı ḥüsne noḳṭa-yı zîbâ mıdur

[370] Mısrada vezin eksikliği var.

5. Naḫl-ı âteş-bâr virmez böyle cinnet ʿâleme
Kâmetüñ baḥr-ı vücûda sîm ü servâsa mıdur

6. Dâʿimâ ehl-i ḥaḳîḳat kûyını eyler ṭavâf
Pes vücûda ḫâk-i râhuñ bilmezem kimyâ mıdur

-125-
Der-kenâr
Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün
Naẓîre-yi Cenâb-ı Ḥażret-i Mıṣrî

1. Ṭarîḳ-i ehl-i ʻaşḳı cân ile seyyâr olandan ṣor
Hevâ-yı dil-rubâyı şevḳ ile ṭayyâr olandan ṣor

2. Mey-i lâl-i lebi keyfiyetüñ esrâr-ı.........
Der-i per-i muġâna baş ḳoyup......... olandan ṣor

(44-b)

-126-
Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

1. Beni bu hidmet-i ʿuşşâḳa taʿyîn eyleyen kimdür
Bilürsin ki bu yolda vażʿ-ı âyîn eyleyen kimdür

2. Şuʿûnât-ı kes̱îr ile ẓuhûr eylerken ʿâlemde
Derûn-ı ʿârif-i billâh temkîn eyleyen kimdür

3. Göñül âyînesi bir ıżṭırâb-ı cilve-yi ḥaḳḳuñ
Bu iṭmînân ile bir demde teskîn eyleyen kimdür

4. Ḥaḳîḳatde müżill ü hâdinüñ âyînesi birdür
Bu ṣûretde müsâvî kârı tezyîn eyleyen kimdür

5. Necâtı ṣamta merbûṭ bilmiş iken ṣâdıḳ u maṣdûḳ
Zülâl-i nuṭḳı Ferdî böyle şîrîn eyleyen kimdür

-127-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Bulmamış insân-ı kâmil ḥażret-i Sübḥân arar
   Ḳaṭresin maḥv itmemiş hem lâf ile ʿummân arar

2. Salmamış naḳş-ı sivâ-yı ṣafḥa-yı idrâkden
   H̬âne-yi endîşesinde hem dah̬î ʿirfân arar

3. Virmemiş cânı yolında naḳş ile ṭurmış yine
   H̬âne-yi aġyârda cevlân eyleyüp cânân arar

4. Vâcib iken çâk ḳılmaḳ perde-yi imkânını
   Girmek içün bâr-gâh-ı ḥażret-i imkân arar

5. Ẓâhiri bâṭında bulmış Ferdî-yi zârı özin
   Mâverâ-yı perdede pinhândur pinhân arar

-128-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Ṣûfiyâ gel istiḳâmet eyle bil vaḥdet nedür
   İnbisâṭât-ı vücûd-ı ʿâlem-i h̬ayret nedür

2. Âb-ı deryâ görinürse ṣûret-i mevc u ḥabâb
   Âftâba nisbet ol ażvâ-yı bî-ṭâḳat nedür

(45-a)

3. Ḥadd-i ẕâtında vücûdı müdrik-i ehl-i ḥicâb
   Aña nisbetle vücûdı buldıġı ṣûret nedür

4. Var ise anuñla var oldı vücûd-ı mâsivâ
   Yoḳsa ancaḳ iʿtîbârât ile bu kes̱ret nedür

5. Bir ẓuhûr ise dü ʿâlem rütbe-yi ḥisde hemân
   ʿAḳl içün bu müddeʿâya şâhid ü ḥüccet nedür

6. Sen seni is̱bât idersen sende var ʿâlemde var
   Nef-i olursa bilinür aṣlı ne ṭaleb nedür

7. Ferdiyâ bilmek dilerseñ kendiñi kendin ara
   Kendiliksiz kendini bulmaḳda żıddiyyet nedür

-129-

Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilün

1. Çeşm-i maẖmûruñ şikest-i mest-i ẖâb-ı dîdedür
   Gerdiş-i nîm bâr-ı zülfüñ pençâb-ı dîdedür

2. Ben ki ser-gerdân u ẖayrânam saña cûyâ gibi
   Nûr-ı ḥüsnüñ intiẓârı âf-tâb-ı dîdedür

3. Şerm-i ġonce baş çıḳartmaz zîr-i perden bülbüli
   Reng-i istiḥyâyı ruẖsâruñ ḥicâb-ı dîdedür

4. Sâġar-ı mestîden eyler ḥâl-i maḥviyyet ẓuhûr
   Reng-i ẖûn-âlûd-ı çeşmüñde şarâb-ı dîdedür

5. Oldı Ferdînüñ sirişk-i çeşm[i] deryâ-yı ẖayâl
   Ḫâne-yi billûr-ı taṣvîrüñ ḥabâb-ı dîdedür

-130-

Feᶜilâtün / Feᶜilâtün / Feᶜilâtün / Feᶜilün

1. Sâḳiyâ mey getür ᶜuşşâḳa deşt-âb isterler
   Sürmege diyü ġamı elde şitâb isterler[371]

2. Diñleyüp meclis ile eski yeñi ḳânûnı
   Ehl-i dil tâze civân köhne şarâb isterler

3. Diñlemez vaᶜẓı[nı] şeyẖüñ ḳulâġı rindânuñ
   Bezm-i meyde açılup çeng ü rebâb isterler

(45-b)

4. Reng-i tezvîr ile zühhâd-ı zamân âlûddur[372]
   Göz ḳarardup nice bir ecr-i s̱evâb isterler

[371] Şitâb: Metinde "vü şitâb" biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.
[372] Âlûddur: Metinde "âlûdedür" biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.

5. İtme Ferdî gibi ʿuşşâḳuña cevrüñ efzûn
Senden ey ḫᵛâce-yi cân ṣoñra ḥesâb isterler

-131-
Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Nev-bahâruñ rûzgârı ʿaḳlımı berbâd ider
Tevbenüñ ḳaṣr-ı refîʿiñ pest u bî-bünyâd ider

2. Laʿl-i nâb-ı dil-ber ile mezc olup laʿl-i müẕâb
Ġonce dil gûyâ ḳadeḥler ʿâşıḳı dil-şâd ider

3. Reşk idüp ʿâşıḳların feryâdına cemʿ-i hezâr
Gülsitânda germ olup çoḳ naġmeler îcâb ider

4. Mevsim-i gülde gülüp ḳoḳlaşmaḳ âdetdür bilüp
Hem gelüp hem ḳoḳlaşup bî-çâre dil âbâd ider

5. Taġlara düşmek ne ḥâcet yanına düş dil-berüñ
Öyle yabana işi Mecnûn ile Ferhâd ider

6. Ḳulluġı devlet başımda istemem âzâdelik
Dil-rubâlar gerçi kim üftâdesin âzâd ider

7. Sen muḳîm ol Ferdiyâ ḫidmetde dîvân-ḫânede
Bendesin elbet efendi vaḳt olur ki yâd ider

-132-
Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

1. Şarâb-ı ʿaşḳ-ı dil-berle göñül mey-ḫâne olmışdur
Viṣâlüñ ʿahd u peymân ile hem-peymâne olmışdur

2. Geçen gün ṣûfî meclisde ʿaceb câm-ı ḳadeḥ ḳırmış
Bugün bir câm-ı meyle ʿâḳıl-ı ferzâne olmışdur

3. O şûḫ-ı derd-i taḳvânuñ uzaḳdan giçdigüñ gördüm
Ḳadîmî âşinâ iken neden bîgâne olmışdur

4. Yaḳupdur âteş-i ruẖsâr-ı gül bülbüllerüñ bâlüñ
   Ṣafâ-yı şemᶜ-i ẖandân âfet-i pervâne olmışdur

(46-a)

5. Oḳunmuş nergis-i sâḳîden âyât-ı füsûnlarlık
   Bizim de derdimiz bu ẖalḳada efsâne olmışdur

-133-

Mefâᶜîlün / Mefâᶜîlün / Mefâᶜîlün / Mefâᶜîlün

1. Ḳapuñda ᶜaḳl-ı kül bir çâker-i dîvâne olmışdur
   Yaḳup bâl u perüñ sûzuñla bî-pervâ ne olmışdur

2. Sürûr-ı sûr-ı vaṣluñla ᶜaceb mecnûn idim evvel
   Firâḳuñ mâtemiyle şimdi dil ġam-ẖâne olmışdur

3. Yem-i ᶜaşkuñda göñlüm bir ṣadefvâri derûnunda
   Dür-i şehvâr-ı vaḥdet bilinüp pervâne olmışdur

4. O şûẖ ünsiyyet-i ᶜuşşâḳa riḳḳatle nigâh itmiş[373]
   Derûn-ı dîdeden ᶜaksin görüp mestâne olmışdur

5. Bu günlerde boyanmış laᶜl-i nâb-ı dil-ber-i Ferdî
   Riyâ-yı ẖuşkı yaḳmış meşreb-i rindâne olmışdur

-134-

Mefâᶜîlün / Mefâᶜîlün / Mefâᶜîlün / Mefâᶜîlün

1. Bu kâruñ ibtidâsı nuṭk-ı pîrâna inanmaḳdur
   Bes andan beste-gerden ṭîġ-i taḳdîre ṭayanmaḳdur

2. Şeb-i ẓulmetde ẖᵛâb-ı ġaflete çâre ḥakîmâne
   Ṣadâ-yı ṣûr-ı yâhû ile irkenden uyanmaḳdur

3. Bu luᶜbetgehde sür diyü de ṣarf-ı naḳd-ı vaḳt itme[374]
   Ḳumâr-ı ᶜaşḳ ile yâre yutulmaḳ da ḳazanmakdur

---

[373] Ünsiyet: Metinde "enîsi" biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.
[374] Mısrada anlam bozukluğu var.

4. Göñül sermâyedür leb-teşne olmaḳ neye ḥayretdür
Gülistân-ı emelde ṣanma ḥâṣıl feyże ḳanmaḳdur

5. Ne yek rengi ne bî-rengi saña ḥâl olamaz Ferdî
Ḫarâbât ehli anlar ḥâlimiz renge boyanmaḳdur

-135-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. Ayrılaldan o perînüñ ne selâmı geliyor
Ne kelâmı işidildi ne peyâmı geliyor

(46-b)

2. Râh-ı ṣaydına gezer murġ-ı dilim ṣubḥ u mesâ
Ne o şahbâz göründü ne de dâmı geliyor

3. Bir zamân vâṣlına sînemde ḳanâʿat yoġ idi
Şimdicik sâmiʿa-yı hûşuma nâmı geliyor

4. Ġamzeler mest-i müdâm nize vü ḫançer çekmiş
Ṣanki bir yol kesici ḳanlı ḥarâmî geliyor

5. Ḫâk-ı pâyına yüzüm sürmege gelsem Ferdî
Diyeler ki o şehüñ eski ġulâmı geliyor

-136-

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Faʿûlün

1. Mestâneleriz çeşm-i Ḫudâ meskenimizdür
Ol ġamze-yi fettân bizim meʿmenimizdür

2. Bir kûh-ı melâmetde gezer şol ʿukalâyız
Zincîr-i cünûn zülf-i ser-i gerdenimizdür

3. Ẓulmet-gede-yi mülk-i nâsûtda olsak
Lâhût-ı cinân ḳaṣrına dil revzenimizdür

4. Aġyârı gözinden hele mestûr-ı libâsız
Hep cümle tekâpû olınan dâmenimizdür

5. Varlıḳ yüzüne ṣaymaġa ḥâcet ne ki bunda
Hep ẓâhir u bâṭında gezen tevsenimizdür

6. Gel dâʿire-yi vaḥdete çigzinme kenâra
Merkez dilimiz ġayrisi pîrânemizdür[375]

7. Münkir nola bilmezse bizi ḥayf aña Ferdî
Ḳahrıyla meẓâhirde bizim gevdenimizdür

-137-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Gerçi Mecnûn dâʿimâ Leylâ arar
Ḥaḳḳa dil-bende olan Mevlâ arar

2. Âftâb-ı ẓâtı bulsa perde-dil
Gökde bir şems-i cihân-ârâ arar

(47-a)

3. *S̱emme vechullâhı*[376] görmek isteyen
Ḳaʿbe-yi maḳṣûda bir şehrâ arar

4. Vâṣıldur kelâm-ı Ḥaḳḳ olan[377]
Hîç-i yemde lüʿlüʿ-yi lâlâ arar

5. Bülbül[e]dir ḫâr-ı ġâmdan añlamaz
Sînesinde bir gül-i zîbâ arar

6. Murġ-ı dil âvâre oldı lâneden
Hüdhüd-i ʿaşḳa uyup ʿanḳâ arar

7. Ferdi-yi âvâre düşdi ardına
İzini gözler nişân[ını] arar

---

[375] Mısrada vezin eksikliği var.
[376] S̱emme vechullâh: "Allah'ın yüzü (zatı) oradadır." (Bakara, 2/ 115).
[377] Mısrada vezin ve anlam eksikliği var.

-138-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. Naḳşuñ ey rûh-ı revân tâ dil ü cân üstünedür
   Deşt-i ḫayretde sözüm serv-i çemân üstünedür

2. Çeşmini farḳ idemem rûḥ-ı mücemmimi nedür
   Çeşm-i bâṭında ʿayân olsa nihân üstünedür

3. Âf-tâb üzre meh-i nev viremez tâb-ı küsûf
   Ġâyet-i ʿıḳd-ı s̱üreyyâya ḳırân üstünedür

4. Cân bağışlar yoluna buñca nüfûs-ı dil-i pâk
   Sen ser-i ḳâfilesin cümle revân üstünedir

5. Nâ-tüvânlıḳ es̱eridür ki sözüm oldı ḫayâl
   Ferdiyâ bend-i süḫan mû-yı miyân üstünedir

-139-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Maḥrem-i esrâr olan varlıḳ ḥicâbından geçer
   Len terânî[378] peykerinüñ yüz niḳâbından geçer

2. Sebʿa-yı seyyâre-i ḳalbi dolanup neyler ol
   ʿÂlem-i imkân-ı çarḫuñ ne ḳıbâbından geçer

3. Ḫalḳa-i zihgîrine zülf-i siyâhuñ ṭolanan
   Mâsivânuñ perçeminüñ pîç u tâbından geçer

(47-b)

4. Raḥmeti deryâsına ġavâṣṣ olan ʿâşıḳ bugün
   Ḥüzn-i ḳut-ı maḳṣad-ı ḫavf u ġadâbından geçer

5. Meclis-i ʿunṣûrda ḳalmaz Ferdî-yi âvâreveş
   Vâṣıl-ı Ḥaḳ bâd u ḫâk u nâr u âbından geçer

---

378 Len terânî: “Beni (asla) göremezsin.” (A'râf, 7/143)

-140-
Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

1. Ḳulûbuñ ehl-i diller tâbiş-i ʿirfân içün ṣaḳlar
   Misâfir-ḫânesin ehl-i kerem mihmân içün ṣaḳlar

2. Nigâristân-ı gerdûn ʿarż olunsa iltifât itmez
   Göñül âyînesin bir âfet-i devrân içün ṣaḳlar

3. Oturmuş taḫt-gâh-ı dilde sulṭân-ı sipâh-ı ʿaşḳ
   Serîr-i sırrını henşîr[e]-i cânân içün ṣaḳlar

4. Müberrâ ḳıldı sînem sâḥasın aġyârdan ammâ
   Velî bir şeh-süvârüñ raḫşına cevlân içün ṣaḳlar

5. Felek ehl-i dil[i] Ferdî çerâġ itmez naġam ile
   Elinde ṭutsa da nân-pâresin nâdân içün ṣaḳlar

-141-
Mefâʿilün / Mefâʿilün / Mefâʿilün / Mefâʿilün
Ḥarfü'z-Zâ

1. O şûḫ-ı ġonce-leb bezm içre sâġarveş dehân açmaz
   Ruḫ-ı gül-gûnını keyf-i şarâb-ı erġuvân açmaz

2. Ḳapûdan-beççenüñ dâʿim işi ṣandâl-ı ʿaşḳ içre
   Gerekdür ʿâşıḳa semt-i viṣâle bâd-bân açmaz

3. Semâḥatkâr olan iḥsânını câna bilür minnet
   Leîm-i şâd-ı nev devletçe itminân açmaz[379]

4. Ġurûr itme felekde naṭʿ-ı şaṭranc-ı cihân üzre
   Ḳorur manṣûbesin hem ḳullanur gâh nihân açmaz

5. Zemîn-i nûra Ferdî şimdi tervîc eyledi naẓmı
   Ḳumâş-ı köhneden sûḳ-ı maʿârifde dükân açmaz

---

[379] Mısrada vezin eksikliği var.

(48-a)

-142-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

1. Göñül ḳapmaḳda zülfüñ böyle ṭarrâr oldığın bilmez
   O çeşm-i fitne-sâzuñ nice ʿâyyâr oldığın bilmez

2. Şarâb-ı laʿl-i nâbuñdan meẕâḳı yoḳ ṣanur kendin
   Bu rütbe ʿâlem-i mestîde hoşyâr oldığın bilmez

3. Der-i ʿirfân içün tecrîd idüp dalmışdı bu baḥra
   Geçüp deryâ-yı ʿaşḳı ḳanda seyyâr oldığın bilmez

4. Hümâ-yı dil bülend-pervâz olup ṭurmaz ḳafeslerde
   Hevâ-yı vâdi-yi ḥayretde ṭayyâr oldığın bilmez

5. Serây-ı cismini aʿlâ görür mi rûḥ-ı sulṭânî
   Ṭurup ḫoşnûd olup ḫâlüñe hemvâr oldığın bilmez

6. Nider [ol] bint ebnâ-yı zemânuñ ḥâl u şânından
   Cihân kâse siyâhın ṣanki ġaddâr oldığın bilmez

7. Ne derde vardığın cânâ eṭıbbâ itmedi teşḫîṣ
   Ṣorarlar Ferdi-yi nâ-şâda bîmâr oldığın bilmez

-143-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

1. Göñüller ol perî-ṣûretle hep yâr oldığın bilmez
   Anuñ ʿaşḳıyla her ʿâlemde nâ-çâr oldığın bilmez

2. Alup ḫayret seni hergiz ṣalsam o dil-dâra[380]
   Görür her yüzden ammâ hiç bedîdâr oldığın bilmez

3. Heyûlâ-yı cihân müştâḳ-ı tims̱âl-ı vefâdâruñ
   Dili ol ṣûrete ḥayretle dîvâr oldığın bilmez

[380] Mısrada vezin eksikliği var.

4. Gezer dâʿim saʿâdetlü bâşuñ ile hîç ayrılmaz
   Siyeh baẖtımda zülfüñle ḳafadâr oldığın bilmez[381]

5. Semîm-i efʿi-yi zülf-i siyâhuñdur bütün ʿâlem
   Leb-i laʿlüñde tiryâḳın hevâdâr oldığın bilmez

6. Ṭaşur cismim belâsı ḥamlini gerdûnda bu cânım
   Nedendür böyle bir derde giriftâr oldığın bilmez

(48-b)

7. İder mi nefs-i Firʿavniyyetin mülk-i vucûdumda
   Göñül taḥtında böyle Yûsufuñ var oldığın bilmez

8. Riyâ-yı ẖuşk ile bir dem tesellî mi bulur cânâ
   Viṣâlüñ böyle zâhid dilde her bâr oldığın bilmez

9. Şu deñlü pertev-endâz oldı ḥüsnüñ dil serâyında
   Bu dâr içinde Ferdî gayrî deyyâr oldığın bilmez

-144-

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Faʿûlün

1. Biz ẖâk-i reh-i muġbeçe-yi bâde-fürûşuz
   Hem cürʿa-keş u mest-i ẖarâbât surûşuz

2. Nutḳa gelicek ṭûṭî-yi gûyâ bize ḥayrân
   Pervâne-ṣıfât âteş-i ʿaşḳ içre ẖamûşuz

3. Sûfî oturup ṣavmaaʿda ḥalvetüñ eyler
   Biz yine tecerrüdde gezer ẖırḳa-be-dûşuz

4. Ḥaḳḳı işidüp gördigimiz Ḥaḳḳa ʿayândur
   Ẓâhirde vü bâṭında hemân dîde vü gûşuz

5. Ferdî ne ḳadar ẖalḳ ile mecnûn daẖi olsaḳ
   Leylâya degül ḥażret-i Mevlâ ile hoşuz

[381] Siyeh: Metinde ‘sîne’ biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.

-145-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. ʿÂşıḳuñ ey şâh-ı ḫûbân şöhret u şân istemez
Şâh-ı mülk-i maʿnevî ʿunvân-ı dîvân istemez

2. Mıṣr-ı dilşâhlıġın ey Yûsuf-ı vaḳtim senüñ
Bilmem ammâ duysalar bi'l-cümle iḫvân istemez

3. Cennet-i kûyına gör bendeyi aġlar raḳîb
Âdemi ḳurb-ı civâr-ı Ḥaḳda şeytân istemez

4. İstirâḥat virmez ehl-i ʿaşḳa dünyâ-yı denî
Ḥısset ehli ḫânesinden gice mihmân istemez

5. İmtiḥândan maḳṣaduñ ʿuşşâḳı itmekse be-kâm
Evliyâlar bellüdür baḫş-ı firâvân istemez

(49-a)

6. Ekl ü şurb ile geçer evḳâtları civân gibi
Keyfe dâʿir ṣoḥbeti zühhâd nâdân istemez

7. Ḥıżr ola himmetde Ferdî żulmetistân açmaġa[382]
Leẕẕet-i âb-ı ḥayâtı ṭabʿ-ı civân istemez

-146-

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Faʿûlün

1. Sâḳî bu ḫuṣûṣuñda tehî nâz gerekmez
Pür ṣun bize peymâneleri âz gerekmez.

2. Nâlem yetişüp firḳat ile naġmeler eyler
Meclisde göñül eylemiye sâz gerekmez

3. Fâş itme muḥâl oldı hele sırrım açılmaz
Aḥvâl-i derûnı ile ibrâz gerekmez

4. Bu dâm ile ʿanḳâyı şikâr eylemek olmaz
Ey dil bu hevâda saña pervâne gerekmez[383]

---

[382] Ḥızr: Metinde 'ḥazret' biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.
[383] Beyit içerisinde bulunan "bir" kelimesini vezin fazlalığına neden olduğu için okumadık.

5. Ferdî arayup ʿahdine merdâne vefâ it
   Meydân-ı muḥabbetde oyun-bâz gerekmez

-147-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Sâḳiyâ zincîr-i zülfüñ tavḳına ser-dâdeyiz
   Pây-ı ḫumda cây ṭutduḳ hep esîr-i bâdeyiz

2. Şuʿlelendür germ olup dillerde nûr-ı bâdeyi
   Gel kerem kıl cümlemiz elṭâfuña âmâdeyiz

3. Naḳş ederseñ ṣûret-i ḥüsnüñ nola âyînedür
   Hep nuḳûş-ı ġayri maḥv etdük o ġamdan sâdeyiz

4. Ḳadd-i mevzûnuñ görüp reşk eyledi serv-i revân
   Sâye-yi lüṭfuñda biz ol ḳayddan âzâdeyiz

5. Gerçi kendin ḫâk ile yeksân ṭutar bîgâneler
   Ferdiyâ ṣaff-ı naẓarda ḥaylîce bâlâdayız

(49-b)

-148-

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Faʿûlün

1. Dil baḥrınuñ emvâcına hiç fâṣıla olmaz
   ʿAşḳ ʿâlemine bundan iyü ḳâfile olmaz

2. Vech-i dil-i ʿârifler olur vaḳtına merhûn
   Her vaḳt ü her ân sâmirde zelzele olmaz

3. Ḫâli göremem gerdenini zülf-i nebâtdan
   Mecnûn-ı muḥabbetde neden silsile olmaz

4. Gül-çîn ola merş heme ben ḥârdan âzâd
   Ter-dâmen olan pâyede-yi hîç ile olmaz

5. Elden mi çıḳardı ser-i zülf-i suḫan ammâ
   Ferdî anı hażmetmege her ḥavṣala olmaz

-149-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. Fitne-yi dîde-yi dünyâ ile meftûn degilüz
   Zülf-i Leylâ-yı siyeh-kâr ile Mecnûn degilüz

2. Mâsivâyı hele bir noḳṭa-yı ḫâle verdük
   Bilürüz ki bu bâzârlıkda da maġbûn degilüz

3. Şâd olup dilde küşâd oldıġı dem ruḫsâruñ
   Dâʿimâ setr-i ḥicâbât ile maḥzûn degilüz

4. Ḳût-ı dünyâ bize taḳsîm-i ezeldendür hep
   Felegüñ böylece iḥsânına memnûn degilüz

5. Göñlümüz sâha-yı lüṭfuñda perîşân olmaz
   Ferdiyâ tefriḳa-âlûde-yi mâ-dûn degilüz

-150-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Laʿlini gördüñ mi [bir] ser-şâra düşdi göñlümüz
   Mest olup bir ġamze-i ḫûn-kâra düşdi göñlümüz[384]

2. Şems-i vaḥdet ḳıldı eflâk-ı mażâhirden şurûḳ
   Ḥayret ile ṣûret-i dîvâra düşdi göñlümüz

3. Zühd ile ehl-i selâmetden iderek iḥtirâz
   Şimdi bu ṭavr-ı ʿaceb inkâra düşdi göñlümüz

(50-a)

4. Câme geydürdüñ melâmet ḫırḳasın seyyâḥ olup
   Yine ḥayretde gezüp âvâre düşdi göñlümüz

5. Ferdiyâ ol laʿl-i nâbuñ sırr-ı gûyâsı ʿadem
   Ḳalb deryâsındaki esrâra düşdi göñlümüz

---

[384] Ḫûn-kâra: Metinde "ser-ḫûn-ı gevâre" biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.

-151-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. Mâlik-i kişver-i irşâd ki dirler o bizüz
Bende-yi mürşid-i Baġdâd ki dirler o bizüz

2. Âşinâ olmış iken merkez-i cânda mezkûr
Ḥalḳa-yı ẕikre giren bâd ki dirler o bizüz

3. Ẓâhir iken yine her ẕerrede şems-i maḳṣûd
Ḳaṭʿ-ı ümmîd ile nâ-şâd ki dirler o bizüz

4. Bezm-i vaṣlında anuñ bulmış iken cemʿiyyet
Zülf-i tefrîḳ ile bir bâde ki dirler o bizüz

5. Ḳayd-ı hestîyi çözüp Ferdî-yi nâ-şâd gibi
Bende-yi muṭlaḳu'l-âzâd ki dirler o bizüz

-152-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Mest-i ʿaşḳ olan elinde câm-ı billûr istemez
Şâh-ı iḳlîm-i muḥabbet tâc-ı Faġfûr istemez

2. Ẓâhir u bâṭında birdür maṭlabı ehl-i dilüñ
Gizli dutmaz dostı bunlar yâri mestûr istemez

3. Kenzü vardur ḫâne insân ile vâfıḳdur bular
Ol sebebden dâr u dîvârında maʿmûr istemez

4. Çünki benlikdür iden her şaḫṣı maġrûr u zaʿîm
Ehl-i taḥḳîḳ olsa da ʿâlemde Manṣûr istemez

5. Ḫân-ḳâh-ı ʿaşḳa bî-pervâ girer mey-ḫâneveş
Lâübâlî rind-i abdâlân destûr istemez

6. ʿÂşıḳuñ keşkûl-i ḳalbüñ pür ḳılar gencû[r]-ı ʿaşḳ
Ṣarf-ı ḥırṣ-ı mollaâsâ câr u mecrûr istemez

(50-b)
7. Ferdiyâ ḥâḳ-i der-i dil-dâra yüz sürmek gerek
Dâmen-i eflâke refʿ-i dest maġrûr istemez

-153-
Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Cân-ı dürr-i ṭaleb-i râh civânân endâz
Naẓar-ı ez-hestîyi to ber-der cânân endâz

2. Be süveydâ ger es̱er kerd sevad-ḫâş
Murġ-ı dil-ber kurreh-i zülf-i berîşân endâz

3. Nîst der serv ü revân-ı ʿâdet-i mîl-pestî
Pû-yi meşhed-i mâ sâye-i iḥsân endâz

4. Çûn meyter-nüşuv-ı leb-be-leb ebr-i ez merâm
ʿArıż-ı aḥvâl-ı to der ʿarṣa-yı dîvân endâz

5. Bezm-i ʿirfân-ı şumâr ne-resem beher ala
Cerʿa-yı câm-ı to ber ḫâk-ı nişyân endâz

6. Ol ez câme-yi ḫod-raz ḫodikon taḥrîr
Baʿd ez in baḥr-ı ṣafâra ten-i ʿüryân endâz

7. Ferdiyâ evvel u âḫir ne-remî ber-maṭlûb
Tûz-ı ebr-i kesrüm himmet-i perân endâz

-154-
Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Hem-dem-i bezm-i elestüm rıṭl-ı gerdânem henüz
ʿIḳd-ı îmân-bestem u der-ʿahd u peymânem henüz

2. Keşti-yi ġam-şodeʿem sây-ı firâşem der-kenâr
Mevc der-girdâb-ı dihi der ʿayn-ı ṭûfânem henüz

3. Cân-ı pâk ez beyẓa-yı dil-râ vü murġ-ı lâ-mekân
Men esîr-i dâm-ı în zülf-i perîşânem henüz

4. Ġamze-yi ġammâz-ı to râz-ı derûnım fâş-kerd
   Ser-be-ser fitne-yi men der-dîde-pinhânem henüz

5. Mey-güsârânem remîdend ez-ṭanîn-i câm-ı Cem
   Men der-âġâz-ı teremüm mest ü nâlânem henüz

(51-a)

6. Nîst seyrânı zi-baḥr-ı ʿaşḳ Ferdî maṣlaḥat
   Zîn sebeb men der-serâb-ı tîh-i ʻaṭşânem henüz

-155-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Râh-ı ʿaşḳ içre şehâ ṣûretde biz pes-mândeyiz
   Lîk maʿnîde ḥuẓûra ġarḳ olup dîvândayız

2. Cân-ı pâk-i dürr-i nâ-yâb eyledi baḥra vücûb
   Ten ṣadef vâri atıldı sâḥil-i mekândayız

3. Dîde-yi peykâna şöyle çeşm-i ʿirfândan daḫi
   Muḥtefîyiz cümleden pinhân der-pinhândayız

4. Eylese dâd u sited taḥsîl-i zâd-ı uḫrevî
   ʻAşḳ bazârında sûd u bûdla ḥüsrândayız

5. Yoḳ ise perr-i hümâdan Mevlevî tennûremiz
   Evc-i istiġnâda ẕerre Şems ile cevlândayız

6. Cevher-i bî-ḥiddetiz seyf ü sinânda gözleme
   Ẓahr-ı cânından ʿadvûnuñ berḳ uran yalmândayız

7. Yüzimiz ḳader bizim ziyân-ı aʿrâẓ etmege
   Küfri zühhâd aldı biz rindân ile îmândayız

8. *Künt ü kenzüñ*[385] sırrıdur ki göñlümüz itmiş ḫarâb
   Ẓaḥme-yi ʿaşḳuñ anın çün kûşe-yi vîrândayız

9. Biz ḫarâbât eyleyen Ferdî yıḳıldın bâdeden
   Ḫûn-ı çeşm-i ʿâşıḳânız nergis-i mestândayız

[385] Künt ü kenz: “Ben (gizli) bir hazineydim.” (Zariyât, 51/56)

-156-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Fâʿilün

1. Biyâ o der cigerem katre-yi şarâb endâz
Zi can-i tab-i cihan çaşni-yi kebâb endâz

2. Ber âsitâne-yi cânân men kararem nist
Merâ be bester-i reztar moskenâb endâz

3. Be zerbâr-i vucûdem besi kelle hor daşt
Kettan-ı men be ser zi zülf-i mâ metâb endâz

(51-b)

4. Der âteşem be hevâ-yi hiyâl-i hâl-i rohet
Merâ be-sûr u der-ân kors-i âftâb endâz

5. Cihân be dîde-yi ʿâşıḳ habbab bord riyaset
Habbab beşken o hod râ be kaʿr-i âb endâz

6. Kabes zi şule-yi men ber girift der sîne
Berâyi diyv-i ġam ez rah-i to şihâb endâz

7. Mürid-i pür mey-i köhne salem ey Ferdî
Me râ tekiyye-yi an şeyh-i kamyâb endâz

-157-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

Ḥarfü's-Sîn

1. Meded ey pür-ḫıred-perver-i cân-baḫş-ı nefîs
Bezm-i erbâb-ı muḥabbetde beni eyle celîs

2. Ẓülf-i Leylâ dil-i dîvânemi ẓabt eyleyemez
Beni żann itme olur sevdicegim ḳayd-ı maḳîs

3. Gel seni sâḥil-i maḳṣûduna îṣâl idelim
Fülk-i ʿaşḳ içre bu ṣularda benim şimdi reʿîs

4. İnzivâ eyleyegör ḫânḳah-ı dehr içre
Kûşe-yi vaḥdet-i dilde bulunur ḫayrı enîs

5. Ferdiyâ aḥsen-i tertîb ile gelmez dilime
   Pîrler silsilesi kaʿbı güzel nażm-ı selîs

-158-
Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün
Ḥarfü'ş-Şîn

1. Ne devletdür ḫayâlin dîdemidür ḫᵛâb göstermiş
   Nihâl-i ârzûyı pürber şâd-âb göstermiş[386]

2. İşâret eyleyüp ḳalbe yemînullâh fî arżihi
   Şikâf-ı sînesin ʿuşşâḳa miḥr-i âb göstermiş

(52-a)

3. Ṣalup deryâ-yı feyż-i vaḥdete keşti-yi âmâli
   Göñül ḥayret ṣarâyında zerrîn-ġarḳ-âb göstermiş[387]

4. Cemâli nûrına teng eyleyüp arẓ u semâvâtı
   Furûġın âsumân-ı sînede mehtâb göstermiş

5. Açup dükkânçe-yi naẓm-ı belîġın sûḳ-ı ʿirfânda
   Kelâmuñ Ferdiyâ bir gevher-i nâ-yâb göstermiş

-159-
Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Faʿûlün

1. Laʿl-i lebinüñ neşʿesi peymânede ḳalmış
   Keyfiyyet-i ʿaşḳuñ ser-i mestânede ḳalmış

2. Meclis ḳurup ey sâḳî-yi devrân bize yandur
   Şol şemʿe ki sûz-i dil-i pervânede ḳalmış

3. Baḳdıḳ yola çoḳ bir ḫarâbât görünmez[388]
   Mestlikle düşüp kûşe-yi mey-ḫânede kalmış

4. Pek nâdim olup yaḳdıġına göñlümi ol şûḫ
   Yapmaḳ diledi yoḳladı vîrânede ḳalmış

---

386 Beyitte vezin eksikliği var.
387 Mısrada vezin ve anlam aksıyor.
388 Mısrada vezin eksikliği var.

5. Zülfüñ teline bend ideli ẖâl-i siyâḥuñ
   Yapmaḳ diledi yokladı vîrânede ḳalmış

6. Necd midür aṣlı ʿacaba vâʿiż-i kürsi
   Yazmış oḳumuş ṣûret-i şeb-ẖânede ḳalmış

7. Ferdî o perî bir ḳıl ile ʿâlemi baġlar
   Gördüm anı zülfin ṭarayup şânede ḳalmış

-160-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1.Ez ḳabûdân-ı televvün der cihân âzâde-baş
   Gâh ibriḳ-ı vuẓuʿ gâhi sebû-yı bâde-baş

2. Tâ yeki sevdâ-yi ………. ber evhm-i dil
   Bad ez in der ḥayl-i ……………………

3. Ser-i duş aher be abi ber kafa sekeş mekon
   Hem çü gird-i baʿd baş o zerreveş üftâde baş

(52-b)

4. Çist der dared sened in keşmekeş encâm-ı kar
   Bogzer ez sûd-i ziyân o ẖâṭır âmâde baş

5. Dil medâr ez restigari hahi ber dâr u bâr
   Ferdiyâ dil-dâr pes deryâ râ dil-dâde baş

-161-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

Ḥarfü'ṣ-Ṣâd

1. Olmasun lüṭfuñla göñlüm zülf-i dil-berden ẖalâṣ
   İtme yâ Rab bendeñi ol ʿaşḳ-ı esmerden ẖalâṣ

2. Tâb-ı ruẖsârıyla baḳ ẖâle daẖi veş göñlümi
   Micmer-i dil olmaya ol bûy-ı ʿanberden ẖalâṣ

3. Rûy-ı bûy-ı şevḳine dönmekdedür her rûz u şeb
   Mihr ü meh olmaz kefine ṭâḳ-ı çenberden ẖalâṣ

4. Şems-i ʿaşḳuñ âsumân-ı dilde devr itdi tamâm
Tâ ṭalınca bahre oldı mevt-i aḫmerden ḫalâṣ

5. Ferdiyâ olmaz cihânda sırr-ı ʿaşḳ ile be-kâm
Olmayınca bir kişi sevdâ-yı ser[ver]den ḫalâṣ

-162-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

Ḥarfü'ḍ-Ḍâd

1. Olalı himmet-i pîrân ile dil maẓhar-ı feyż
Ne ʿaceb şâḫ-ı ṣanevberde biter…… feyż

2. Bezm-i ʿâlî ḳurılup sînede cemʿiyyetle
Devr ider anda göñülden göñüle sâġar-ı feyż

3. Nev-bahâr irdi yine esdi nesîm-i vuṣlat
Çaġlayup geldi behişt-i ʿademe kevs̱er-i feyż

4. Mâʿil-i bûs-ı leb-i câm olana ʿaşḳ olsun
İçirürse mey-i bâḳîden aña reh-ber-i feyż

5. Ẓulumât içre gezüp Ḫıżra medâr itmez
Ḳandurur teşnesini âb-ı ḥayât-âver-i feyż

6. Ṭıfl-ı nev-restede olsa yine ʿİsâ-dem olur
Şîr-i Meryemle anı besler ise mâder-i feyż

(53-a)

7. Ferdiyâ bezm-i muḥabbetde olup mest-i müdâm
Giceyi gündüz ider mihr-i ẓiyâ-güster-i feyż

-163-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Çâşni-i laʿl-i lebüñdür keyf-i ṣahbâdan ġaraż
Başḳa bir ʿâlemdür ancaḳ bâde peymâdan ġaraż

2. Zülf-i efşîmûn ile itmez müdâvâtı ḳabûl
İnʿikâs-ı kâkülidür başda sevdâdan ġaraż

3. Olmadı bir ʿâşıḳuñ ḳonmaḳ müyesser dâmına
   Vuṣlatuñdur var ise dünyâda ʿuḳbâdan ġaraż

4. İrtikâb-ı zillet olmaz ülfetüm aġyâr ile
   Kûşe-yi cây-ı selâmetdür müdârâdan ġaraż

5. Ḫân-ḳâh-ı dehri hây u hûy ile ṭoldur diler
   Ferdiyâ bilmem nedür bî-hûde ġavġâdan ġaraz

-164-
Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
Ḥarfü'ṭ-Ṭâ

1. Düşse bâzâr-ı muḥabbetde dile sevdâ-yı ḫaṭṭ
   Pek revâcın bulmaz artıḳ ʿanber-i sârâ-yı ḫaṭṭ

2. Mülket-i ḥüsni olur elbette târâca sebeb
   Zengibâr-ı kişver-i ġamdan çıḳan ġavġâ-yı ḫaṭṭ

3. Ser-te-ser ʿasker çeküp yazmış o şâha nâmesin
   Almaḳ ister ḳalʿa-yı bâlâyı mîr-alây-ı ḫaṭṭ

4. Destine mirʿâtuñ aldıḳça bulunsun ḥüsninüñ
   Fevtine mâtemler itsün giydi çün kâlâ-yı ḫaṭṭ

5. Oldıġından Ferdiyâ imlâsı her yüzden ġalaṭ
   Defter-i ʿuşşâḳı ibṭâl eyledi imẓâ-yı ḫaṭṭ

-165-
Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
Ḥarfü'ẓ-Ẓâ

1. Göñlüm ayrılmaz o şûḫ-ı dil-rubâdan aldı ḫaṭṭ
   Ruḫlarından ḳıldı çeşm-i incilâdan aldı ḫaṭṭ

(53-b)

2. Mâ-sivâdan eyleyüp perhîz her dem ḫaste dil
   Ḥasb-i żâtuñ derdi ṣıḥḥat bu revâdan aldı ḫaṭṭ

3. Feyż-i ʿaşḳuñ maḥv idüp virdi fenâya varımı
   Ṣaḥve geldi nûr-ı ṣulṭân-ı beḳâdan aldı ḫaṭṭ

4. Ekl u şurb ile gelürse mâder-i tabᶜa ḳulı
   Şîr-i ᶜirfânıyla dil ṭıflı ġıdâdan aldı ḫaṭṭ

5. ᶜAndelîb-i dil ḳalup gülzâr-ı ḥayretde ḫamûş
   Ferdiyâ dem-bestedür seyr-i nevâdan aldı ḫaṭṭ

-166-

Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilün

Fî Nâᶜti'n-Nebî ᶜAleyhi'ṣ-ṣalâtü Ve's-selâm Der Ḥarf-i ᶜAyn

1. El-vedâᶜ ey Aḥmed-i muḫtâr-ı ᶜâlem el-vedâᶜ
   Maẓhar-ı kân-ı ḥakem esrâra maḥrem el-vedâᶜ

2. Ey ġubâr-ı ravẓası çeşmümde enver tûtiyâ
   Vey heme ᶜâşıḳların derdine merhem el-vedâᶜ

3. Ḫâk-ı pâyuñ iftirâḳı göñlüme ṣaldı ġumûm
   Ey cihân-ı *fâricu'lhemmi kâşifu'l-ġamm*[389] el-vedâᶜ

4. Eylemişdüm nice demler âsitânuñ bûsegâh
   İşte geldi bendeki eyyâm-ı mâtem el-vedâᶜ

5. Ey şefâᶜat kânı herdem iltifâṭuñ isterem
   Ferdî-i zâruñ ola lüṭfuña mükrem el-vedâᶜ

-167-

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

1. Pertev-i bîdâr ile baḳdı dil-i sûzân-ı şemᶜ
   Eşk-i çeşmin âh u zârıyla idüp ceryân-ı şemᶜ

2. Sûr-ı ᶜaşḳa geldi germiyyetle dilde izdiyâd[390]
   Çekdi ser-tâ-pâ zebân buldukda hep noḳṣân-ı şemᶜ

3. Yaḳdı tâb-ı laᶜl-i nâbuñdan çerâġ-ı göñlümi
   Dikdi fânûs-ı ḫayâle âfet-i devrân-ı şemᶜ

---

[389] Fâricu'lhemmi kâşifu'l-ġamm: "Örtük şeyleri açan, bilinmedikleri keşfeden"

[390] Germiyyetle: Metinde "keremüñle" biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.

4. Ey göñül per mumlar ile çoḳ ararsuñ sû-be-sû
Her gice tâ ṣubḥ olınca bizdedür mihmân-ı şemᶜ
(54-a)
5. Ferdiyâ biz ḥâne-yi dilde anı çoḳ görmedük
Geldi bir ḳaç günde geçdi çün meh-i tâbân-ı şemᶜ

-168-
Mefᶜûlü / Mefâᶜîlü / Mefâᶜîlü / Faᶜûlün

1. Dillerde olup şems-i hüdâ pertev-i ṭâliᶜ
Oldı şeb-i firḳatde nice ẓulmeti râfiᶜ

2. Bulmaz ise ṣor âyet-i vaḥdetde vücûbât
Bir kimsenüñ olmaz o maḥalde sözi nâfiᶜ

3. Bilmez ne imiş ṣûr-ı Sirâfîl-i ḳıyâmet
Şol câṅgeh-i elestüñ esti olmaya sâmiᶜ

4. Yoġ ise meẕâḳuñda eger şehd-i muḥabbet
Olma[ya] bir gürûhuñ şeb ḥelvâsına ṭâmiᶜ

5. Ferdiye irişsün kerem-i ḥażret-i Mollâ
Yek himmet ile ola nice müşkili vâḳiᶜ

-169-
Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilün
Fî Ḥarfi'l-Ġayn

1. Tâb-ı dîdâruñ fir[û]zân eyledi dilde çerâġ
Sürdi aġyârı çıḳardı itdi ẓulmetden ferâġ

2. Lâleveş elde ṣurâḥî geldüñ ammâ meclise
Ṣunmadan bir nîm peymâne göñülde yetdi ṭâġ

3. Her ne yirde gezsem ey şâhum senüñ ᶜaşḳuñ ile
Manẓaramda resm ider dîdârını ṭaġ üsti bâġ

4. Bûy-ı lüṭf-ı ᶜâşıḳuñdan görme aġyâra revâ
Ḥayfdur bu nev-nihâl-i gülşene ḳondurma zâġ

5. Mâsivânuñ perdesin çâk eyle tâ ẓâhir ola
   Be cebînüm Ferdiyâ alnı küşâde yüzi âġ

-170-
Fâʿ ilâtün / Fâʿ ilâtün / Fâʿ ilâtün / Fâʿ ilün

1. Zülf-i ḫûbân ile ʿ ömrüm oldı ber-bâd ey dirîġ
   Fehm idüp baḫt-ı siyâhum itmedüm yâd ey dirîġ

(54-b)

2. Baḥş-ı câm-ı mül demimde elde târ-ı zülf-i yâr
   Olmadum devr-i teselsülden ben âzâd ey dirîġ

3. Ṣavdı gül derûnda mül hep geçdi eyyâm-ı şebâb[391]
   Cürm ü ʿ işyân ile ḳaldum zâr u nâ-şâd ey dirîġ

4. Kâr u bârum ber-hevâ oldı ṣabâvetden berü
   Ḳaṣr-ı âmâlim idüp âb üzre bünyâd ey dirîġ

5. Dâmenüñ ṭutdum senüñ ey kân-ı irşâd-ı kerem
   Ḳaldı pek bî-çâre Ferdî senden imdâd ey dirîġ

-171-
Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün
Ḥarfü'l-Fâ

1. Virdi dîdaruñ bu şeb ʿ uşşâḳa cânâ ṣad şeref
   Gelmeseydüñ iftirâḳuñla olurdıḳ hep telef

2. Ol kemân ebrû nigâhuñ baḳmasın bî-gâneye
   Sîne-yi ʿ âşıḳdur ancaḳ tîr-i müjgâna hedef

3. Dürr-i ʿ irfân ḥâṣıl olmaz eyleseñ biñ yıl sülûk
   ʿ Aşḳ deryâsında ḳalbüñ olmayınca tâṣadef

4. Yandırup sâḳî çerâġ-ı rindi nûr-ı bâdeden
   Zâhid-i ḫar-meşrebinde başına ṭaḳsun ʿ alef

---

[391] Mısrada vezin ve anlam aksıyor.

5. Ferdiyâ tâbın dur[ur] ʿirfânda tanẓîm eyledüm
Bezm-i yârâna hediyyemdür benim de bu tuḥaf

-172-
Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Ṣûret-i inkâr ile düşme ṭarîḳ-i iʿtisâf
ʿAhdiñi iḳrâr ile eyle ḳuṣûra iʿtirâf

2. Mürşid-i râh-ı Hüdâya iḳtidâ it ṣıdḳ ile
İzine tâbiʿ olup git eyleme bir dem ʿarâf

3. ʿAşḳ mîḳâtında tecrîd it libâs-ı nefsini
Mâsivâdan eyle iḥrâm beyt-i Ḥaḳḳı ḳıl ṭavâf

4. Ḥâciyân-ı kaʿbetü'l-ʻuşşâk olanlar rûz-ı şeb
Dâʿim eyler mescide cân u göñülde iʿtikâf
(55-a)
5. Saʿy idüp seyr ü sülûkuñda ṣafâya vâṣıl ol
Eyle yârân-ı Ḫudâ ile kemâ-kân iʿtilâf

6. İrtibâṭ-ı ḥüsn-i ẕâtî menzile îṣâl ider
Cadde-yi şerʿ-i muḥabbetde bulunmaz inḥirâf

7. Mevḳif-i ʿirfâna vardıḳda ḥuẓûra vâḳıf ol
Ferdiyâ ṣofî olanlar göñli pâk u cânı ṣâf

-173-
Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
Ḥarfü'l-Ḳâf

1. Dest-i ḳudretle çekildi alnıma ṭuġrâ-yı ʿaşḳ
Mâlikânemdür benim bu mülket-i sevdâ-yı ʿaşḳ

2. İstedigüm yirde at oynatmaġa ben ḳâdirim
Şimdiki ḥâlde müsellemdür baña beydâ-yı ʿaşḳ

3. Kâkül-i ḫoş-bûlaruñ yaġma idüp dest-i ṣabâ
Eksik olmaz başımızda dem-be-dem ġavġâ-yı ʿaşḳ

4. Dâʿimî mest-i ḫarâbât ehl-i rindânız bizim
   Göñlümüz mey-ḫânedür andan gelür ṣahbâ-yı ʿaşḳ

5. Şevḳ ile bezm-i simâʿa ḥâżır ol kim Ferdiyâ
   Añdırur ʿahd-i elesti dem urup şehnâ-yı ʿaşḳ

-174-

Mefâʿilün / Mefâʿilün / Mefâʿilün / Faʿûlün

1. Açıldı sînede ezhâr-ı nev-bahâr-ı firâk
   Nevâlar etmege ʿazm eylesün hezâr-ı firâḳ

2. Ṭabîb-i çâre-nevâzım ʿilâc ider mi ʿaceb
   Helâk ider beni âḫir bu âh u zâr-ı firâḳ

3. Bulunmaz anda baña hîç enîs ü hem-sâye
   Girerse de vaṭanum ḥükmine diyâr-ı firâḳ

4. Çıḳar bu âteş ile derd-i âhum eflâka
   Geçerse böyle felâketle rûzgâr-ı firâḳ

5. Ṭulumba çekdi gibi oldı baḥr-ı mâliḥden
   Sirişk-i çeşm ile sönmez göñülde nâr-ı firâḳ

(55-b)

6. Ne ḥâl olur o perî-peykere görinse baña
   Ḫayâl ider mi viṣâli ʿaceb nigâr-ı firâḳ

7. Hezâr ʿâşıḳını ser-gerşte eyledi Ferdî
   Bilinmedi yine mebnî idi medâr-ı firâḳ

-175-

Meʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Faʿûlün

1. Gir mey-gede-yi nâza şehâ bir iki caḳ-cûḳ
   Bu ḥüsn-i cihân-sûz ile ʿuşşâḳuñı baḳ-buḳ

2. Gül-beste-yi nâz içre uyur ol şeh-i mümtâz
   Sessizce varup ḳoynına eylemeye ṭaḳ-ṭuḳ

3. Ġaddâredür ol gelse siyâh anda ṭuramaz
   Dünyâ evinüñ zînetine cüzʿîce baḳ-buḳ

4. Gördük de o gül-ġoncenüñ ardınca raḳîbi
   Ur eñsesine ṣanʿat ile silleyi şaḳ-şuḳ

5. Ferdî gezelüm cümle ṣafâ yirlerini hep
   Seyrâne gidilmezde olur olsa yaṣak-ṣuḳ

-176-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Bir ʿaceb derde giriftâr olmışam dermânı yoḳ
   Mübtelâyam bir cevâne ẕerrece îmânı yoḳ

2. Fikr-i zülfüñle perîşân olmışam ṭûlü'l-leyâl
   Bir teselsül de baña ḳurtulmanuñ imkânı yoḳ

3. Vaṣlınuñ ʿîdinin artıḳ ḳaṭʿ-ı ümmîd eylerem
   Bilirem bu rûz-ı hicrânuñ şehâ pâyânı yoḳ

4. Âteş-i ʿaşḳ ile yansun bu göñüller cism ü cân
   Neylesün ʿâşıḳ vücûdı kim anuñ cânânı yoḳ

5. Bu maḳâm-ı yâsdan yoḳdur bize ġayrı rucûʿ
   Ḳaldı dil ḥayretde Ferdî żevḳi vü vicdânı yoḳ

(56-a)

-177-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. ʿÂḳıbet ʿâşıḳuñ ol dem dili göñli yoraraḳ
   ʿAḳlım aldırdum uzun boylu viṣâli ḳuraraḳ

2. Ders ider mekteb-i ʿirfânda kitâb-ı ʿaşḳı
   Dilüñi döndürür üstâd ḳulaġın buraraḳ

3. Ṭînetüñ mâye-yi ʿaşḳ ile olınca taḫmîr
   Ḫum-ı mey gibi coşarsuñ çileñi ṭoldıraraḳ

4. Avunursuñ ḳuş u mûş ile alınca onı
   Murġ-ı şehbâz-ı viṣâli ḳolına ḳondırarak̩

5. Kimi bârûçe-yi âteşle Rifâî görinür
   Kimi Saʿdî geçinür sâliki[ni] ṭoñdırarak̩

6. Bûy-mu mak̩ṣûdı ʿaceb gülşen-i dehr içre ara
   Gül-i âmâlini perverde ide ṣoldırarak̩

7. İçirürler saña da âb-ı bek̩âyı bir şeb
   Ferdiyâ ḫaymeñi ṣaḥrâ-yı fenâda ḳurarak̩

-178-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Ṣofiyâ zevk̩ u riyâyı ko mey-i bî-ġışa bak̩
   Terk ü tecrîd idüp ḫırk̩acıġuñ altına bak̩

2. Nîk u bed herkesüñ ayaġına bir ip ṭak̩ma
   Sen anı nefs ü ġulam-bâzuñ olan ser-keşe ṭak̩

3. Bir ḳurı ṣıḳı ile defʿ idüp aġyârı ṭaġıt
   Sâk̩iyâ baş ayaġı ṭoluyı bir mehveşe çak̩

4. Râẓıyam şimdi virüp nak̩d-ı zekât-ı ḥüsni
   Bir iki bûse ile ṣoñra ne mâniʿ başa ḳak̩

5. Tîġ-i cevrine rak̩îb zülfine dil dûş olsun
   Ferdiyâ ḳanlı ṭuzak̩ ḳur da göñül ḳuşuna fâk̩[392]

-179-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

1. Bu mevcûdâta künh-i zâtuñ olmışdur esâs ancak̩[393]
   Dîger cümle taʿayyündür merâtibde libâs ancak̩

---

[392] Göñül: Metinde "göñülveş" biçiminde yazılmşıtır. Vezin gereği bu şekilde okuduk.
[393] Olmışdur: Metinde "olmış mıdur" biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.

(56-b)

2. Ḥabîbüñ ḥubb-ı ẕâtîden taʿayyün itdi bâlâda
   Merâtib âḫirinde andan oldı ḫayr-ı nâs ancaḳ

3. Aña ḳurbiyyetindendür taʿayyünde neḳâvet bes
   Bu yüzden andan eyler enbiyâlar iḳtibâs ancaḳ

4. Kemâlâtı anuñ ẓâhir u bâṭında mükemmeldür
   Dîger bir kimseye bir vech ile olmaz ḳıyâs ancaḳ

5. Bes andan evliyâlar her biri bâbuñda sâʿildür
   Virilmiş ḫᵛân-ı iḥsânuñda eyler[ler] sipâs ancaḳ

6. Dîger müʿminleri cümle ṭufeylî bil o daʿvetde
   Ḳalanda var ise nesnâs ile pür iltibâs ancaḳ

7. Bu Ferdî-yi ḥaḳîri neşʿe-yâb it feyż-i raḥmetle
   Vücûdı var ise ḥubbuñda bulsun indirâs ancaḳ

-180-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Çü her âyînede şol ṣûret-i ḫod-bînine baḳ
   But-peresti az virür bir nev-nümâ enîne baḳ

2. Velikîn ṭağlar bitür kûh-ı girân-ı ḳalbden[394]
   Bu ilüñ Ferhâdısañ ey cân leb-i şirîne baḳ

3. Nuṭḳ-ı cân-baḫş-ı ḥalîb itmiş muḥabbetle żuhûr
   Laʿl-i yâre tevʿem olmış bâde-yi rengîne baḳ

4. Nefs-i emmâreyle ḳalma sebʿa-yı seyyâreden
   Müşteri ol zâhidâ gel ḫûşe-yi pervîne baḳ

5. Teşne-yi ʿaşḳ olduñ ise ṣaḫreden al ʿibreti
   Mübtedî sâlik gibi sen de dil-i sengîne baḳ

---

[394] Mısrada vezin aksıyor.

6. Ferdiyâ ḫâk-ı meẕellet refᶜ ider âlâyişi
   Ḫeftegân gör ᶜaşḳa pis̱ter ü bâline baḳ[395]

-181-
Mefᶜûlü / Fâᶜilâtü / Mefâᶜîlü / Fâᶜilün
Fî Ḥarfi'l-Ḳâf

1. Yâr gerçi nâz-perver ᶜişve-bâz olmaḳ gerek
   ᶜÂşıḳuñ göñlinde de sûz-ı niyâz olmaḳ gerek

(57-a)

2. Reng ü bû-yı gülşen-i dehrüñ müdâm olmazsa da
   ᶜAndelîbün naġmesi dûr u dırâz olmaḳ gerek

3. Eylesün dâᶜim ᶜIrâk u Isfaḥân üzre maḳâm
   Muṭribüñ bu demde âhengi Ḥicâz olmaḳ gerek

4. Açmaḳ isterseñ dehân bir dîze[396]
   İbtidâdan zâhidâ ᶜaşḳ-ı mecâz olmaḳ gerek

5. Vâᶜiżüñ gördüm cemâᶜat destini bûs itdiler
   Ferdiyâ fehm eyledüm ki kâr-sâz olmaḳ gerek

-182-
Feᶜilâtün / Feᶜilâtün / Feᶜilâtün / Feᶜilün

1. Ḥaşrda ehl-i refe tîr-i revân olsa gerek
   Aḫşamı seyr olanuñ ṣubḥı girân olsa gerek

2. Ġonceveş nâz ile ser-beste-yi tertîb-i bahâr
   Dest-i dehr ile perîşân u ḫazân olsa gerek

3. Bâṭını seyr-i maḳâmât ile serbeste olan
   Nây gibi ẓâhirin beste-miyân olsa gerek

4. Dil-berüñ bâlâ-yı mevzûnuyla ebrû-yı keci
   ᶜÂşıḳuñ sînesine tîr-i kemân olsa gerek

[395] Mısrada vezin eksikliği var.
[396] Mısrada vezin eksikliği var.

5. Mübtelâsına ʿayân oldıġı demde Ferdiyâ
   Zâhidüñ bildicegi vehm ü gümân olsa gerek

-183-
Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Âteş-i ʿaşḳ ile diller sûz-nâk olmaḳ gerek
   Tâbiş-i ruḫsâr-ı yâr ile helâk olmaḳ gerek

2. Zülfiḳâr-ı Lâilâh u seyf-i illallâh ile
   Sîne-yi ehl-i ṭarîḳat çâk çâk olmaḳ gerek

3. Ey ṭaleb-kâr-ı viṣâl-i şâhid-i mülk-i vücûd
   Mâsivâdan şeh-i nîşkîne pâk olmaḳ gerek

4. İsteyen ehl-i ḥaḳîḳat çeşmine küḥl olmaġı
   Âsitân-ı ḥażret-i mürşîde ḫâk olmaḳ gerek

(57-b)

5. Ferdiyâ gördüm o dervîş-i felâset-pîşeyi
   Neşʿe-yi bâb âb-ı telḫ-i şâḫ-nâk olmaḳ gerek

-184-
Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Aldı ġâyetle beni neżżâresi bir kimsenüñ
   Oldı göñlüm ʿâşıḳ-ı âvâresi bir kimsenüñ

2. Ḫançer-i müşgîn-i ebrûsıyla îmâ eyledi
   Ol zamânda ḳaldı dilde yâresi bir kimsenüñ

3. Zehr-i firḳat nûş idelden eyledüm vird-i zebân
   Sîneden dûr olmasın cân-pâresi bir kimsenüñ

4. Mâsivâdan dön[dür]üp yüz eyledüm vird-i zebân[397]
   Oldı ḳıblem iki ḳaşı arası bir kimsenüñ

---

[397] Mâsivâdan dön[dür]üp yüz eyledüm vird-i zebân: Metinde "Mâsivâdan yüz dönüp eyledüm vird-i zebân" biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği kelimelerin yerini değiştirdik.

5. Sebʿa-yı eṭvâr-ı ḳalbi Ferdiyâ itdüm sülûk
   Ṭâliʿimdür encüm ü seyyâresi bir kimsenüñ

-185-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Şâh-ı ḫûbânsañ güzelüñ ʿizz ü cânuñdur senüñ
   Nâz-ı istiġnâ vü şîve hep sipâhuñdur senüñ

2. Dil esîr-i zülfüñ olmış beste bir dîvânedür
   Cân fedâ şîve-yi çeşm-i sipâhuñdur senüñ[398]

3. Mekteb-i ḥüsn içre nâz u şîveyi taʿlîm içün
   Ġamze bir ʿallâme-yi bî-iştibâhuñdur senüñ

4. Bir nişânuñdur ḳalem destüñde gûyâ Ferdiyâ
   Gîç maʿnâ tûde-yi dürc-i şifâhuñdur senüñ

5. Çeşm u ebrûlarda bend olmış ḳażâ vü ḳader
   Fitne ber-mevḳûf-ı emr nîm-nigâhuñdur senüñ

-186-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

1. Göñüller ḫançer-i gamzeñle müşgîn oldıġın gördük
   Dil-i sengîninüñ yâḳût rengîn oldıġın gördük

(58-a)

2. Ḳadîmî cevr ʿâdet eylemişken zümre-yi ḫûbân
   Bu devrüñ dil-berinde lüṭfuñ emîn oldıġın gördük

3. O şûḫın sînesi gül-beste-yi nâz oldı ʿuşşâḳa
   Siyeh giysûlarında anda bâlîn oldıġın gördük

4. Nevâzişle mükerrer bûselerle żevḳ-i gûnâ-gûn
   Vücûd-ı nâzenînüñ böyle tezyîn oldıġın gördük

---

[398] Mısrada vezin aksıyor.

5. Göñül ḥummâ-yı gamdan Ferdiyâ lerzende olmışdı
Lebinden şerbet aldıḳ şimdi teskîn oldığın gördük

-187-
Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

1. Ḳızardup ruḫların bî-gânelerle âl âl itdüñ
Beni gülşen-sarây-ı ḥüsne maḥrûmu'l-viṣâl itdüñ

2. Varup taṣvîr-i ḥüsnüñ gerden-i aġyâra mı aṣduñ
Beni ey şemʿ-i ḫubân bezme fânûs-ı ḫayâl itdüñ

3. Ṭururken sîne-yi ʿâşıḳ saña ṣafvetle sulṭânım
Varup bir ṣûret uġrısı bulup ʿarż-ı cemâl itdüñ

4. Mey-i laʿlüñ ḳadeḫ-rîz-i tekellüm itmedük ammâ
Yine ser-mest idüp göñlüm baña bilmem ne ḥâl itdüñ

5. Hümâ-yı ṭabʿ-ı Ferdî böyle olmazdı bülend-pervâz
Ne aʿlâ eyledüñ ḥüsn ü ʿaşḳuñ perr ü bâl itdüñ[399]

-188-
Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
Fî Ḥarfi'l-Lâm

1. Nâr-ı şevḳi żevḳ ile büryân olandan ṣor da bul
Baḥr-ı ʿaşḳı ġarḳ olup ʿuryân olandan ṣor da bul

2. Ehl-i ḥikmet ehl-i dâniş çâre bilmez derdine
Derdine derdi yine dermân olandan ṣor da bul

3. Vâdi-yi pervînde gezme yârimi bulsam deyü[400]
Cân evinde yâr ile cânân olandan ṣor da bul

4. Söylemez ʿaẕb-ı Fırât u lücce-yi milḥ-i ücâc
Gevher-i maḳṣûdını ʿirfân olandan ṣor da bul

---

[399] Mısrada vezin aksıyor.
[400] Pervîn: Metinde “fevrin” biçiminde yazılmıştır. Anlam gereği bu şekilde okuduk.

(58-b)

5. Maḥvı ṣaḥvı terk idüp nâ-bûda bûddan ol ḫalâṣ
   Mâverâyı Ferdiyâ ḫayrân olandan sor da bul

-189-

Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilün

1. Sırr-ı ᶜaşḳı dildedür dil-dâre maḥremdür göñül
   Rûḥ-ı ḳudsiyle dem-â-dem ṭıfl-ı hem-demdür göñül

2. Bezm itse sâġar-ı Cemdür cihânı gösterür
   Gâhi abdâlân-ı ᶜaşḳa tâc-ı Edhemdür göñül

3. Ẕât-ı müstaġnîdür ancaḳ ṣûret ü tims̱âlden
   Aḥsen-i taḳvîmle[401] bâlâda mükerremdür göñül

4. Meşrebi gâyet tevâẓuᶜdur turâba meyli var
   ᶜÂlem üzre bâᶜis̱-i teşrîf-i âdemdür göñül

5. Bil ḥaḳîḳate anuñdur sâḥa-yı seyr ü sülûk
   Ferdiyâ her rütbede seyyâḥ-ı ᶜâlemdür göñül

-190-

Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilün

1. Ey göñül gül mevsiminde terk-i mey lâyıḳ degül
   ᶜAḳl daᶜvâsıyla her dem öyle şey lâyıḳ degül

2. Âsumân-ı câm-ı cism böyle tehî devr eylemez
   Ṭoġmamaḳ ol ṭalᶜat-ı ferḫundeyi lâyıḳ degül

3. Böyle eyyâm-ı rebîᶜ ola Muḥarrem ḥayf ḥayf
   Bî-mey-i dil-ber ṣadâ-yı ceng ü ney lâyıḳ degül

4. Bunca ezhâr-ı laṭîfi açdı elṭâf-ı nesîm
   Nâme-yi pür şevḳ-i vuṣlat ola ṭay lâyıḳ degül

[401] Aḥsen-i taḳvîm: "(Biz insanı) en güzel bir biçimde (yarattık)." (Tin,95/4-6)

5. Vâṣıl iken ʿâleme âs̱âr-ı raḥmetden ḥayât
Olmaya Ferdî-yi zâruñ ḳalbi ḥay lâyık degül

-191-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. Ten fenâ iline vardı göñül âsûde degül
Mest-i ʿaşḳ-ı ezel oldı seri zânûde degül

(59-a)

2. Göñlüm iẖvân-ı refâḳatle idüp seyr-i çemen
Gürk Yûsuf gibi oldı demin âlûde degül

3. Ġarḳ olup mevc-i yem-i vuṣlata dil oldı ḥabâb
Yelkeni zevraḳ-ı vaṣl-ı emelüñ ṣuda degül

4. Terk-i vârın idenüñ hâline baḳ ey zâhid
Bu ḳadar niʿmeti terk itmesi bî-hûde degül

5. Ferdî-yi zârı bütün ṭutmış iken mülk-i ʿadem
Çeşm-i aġyâr ile baḳsañ daẖi fersûde degül

-192-

Fâʿilâtün / Fâʿilâṭün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Ḫaste-yi ʿaşḳa ḥadâḳatle ṭabîb midür göñül
Mücmel-i terkîb-i ʿâlemden naṣîb midür göñül

2. Nisbetüm bâlâdur elbet ẖânedân-ı ʿaşḳda
Bikr-i maẓmûn-ı ilâhîye nesîm midür göñül

3. Her dil-i ʿÎsa-pereste dâġ ecîrüñ cilvesi
Deyr-i cânda noḳṭa-yı şekl-i ṣalîb midür göñül

4. Dest-i ḳudret eyleyüp yaġma getürdi berk-i ter
Genc-i şâh-ı ʿaşḳdan çıḳma nehîb midür göñül

5. Eylemem taḥṣîl-i âdâb-ı fünûnı ġayriden
Ferdiyâ her fende üstâd-ı edîb midür göñül

-193-
Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Eli ḳanlı dili ḳanlı ḳılıcı ḳanlı güzel
Nigehi ḳanlı ḥarâmî dili ormanlı güzel

2. Nev-resim câme ile yoṣma ḳıyâfet giymiş
Egdirince fesini perçemi reyḥânlı güzel

3. Nice cânlar aṣılur setresinüñ dâmenine
Ayaḳ aldıḳça uṣûlüyle o erkânlı güzel

4. Kişver-i dînine âşûb ṣalar ʿâşıḳuñ
O Firengâne edâ şîve-yi ʿOsmânlı güzel

(59-b)

5. Ḳondırur ḳundurasından dil-i câna güller
Ne Fireng bâġlı daġlar açar iḥsânlı güzel

6. Mülk-i ʿaşḳ içre müşîr oldı sipâḥ-ı ḥüsne
İmtiyâzına ʿalâmetleri ʿunvânlı güzel

7. İftiḫârâne nişân aldı ḳırup ʿuşşâḳı
Nedür ol ḳıtʿa-yı elmâs gibi şânlı güzel

8. Ferdiyâ ḳışlaḳ u yaylaġı[nı] gezüp dehrüñ
Gör[me]düm böyle ẓarîf nükteli ʿirfânlı güzel

-194-
Fâʿilâtün / Mefâʿîlün / Fâʿilün
Fî Ḥarfi'l-Mîm

1. Teşneyem âb nʿeydügin bilmem
Dilde bu tâb nʿeydügin bilmem

2. Çeşmimin başın eyledüm Ceyḥûn
Gayri ḫûn-âb nʿeydügin bilmem

3. Baḥr-ı ʿaşḳuñda eski ḳavvâṣam
Der-i nâ-yâb nʿeydügin bilmem

4. Ġonce-yi laʿline nigâh ideli
Gül-i şâd-âb nʿeydügin bilmem

5. Zülf-i yâre ilişdigüm bilürem
Başḳa ḳullâb nʿeydügin bilmem

6. Mey-i ʿaşḳuñla neşʿe-yâb olalı[402]
Bâde-yi nâb nʿeydügin bilmem

7. Mest ü dîvâneyem ḥużûrında
Resm ü âdâb nʿeydügin bilmem

8. Bende-yi ṣâdıḳam bu çarḫ içre
Öyle dolâb nʿeydügin bilmem

9. Âftâb-ı göñüldedür Ferdî
Zevḳ-i mehtâb nʿeydügin bilmem

(60-a)

-195-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. Köhnelendi o güzel ḳaṭʿ-ı ümîd eyleyelüm
Tâze dil-ber sevelim zevḳ-i cedîd eyleyelüm

2. Rûz-ı hicrânı tamâm oldı deyü ḫaṭ geldi
Bir hilâl ḳaşlı ile ʿîd-i saʿîd eyleyelüm

3. Muḥtesib beççe ile ḫayli nizâʿ itmişdüñ
Defter-i cevri ḥisâb oldı resîd eyleyelüm

4. Oldı çün maṭlaʿ-ı ḫurşîd-i cemâli sînem
Dilden âs̱âr-ı ġamı ġayr-ı baʿîd eyleyelüm

5. Ferdiyâ ḳurbet-i yâr ile göñül oldı be-kâm
Şükr idüp luṭf-ı ilahîyi mezîd eyleyelüm

---

[402] Neşʿe-yâb: Metinde "neşʿe-yâb-âb" biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.

-196-

Mefâᶜilün / Feᶜilâtün / Mefâᶜilün / Feᶜilün

1. Ne devlete ulaşur kâm-rân olan göñlüm
   Hümâ-yı ᶜaşḳa ḳadîm âşiyân olan göñlüm

2. Lisân-ı gaybı beyân itmege olur ḥâẓır
   O şâh ile orada tercümân olan göñlüm

3. Bilür misin ne yüzi zâd-ı ṣûret olmışdur
   O şâh ile arada tercümân olan göñlüm

4. Ol âşinâ baña gönderdi yâd-gârıdur
   Bir garîb ilde gelüp armaġân olan göñlüm

5. Açılımazdı baña olmasa derûnumdur
   Bu *kenz-i maḫfi-i*[403] câna nişân olan göñlüm

6. Mecâz-ı mürsel olup geldi bunda nüktedâr
   Ḥaḳîḳat üzre özi câvidân olan göñlüm

7. Ezelde Ḥıẓr-ı ḥaḳîḳî dil içdi âb-ı ḥayât
   Gelüp bu ẓulmete Ferdî revân olan göñlüm[404]

-197-

Mefâᶜîlün / Mefâᶜîlün / Mefâᶜîlün / Mefâᶜîlün

1. Bu günlerde ġumûma uġradı şâdân olan göñlüm
   Baña ünsiyyet itdi nice dem ḫandân olan göñlüm

(60-b)

2. Beyâbâna düşürdi [bir] gözi âhû beni şimdi
   Gezer ġurbetde dâᶜim târik-i evṭân olan göñlüm

3. Yanar pervânedür bilmez firâḳ-ı yâr şemᶜinde
   Gülistân-ı cemâl-i bülbül-i nâlân olan göñlüm

4. Yem-i cemᶜinde istiġrâḳ ile ülfet[de] olmuşdı
   Atıldı sâḥil-i fırḳa dür-i ġalṭân olan göñlüm

403 "Gizli hazine." (Zariyât,51/56)

404 Bu: Metinde "bir"biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği bu şekilde okuduk.

5. Nice ṭûṭîleri dem-beste-yi ḫayret ḳılur Ferdî
Beni gûyân iden âyîne-yi ʿirfân olan göñlüm

-198-
Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Faʿûlün

1. Hezâr-ı gülşen-i dîdâr olan göñülcegizüm
Cefâ-yı ḫâr ile âzâd olan göñülcegizüm

2. Unuttı ʿahd-ı elesti gelüp bu ʿâlemde
Ezelde maẓhar-ı iḳrâr olan göñülcegizüm

3. Cemâl-i yâr ile her-dem be-kâm idi evvel
Nezîl-i ḫâne-yi aġyâr olan göñülcegizüm

4. Şerâr-ı nâs ile ḳaldı diyâr-ı ġurbetde
Ḳarîn-i ṣoḥbet-i aġyâr olan göñülcegizüm

5. Bu dâmgâh-ı belâdan ḫalâṣ olur mı ʿaceb
Esîr-i kâkül-i dil-dâr olan göñülcegizüm

6. Ṣatıldı bir pula bâzâr-ı mihr-i dil-berde
Meṭâʿ-ı vaṣla ḫarîdâr olan göñülcegizüm

7. Berây-ı bâd-ı muḫâlif hevâya ṣavruldı
Bu yolda ḫâk-ı reh-i yâr olan göñülcegizüm

8. Şarâb-ı ʿaşḳ ile mest ü ḫarâb olup kendi
Muḳîm-i ḫâne-yi ḫammâr olan göñülcegizüm

9. Cihâd-ı nefs ile peymânede olup ḳalmaz
Sipâh-ı şevḳ ile sâlar olan göñülcegizüm

10. Kesildi tâb u tevânı erince menziline
Diyâr-ı ʿaşḳda seyyâr olan göñülcegizüm

(61-a)

11. Görince sîne-yi âyînesin ḫamûş oldı
Ṣafâda ṭûṭi-yi güftâr olan göñülcegizüm

12. Viṣâl-i yâr ile Ferdî olur mı hîç medhûş
Ḫabîr-i ʿâlem-i esrâr olan göñülcegizüm

-199-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

1. O şûḫuñ laʿl-i nâbı gül midür şekker midür bilmem
Emerken gitdi aḳlım neşʿe-yi sâġar mıdur bilmem

2. Nedür bu ḫâller mi zîr-i zülf-i müşk-i bârından
ʿAraḳlar mı dökülmiş ḳıṭʿa-yı ʿanber midür bilmem

3. Görince vâdi-yi ḥayretde tenhâ kendüm aldırdum
Perî-zâd-ı ḫayalüñ mi dîger dil-ber midür bilmem

4. Derûn-ı ʿâşıḳ-ı zârı firûzân eylemiş ʿaşḳuñ
Şuʿâ-yı mihr-i ruḫsâruñ mı bir aḫker midür bilmem

5. Nedür bu rutbe almaḳ göñlini ehl-i dilüñ Ferdî
ʿAceb fâmuñ senüñ câdû-yı efsûn-ger midür bilmem

-200-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Âteş-i ʿaşḳ-ı derûn-ı dili pür-tâb idelüm
Cânı deryâ-yı füyûżât ile ġarḳ-âb idelüm

2. Çâr-deh sâle civânıylayam vaṣlında
Zevraḳ-ı zevḳe binüp bir gice mehtâb idelüm

3. Ṭâḳ-ı ebrûya ṣalup câmiʿ-yi ḥüsninde naẓar
Külbe-yi zâviyemiz kûşe-yi miḥrâb idelüm

4. Dil-i beytü'l-ḥazeni Yûsuf-ı güm-geşte ile
Şâd idüp reşkede-yi ḫâṭır-ı aḥbâb idelüm

5. Ferdiyâ nâle-yi şeb-gîr ile her şâm u seḥer
Dil-i tibyânımızı âh ile pür-tâb idelüm

(61-b)

-201-

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Faʿûlün

1. Dil Yûsufı[nı] çâh-ı zeneḫdâna düşürdüm
   Şeyḫu'l-ḥarem-i sînemi aḥzâna düşürdüm

2. Bilsün ki müneccim ne imiş ṭâliʿi mesʿûd
   Bir necm-i dıraḫşânı bu şeb yana düşürdüm

3. Ol zülf-i dil-âvîzini ḫᵛâr mişle ṭarardum
   Mest eyledi bûyı beni çoḳ şâne düşürdüm

4. Müjgânlarımı şâne ḳılup diḳḳat iderken
   Murġ-ı hevesi zülf-i perîşâna düşürdüm

5. Bâzâr-ı muḥabbetde gezüp dâʿim arardum
   Ferdî saña enseb anı bir dâne düşürdüm

-202-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün

1. Laʿl-i nâbından o şûḫuñ ṣûret-i cân mürtesem
   Bâʿis-i iḥyâ-yı ʿâşıḳ âb-ı ḥayvân mürtesem

2. Nuṭḳ-ı cân-baḫşın virür ʿuşşâḳına ḳat ḳat cân
   Âb-ı elṭâfında gûya feyẓ-i Raḥmân mürtesem

3. ʿÂşıḳı nân-pâre-yi vaṣluña eyle ber-murâd
   Olmadan menşûr-ı ḥüsne ḫaṭṭ-ı buṭlân mürtesem[405]

4. Mû-miyânuñ zülfine görsem müselsel ü himmete
   Bu tesell[î]den olur bir ḫadd-i imkân mürtesem

5. Resm olup evṣâf-ı ḥüsniyle nigâristân-ı Çîn
   Oldı her beytümde Ferdî naḳş-ı dîvân mürtesem

[405] Ḥüsne: Metinde "ḥüsnine" biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği bu şekilde okuduk.

-203-

Mefâʿilün / Feʿilâtün / Mefâʿilün / Feʿilün

1. Firâḳ-ı yâr ile cânâ ṣafâ nedür bilmem
   Şu deñlü ḫayrete ṭaldum cefâ nedür bilmem

2. Düşürdi dil beni bir rütbe ʿaşḳ-ı muẓlime ki
   Ṣabâḥ-ı ʿârıẓ u zülf-i mesâ nedür bilmem

3. Revâ mı baḥr-ı ġam içre bu deñlü mevc-i sitem
   Bu rütbe cevr-i ḫüsrevân baña nedür bilmem

(62-a)

4. Kerem-güşâ olıcaḳ çîn-i ṭurre gibi ṣabâ
   ʿAbîr-i nâḳaya nisbet ḫaṭâ nedür bilmem

5. Bu Ferdi-yi dil-i ẓâra açılmaz ol ġonce
   Baharda bülbüle bu ibtilâ nedür bilmem

-204-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Derdimi bilse acırdı ḥâlime ʿâlem benim
   Sîne-yi kâfûr olur bâdeme merhem benim

2. Şöyle bir rind-i ḫarâbâtım ki yoḳdur hem-demim
   Olamaz âyîneme hem-reng câm-ı ḥum benim

3. Terk ü tecrîdüm olur ẓâhirde reng-i aḫşâm
   İltibâs-ı şöhretimdür ḫırḳa-yı Edhem benim

4. Başım üzre ayaġın luṭf eyleyüp ḳoysañ şehâ
   Gözlerüm yaşı olurdı çeşmine zemzem benim

5. Gel senüñle idelüm taḳsîm żuhûrâtı daḫi
   Ferdiyâ her dem senüñ olsun sürûr ġam benim

-205-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün Feʿilün

1. Ṣanemâ biz ġam-ı ʿaşḳuñla ne tedbîr idelüm
   Ḥasretüñle nice bir nâle-yi şeb-gîr idelüm

2. Ol divâneye bu derd ile dermânı mı olur
   Meger ol zülf-i siyeh-fâm ile zincîr idelüm

3. Müddet-i baḥr-ı firâḳuñda neler çekmiş idük
   Ḥadd u pâyânı mı var idi [ne] taḳrîr idelüm

4. Mest ü medhûş ḳılar müşk ü muʿanber zülfüñ[406]
   Anı bir müşk-i muʿanberr deyü taʿbîr idelüm

5. Âyet-i ḥüsnüñi cân muṣḥafına yazmış idüm
   Şimdi evrâk-ı dil ü dîdede tefsîr idelüm

6. O tecellî-yi cemâli çekemez levḥ ü ḳalem
   Ṣûret-i ḥüsnüñi gel sînede taṣvîr idelüm

(62-b)

7. Ḳayd-ı tedbîre düşen çoḳ yorılur ey Ferdî
   ʿAḳluñ aḥkâmı ser-i dâde-yi taḳdîr idelüm

-206-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

1. Bu evżâʿñ ile cânâ dâʿimâ maḥzûndur göñlüm
   Ḫayâl-i leyli-yi zülfüñle bir Mecnûn olur göñlüm

2. Baña bir rûy-ı dil göster açıl ey ġonce-yi ümmîd
   Senüñ biñ iltifâtından hezâr memnûn olur göñlüm

3. Firâr eyyâmı ḳılsam ḫûn-ı çeşm-i mevce-yi Ceyḥûn
   Seyâḥat ʿâleminde vâdi-yi Seyḥûn olur göñlüm

4. Perîşân eylese cemʿiyyetüm zülfüñ ḳayırmazdum
   Ḥaẕer çeşm-i siyâhuñdan aña meftûn olur göñlüm

---

[406] Muʿanber: Metinde “ʿanber” biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.

5. Dimişsüñ âb-ı luṭfum şâh-ı ümmîdüm ider sîrâb
   ʿAcebdür ki firîb-i vaʿde-yi kemmûn olur göñlüm

6. Sipeh-sâlâr-ı Tâtâr-ı ġamuñ her şeb aḳın eyler
   Hücûm-ı leşker-i cevrüñle hep şeb-ḥûn olur göñlüm

7. Yazarsam Ferdiyâ itdiklerüñ ol şâh-ı ḫûbânuñ
   Cefâdur cevrine bir defter-i ḳânûn olur göñlüm

-207-

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Faʿûlün

1. ʿAşḳ âteşine yanmaġa Mecnûn niye lâzım
   Çeşmim yaşı söndürmege Ceyḥûn niye lâzım

2. Sevdâ-yı cünûn eyledi terkîb u devâsı
   Ṭab-ḫâne-yi ʿaşk içre Felâṭûn niye lâzım

3. Ol şâh-ı muḥabbet bize bildürdi revişler
   İḳlîm-i cünûn içre bu ḳânûn niye lâzım

4. ʿAşḳ âteşini yaḳdum ebed dilde söyünmez
   Sermâye-yi ʿadû olsa da kânûn niye lâzım[407]

5. Bir ġamzesi fettân düşüp fitneye göñlüm
   Ferdî aña bir ʿâşıḳ-ı meftûn niye lâzım

(63-a)

-208-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Mübtelâyım ḳût-i cânım zehr-i buḥrândur benim
   Laʿl-i nâbuñ firḳatiyle yutdıġum ḳandur benim

2. Derd-i firḳatden baña bir çâre yoḳdur bilürem
   Vaṣlını ḳaṣd eylesem yolum beyâ[bâ]ndur benim

[407] Mısrada vezin aksıyor.

3. Şunda bir ḫayretdeyim ki kâfir ağlar ḥâlime
   Derdime dermân dilersem ʿayn-ı ḥüsrândur benim

4. Ḥâṣılı baḥr-ı belâ emvâcına ṣaldum dili
   Ġarḳ-ı gird-âb olma taḫlîṣ-i girîbândur benim

5. Görelim [hele] beni ṭaşdan ṭaşa çalsun felek
   Kâr u bâr-ı ẕikrüm ey Ferdî âh efgândur benim

-209-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. Âsumâna çıḳarur dûde-yi âhı perçem
   Ḫᵛâb-ı nâza getürür baḫt-ı siyâhı perçem

2. Ehl-i sevdâya olaldan ʿalem efrâz-ı cünûn
   Kişver-i cânda çeker reng-i siyâhı perçem

3. Gâhi ednâya tenezzül idüp ʿuşşâḳı alur
   Gâhi aʿlâda ḳopar efser-i şâhı perçem

4. Âsumân-ı dile ʿaḳs ideli ol bedr-i münîr
   Resm ider âyînede hâle-yi mâhı perçem

5. Şâh-ı ḫûbân ṣalar sâye-yi şeh-bâl-i hümâ
   Ferdiyâ zeyn iderek ṭarf-ı külâhı perçem

-210-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Bir dıraḫt-ı köhneyem ben berg-i yârı istemem
   Bir gül-i pejmürdeyem bûy-ı bahârı istemem

2. Lâleâsâ sîneden pür dâġ-ı elvânım yeter
   Seyr-i ezhâr itmek içün kûh-sâr[ı] istemem

(63-b)

3. Nisbet-i dildür baña vaḥdetde ḫûş ins ü enîs
   Mâsivâdan dost ṭutmam ġam-güsârı istemem

4. Ḫ͏ᵛân-ı ʿaşḳuñdan beter ḫûn-ı cigerden mâ-ḥażar
Niʿmet-i nâ-kerdeye çoḳ intiżârı istemem

5. Külbe-yi ahzân yeter maḥzûn olan üftâdeye
Ferdiyâ dünyâ evinde ḳaṣr-ı rüzgâr istemem

-211-
Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
Fî Ḥarfi'n-Nûn

1. İltiyâm olur derûnuñ çâk çâk oldıḳça ben
Cân bağışlar leblerüñ her dem helâk oldıḳça ben

2. Reşk ile aʿdâ-yı dûnuñ dilleri ẓulmetlidür
Nûr-ı dîdâruñla cânâ tâb-nâk oldıḳça ben

3. Ol yiri kûy-ı fenâda olur ʿuşşâḳuñ ḫarâb
Mevce-yi seylâb-ı çeşmânumla pâk oldıḳça ben

4. ʿArş-ı aʿlâya baṣar şebdîz-i himmet pâyını
Şeh-süvârum pâyına yollarda ḫâk oldıḳça ben

5. Mest ider câm-ı tecellî gûşe-gîr-i vaḥdeti
Ferdiyâ gûşe-nîşîn-i bâġ-ı tâk oldıḳça ben

-212-
Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Laʿl-i nâbuñ sâḳiyâ rengîn olur âyîneden
Câm-ı Cemden ḳalma bir âyîn olur âyîneden

2. Nîm mest olsa düşürmez ḫᵛâb-ı ḥüsne ol perî
ʿÂrıż-ı mestâneye bâlîn olur âyîneden

3. Artırur günden güne ʿuşşâḳa istiġnâsını
Nâz u şîve dem-be-dem telḳîn olur âyîneden

4. Cünbüş-i tims̱âline olmaz o şûḫum mużṭarib
Tîr nedür sîm-âb-ı pür-temkîn olur âyîneden

(64-a)

5. Ḳalb-i ʿâşıḳda żuhûruñ başḳa hâlet gösterür
Ḥüsn-i endâmuñ ʿaceb tezyîn olur âyîneden

6. Dilde teks̱îr-i veṣâiṭ menzili taḳrîb ider
ʿÂlem-i bâlâda bir dûr-bîn olur âyîneden

7. H̱od-peresti ʿaybına vâḳıf ḳılarsañ tünd olur
Reşk-i ṣûret Ferdiyâ pür-kîn olur âyîneden

-213-

Fâʿilâtün / Mefâʿilün / Fâʿilün

1. Ehl-i ʿaşḳa diñ ṣabûḥ gelsün
Sofre-yi tevbe-yi naṣûḥ gelsün

2. Göñlümüz açdı ol perî çoḳdan
Keşf idüp vechini fetûḥ gelsün

3. Nüsẖa-yı dilde çıḳmadı maḳṣûd
Sîne-i vaṣfa-yı şürûḥ gelsün

4. Cânımuz leblerinde ḳalmışdur
Ḳâlıb-ı köhnemizde rûḥ gelsün

5. Ġarḳ olup baḥr-ı ʿaşḳa ṭalmış dil
Yetişüp keştibân-ı Nûḥ gelsün

6. Vaṣlıla zevḳe oldı dil ḥâżır
Ferdiyâ bâd u ṣabûḥ gelsün

-214-

Fâʿlâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Söyleyüñ dil-ẖasteme ol yâre imdâd itmesün
Laʿl-i nâbından baña kâm gösterüp şâd itmesün

2. Göñlümüzde ṣaldıġı fitne yeter gitmez ebed
Çeşm-i fettânı yeñiden fitne îcâd itmesün

3. Bâde-yi dil-i ḥazînümle yeter ṣavrulduġım
   Kâkülüñ bâda virüp bir daḫi ber-bâd itmesün

4. Nâme-yi hicrimiz yazıldı bütün
   Ṭabᶜ içün ḫâtem-i bedûḥ itmesün[408]

(64-b)

5. Geçdi güller mevsimi güller dile oldı ḫazân
   Söyleyüñ bülbüllere yoḳ yire feryâd itmesün

6. Ferdi-yi âzâde fitnede bulsun şâdlıġı
   Eski ḳuldur bu deyü rahmıyla âzâd itmesün

-215-

Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilün

1. Ülfet itmez ᶜaḳl ile zülf-i perîşânuñ gören
   Âteş-i ᶜaşḳ içre oynar şemᶜ-i ḫandânuñ gören

2. Dâmenüñ eyler girîbân ile dâᶜim âşinâ
   Göz ucuyla gâhice çâk-ı girîbânuñ gören

3. Raḳṣ idüp gelse sezâ rûz-ı ḳıyâmet maḥşere
   Bâġda reftâr ile serv-i ḫırâmânuñ gören

4. Sînesin sehm-i ḳaẓâya eyler elbette nişân
   Ol kemân-ebrûlarında vîz-i müjgânuñ gören

5. Resm ü âdâb u ṭarîḳ-i ᶜaşḳı Ferdî ögrenür
   Çeşm-i diḳḳat-bîn ile eşᶜâr-ı dîvânuñ gören

-216-

Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilün

1. Bâde-yi ᶜaşkı içenler kâse-yi ṭanbûrdan
   Ḳurtulup âzâde oldı milket-i faġfûrdan

[408] Beyitte vezin eksikliği var.

2. Müstaʿid olan semâʿa sırr-ı vaḥdet yetdügin
Aldı iḳrâr-ı irâdet bir şeh-i Manṣûrdan

3. Urmasun mıżrâb-ı cevrüñ ḫışm ile çoḳ telḳırar
Farḳı yoḳdur mûsîḳi-i sînemüñ sanṭûrdan

4. Nev-resîde bir figânsın ṭutma tîz rûy-ı ḫazân
Âh-ı serdi almadı kim ḥaste mehcûrdan

5. Zâhidüñ nûr-ı tecellî yıḳmadı serdârlığın
Ferdiyâ âhun degildür Kûhsâr-ı Ṭûrdan

(65-a)

-217-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

1. Şebistân-ı dilim rûşenlenür mâh-ı münevverden
Dimâġ-ı cân muʿattardur hevâ-yı ḥâl-i aḫterden

2. Yaḳar tâb-ı ruḫı elbette ol şems-i ḫoşa direng
Eger düşmezse sâye üstüme serv-i [sana]vberden

3. Varup pîr-i muġânuñ destini bûs itdi ṭıfl-ı dil
Oḳuṭdı ḥaṭṭ-ı sâġar dersini şu gibi ezberden

4. Döküp eşk-i riyâ âlûdesin ṣofî niyâzına
Nuḳûd-ı ʿaşḳını ceritme mümkün mi ḳalenderden

5. Yeñi bir sâḳi-yi devrân żuhûr itmiş yine Ferdî
Şarâb-ı köhneyi iç ʿâdet üzre tâze dil-berden

-218-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Künbed-i ehl-i Ḫudâyı ibtidâ sil sîneden
Ṣoñra gör vech-i sîne-yi bî-kîneden[409]

[409] Mısrada vezin eksikliği var.

2. Olmayınca dü cihândan müflis ü hem bî-murâd
   Sen nice âgâh olursın dildeki gencîneden

3. Ḳalbini ceyş-i kerâhet ḳılmışiken zâhidüñ
   Gösterür dest-i irâdet ḥırḳa-yı peşmîneden

4. Mişḳal-i tevḥîd ile eyle mücellâ göñlini
   Tâ göresin ṣûret-i şâhid nedür âyîneden

5. Sen hemân yâr ile ol ḥalvet sezâ-yı sîneden
   Ġam degül ṭaş yapmaġa Ferdî gider dîrîneden

-219-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

1. Elinde sâḳi-yi gül-çehrenüñ şarâb olsun
   Göñülde bülbülâsâ naġmeler çeng ü rebâb olsun

2. O şûḫum bezmi teşrîfiyle tenvîr eylesün [diller]
   Ḫarâbât ehline gâhî nigâhı bir ʿitâb olsun

3. Raḳîbi meclisimden şimdi sürsünler demiş cânân
   Bize luṭf eyledükçe kâfire varsun ʿaẕâb olsun[410]

(65-b)

4. Bize daḫl itmesün de zâhid-i nâ-dân ḳayırmazdum
   Elinde defter-i ecr-i muʿaẓẓam bir kitâb olsun

5. Dimiş ki luṭfum artıḳ cevrime ol muḥtesib nice
   Görülsün luṭf u cevri defteri bir de ḥesâb olsun

6. Bize sîrâb-ı laʿl-i nâʿbı ḳıldıḳça meserretle
   O ḥasretle ki çekdük vâdi-yi ġamda serâb olsun

7. Elinden düşmesün ol sâḳî-yi pür-ʿişvenüñ mînâ
   Ḳayırmam Ferdiyâ ben ḫırḳa-yı bî-rehn şarâb olsun

[410] Eyledikçe: Metinde "eyledüñdükçe" biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.

-220-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

1. Gel oğlum dest-i ḥâḳânî ṭutup bir pîr-i dânâdan
   Ne örgendüñ mücerred lâf ile iḳrâʿi babadan

2. Dil-i sengîn ile feyż-i Ḫudâdan nâ-ümîd olma
   İşitdük çıḳdığı âb-ı ḥayâtı seng-i ḫârâdan

3. Açılmazsa bu dünyâ-yı denîye Yûsuf-ı ʿiṣmet
   Naṣîbin şaḳḳ ider pîrâhen-i ʿiffet Züleyḫâdan

4. Ḫamûş ol ḥikmet-âmîz olmayınca ṭarz-ı güftâruñ
   Ne ḥâṣıl derd-i serden gayri hây hûy-ı gavgâdan

5. Semen bulduḳça ṭıfl-ı şîr ḫûn-âzâm anlarsuñ
   Bu gürg-i Türk ebnâ-yı zamânuñ ḥâli yaġmâdan

6. Ne gûne nân-ı niʿmetle vücûduñ perveriş ḳılsañ
   İderler pister ü bâlîni[ni] seng-i muṣallâdan

7. Sivâdan geçmeyince vâṣıl-ı ḥaḳḳ olmaġa yol yoḳ
   Bu remzi Ferdî aldın ehl-i ʿirfân ile vâlâdan[411]

-221-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. Bî-vefâdur o perî ḫâline aldanma ṣaḳın
   Rengden renge[girer] âlına aldanma ṣaḳın

2. Ṭamaʿ-ı ḫâma düşüp meyve-yi vaṣlın umma
   Müs̱mir olmaz ḳad-ı meyyâline aldanma ṣaḳın

(66-a)

3. Murġ-ı cânuñ düşürür dâm-ı belâya soñucı
   Ser-i zülfinde ṭuran ḥâline aldanma ṣaḳın

4. Ṭâliʿiñ her ne ḳadar olsa cihânda mesʿûd
   Köhne sâlîde zenüñ ḫâline aldanma ṣaḳın

[411]Bu remzi Ferdî aldın ehl-i ʿirfân ile vâlâdan: Metinde “Bu remzi aldın Ferdî ehl-i ʿirfân ile vâlâdan” biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği kelimelerin yerini değiştirdik.

5. Noḳṭa-yı mâr-ı münaḳḳaş gibidür zîb ü feri
Naḳş-ı teb-kâle-yi çâkâlına aldanma ṣaḳın

6. Zâd-ı bâḳîdedür ancaḳ es̱er-i neşv ü nemâ
Zehre-yi fâniyetüñ mâlına aldanma ṣaḳın

7. Yan yaḳıl ḫâne-yi ʿaşḳda kendin ḳâl olur[412]
Ḫᵛâce-yi medresenüñ ḳâline aldanma ṣaḳın

8. Mütelevvin görinür ḥâline uymaz ḳâli
Ferdiyâ şâʿirüñ aḳvâline aldanma ṣaḳın

-222-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

1. Şehâ insân içinde ḥüsn-i sîretle meleksin sen
Velî ʿuşşâḳına hem-meşreb-i çarḫ-ı feleksin sen

2. Züyûf-ı râyici bilmez saña baş urmayan kimse
Ḳulûbın maʿdenin temyîz içün aʿlâ meḥeksin sen

3. Ḫaber vir ey göñül âhen daḫi olsa arar bunda
Seni ʿaşḳ âteşi yumşatmadı bilmem ne peksin sen

4. Vücûduñ nûrı sâir aʿdâd-ı ekvâna[413]
Meżâhir ʿâleminde ʿayn-ı ʿirfân içre peyksin sen

5. Dü ʿâlem sensiz itmez Ferdi-yi nâ-şâdı lez̠z̠et-yâb
Melâḥat meclisinde ẕevḳ-i ʿuşşâḳa nemeksin sen

-223-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Sâḳiyâ ʿuşşâḳına bezm-i nevâl itmez misin
Bezm[i] teşrîfüñ ile ʿarż-ı cemâl itmez misin

---

412 Mısrada vezin aksıyor.
413 Mısrada vezin eksikliği var.

2. Bister-i ġamda helâk itdi beni renc-i ḫumâr
Bir piyâleyle gelüp ḫâtır suʿâl itmez misin
(66-b)
3. Şîşe-yi dil münkesir oldı göñül beyti ḫarâb
Dest-i lüṭfuñla yapup taʿmîr-i ḥâl itmez misin

4. Firḳatüñle baṣdı şehr-i ḳalbimi ceyş-i ġumûm
Raḫş-ı meyle gam sipâhın pây-mâl itmez misin

5. Cân senüñ cânân senüñdür biz arada perdeyiz
Perdeyi refʿ eyleyüp Ferdî viṣâl itmez misin

-224-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Ey göñül sen ol perî mekkâre baġlandın mı sen
Bir görüşde ṭurre-yi ṭarrâra baġlandın mı sen

2. Vaḳt ile mûy-ı miyânnın şöyle kim ḫayretdesin[414]
Göz dikersin ʿuḳde-yi şalvar baġlandın mı sen

3. Ol büt-i tersâ ile o derdüñ artıḳ cilveli
Ṭaḳılup zülfindeki zünnâra baġlandın mı sen

4. Gezmez olduñ sû-be-sû ṣaḥrâları eşküñ gibi
ʿAhd idüp *ḥablü'l-metîn*-i[415] yâre baġlandın mı sen

5. Döndürür çarḫ-ı felek âzâd ile dâʿim neden
Ferdiyâ bu künbed-i devvâra baġlandın mı sen

-225-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Perçemüñ şîvelerinden bend bend itmez misin
Bu dil-i dîvâneye andan kemend itmez misin

---

[414] Mûy-ı miyânın: Metinde "mum yanan"biçiminde yazılmıştır. Anlam gereği bu şekilde okuduk.
[415] Ḥablü'l-metîn: "Sağlam ip, Kurʿan, İslâm, Dîni." (Âli-i İmrân, 3/103)

2. Micmer-i dil yanar iken âteş-i cân-sûz-ı ʿaşḳ
Ḥâl-i ʿanber bûydan anda sipend itmez misin

3. Meclise teşrîf idermiş gâhi ol meh vâʿiżâ
ʿÂşıḳa râm ola deyü hîç nuṣḥ itmez misin[416]

4. Böyle ḥüsn ü böyle endâm ile diḳḳat eyleseñ
Zâhidâ sen âdem olsañ da pesend itmez misin

5. Nâz ile reftâr ider ol serv-i bâlâ bâġda
Sende Ferdî himmeti anda bülend itmez misin

(67-a)

-226-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. Ḳaplan-ı çeşm-i füsûn-sâzuña meftûn olsun
Baġlanan zülf-i siyehkâr ile mecnûn olsun

2. Sâḳiyâ meclise teşrîf buyur kâse-yi ser
Rengden renge girüp ruḫları gül-gûn olsun

3. Çekemem laʿl-i lebüñle mey-i câm-ı ʿaşḳı
Gayretinden dili peykânelerin ḫûn olsun

4. Tîr-i âhum böle ser menzil-i maḳṣûda vuṣûl[417]
Eşk-i çeşmüm dökülüp çöllere Ceyḥûn olsun

5. Ol ḥabîb-i ʿArabînüñ yoluna cümle fedâ
ʿÂşıḳuñ ʿömri dimem gün-be-gün efzûn olsun

6. Ehl-i tecrîd ʿurûc itmede ʿÎsâ olmış
Ehl-i dünyâ ṭamaʿ-ı ḫâlime Ḳârûn olsun

7. Ġam-ı aġyâr ile geldiyse rekâket Ferdî
Ḳâmet-i yâr ile ṭabʿuñ yine mevzûn olsun

---

[416] ʿÂşıḳa râm ola deyü hîç nuṣḥ itmez misin: Metinde "ʿÂşıḳa râm ola deyü hîç nuṣḥ u pend itmez misin" biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği bu şekilde okuduk.
[417] "Böyle" kelimesini vezin gereği "böle" şeklinde yazmıştır.

-227-

Fâˁilâtün / Fâˁilâtün / Fâˁilâtün / Fâˁilün

1. Tefriḳa virme göñül mülkine giysûlarla sen
   Cem gibi cemˁ ol olup laˁl-i sûḫan-gûlarla sen[418]

2. Deşt-i ḫayret başḳa vâdîdür ki Mecnûn uġramaz
   Gezme beyhûde cihânda vaḥşi âhûlarla sen

3. Vech-i tâbânuñla vir tâb-ı derûna incilâ
   Baña egdirme ḫusûf-ı mâhı ebrûlarla sen

4. Derdimüñ dermânı ancaḳ ol civân-ı tâzedür
   Ey ṭabîb aldatma cânım köhne dâr[û]larla sen

5. Eşk-i çeşmüm Ferdiyâ çaġlatma varımı murâd
   İmtiḥân olmaḳ diler var ise cûylarla sen

(67-b)

-228-

Feˁilâtün / Feˁilâtün / Feˁilâtün / Feˁilâtün[419]

1. Vuṣlat-ı yâri benim firḳat-ı zârı senüñ olsun
   Neşˁe-yi câm benim renc-i ḫumârı senüñ olsun

2. Gülşen-i ḥüsni[ni] taḳsîm idelüm ol güzelüñ
   Gül-i ruḫsârı benim miḥnet-i ḫârı senüñ olsun

3. Zâhidâ gel ikimiz milket-i ˁaşḳı ṭutalım
   Ḥâṣıl-ı kârı benim bâr-ı tîmârı senüñ olsun

4. Ṣayd-gâh eyleyelüm kûyını ol âhûnuñ
   Türkîde ṣaydı benim ṭaġda şikârı senüñ olsun

5. Ferdiyâ ben çekemem bâr-ı ġam-ı hicrânı
   Vuṣlat-ı yâr benim firḳat u zârı senüñ olsun

---

418 Cem gibi cemˁ ol olup laˁl-i sûḫan-gûlarla sen: Metinde "Cem gibi cemˁ olup ol leb laˁl-i sûḫan-gûlarla sen" şeklinde yazılmıştır. Vezin gereği kelimelerin yerini değiştirip okuduk.

419 Gazelin ilk beyiti ile diğer beyitlerin 1. mısraları " Feˁilâtün/Feˁilâtün / Feˁilâtün / Feˁilün" 2. mısraları ise "Feˁilâtün / Feˁilâtün / Feˁilâtün / Feˁilâtün" vezninde yazılmış.

-229-

Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilün

Nażîre-i Baba Kemâl-i Ḥocendî Kuddise Sırrahu

1. Çün zi tâb-ı ᶜâriżet reng-i ḥicâb âyed birûn
   Ez dil-i âyine emr ṣahbâ-yı nâb âyed birûn

2. Ez şarâb-ı dîde ber sûz-ı ciger âb-ı berîz
   Tâ ki ez tennûr-ı dil bû-yı kebâb âyed birûn

3. Naḳş-ı güller ü sünbül giysû be çeşmüm şod cinân[420]
   Eşk-i hep cûyum ez an mişkîn gül-âb âyed birûn

4. Ez vaṭandur gurbetim sîtem çînin naḳş-ı garîb
   Ez gülistân-ı irem kûy-ı ġirâb âyed birûn

5. Ber der-i pür ḫarâbât salhâ bâ yed-i vuḳûf[421]
   Ferdi-yi âzâdeveş mest-i ḫarâb âyed birûn

-230-

Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilün

Fî Ḥarfi'l-Vâv

1. Ey ṭabîbüm [virme] derdime devâ şimdengerü
   İstemem görme beni luṭfa revâ şimdengerü[422]

2. Ġam degül bîgânelerle kerem ülfet oldıġuñ
   Kim gerek olsun senüñle âşinâ şimdengerü

(68-a)

3. Çekmedüñ mi câm-ı vaṣlı leb-be-leb aġyâr ile
   Her kimüñle ister iseñ sür ṣafâ şimdengerü

4. Minnet itme ḫᵛân-ı iḥsânuñdan el çekdüm şehâ
   Ḫûn-ı dilden eylerem ġayr-ı ġıdâ şimdengerü

5. Ferdi-yi âzâdeyem nüh ṭâḳa egmem başımı
   Bulmadum mı ḳayd-ı zülfüñden rehâ şimdengerü

---

420 Mısrada vezin aksıyor.
421 Mısrada vezin aksıyor.
422 Luṭfa revâ: Metinde “ luṭf ile revâ” biçiçinde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.

-231-
Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Zülfüñden dest olalı bâd-ı ṣabâ nolsun bu[423]
Esmedi semtimize bûy-ı vefâ nolsun bu

2. Ellere ḳoḳlayaraḳ gül ruḫuñ ey ġonce-dehân
Çekilür mi bu ḳadar cevr-i cefâ nolsun bu

3. Ḫâl-i ʿanber şemmine misk-i Ḫoten demişdüm
Tevbe tevbe var ise bunda ḫatâ nolsun bu

4. Nâfeden çâk-ı giribânına dek şemm it dimem
Cânıma cân ḳataraḳ virdi gıdâ nolsun bu

5. Misk-i ʿanberle yazar naẓmı[nı] ʿâlem Ferdî
Bûy-ı cânân gibi var bunda ṣafâ nolsun bu

-232-
Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Bu göñül dîvânesi cânânuñ eyler ârzû
Ṣofi-yi ṣâfî gibi îmânuñ eyler ârzû

2. Tekye-yi dilde simâṭ-ı ʿaşḳı iḥżâr eyledük
Ḫânedân-ı cânımuz mihmânuñ eyler ârzû

3. İstemez dünyâ sarâyın milket-i dâr-ı beḳâ
Yevm bî-dil ḫâne-i vîrânuñ eyler ârzû

4. Üns ile ülfet-i ʿâşıḳ ḳalsa bî-sûz u niyâz
Câ-be-câ hengâme-yi hicrânuñ eyler ârzû

5. Gül-ruḫuñ vaṣfından olsa Ferdi-yi zâruñ ḫamûş
Bâġ-ı ʿaşḳuñ bülbül-i nâlânuñ eyler ârzû

[423] Mısrada vezin aksıyor.

(68-b)

-233-

Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilün

Nażîre-yi Vâḥîd-i Enderûnî

1. Gösterince ol gül-i nev-reste rûy-ı ârzû
   Çeşm-i dilde buldı revnaḳ reng ü bûy-ı ârzû

2. Refᶜ olup kûh-ı girân hicrân ol şirîn lebüñ
   Tîşe-yi himmetle aḳdı anda cûy-ı arzû

3. Bezm-i ᶜaşḳ içre gelince neşᶜe-yi kâmil tamâm
   Gâhî bir gâhî tehî olur sebû-yı ârzû

4. ᶜÂlem-i ins içre ṭaldum ᶜayn-ı baḥr-ı vaḥdete
   Ḳalmadı ġavvâṣ-ı dilde cüst-cû-yı ârzû

5. Ferdi-yi âzâde bende ẖâmiş olmaz ḳayd idüp
   Ber-ṭaraf olsun dilinden ârzû-yı ârzû

-234-

Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilâtün / Fâᶜilün

Fî Ḥarfi'l-He

Gazel-i Raᶜnâ Güfte-yi Ḥażret-i Pîr

1. Dil gözüñle söyleşir mi maḥrem-i râz olmasa
   Kim bilürdi ḥâlimi ol çeşm-i ġammâz olmasa

2. Oynamazdı dil derûnumda enînim duymasa
   Raḳṣ ider mi bir perîveş naġme-yi sâz olmasa

3. Aldanur mıydı dilim her dem dirîġ vaᶜdına
   Nâzlı nâzlı söyleşüp tâ böyle dil-bâz olmasa

6. Yaḳmazidi murġ-ı dil bî-tâb olup bâl u perüñ
   Ṭâḳ-ı evc-i lâ mekânda yüce bir dâr olmasa

7. Gûş dutmazidi laʿl-i kilküme ehl-i suḫen
   Ferdiyâ naẓm-ı laṭîfüm nükte perdâz olmasa[424]

-235-

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Faʿûlün

1. La'lüñ emüp ey ʿâşıḳ-ı cân gamzesi ṣorma
   Ol ṭîġ-i ḳażâya ṣaḳınup aġzıñı urma

(69-a)

2. Tîr-keşlik ider gûşe-yi sînem saña ammâ
   Ol çifte kemânı çekemem ḫışm ile ḳurma

3. Gâhîce yiri düşse laṭîfe olur ammâ
   Şâyed ki ḳulûba ṭoḳunur ḥadden aşurma

4. Şeyṭân gibi çâr-pâresini bir nîm-nigehle
   Ol sürmeli şeyḫi göricek orada ṭurma

5. Ferdî gibi gözden ṣaḳınurlar seni ʿuşşâḳ
   Aġyâr ile hem-meclis olup cânım oturma

-236-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Gül-ruḫuñ vaṣfıyla bülbül ṣaldı bâġa ḳâfile
   Kim deyü bu ġonce-yi nev-reste ṣordı gül güle

2. Bâġda dest-i ṣabâ urdıḳça şâne ṣubḥ-dem
   Reşk virdi çîn-i zülfüñ ṭîbi bûy-ı sünbüle

3. Bezm-i meyde laʿl-i nâbuñla şereflendi şarâb
   Mevc urdı imtizâc itdükçe reng-i gül güle

4. Virmiş iken destime ḳaṭʿ-ı metâʿ-ı zülfini
   Çaldı sâz-ı baḫt-ı nâ-sâzım muḫayyer sünbüle

[424] Perdâz: Metinde " ber-dâr" biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.

5. Ṣadrı ṣavlet ile meydân-ı belâġatda dönüp
Ferdiyâ destimde ḫâmem [oldı] ʿayn-ı düldüle

-237-
Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün
Naẓîre-yi Sîrozî Yûsuf Muḫliṣ Pâşâ

1. İntisâb-ı der-i mey-ḫâne gelür ḫâṭırıma
Anda çoḳ meclis-i şâhâne gelür ḫâṭırıma

2. Yâr-ı sâḳîsi olup laʿl-i lebi câm-ı şarâb
Ḳurdığım bezm-i mülûkâne gelür ḫâṭırıma

3. Ḫastedür doġmaz ger itmez ise çâre ṭabîb[425]
Lâ ʿilâc bir iki peymâne gelür ḫâṭırıma

4. Ḫalvet olsam o perî-zâd-ı niyâz-âlûde
Açamam râzını bî-gâne gelür ḫâṭırıma

(69-b)

5. Ṭâḳ-ı miḥrâb-ı cemâlindeki ebrûlarını
Göricek secde-yi şükrâna gelür ḫâṭırıma

6. Ḳahr ile yıḳsa göñül ḫânesini lüṭf eyle
Ora[lar]dan nice kâşâne gelür ḫâṭırıma

7. *Künt ü kenzi*[426] oḳuyup ʿârif olınca dânâ
Şu ḫarâbâtda vîrâne gelür ḫâṭırıma

8. Ḳulzüm-i vaḥdete ṣalup naẓarum ḫayret alup
Ṣadef-i dildeki dür-dâne gelür ḫâṭırıma

9. Ferdiyâ bilmem olur mı ẓurafâyı tanżîr
Bu ġazel meslek-i şey-ḫâne gelür ḫâṭırıma

---

[425] Ḫastedür doġmaz ger itmez ise çâre ṭabîb: Metinde "Ḫastedür doġmaz çâre ger itmez ise ṭabîb" biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği kelimelerin yerini değiştirdik.
[426] Künt ü kenz: "Ben (gizli) bir hazineyim." (Zariyât, 51/ 56).

-238-

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Faʿûlün

1. Saʿy eyle dedem râh-ı Ḫudâda yorulınca
   Tâ mürşid-i kâmil denilen ẕâtı bulınca

2. Desti saña elbette anuñ dest-i Ḫudâdur
   Yekçe yapışup seyr ü sülûk eyle yolınca

3. Âdâb ile pek râbıṭalı olmaġa saʿy it
   Ḫâm meyve gibi ḳoyma ṣaḳın tâ ki olınca

4. Aḥvâl-i sülûkuñ ṣaḳınup söyleme ġayra
   Senden gider ol ḥâl vaḳitsiz ṭuyulınca

5. Ḥâm-dest eline gir[me] amân nâdim olursın
   Bir daḫi durulmaz bu uṣûller bozulınca

6. Eşbâḫ-ı rusûmuñ sözine aṣma ḳulaġuñ
   Bektâşilik efkârı budur ṣaġ u ṣolınca

7. Ṣoñra bozulup ʿasker-i İslâm ḳaçarlar
   Kâfir çerisi ḳalʿa-yı ḳalbe ḳoyulınca

-239-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

1. Misâfir-ḫânedür dünyâ ṣaḳın anda vaṭan ṭutma
   Göñül beyt-i Ḫudâdur anda dîv ü Ehrimen ṭutma

(70-a)

2. Bu ḫâr u ḥasda reng ü bûy-ı gûn-â-gûna aldanma
   Gülistân-ı cihâna el ṣunup mâr u diken ṭutma

3. Ḳanı dünyâlara mâlik ḳanı ʿuḳbâlara sâlik
   Bu mâtemgâh-ı firḳatdür göñül bu bâbda şen ṭutma[427]

4. Ṣalup fülk dili başdan fora git baḥr-ı ʿaşḳ içre
   Reʿîs olmak dilerseñ bâd-ı âbâd demen ṭutma[428]

---

[427] Bu mâtemgâh-ı firḳatdür göñül bu bâbda şen ṭutma: Metinde "Bu mâtemgâh-ı firḳatdür bu bâbda göñül şen ṭutma" biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği kelimelerin yerini değiştirdik.

[428] Vezin gereği "her" kelimesini okumadık.

5. Seni yir ʿâḳibet şîr-i zebân-ı merg ey Ferdî
Sebebkâr ol bu yolda ten-perest esâs sen ṭutma

-240-
Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün
Nażîre-yi ʿİsmet ʿAleyhi'r-Raḥme

1. Aḳan cûy-ı şikem kûyına âb u revân ṣanma
Çemenzâr-ı taḥassürdür bütün sen bostân ṣanma

2. Nice demler derûn-ı dilde maḥfûż iken esrâruñ
Cefâ-yı ʿaşḳ ile fâş oldı ol râzı nihân ṣanma

3. Bükülmiş cevr ü âdâd ile ḥayli çilleler çekmiş
Atılsa tîr-i âhı ḳadd-i ʿuşşâḳı kemân ṣanma

4. Oḳunsa mâcerâmuz defteri ṣular gibi dilde
Senüñ itdüklerüñdür başḳa dürlü dâstân ṣanma

5. Giriftâr olmaġa dâm-ı belâdur perçemi Ferdî
Hümâ-yı himmete ser üzre ḳonmış âşiyân sanma

-241-
Fâʿilâtün / Fâʿilâṭün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Tâ ṣabâvetden berü zînet virdüñ dûşuma
Gelmedüñ ey dil-rubâ çoḳdan berü âġûşuma

2. Şimdi aġyâr ile olduñ [sen] dem-â-dem âşinâ
Ḫayret-efzâ oldı bu vażʿuñ dil-i medḥûşuma

3. Sensiz ey sâḳi-yi gül-çehre neşâṭ olmaz yine
Gel ḳadem rencîde eyle bezm-i nûş-â-nûşıma

4. Girmeyelden sâḥa-yı çeşmümdedür ḳıssʿay perî
Girmez oldı nâle-yi çeng âşinâlar ġûşıma
(70-b)
5. Gül-ruḥumdan Ferdiyâ açma niḳâb-ı kâküli
Virmesün bî-hûde efgân bülbül-i ḫâmûşuma

-242-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

1. O ġonce tâzelendi eşk-i terle jâlelendükçe
   Derûn pür dâġ oldı ol gül lâlelendükçe[429]

2. Gül-i terdür düşer tâze etdükçe bülbüller[430]
   Añılmaz ġonce-yi ümmîd gönlüm nâlelendükçe

3. Olınca dûd-ı âhum ḫalḳa ḫalḳa zülfine tevʿem
   Çıḳar eflâka gönlüm şuʿlesi cevvâl elendükçe

4. Dökünce giysuvânuñ kerrü ruḥsâra virür revnaḳ
   Ṣafâ-güster olup mâhuñ şuʿâ-yı hâlelendükçe

5. Şarâb-ı ʿaşḳ ile Ferdî nedür bâṭında keyfiyyet
   Derûn-ı şîşede yâḳût olur sîmâlelendükçe

-243-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Kâkülin itmiş perîşân verd-i ḫandân üstüne
   Ebr-i baḫtum perde çekdi mâh-ı tabân üstüne

2. Ṣanma oynar iki ḫûnlı tîġ kec mec müşk ile[431]
   Sâye ṣalmış ebruvânı çeşm-i fettân üstüne

3. Fâris-i meydân-ı ḥüsnüñ ḫâli girev zülfine
   Gûy-ı sevdâ-yı süveydâ geldi çevgân üstüne

4. Âftâb-ı ʿâlem-ârâ kûyınuñ ser-geştesi
   Ne felek dönmekdedür ol ḳuṭb-ı devrân üstüne

5. Bendesiyem Ferdiyâ ol şâh-ı ḥüsnüñ ez-ḳadîm
   Dest-i ḳudret-pençe kim yazdı dil-i cân üstüne

---

[429] Mısrada vezin eksikliği var.
[430] Mısrada vezin ve anlam eksikliği var.
[431] Kec mec müşk ile: Metinde "geçmez müşgînle" biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.

-244-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. H̬âneme geldi o meh-peyker-i rah̬şân bu gice
   Hâle-yi sînede ḳıldum anı mihmân bu gice

2. Şeb-i ḳadr idi meger şöyle tecellî ḳıldı
   Nûra ġarḳ eyledi her yanımı cânân bu gice[432]

(71-a)

3. Ol melek-ḫaslet ile oldı mekân-ı aḳdes
   Beyt-i maʿmûra dönüp h̬âne-yi vîrân bu gice

4. Güft-u-gû cümle işâret ile ilhâm oldı
   Olmadı ʿâşıḳ-ı râzuñ dili nâlân bu gice

5. Nuṭḳ-ı cân-bah̬şına reşk eyler idi âb-ı ḥayât
   Ḥıżra perde mi olurdı dil-i sûzân bu gice

6. İstirâḳ itmege esrârumı gelmişdi raḳîb
   Recm-i âhıyla sürüldi ḳoca şeyṭân bu gice

7. Leyle-yi ʿîd-i mübâhât iderek şâdî ile
   Buldı elṭâf-ı ilâhî ile pâyân bu gice

8. Şuʿle-yi vaṣlına pervâne idük ṣuḥba ḳadar
   Şekl-i fânûs-ı ḥayâl oldı şebistân bu gice

9. Ferdiyâ ʿazm idicek gül-çemen-i sînemde
   Lâl iken oldı göñül bülbül-i nalân bu gice

-245-

Feʿilâtün / Feʿilâṭün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. Şuʿlelendi mey ile meclis-i rindân bu gice
   Döndi âteş gibi ol sâḳî-yi devrân bu gice

2. Ḳıldı âyîn-i Cemüñ şeklini dilde taṣvîr
   Bir iki câm sunup nergis-i mestân bu gice

---

[432] Nûra: Metinde “n'ola” biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.

3. Şaḥneveş başdı ayağın çıḳarup ḥubb u zeri
   Mey-perestâne ʿaceb eyledi dîvân bu gice

4. Çeng ile sînesini eyledi ruẖlar mecrûḥ[433]
   Ney delüp bağrın ider nâle vü efgân bu gice[434]

5. Eyleyüp câmesini nâz ile istiġnâdan
   Çarẖ urup raḳṣa girer ol meh-i tabân bu gice

6. Zâhid-i ẖar-ṣıfatı çekmiş idüm ıṣṭabla
   Çözilüp köstegi Ferdî yine ḥayvân bu gice

7. Ferdi-yi tîre-dilüñ âyînesin ṣâf itdi
   Pîr-i câm ḥürmetine bâde-yi ʿirfân bu gice

-246-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. Mevc urup anber-i ẖaṭṭ ʿârıż-ı gül-gûnında
   Mest olur bâde-yi gül nergîs-i pür-ẖûnunda

(71-b)

2. Vaḥşetâmûz olur âhûlara çeşm-i siyehi
   Nice mûnis ola mecnûnları hâmûnında

3. Ṣefen-i ẖûn-ı mileldür yiri mâtem-zedenüñ
   Meh-i ʿîd olsa bile ṭâliʿ vârûnında[435]

4. ʿİllet-i ʿaşḳa devâ Bû-Ali Sînâ ne bilür
   Arama öyle şifâ defter-i Ḳânûnında

5. Mülük-i ḥüsne olan şâh-ı velâyet çâhuñ
   Naḳş-ı Yûsuf görinür mihr-i hümâyûnında

6. Mihr nisbet olamaz mâhda noḳṣân-ı fürûġ
   Kâmilân naḳṣ aramaz dîde-yi mâdûnında

---

[433] Ruẖlar: Metinde "ruẖları" biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.
[434] Efgân: Metinde "figân" biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.
[435] Mısrada vezin ve anlam eksikliği var.

7. Ferdiyâ diḳḳat iden şâhid-i maʿnâyı bulur
   Ṣûret-i naẓma giren sîret-i mażmûnında

-247-
Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. Reşk ider bezm-i muḥabbet dil-i dîvanemize
   Naḳş-ı dilden o perî-zâdı perî-ḫânemize[436]

2. Keşti-yi çarḫ bilür bâdı murâdı minnet[437]
   Nâle-yi bî-ḫûdî vü naʿra-yı mestânemize

3. Dil-i sevdâ-zedeye itme ḥaḳâretle nigâh
   Rükn-i aʿẓamdur o erkân-ı siyeh ḫânemize

4. Bezm-i ḥüsninde ʿaceb şemʿa ṭarâvet gelmez
   Girye-yi şâdî ile sûḫte-yi pervânemize

5. ʿIḳd-ı zünnârını ḥall eylemedi zâhid-i ḫuşk
   Ṭaʿna âġâz ideli subḥa-yı ṣad dânemize

6. Biz o ḫayret-keş-i meʿmûn-ı fenâyız Ferdî
   Âşinâ ġıbṭa ider cünbüş-i bîgânemize

-248-
Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Bürkilet-i sünbül-i şemmâme peste
   Dermiyâneş meşk-i şâme peste

(72-a)

2. Cân-ı men ez tengiş âmediyye teng
   Petse-yi ḫod teng-i câme peste[438]

3. Çün ḥammâme reft sevît-i murġ-ı dil
   Zîr-i pür esrâr-ı nâme peste[439]

---

436 Metinde yazılı olan "ey" kelimesini vezin gereği okumadık.
437 Keşti: Metinde " geşt" biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.
438 Mısrada vezin eksikliği var.
439 Mısrada vezin eksikliği var.

4. Seyyidu's-sâdât maʿşûḳân şeddî
   Fıstîḳî ber sırr-ı ʿammâme petse

5. Rû-yı der kâkül-i nihân şeddi Ferdiyâ[440]
   Mâhrâ güyâ ġammâme peste

-249-

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Faʿûlün

1. Ṣofî bize yâr ol seni aġyâra baġışla
   Yoḳluġma gel ol varlıġını ḫâra baġışla

2. Düşdükde girân hırḳa ile yol alamazsın
   ʿAşḳ âteşine baḳ var anı nâra baġışla

3. Bend oldı saña ʿaceb riyâ vuṣlat-ı Ḥaḳdan
   Ṣat dil-ber ile mey yolına kâra baġışla

4. Rûyuñda neden reng-i ḥayâdan es̱eri yoḳ
   Çeşmüñdeki kuḥluñ ḳarasın ʿâra baġışla

5. Ferdî açagör bâb-ı cünûn içre niyâzı
   ʿAḳluñ var ise yalvara gör zâra baġışla

-250-

Mefâʿilün / Mefâʿilün / Mefâʿilün / Mefâʿilün

1. Niyâz itdükçe süs virdi o şûḫum ʿavret-i tâze
   Açıldı dâġ-ı diller lâle-âsâ tâzeden tâze

2. Biçimsiz kesdi istiġnâ libâs-ı ḳadd-i ʿuşşâḳa
   Sitemler boydan aşdı yoḳ du[ru]r ıṣlâḥa endâze

3. Hevâlandı göñüller tellenüp evẓâʿ-yı dil-berden
   Gelince bezme nâz ile elinde telli yelpâze

---

440 Mısrada vezin fazlalığı var.

4. İder çeşm âşinâlıḳ dâʿimâ her yirde aġyâra
Ne mümkin açmaḳ esrâr-ı derûnı çeşm-i ġammâza

(72-b)

5. Kebûter-bîm olsa ter-dil [olsa] ʿuşşâḳ ey Ferdî[441]
Açup bâl ü perin şâhîn-i ġamze gelse pervâza[442]

-251-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. Kâse-yi serde nedem âb-ı ṭarabnâk olsa
Ġam degildür ser-i sevdâ-zedemiz ḫâk olsa[443]

2. Vech-i maḳṣûda naẓar-bâz olısar dîde-yi dil
Beyt-i maʿmûrda âyîne-yi idrâk olsa

3. Açamaz [nâz u] niyâzı yoġ iken dilde ḥużûr
Naʿralar ṭanṭana-yı ḳubbe-yi eflâk olsa

4. Nice güller açılur sînede daġ-ı dilden
O gülüñ pîreheni lâle gibi çâk olsa

5. Genc-i ḥüsnindeki mârân-ı ser-i zülf-i siyâh
Ḫâne-yi teʾşîr ide bâdede tiryâk olsa

6. Ferdiyâ ol ḥarem-i vuṣlata irer diller
Eşk-i çeşmiyle bu evsâḫ-ı göñül pâk olsa

-252-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. Çıḳarur derd-i dilüm âh nefesden nefese
Ḳurılur sellem-i cângâh nefesden nefese

2. Sırr-ı telḳîni mürîdân fem-i şeyḫinden alur
Feyż ider Ḥażret-i Allâh nefesden nefese

---

[441] Kebûter-bîm ü ter-dil olsa: Metinde "Kebûter-bîm olsa vitr-i dil" şeklide yazılmıştır . Vezin gereği kelimelerin yerini değiştirip bu şekilde okuduk.
[442] Pervâza: Metinde "fervâza" biçiminde yazılmıştır. Anlam gereği bu şekilde okuduk.
[443] Zedemiz: Metinde "zedemir" biçiminde yazılmıştır. Anlam gereği bu şekilde okuduk.

3. Keşf olur vech-i teraḳḳubla merâtible bir bir
   Açılur ṣubh-ı seḥer-gâh nefesden nefese

4. Gerçi yol var deyü meşhûr göñülden göñüle
   Var imiş bunda[da] bir râh nefesden nefese

5. Ṭutalum ki nefes evlâdı degilseñ pîre
   Ferdiyâ tîr-i tîz âgâh nefesden nefese

-253-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. ʿAks-ı rûyuñ ḳoyduñ îmesini bî-ḳînede[444]
   Ateşi ḥabs eyledüñ câdû gibi âyînede

2. Âteş-i ʿaşḳuñla dâʿim çarẖ urup dönmekdedür
   Mihr ü meh ser-geşte oldı künbed-i dîrînede

3. Zevḳ-i dünyâ telh-kâm eyler seni eṭfâlveş
   ʿÂḳıbet vardur nedâmet cünbiş-i âzînede

(73-a)

4. H̱urde-bîn ol ṣûrete ḳılma naẓar seyri gözet
   Nice biñ ḳallâş vardur ẖırḳa-ı peşmînede

5. Tîr-i ġamzeñ Ferdî-yi âvare[yi] itmiş nişân
   Ṣun elin bir kez niçe peykân bulursın sînede

-254-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. Baġda ol şemʿ-i gülüñ cünbüş-i pervânesine
   Gül irür ṭaş yirine sîne-yi dîvânesine

2. Mevrid-i ḥüsn-i ezel mecmaʿ-yı eṣnâmına baḳ
   Ḳul olur nice muvaḥḥid der-i büt-ẖânesine

---

[444] Mısrada vezin ve anlam aksıyor.

3. Bâġ-ı rıḍvân ʿaceb ki rek u nâkuñ her dem[445]
Virdi ḥâṣiyyet-i mey-i naʿra-yı mestânesine

4. Kâküli alnında anuñ ḥaylice sır maḫfîdür
Murġ-ı dil dâm ile ġâfil örilü dânesine

5. Ferdiyâ pîr-i ḫarâbâtına ḥâlet bu imiş
Reşk ider ṭâḳ-ı felek gerdiş-i peymânesine

-255-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Cismüñi terk itmedükçe gevher-i cân isteme
Küllede ḳalmış biḫâruñ âb-ı nîsân isteme

2. Hᵛâhiş-i nefs ü hevâda yoḳ ḥayât-ı câvidân
Âb-rû cemʿ itmeyince âb-ı ḥayvân isteme

3. Kisve-yi ḥüsn içre ʿaşḳı sırr iden pervâneden
Perde-yi fânûs içinde şemʿ-i pinhân isteme

4. Ferdiyâ maʿṣûm olanlar şânıdur ol pâk-bâz
Sen ḳuṣûra iʿtirâf it aşurı şân isteme

-256-

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Faʿûlün

1. Sâḳî gülerek çeşmini mestâne süzince
ʿAḳlum gideyor bâde yârâna süzince[446]

2. Şerbet viremem nabżına ol ḥaste-mizâcuñ
Nâ edviye-yi vaṣlı ḥakîmâne süzince

(73-b)

3. Çoḳ çille çeker içmege ʿâşıḳ mey-i vaṣlı
Zevḳ-i muḥabbetde ẓarîfâne süzince[447]

---

[445] Mısrada vezin aksıyor.
[446] Mısrada vezin aksıyor.
[447] Mısrada vezin aksıyor.

4. ʿAşḳ ehlinüñ aḥvâli getürmez bulanıḳlıḳ[448]
Çoḳ taṣfiye ister dil-i dîvâne süzince

5. Mest eyledi Ferdî beni berhem nigeh ile[449]
Sâḳî gülerek çeşmini mestâne süzince

6. Ḳayd itdigini bendelige itmedi îmâ
Tâ defter-i ʿuşşâḳını cânâna sözince

-257-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

Der Naʿt-ı Nebî Ṣallallâhu ʿAleyhi Vesselem

1. Ser-i şâh-ı vücûduñ âferisin yâ Resûlullâh
Ne efser zînet-efzâ gevherisin yâ Resûlullâh

2. Cinân-ı maʿrifetde ʿârifân sende ḳanar ancaḳ
Füyûżât-ı Ḫudânuñ kevs̱erisin yâ Resûlullâh

3. Semîr-i bezm-i aḳdes oldığın leyle-i isrâda
Gürûh-ı enbiyânuñ esmerisin yâ Resûlullâh

4. Ferîde eylemiş ḥaḳḳâ ferîde baḥr-ı luṭfından
Veṣâiṭ ʿafvınuñ pür-zîverisin yâ Resûlullâh

5. Umar Ferdî ṭulûʿuñ ḫâne-yi dilde kemâl üzre
Feżâil mihrinüñ en enverisin yâ Resûlullâh

-258-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

1. Tekâsüldür bu ʿiṣyânuñ belâsı yâ Resûlullâh
Ḥuḳûḳın farż-ı ʿayn iken edâsı yâ Resûlullâh

2. Metâʿ-yı ṭâʿatı deryâ-yı cürmümde düşürmişdüm
Benim sermâyemüñ yoḳdur nemâsı yâ Resûlullâh

[448] Aḥvâli: Metinde " aḥvâline" biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.
[449] "Mest eyledi Ferdî beni berhem nigeh ile": Metinde "Mest eyledi beni Ferdî berhem nigeh ile" biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği kelimelerin yerini değiştirip bu şekilde okuduk.

3. Mizâcum oldı muḫtel mekṣ idelden illet-i ʿ işyân
Şifâ-ḫâneñde Ḥıżr oldı devâsı yâ Resûlullâh

(74-a)

4. Reîs-i kâtibânı ṣaġ yanumda görmedüm aṣla
O yüzden yoḳdur anuñ iştikâsı yâ Resûlullâh

5. Muʿacciz sâil-i maʿzûr kim ḳovsañ dahi gitmem
Bu dergâhuñ benem maḳṣad kirâsı yâ Resûlullâh

6. Tükendi zâd-ı râh-ı cân ḥayâtımdan ramaḳ ḳaldı
Senüñ ḫᵛânuñdadur rûḥuñ ġıdâsı yâ Resûlullâh

7. Kerem ḳıl Ferdi-yi zârı muḥibbânuñla ḥaşr eyle
Ki sensin bu murâduñ mültecâsı yâ Resûlullâh

-259-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

1. Eger irmezse senden bir şefâʿat yâ Resûlullâh
Benüm ḥâlim yaman olur be-gâyet yâ Resûlullâh

2. Yüzüm ḳara dilüm yâre vücûdum oldı biñ pâre
Eger irmezse bir çâre fazâḥat yâ Resûlullâh

3. Esîr oldum ḫalâṣ eyle giriv-i nefs ü şeyṭâna
Ḳalurdı böyle ḥâlim pek ḍalâlet yâ Resûlullâh

4. Ḫudânuñ luṭfı [bî]-pâyân senüñ bana şâyân[450]
Benim de baḥr-ı cürmüm bî-nihâyet yâ Resûlullâh

5. Şefâʿat devḥası sâye ṣalınca rûz-ı maḥşerde
Bu Ferdîye ire ẓıll-ı ḥimâyet yâ Resûlullâh

---

[450] Mısrada vezin ve anlam eksikliği var.

-260-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Gel hidâyet yolına gir şemʿa-yı tevḥîd ile
   Bir tecellî ḳıl vücûduñ lemʿa-yı tevḥîd ile

2. Sil süpür cârûb-ı ẕikr ile derûnuñ ḥânesin
   Ṣula çeşminden ṭozıtma demʿa-yı tevḥîd ile

3. Dilde ḳıl dâʿim namâzı ṭutma ṭavr-ı zâhidi
   Bûriyâ-yı mescid üzre şemʿa-yı tevḥîd ile

4. ʿÎd-i vaṣla irişüp nefsüñi ḳurbân idesin
   Ṭur cemâʿat ile dîvâna cemʿa tevḥîd ile[451]

(74-b)

5. Dürr-i vaḥdet isteyen Ferdî gezer mi ʿâlemi
   Cânı ṭaldur baḥr-ı ʿaşḳa ḳamʿa-i tevḥîd ile

-261-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. Göz süzer ḥaşyet ile ışıġa âhûcasına
   Siḥr ider gîsû alur ʿaḳlını câdûcasına

2. Dünki gün ʿârî idi ruẖları gûyâ ḥaṭṭdan
   Şöyle geldi ki görünmezdi perestûcasına

3. Çemenistânda görince gider ol serv-i revân
   Aḳdı ardunca göñüller ʿacele ṣucasına

4. Zîr-i fesden çıḳarup perçemini neşr itdüm
   Nedür ol râyiḥa-yı ṭayyibe şeb-bûcasına

5. Ferdi-yi zâr virür tuḥfesini yârân[a]
   Ṭarḥ idüp bu ġazeli sâġar-ı ẖoş-bûcasına

[451] Mısrada vezin aksıyor.

-262-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

1. Ṣorar mı ḥâṭır-ı üftâdesin cânâna düşdükçe
   Siler mi eşk-i çeşmin kûşe-yi dâmâna düşdükçe

2. Çeker dârü'ş-şifâyı vuṣlata vâdî-yi firḳatden
   Sürer zincîr-i zülfiyle dil-i dîvâna düşdükçe

3. Gelür mıṣr-i dilimde bârek Allâh müjdesi gûşa
   Dem-â-dem Nîl-i feyżüñ merkez-i ʿirfâna düşdükçe

4. Yaḳar cân u dil-i ʿuşşâḳı elbet aḫker-i ʿaşḳuñ
   Vücûbuñ pertevinden noḳṭa-yı imkâna düşdükçe[452]

5. Ṣorarsın Ferdi-yi zârı zülâl-i laʿl-i nâbından
   Ḫayâl-i ʿârıżıyla âteş-i sûzâna düşdükçe

-263-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

1. Görince berg ü bâr-ı ḥüsnüñi ḳadd-ı nihâl üzre
   Ṣarıldı boyına dil meyveyi çînî viṣâl üzre

(75-a)

2. Peder mâniʿ degildür ẕevḳ-i vaṣl-ı yâre ḳoḳlarlar
   Gül-i nev-res fidânı ḳonsa da köhne sifâl üzre

3. Görenler ṭâḳ-ı ebrûsın didiler *ṡümme vechullâh*[453]
   Yazılmış ṣafḥa-yı ḥüsninde miḥrâb-ı cemâl üzre

4. Bilür[ler] ḫâl-i ruḫsâruñ idenler mû-be-mû diḳḳat
   Cihân bir noḳṭadur ḳonmış cemâl-i bî-miṡâl üzre

5. Sevâdu'l-vech fi'd-dâreyn olan imkân imiş añla[454]
   Ġubâr-ı ʿârıẓuñ pâk eyleyen timṡâl-i bâl üzre

---

[452] Pertevinden: Metinde “fertevinden” biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.

[453] Sümme vechullâh: “Allah’ın yüzü (zâtı) oradadır.” (Bakara, 2/115)

[454] Sevâdu'l-vech fi'd-dâreyn: “ Yoksulluk) iki cihanda yüz karasıdır.” (Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, 2/107-108)

6. Yazanlar baḥsini evṣâf-ı ḥüsnüñ çîn-i zülfüñle[455]
Nigâristân-ı Çînî naḳş ider ebrû-yı âl üzre

7. Mihâruñdur başuñda ḳayd olan bu bildigüñ bir bir
Ḳalursın vâh saña ey zâhid-i ḥorsend bu ḥâl üzre

8. Ḥakîm inkâr iderse cevher-i Ferdî ḫaber alsun
Dehânından o sırr-ı mübhemi söyler ḫayâl üzre

-264-

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Faʿûlün

1. Ḥâlüñ göreli zülf-i perîşân arasında
Ṣayd oldı göñül dâmuña ḫûbân arasında

2. Her gördigüñ ülfeteye dil baġlama cânâ
ʿİzzet bulamaz kes̱ret-i mihmân arasında

3. Ġamzeñ çekicek ḫançerini ʿâşıḳ-ı zâra
Cânı görinür ḫâk-i girîbân arasında

4. Seyrâne çıḳup zümre-yi ḫûbân ile ol şâh
Âzâde gezer serv-i ḫırâmân arasında

5. Ferdî ne ḳadar sâde ise şîveli sözdür
Ḳalsun bu ġazel ṣafḥa-yı dîvân arasında

-265-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Gûşe-yi ġam bes baña her yir gülistân olsa da
Mâtemüñle aġlarım aġyâr ḫandân olsa da

(75-b)

2. Ḫᵛâciyân-ı kaʿbe-yi kûyın olanlar rûz u şeb
Yüz sürerler yollara ḫâr-ı muġaylân olsa da

[455] Baḥsini: Metinde “ baḫşını”biçiminde yazılmıştır. Anlam ve vezin gereği bu şekilde okuduk.

3. Sâir-i fi'llâh olanıñ râḥı ancaḳ müstaḳîm
Yol şaşırmaz tîh içinde gezse ḫayrân olsa da

4. Maẓhar-ı inkâr olanlar vuṣlatuñ daʿvâsına
Sîreti memsûḫdur ṣûretden insân olsa da

5. Vâʿiẓüñ nuṣḥı baña teʾs̱îr itmez Ferdiyâ
Ḫalḳı iżlâl itmede maġrûr şeyṭân olsa da

-266-
Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün
Fî Ḥarfi'l-Yâ

1. Göñül mülkin ḫarâb itsün o şûḫuñ çeşm-i Çîngîzi
Ya ṣulḥa raġbet itdirsün bu ʿaşḳ-ı fitne-engîzi

2. Tecellî gülsitânuñ çeşmine baḫş eyleyen ʿârif
Alur mı ʿaynına bir dem bu dünyâ gibi nâ-çîzi

3. Bulup bu kîmyâ-ger pûte-yi ʿaşḳ içre ḳâl olsun
Ḫülâṣâ isteyenler mess vücûdı ṣâff-ı ibrîzi

4. Girince ḫaste-dil bâġ-ı viṣâle iḥtirâz itmez
Kirâs-ı âbdândan levzi-i ḥâhişle perhîzi

5. Bu meydân-ı muḥabbetde merâmuñ kûyı almaḳsa
Çâl esb-i ser-keşe Ferdî hemân ġayretle mehmîzi

-267-
Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Tâb-ı ruḫsâruñla yaḳduñ göñlümi micmer gibi
Düşdi naḳş-ı ḫâl-i rûyuñ ḳıṭʿa-yı ʿanber gibi

2. Devr-i âhum çıḳdı eflâka melâʾik bezmini
Hep muʿaṭṭar eyledi enfâs-ı cân bezer gibi

3. Mest-i ḫayret ile istiġrâḳa vardı ʿâşıḳân
Çeşm-i ibretde muṣavver heyʾet-i dil-ber gibi

4. Şâh-ı ḥestî taḫt-gâh-ı dilde iclâs eyledüñ
Cümlemiz cemʿ oldıḳ anda ʿarṣa-i maḥşer gibi[456]

(76-a)

5. Böyle bir rengîn maʿnîdâr şiʿr-i dil-keşi
Söyleyen var ise gelsin Ferdî-yi kemter gibi

-268-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Çün ezel göñlüm benim zülfüñ perîşân eyledi
Kâfirâñ ḥâlüm görüp küfrinde îmân eyledi

2. Vuṣlatuñ ġavġâsında cevri ṭolandurdı[457]
Kûy-ı vaṣluñda anuñ çün gice[yi] ḳan eyledi

3. Görmek içün rûyuñ eyme kâkül elünde göñül
Dün gice meh hâlesinde ḫayli cevlân eyledi

4. Bil baña dostdan gelen hîç kimseden gelmiş degül
Şehr-i göñlüm luṭfınuñ aʿlâsı nâlân eyledi

5. Çüñ ezel taḳdîr olınmış başa gelse mülk degül
Ferdiyâ dostdan gelen hâlim perîşân eyledi

-269-

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Faʿûlün

1. Dîdâr-ı cemâlüñ beni bî-bâl ü per itdi
Zülfüñ göreli gönlümi pek der-be-der itdi

2. Zülfüñden umardum gele ḫaṭṭuñla ḫalâṣum
Ḫaṭṭuñ gelicek dâḫi giriftâr-ı ter itdi

3. Eyvâh ki ol nergis-i mestâne-yi bîmâr
Dil-ḫaste idüp kendi gibi naḥcîr itdi

---

456 Oldıḳ: Metinde “oldıḳda” biçiminde yazılmıştır. Vezin gereği bu şekilde okuduk.
457 Mısrada vezin eksikliği var.

4. Mümkin mi ġıyâbuñla ola telḫ-i zebânum
   Deryâ-yı nuṭuḳda beni pür gevher itdi

5. Pîrâhen-i Yûsuf gibi dîbâce-yi ḥüsnüñ
   Çün bâd-ı ṣabâ cân u dili der-be-der itdi

6. Sîr-âb-ı nażar olmadı reftâruña çeşmüm
   Ol âb-ı revân cân-ı dili teşne-ter itdi

7. Sîmurġ gibi bir iki eyledi mihmân
   Ḳâf-ı dilime ḳondıġı vaʿde sefer itdi

(76-b)

8. Sen görmedüñ ey nâbekâr-ı zümre aġyâr
   Żulmetgeh-i firḳatde cefâdan neler itdi

9. Ferdî daḫi sen mevʿid-i vaṣl üzre ṭursın
   Ferdâ diyerek geldi öñümden güzer itdi

-270-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Leblerüñ vaṣfı ruḫ-ı gülzârı mey-gûn eyledi
   Gül şarâbı keyf-i ʿuşşâḳı dîger-gûn eyledi

2. Ḥüsninüñ ʿaḳsinde teng oldı gülistân cihânuñ
   Raḫne-yi sûrî nice gül-rûyı perden eyledi

3. Şîve-yi ḥüsninde ġâyet bulmadı üftâdeler
   Bu revişler dilleri ġâyetle maḥzûn eyledi

4. Âyet-i ḥüsninde yüz buldı ḥurûf-ı ʿâliyât
   Nev-demîde ḫaṭṭ ile dünyâyı meftûn eyledi

5. Lüṭfuña maẓhar düşürdüñ ḳullaruñ ey pâdişâh
   İltifâtuñ Ferdi-yi nâ-şâdı memnûn eyledi

-271-

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Faʿûlün

1. Devr itdi felek devlet-i sulṭân yeñilendi
Nev-resme girüp heyʿet-i ḫûbân yeñilendi

2. Tecrîd ile dûşumda olan s̱evb-i mecâzî
Taḥḳîḳa girüp câme-yi ʿirfân yeñilendi

3. Zâhidler ise delḳ-i riyâyı iderek çâk
Pe[y]mâneye düşdi hele hemyân yeñilendi

4. Bir iki güzel tâze mürîd eyledi şeyḫüm
Sevdâ-yı kerâmet ile bürhân yeñilendi

5. Dün gice ḥesâb itdi baña cevrini cânân
Ferdî yine baḳ ki saña hicrân yeñilendi

(77-a)

-272-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Açdı şemşîr-i nigâhuñ sînede revzenini
Oldı seyrângâhı ḳalbüñ bir ḳaẓâ-yı rûşenî

2. Ḫak-ı ḫûn kûyda görüp reftâra gel[458]
Küştegân-ı ʿaşḳdan çek reh-güzer-i dâmeni

3. Pîrehen-pûş eyledi insân ʿayn-ı ʿâşıḳı
Almasın dest-i ṣabâ pür dil idüp pîrâheni

4. Nâr-ı Nemrûdı Ḫalîlullâh gülşen eylemiş
Nâr iden sensiz ḫalîl-i ʿaşḳa nûr-ı gülşeni

5. Ferdiyâ renc ü belâ çekmekdür ʿuşşâḳa hüner
Ḳanlı bayrâm ṣaydı bunlar şîve-gâh-ı şîveni

[458] Mısrada vezin ve anlam eksikliği var.

-273-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

1. Göñül ʿaks-i ruḫ-ı dil-dâr ile gerçi ṣafâlandı
   Görüp dîdârını çeşm-i çerezle az ġıdalandı

2. Hemân[â] dil mekân itmişdi zülfüñ lâne-yi ʿaşḳa
   Ṭaġıtdı bâd-ı âhum şimdi andan da hevâlandı

3. Getürmiş ʿâşıḳın cân naḳdini aġzına ḫûş ammâ
   Metâʿ-yı vaṣlı bâzâr-ı muḥabbetde bahâlandı

4. Zekât-ı ḥüsnini iʿṭâya ruḫṣat yoḳ mı dervîşe
   Senüñ ey ḫᵛâce-yi cân reʿîs-i mâluñ pek nemâlandı

5. Ferâġat ʿâleminde Ferdiyâ vaḥdet-nişîn olduñ
   Göñül beytinde maḥbûbuñla sırruñ inzivâlandı

-274-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Firḳatüñ ey nev-nihâlüm bî-ḳarâr eyler beni
   Külbe-yi ḥasretde dâʾim ḫâk-sâr eyler beni

2. İltifât-ı ʿayn-ı iḥsânuñla aġyâr oldı pür
   Nîm-nigâhuñ ḫaste-yi derd-i ḫumâr eyler beni

3. Ġamze-yi Tâtâr ile yaġmâ idersüñ ʿaḳlımı
   Târ-ı zülfüñ her ṭarafdan târ-mâr eyler beni

(77-b)

4. Ol kemân-ebrû ile ḳadüm kemân olmaḳdadur
   Çeşm-i vaḥşî-yi ġazâlânuñ şikâr eyler beni

5. Ferdi-yi âvâreveş baḳsam cinân-ı ḥüsnine
   Fikr-i ḥâl-i lâlezâruñ dâġ-dâr eyler beni

-275-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Devr-i gülde nûş idüp sâḳî şarâb-ı gülgülî
Gül gül itmiş reng-i rûyuñ laʿl-i nâb-ı gülgülî

2. Şerm idüp ẖûb-gerde görse reng ü bûyından gül-âb
Ḳat ḳat olmış reng-i rûyında ḥicâb-ı gülgülî

3. Âteş-i ruẖsâr elüñ ile fürûzân olsa dil
Dûd-ı âh[um]dan ṭutar gökler seḥâb-ı gülgülî

4. Eşk-bâr olsa da çeşm-i âteşînüm sûz ile
Dûd-ı âhumdan ṭutar gökler seḥâb-ı gülgülî

5. Penbe-yi ẖâr isteyen gül-pîrehen semîn-ḳaba
Heyʿet-i gülden dekâ virmiş şebâb-ı gülgülî

6. Zevraḳ-ı vuṣlatda ol meh-rûya olsa hem-nişîn
Zevḳ olur ʿuşşâḳa seyr-i mâhtâb-ı gülgülî

7. Ferdiyâ ol gül-ruẖuñ ben bülbül-i nâlânıyam
Berk-i gülden çeşmime çekdüm niḳâb-ı gülgülî

-276-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

1. Bahâr irdi ṭarab eyyâmıdur ẕevḳ-i çemen geldi
Gül ü mülden ṭolup peymâneler peymân-şiken geldi

2. Ḳuruldı bezm zerrîn ḳadeḥler ṭutdı eṭrâfı
Ṣurâhî lâle elde sâḳî-yi ġonce-dehen geldi

3. Hevâsın buldırup bülbül hezâr âhuñ ider şimdi
Gülistânlar yeñi ẖilʿat giyüp bî-gâm u şen geldi

4. İçüp şeb-nem şarâbuñ cümle-yi mest oldı nergisler
Dolaşdı sünbül[î]-gîsûlar üste yâsemen geldi

(78-a)

5. Disün teşrîfini gördük de aḥbâbum mübârek-bâd
Benim âġûşuma yâsemîn-i gül-pîrehen geldi

6. Tamâm oldı bu meclis bu elvân-ı muḥabbetle[459]
Ġıdâ-yı rûḥ buldı cân-ı ʿuşşâḳa semen geldi

7. Yatarken vâdi-yi ġamda tek ü tenhâ ʿaceb Ferdî
Kenâr-ı cûy-bâr-ı sîneme serv-i çemen geldi

-277-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Ḥüsn-i mümtâzân ile meşhûr Gürcistân ili
Lîk ʿaḳl u ṣabrı yaġma itdi Türkistân ili

2. Çeşm ü ḫâl ü zülfi ṭoplamış o şûḫuñ bir yire
Fitne ṣalmış mülk-i ḥüsn[in]e Frengistân ili

3. Ceyş-i kâküller çeküp birden sevâd-ı aʿẓamı
İttifâḳı cümle baş ḳaldırdı Zengistân ili

4. Rûzgâr-ı nev-bahâr açdı dehân-ı ġonceyi
Bülbüle güllerle zînetlendi Bâġistân ili

5. Âh u nâlem ʿaks idüp teʾşîr itmez Ferdiyâ
Ḳalbidür ol dil-berüñ var ise Dâġıstân ili

-278-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Ẕevḳ-i meyle ʿaşḳ-ı dil-berden göñül olsa tehî
İstemem rûz u şebüñ ger olsa yek mihr ü mehi

2. Şeh-süvâr-ı nâz u istiġnâ sipâh oldı o şûḫ
Sâḥa-yı çeşmüm olaldan raḫşınuñ cevlân-gehi

[459] Mısrada vezin eksikliği var.

3. Zâhidâ taḳlîd ile ṣatma bizi mestânelik
Olmayınca meclis-i dilde ḥużûr-ı âgehi

4. Ḳadd-i şimşâdı ẖırâmında naṣîbi yoḳ anuñ
Ḳâmet-i Ṭûbâdan olmış müstmende kûtehi

5. Vâʿiżi kürsîde gördüm bî-muḥâbâ raḳṣ ider
Ferdiyâ almış şuʿûrın neşʿe-yi *mâ teştehî*[460]

(78-b)

-279-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Ehl-i diller göñlidür ʿaşḳ ehlinüñ mey-ẖânesi
Çeşm-i mest-i yârdur ʿâşıḳlaruñ peymânesi

2. Sen sen ol ser-ẖalḳa-yı bezm-i ilâhî ki senüñ
Şemʿine cemʿ oldı ehl-i vaḥdetüñ pervânesi

3. Meclis-i rûḥânîde sâḳî irâdesin [461]
Zümre-yi ḥûr u melek hep çeşminüñ mestânesi

4. Her kemâl-i ẕâtını Ḥaḳḳ ḳıldı mirʿât-ı es̱em
Âşinâ-yı mâsivâdur ẕâtınuñ bî-gânesi

5. ʿAynıma gelmez cihân maʿmûresi ẕerre ḳadar
Genc-i ʿaşḳuñ cândadur göñlüm anuñ vîrânesi

6. Ẕâtuñ ol baḥr-ı ḥaḳîḳa[t]dür ki gâhî mevc urur
Gevher-i ʿirfân-ı ḥaḳdur nuṭḳınuñ dür-dânesi

7. Ferdi-yi âvâre dâʿim zülfine dil-bestedür
Ḫalḳa-yı zincîrüñ olmış ezel[î] dîvânesi

---

461 Vezin eksikliği var.

-280-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

1. Leb-i sâḳî ṭoḳandı neşve-yi ṣahbâyı yandurdı
   İçüp ʿâşıḳlar andan hep dil-i şeydâyı yandurdı

2. Güzeller semʿine pervâne diller oldı bî-pervâ
   Benim de göñlüm ol şemʿa-yı bir merʿâyı yandurdı

3. Yanarsın sırr-ı ḥaḳdan dem urursın zâhidâ sende
   Ḳaderden baḥs̱ iderken ʿâlim u dânâyı yandurdı

4. Nice ṣûret nice dervîş ṣoyundı tekye-yi ʿaşḳa
   Sürerken ẕikrini dilde dönüp esmâyı yandurdı

5. Bu dil ʿaşḳ âteşinden oldı ḳaknûs-ı muḥabbetde
   Ṣalınca bâl ü perrin cümle-yi eşyâyı yandurdı

6. Ḳo ṭursun ʿârifânuñ tîr-i âhı *kâbe kavseynde*
   Benim vehhâb-ı âhum ḳurb-ı *ev ednâyı* yandurdı[462]

(79-a)

7. Sevâd-ı kâkülüñ nûr-ı siyâhı oldı çün pür tek
   Süveydâdan sivâyı sürdi hep sevdâyı yandurdı

8. Senüñ ems̱âliñüñ ey pâdişâh-ı mülk-i istiġnâ
   Temennâ âteşine nice biñ mevtâyı yandurdı

9. Derûnımda yanar Ferdî o şûḫuñ âteş-i ʿaşḳı
   Ne ḥâletde tecellâsı bütün maḥyâyı yandurdı

-281-

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Faʿûlün

1. Bu vâdinüñ ġayet ʿırâḳdur serâbı
   Azdurdı yolın ġûl-i beyâbâna serâbı

2. Günden güne pek ẓâhir iken tâbiş-i rûyuñ
   Ey şâhid-i ḳudsî saña kim çekdi niḳâbı

---

[462] Kâbe ḳavseyn, ev ednâ: “İki yay aralığı kadar, yahut daha az (kaldı).” (Necm, 53/9)

3. Tâ böyle ḳâflarda ḳalınca tek ü tenhâ
Kim virdi ayaġ murġ-ı İrem dâne vü âbı

4. Bu fikr-i ciger-sûz ile tâ ṣubḥa ulaşdım
Kim oldı bu şeb asâyiş u ḫarâbî[463]

5. ʿÂşıḳlar[uñ] urdı yolını çeşm-i ḫumârı
Mest eyledi bu şebde ile keşf-i şarâbı

6. Hîç nâle vü efgânum aña itmedi teʾs̱îr
Żâhirüñ anuñ ʿâlem-i bâlâda cenâbı

7. Bir fitnedür aldırma ṣaḳın kendini Ferdî
Çoḳdur o ḥarâmî-nigehüñ mest ü ḫarâbı

-282-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. Çîn-i zülfüñde gelüp müşk-i Ḫoten ḳâfilesi
Ṭolanur gerden-i ʿuşşâḳa cünûn silsilesi

2. Degme ʿâşıḳ olamaz tekyesinüñ abdâlı
Saḫtdur ol ḳaşı yâyuñ çekilür mi çilesi

3. Mihr-i [ru]ḫsârüñ idüp ḫângeh-i dehre ṭulûʿ
Ṭoldı meczûbların ʿaşḳuñ ile ġulġulesi

(79-b)

4. Gülşen-i ḥüsnine zînet viricek zülf-i siyâh
Bülbülüñ böyle Ḥüseynîye çıḳar sünbülesi

5. İḳtidâ eyle gör âs̱ârına anuñ Ferdî
Kaʿbe-yi ʿaşḳa gider ehl-i dilüñ râḥilesi

[463] Mısrada vezin ve anlam eksikliği var.

-283-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. Şîve-yi çeşmini Ḥaḳ sâye-yi ebrûda ḳodı
   Zîr-i şimşîrde her fitneyi âsûde ḳodı

2. Bestedür kâr-ı cihân gamze-yi pür-ḫûnında
   Yoḳ dur[ur] bâr-ı girân ḥâlini yek mûda ḳodı

3. Kimse peymânesini döndüremez bu feleküñ
   Bu tecelliyi Ḫudâ sâḳi-yi meh-rûda ḳodı

4. Kâkülüñ ṭarḥ ideli zîr-i benefşe zâra
   Serdârda mı cünbüş-i zânûde ḳodı[464]

5. Her birin bir ḳıl ile yedekli çün ʿâlemde
   Yoḳdur ehl-i dilüñ göñlini giysûde ḳodı

6. Bülbül-i cân vaṭanuñ ḳıymetini bilmek içün
   Ḳafes-i tende anı ṣanma ki beyhûde ḳodı

7. Ferdî şimdi bu ʿalem oldı cihânda merfûʿ
   Siḥr ü efsûnı zebân kilk-i süḫan-gûda ḳodı

-284-

Mefʿûlü / Mefâʿîlü / Mefâʿîlü / Faʿûlün

1. Zülfüñ gehî şâne-yi müjgâna dolaşdı[465]
   Zincîr-i cünûna dil-i dîvâne dolaşdı

2. Gördüm o peri peyker ile dîv raḳîbi
   Efsûn oḳudum üstine bîgâne dolaşdı

3. Bezm içre gelince bize nevbet nüdemâdan
   Elden ele gezdi nice pîçâna dolaşdı

4. Ol mihr-i dıraḫşân bulınca dil-i sûzân
   Kûyında bu şeb ṣubḥa degin ḫâne dolaşdı

[464] Mısrada vezin aksıyor.

[465] Müjgâna: Metinde "mürgâna" biçiminde yazılmıştır. Anlam gereği bu şekilde okuduk.

(80-a)

5. Ferdî gezüp ol sâḳî-yi devrânı bulınca
Çoḳ meclise girdi nice mey-ḫâne dolaşdı

-285-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Ol kemân-ebrû neden ḳaddi kemân eyler beni
Nâvek-i müjgânına her dem nişân eyler beni

2. Ḫâk-ı pâyına düşüp yüzler sür[er]sem ben nola
Dâmen-i żann ile bir gün der-miyân eyler beni

3. Başım üzre gezse de bilmem hümâ-yı devleti
Murġ-ı ʿaşḳum sînem içre âşiyân eyler beni

4. ʿÂlem-i ṣûretde olsam da vucûdı âşikâr
Saṭvet-i ʿaşḳuñ ḥaḳîḳatde nihân eyler beni

5. Kendüsi ṣunmazsa câm-ı mey baña olur ḥarâm
Meclis-i meyde anuñçün imtiḫân eyler beni

6. Böyle rengîn şiʿr ile maʿnâyı taʿbîr itmege
Ser-lisân-ı maʿnevîden tercümân eyler beni

7. Himmet-i pîrân niyâzı nev-civân ṭaleb
Gâhi pür ʿaşḳ u gâhî nev-civân eyler beni[466]

8. Ferdiyâ ilhâm semîr-i ṭabʿ-ı pâk u rûşenüm
Rûḥ-ı ḳudsiyle dem-â-dem hem-zebân eyler beni

-286-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

1. Dûdmân-ı ehl-i himmetdür külâh-ı Mevlevî
Meşʿal-i râh-ı hidâyetdür külâh-ı Mevlevî

---

466 Beyitte vezin ve anlam eksikliği var.

2. Seyr ider ehl-i baṣ[î]ret anda yüz bin ʿâlemi[467]
Dûr-bîn-i ʿayn-ı ʿusretdür külâh-ı Mevlevî

3. Mes vücûduñ ḳâl idüp anda bulıruz ṣâf[468]
Pûta-yı iksîr-i himmetdür külâh-ı Mevlevî

4. Altına giren ider şemʿ-i vücûduñ ʿayn-ı nûr
Resm-i fânûsın ḥaḳîḳatdur külâh-ı Mevlevî

(80-b)

5. Naḳşibendiyem ḥaḳîḳatde velîkin Ferdiyâ
Başıma tâc-ı saʿâdet[dür] külâh-ı Mevlevî

-287-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün

Der Sitâyiş-i Ġavs̱-ı Ekber Mevlânâ Şeyḫ Ḫâlid Ḳuddise Sırruhu

1. Meslek-i ehl-i hidâyetdür ṭarîḳ-i Ḫâlidi
Cümle erbâb-ı nihâyetdür ferîḳ-i Ḫâlidi

2. Ẓerre-yi tevḥîd ile tezyîn ider bâṭını[nı]
Baḥr-ı ʻirfânda şinâ-verdür ġarîḳ-i Ḫâlidi

3. Meşʿal-i nûr-ı muḥabbetle münevver ser-te-ser
Kaʿbe-yi ḥaḳḳa gider fecc-i ʿamîḳ-i Ḫâlidi

4. Ḫalvet ü celvetde göñlüñ olmadıysa neşʿe-yâb
Mest-i ʿaşḳ itsün seni câm-ı raḥîḳ-i Ḫâlidi

5. Buldı ise bendelerüñ bûs-ı pâyıyla şeref
Ferdiyâ âzâdedür ʿabd-ı ʿıtıḳ-ı Ḫâlidi

-288-

Mefʿûlü/ Fâʿilâtün / Mefʿûlü / Fâʿilâtün

Nażîre-yi Ġazel-i Ḫᵛoca Ḥâfıẓ ʿAleyhi'r-Raḥme

1. Bâ-ṭurre-yi tuḥâki sevdâ-yı mine'l-bâlî
Zîr-i seḥâba girmiş ṣan aḫter ü hilâli

---

[467] Başîret: Metinde "başret" biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.
[468] Mısrada vezin eksikliği var.

2. Firḳat ne müşkil işdür selb oldı cümle râḥat
   Her dem göñül evinde mihmân olur ḥayâli

3. Ẓabt eylemek ne mümkün dîvâne oldı göñlüm
   Li'l-ʿaşḳ-ı vâridât ḳadd-ı ẓâḳanî mecâli

4. Firḳatle geçdi vaḳtüm pâyâna irdi ʿömrüm
   Yâ leytenî u lâḳî yevmen mine'l-viṣâli[469]

5. Ey sâḳî-yi kerâmet öldüm ḫumâr-ı ġamdan
   Men fîke aʿṭi câmen min ḫumurike'l-ḫilâli[470]

6. Üftâdegânı fâtüñ dil-ber ḥelâl idermiş
   Ve hâkeẓâ yekûnu'l-fetvâ mine'l-mevâli[471]

7. Gülzâr-ı naẓma Ferdî virdüñ ʿaceb ṭarâvet
   Ecreytü fîhî nehran eṣfâ mine'z-zülâli[472]

(81-a)

-289-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. Viririz bu gicecik vuṣlatına varımızı
   İlişeñ yoḳ ne ẓarar çıḳsa bile ṣonramızı

2. Leb-i mey-gûnını ṣahbâ yerinür al idiser
   Almalı sîb-i zeḳandan aña uyġun çerezi

3. Yoḳ yire ṭâr baved ʿömriñi itlâf itme
   Arşuna göre virmez saña cânân bizi[473]

4. Girmeyüp süd ḳuzısı yem-i bûy ile ḳoyuna
   Ḳaymaġın ile virüp ṣatma baña bu aġızı

5. Ferdiyâ kâtib-i ḳudret yine çaldı ḳalemi
   Ne ise gelse gerek başımıza yazı çizi

---

469 Yâ leytenî u lâḳî yevmen mine'l-viṣâli : "Keşke kavuşma günlerinden bir gün onu görseydim."

470 Men fîke aʿṭi câmen min ḫumurike'l-ḫilâli: "Eğer kim oraya gelirse senin oyununa katılır."

471 Ve hâkeẓâ yekûnu'l-fetvâ mine'l-mevâli : "İşte bu şekilde fetva üst tabiatdaki kişide olmuyor."

472 Ecreytü fîhî nehran eṣfâ mine'z-zülâli : "Orada gölgenin konmadığı nehirler geçirdim."

473 Mısrada vezin ve anlam aksıyor.

-290-

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

1. Aldı başdan ʿaḳlımı zülf-i siyâh-ı sünbülî
Ṭutdı eṭrâfı hevâ-yı dûd-ı âh-ı sünbülî

2. Urdı ezhâr içinde ḥayli baş kesmiş imiş
Şâh göñül başdurdı gülşende sipâh-ı sünbülî

3. Nûş idüp ṣahbâ-yı feyż oldı kül efendisine
Gamz ider eṭrâfa mestâne nigâh-ı sünbülî

4. Yollar üzre nice ser-keşlik iderken bâġda
Ṭop benefşe kesdi aldı şâh-râh-ı sünbülî

5. Kâkül-i mişkîni[ni] dökdi ḳurutdı reşk ile
Ferdiyâ ḥüsn-i ṭarâvetle siyâh-ı sünbülî

-291-

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

1. Ḥâle-yi âġûşıma aldıḳça ol meh-ṭalʿatı
Yaḳmada eflâk her şeb dilde dâġ-ı ḥasreti

2. Ḥaste-yi ʿaşḳuñ bulımasa nîm-iltifât[474]
Çeşm-i bîmâruñ gibi görmezse rû-yı ṣıḥḥati

(81-b)

3. Ẕikr-i yâr ile geçen demler riyâż-ı ins olur
Terk ider mi âdem olan böyle aʿlâ ṣoḥbeti

4. Zâhidi ağırlamaz ẖiffet virir rıṭl-ı girân
Virmesün rindâna bari bezme bâr-ı s̱iḳleti

5. Ferdiyâ ẖoş gelse de ṭabʿa ʿaṭâyâ-yı felek
Ṭağlar ister çekmege bâr-ı girân-ı minneti

---

474 Mısrada vezin eksikliği var.

-292-

Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün / Mefâʿîlün

1. Sevâd-ı kâkülüñ ceyşi ḳuralarda ʿalem çekdi
Ḫaṭuñ âzâdelikde defter-i ʿaşḳa raḳam çekdi

2. Siyâh ebrûyı vesme-dârına resm eyleyüp baḫtum
Ḳaẓâ-yı cebhe-yi levḥa ḳaẓâsından ḳalem çekdi

3. Ḳurulmış meclis-i ʿâlî oturmış sâḳi-yi devrân
Yañılup mest iken ʿâşıḳ yine bir iki dem çekdi

4. Gezerken nice raḳîb ʿaşḳından âzâde[475]
Muḥabbet bârını ḥâmil olup ḫayli elem çekdi

5. O şâh-ı mülk-i ʿaşḳuñ bezmine dâḫil olup göñlüm
Ḥużûra vardı Ferdî himmetüñle câm-ı Cem çekdi[476]

-293-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. O ḳadar ṭâb-ı ṭerâvetdeki anuñ bedeni
Ṭağılur luṭf-ı nesîm ile anuñ pîreheni

2. Süḫânından dökilür bâl virür ṭûṭi-i ser
Laʿl-i nâbuñ idicek şîve şikenî[477]

3. Çâk ider ḫurde-yi çeşm-i dili Yaʿḳûbâsâ
Yûsufum dest-i ṣabâya viricek pîrehenî

4. Gûşıma geldi [o] demlerde ider baḫş-ı ḥayât
Bûselikden gezerek naġme-yi sâr-ı deheni

5. Sebze-yi ḫaṭṭuñ ider cânı ḥaḳḳâ viṣâl[478]
ʿÖmrimüñ âb-ı revânı nide seyr-i çemeni

---

475 Mısrada vezin eksikliği var.
476 Himmetüñle câm-ı Cem: Metinde “ himmetüñ ile çâçem” biçiminde yazılmıştır. Vezin ve anlam gereği bu şekilde okuduk.
477 Mısrada vezin eksikliği var.
478 Mısrada vezin eksikliği var.

(82-a)

6. Bu r[ev]iş keşti-yi âmâlimi teʿḫîr itdi
Ṭaraf-ı dîgere ʿatf eyledüm âḫir deheni

7. Fediyâ ben reh-i vuṣlatda tekâsül itdüm
Baña pâ-bend olamaz ḳayd-ı sivâ mâ deheni

-294-

Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilâtün / Fâʿilün
Nażîre-yi Ġazel-i Faṣîḥ Dede Şeyḫ-i Mevlevî

1. Ol perînüñ ins ile ḳâbil degildür ülfeti
Âh bilmem ki ne ḥâl üzre olur cemʿiyyeti

2. Ḫayret el virdi bu keṡret üzre ünsiyyet baña
Bâʿiṡ-i vaḥşetdür ol âhû-nigâhuñ vaḥdeti

3. Farḳdan ḳaldı baṣîret diḳḳat olmaz ḥüsnine
Cemʿ olur mı neylesün mirʿât ile ünsiyyeti

4. Dâm-ı ümmîdüm düşer mi ṣaydına ḳâniʿ iken
Başım üzre sâyesin ṣalsa hümâ-yı devleti

5. Her ne deñlü ḳâmeti vü bâlâ olsa da[479]
Ferdiyâ ʿâlî ḳıl ol rütbe nigâh-ı himmeti

-295-

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

1. Ṣadme-yi bâd-ı ecelle yıḳılup dil kümesi
Beççehâ-yı emelüñ uçdı ṭaġıldı kümesi

2. Ey heves-kâr-ı ṭaleb zühd ile yetmez kâruñ
Âteş-i ʿaşḳından al cân u göñülden ḳubbesi

3. Evc-i himmetde hümâ kişi ḳanâʿatkâr ol
Çeşmüñe alma denâetle merâm-ı mekesi

[479] Mısrada vezin ve anlam eksikliği var.

4. Pâs-ı enfâs ile ẖûn olsa da dil nâfe-ṣıfat
   Yoḳ yire itme telef nefẖa-yı şîrîn nefesi

5. Ehl-i dil ḳâfilesiyle olamazsañ hem-pâ
   Gûşına gâhi gire bâri ṣadâ-yı ceresi

6. Ẕüʿl-cenâḥeyn ola gör uçmaġa varsa himmet
   Gayret ey ṭûṭi-yi cân terk idelüm bu ḳafesi

(82-b)

7. Mülket-i ʿaşḳ[ın]da ben bende-i şâhum Ferdî
   Başıma teng gelür virse ḳader mülk-i Fas'ı

Revâ mı dal olan ẖâl-ı pür-çend Naḳşibendânuñ
Anuñ çün Ḫâlidîler maẓhar-ı ḥüsn-i müdâm oldı

Nâmehâ-yı eimme-i iṡnâ ʿaşer raẓiyallâhu ʿanhüm

Dört ʿAlî iki Ḥasanla üç Muḥammed bir Ḥüseyn
Caʿfer ü Mûsâ-yı bâl server ehl-i Ḥuneyn

Ḫatimet-i dîvânü'l-Ferdî ḳaddese sırrahu'l-bâri fî ġurre-yi min muḥarremü'l ḥarâm

Sene iḥdâ vü ṡemânîn ve mieteyn ve elf. Ḥarrerehu bi-ḳalemi'l-Ferdî

Muḥyiddîn Efendizâde Ḥafîdî es-ṣeyyid Feyẓullah el-Ḥilmî ġafere lehümâ ve setr-i ʿuyûbihâ.

یکی اشعر
٢٢٧٨

بسم الله الرحمن الرحيم

ذکر نام حضرت جانانه ایدم ابتدا　　زیور سر لوحهٔ دیوانه ایدم ابتدا

نقش ایدوب تصویر حسنک خامهٔ تدبیر ایله　　نشر ایچون الطافنی احسانه ایدم ابتدا

مالک اولدم مایهٔ اکسیر نه اول جوهرک　　بذل ایچون کوهرلرک دکانه ایدم ابتدا

خلقه اظهار ایتمکه بو یده باغ معدنک　　تیشهٔ افکاری اوردم کانه ایدم ابتدا

مطلبم صنع بدیع حقی اعلام ایلمک　　نسخهٔ کبرای سیفانه ایدم ابتدا

انفس و آفاقک اولدم ترجمان لهجی　　خوش بیان ایت عرفانه ایدم ابتدا

عرش اعظم رسوزم دلمش محیط کائنات　　عالم بالاء برکاشانه ایدم ابتدا

کرسی بند حقیقتدر سم هر بینمک　　مصر عنه لوحهٔ امکانه ایدم ابتدا

خانهٔ اندیشه م اولمش سرای قوت القلم　　ماجرای عالم امکانه ایدم ابتدا

هر کلامی قصر عرفانه سپهر نظمک　　بیستون رفع ایدوب دیوانه ایدم ابتدا

سنلوکک هر نقطه سی راه بدایتدر که بن　　راه وصلی کوسترب سیرانه ایدم ابتدا

روح قدس نفخ ایدوب طبع ضمیره یا کمه　　معجز خوش لهجه تبیانه ایدم ابتدا

طوطی طبعم ایدوب رازدرونه آشنا　　سر مرآت دلم اعلانه ایدم ابتدا

بحر معنا ساحل اندیشه مه طغیان ایدوب　　موج اوردوب برلجهٔ عمانه ایدم ابتدا

عقل کل شاکرد روحی مشکلات طبعمک　　بو یده بر آثاره استدانه ایدم ابتدا

نعت پاک حضرت سلطان فخر المرسلین

خلقتدن مبدأ اکوانه ایدم ابتدا

جوهر نور خدادر مایهٔ اصلیسی　　اول ابو الارواح اول سلطانه ایدم ابتدا

عالم ناسوته کلدی انبیا سلکنده پاک　　ذکر وصف اشرف انسانه ایدم ابتدا

کلشن حسننده کویا کوکلم اولدی عندلیب　　حلیهٔ پاکیله خوش الحانه ایدم ابتدا

قامتی سرو سهی ماکه غایت معتدل　　صنع پاک حضرت سلطانه ایدم ابتدا

بو جسم انداله نور مجسم کوردم　　رسم حسن صورت رحمانه ایدم ابتدا

جعد مشکینده جدا عقدلر دلشکار　　اول کمندک بندینی برجانه ایدم ابتدا

جبههٔ پاکی بر صبح تجلی اولمش　　اهل الله قبله سن پیمانه ایدم ابتدا

اول کمان ابرو هلال آسا سینه نور دقیق — تیر شوق کانک دل سوزانه ایلدم ابتدا

قاب قوسین سرینی ایلر حکایت انما — قرب او ادنانی چراغدانه ایلدم ابتدا

چشمنک نوری سواری اولدیغی غایتده شید — قنده صالدی کوکلمه افغانه ایتدم ابتدا

هم بیاضی صاف اشکل چابجا جرکلو جه — شکلنی یا ابلیوب مستانه ایتدم ابتدا

کحل مازاغ البصردن مکحلدر از قدیم — صید ایچون آهولری جولانه ایتدم ابتدا

بینی پاکی منورلکده نور رخ غلوجه — شمع محراب جمال وانه ایتدم ابتدا

رخلرینک آرهسنده اول منور نقطه پک — ماهی شق ایتمش صانوب مستانه ایتدم ابتدا

رخلری کل کل ایدی اما کریک اتلو دکل — در دخندانک کوروب نالانه ایتدم ابتدا

در دندانی مرتب حقه لوهر دهن — نظم شعر نیک اکوب قرانه ایتدم ابتدا

لعل نابی غنچه تر در اولور قاهی کشاد — ژاله در معدنی مرجانه ایتدم ابتدا

روی زیباسی انک ندویره مائل یوزلم — بدره فائق بر رخ رخشانه ایتدم ابتدا

وجهی کلرنک ایدی کاسیماسی انک رشک ایلک — ازهر اللون الطف الوانه ایتدم ابتدا

لحیه سی طوب سیه موشکبوی بیمثال — شعر پاک غنچه اعدنانه ایتدم ابتدا

چارده یا خود دیلر چه قدر نور و فار — ظاهر اولدی شیله بابانه ایتدم ابتدا

موی دن مجاری دیدی سیمای انک اهل حدیث — اول سوزی کوش ایلیوب انسانه ایتدم ابتدا

وار ایدی بر خط مستثنا چلمش موی دن — سینه دن تا نافه دک ابقانه ایتدم ابتدا

احسن تقویم ایله ممتاز ایکن نوع بشر — امتیازه جمله دن شانه ایتدم ابتدا

حلیه سی وصف کمال و زره الدمکلو دکل — وقت ایتدکجه وضعی نقصانه ایتدم ابتدا

حسن اوصافی صالیمز بیلدم بر ذکر ایلیم — بن هنوز نقصد چوق نسیانه ایتدم ابتدا

یا رسول الله مدد بر بنده محنت حکیم — تا صبا و تدبیر و عصیانه ایتدم ابتدا

کر اولا شمز ایسه شفاعت شهنشاه اولدیغم — عمرم اخر اولدی بن طغیانه ایتدم ابتدا

اعتراف ایتدم بتون با بلده تقصیراتمی — لجدم اذن مطلب غفرانه ایتدم ابتدا

الامان ای نازی مقبول و نیازی مستجاب — نادم اولدم دستی دامانه ایتدم ابتدا

ای طبیب جان علاجم نطق جانبخشکده در — درد دلیمه درمان اولور بر شانه ایتدم ابتدا

اسکی عهدم تازه لندی حلیه کی انشا ایله — بر یکی عهد ایلیوب پیمانه ایتدم ابتدا

حسن اوصافکده بو قدر ابتدا و انتها — حقه تفویض ایلیوب پایانه ایتدم ابتدا

در نعت نبوی صلی الله علیه وسلم

ساقی بزم الهی دور ایدر که ساغرلر — صوندی بر جام محبت سر سری قالدی ایرکی

اولدی کافه بر شاه سعادت اختر — مهر و مه چرخ اجر عشقله ایدر جولانکری

شاه اورنک حقیقت کیم انکدر هم بدر — ذات اسما و صفات زرین کلاه مظهری

قدرت حق جامع اکوانه اوروقدا اساس   اسمنه وضع ایلدیلر عرش وکرسی منبری

مبتدا اوردی اوله سطر انبیا اندن خبر   انکچون قالدیلر استاره پیغمبری

دست قدرت نامه یازدی نبوت خاتمکا   انبیانک نامه سن ختم ایلدی انگشتری

افضل انس وملک آرایش دنیا ودین   زمره اصحاب شرعن سرور دین آوری

زیور سرلوحه علم لدن کائنات   مکتب عرفانده حقک خواجه سردفتری

لجه سیله صدرینک بر رسم درلوح وقلم   اول دبستان الهینک دبیر اکبری

جمله نشو رعلوم اندن طاغلدی عالمه   نسخه کبرا سیدر ذات معارف پروری

حضرت جبریل انکله شرح ایتمه   اکلمزدی عالمک علامه زورآوری

مرسل امی لقب اولسن بوعلمیله بکمر   انسن جنبه دکم ایدر ام الکتاب ازبری

امه اولمشدی جودی جهان کلزار نعیم   لوله انکشت سیمندن اقندی کوثری

سینه مهده کلف صاندی اوراق اسوی   جنبش انکشتی مجروح ایلمشدی الاری

دست جود قالدیجه عکس لولو سحاب   بر دو بحره ایندی مبذول سیم زر لکوهری

طلب خلقن کشت ایدوب بش ارتیه اغلادی نسیم   هوندر صحرالری آهو جیبنه سرسری

جبین زاهدان جوزوب دست صبا جنانه   ارمغان ایلر دماغ جانه بوی عنبری

بو بلیه ایله سنک حرمه باغدر روسیجیات   روزن دوزخ قتیله کام چشم ومنخری

قیصر جای نغمه دن ویرده قاهار خبر   جاندی رشکیله کسرانک رواق منظری

شاه بازهمتنک ارسال بجه میداکون   اشیانن قرضه طیرابندی روح قیصری

خرمنه آخر نفس اهجلوب نار مجوس   انطفا ایدوب صاوردی کولکی خاکستری

تیره لندی کوزلری مجراسی کوهر فرات   خیره دن باشن چلوب بیدا ایلدی ایمکری

خر زعفرانی بندی بحیره ساوه اهلن غوار ایدوب   هب بر شامی اولدی اطراف ایله آذروری

استراق برمی قورشیطان رجم ایدر شهاب   باندی بغمزن صیحه ایلر جرا ایدوب بحر وبری

طاهر اولمقده علام بعثت پیغمبر   کون کبی ظاهر اولوب پیغمبرک نور وفری

بلراونرسامشه لکن بو صبحه دانوارده   کوره کر حیران اولوب ولدی شفاعت مظهری

رداچون قلب حقایق منعقد قولنی   بار غارجون ویردی صفت اهنکری

عزم راه ایتسه قضایه دستی جمع دین ایچون   بیک ایدردی لشکره باوجیای صرصری

سورسه میدان وغایه اسب اورد صوکنک   بال پرندن صونر جبل علائک شهپری

حضرت صدیقله مستانه قلسه التفات   باده عشقه خم ایلر زمنه بکر بیلری

جنبش الکسه امعائک اغیار وقله   مایه تریاق ایدردی سم مار الکفری

حضرت عثمان ایله قلسه نظر مشکاره   منبع حلم وحیا اولور عفو وازری

صبحه قلسه حوردن جمع کلاب شمنه   زهر لرینی جاک ایدردی بیم قهر حیدری

حق تعالیدن اوله یوز بیک صلوات ایدوز   عسکر اصلکجه شاه جم سپاه خاوری

بمدحی یاران چار ارکان دین حق ک   خاصه اولسون رضای حقه مظهر هر بری

آل اصحاب گزین هر برنه بالغ   ایلسون حق فیض نور و رحمت بالاتری

فردی برعجز تقصیره ایده ریم شفیع   هر بری روز جزا منده اولهلر یاوری

ایضا فی نعت النبی علیه الصلاة والسلام

بحمد الله یولنده یاور اولدی عون ربانی   گورندی ناگهان برقبه بالای نورانی

کرسی جلکشدی عرش اعظم التون ستون آسا   انک شوقیله قبله کرم ولدی الو سجح دوانی

مطاف قدسیاندر بیت معموره تیا هیله   نظرگاه خدا و کعبه حجاج روحانی

صفابخش قلوب عاشقاندر نور و بیداری   بولورلر تشنه دلر آنده عین فیض سبحانی

او بر گلزار باغ اصطفادر عندلیب المش   او در ناموس اکبر هر نفس آه و افغانی

طوتارلر بارگاه رفعتین زوار صف صف   اوتوندر روی جهانه رسم دیوان سلیمانی

دم عیسی گبی احیا ایدر هر مرض عشقی   و یر رجانه نسیمی هر سحر انفاس رحمانی

شو رتبه ایلمش بخش طراوت فیض اطرافه   گل و سنبل گورندی چشمه خار مغیلانی

د نزلر حد خندمهر و مه زرین کمربسته   شب و روز ایتدیلر نوبت بنوبت شانه پوبانی

بلور سه فضلنی فرش زمین طاق عرش ویره   ایدر جاروب اکا عاشق عنبر زلف خوبانی

گورنقاء اولانلر جوهر خاکنده تاثیری   بولورسنگ سیه حاجب لعل بدخشانی

اوبر سلطان عالمدر که انک آستانه   معظم پادشاهلر اولدیلر فرسوده پیشانی

بو رتبه حشمت و دولتله ازجمله سلاطینم   اکا خدمتله فخر ایلر ملوک آل عثمانی

بازرکن مدحتن لوح دله گلدی پریشانلق   انک مدحنده لال اولمش بولوب ارباب سخندانی

بتون وصف ثنالرنده قصور اعتراف ایتمش   جهانک سرسر ارباب فضل و کان عرفانی

بلی فهمنده عجز اظهار ایدر جمله کمال اهلی   بنه طورمزلر آنده حب و ورلر لاف نادانی

یازلمش زرقلمله قبه اطرافنه گوردم   خدا وصف ایتدیکی یاری بالخط ریحانی

خجالت گلدی بو گستاخلغمدن چه اقدام   نه جرائته رجو نفسمده بولدم پشیمانی

نجه بو نوخ ایلدی تشدید ابدوب شو به خطابم   فرد نتره در بنم وصف مداحت انک قدر خوانی

ولی طورمز دلم جوش ایلیوب دریای طبعمدن   لئالی نظمه طرح ایلر نیجه بیک در غلطانی

جلوب جلبجه دیرلرن نوش طبعله او خواندم   جمیع اولدی الطاعتدن حقوب گوشه دن جوانی

طوتوب سمت حجازی منزلنده ایلدی ابتک   مقامک بولدی دم جلدی مهیل بوروی کیهانی

او دم ملا نور پاک احمد مختاری گوردم کیم

فروزان ایلمش حق روضه سنده شمع ایمانی

انبلی مع الله بلبل گلزار رعا او سه   جلیس بزم وحدت ساقی فیض خدادانی

سریر عرشه لولاکه چیقوب تاج لعمرکله او پرشاه رسالتدر که انک فرمانی قرآنی

چکلمش کحل مازاغ البصر چشم سیاهنه نظرگاهی دمادم اندن اولمش وجه یزدانی

مدار آفرینش در وجودک مرکزی ذاتی ولیکن در که انک هر دم اولنلر قطب دورانی

بنوتله مکرم ابتدادن جاه عزتله هنوز خلق اولمدن آدم صفینک عنصر ارکانی

کمالاتله واحددر احددر حد ذاتنده تفوق ایلمشدر جمله افراد انسانی

شب میلادینی سویله کیم نیجه علامتدر

زمین آسمانک غلغله‌یله طولدی هر یانی

صفا سندن اولوب رقص ایدن ایچره جهان اندن یارلدی طاق کسرانک قدیمی محکم ایوانی

چکلدی بحر ساوه قعرنه واصل اولمشلر برندیلر آسدی هب مجوسک سونده نیرانی

صنملر سرنگون اولدی ندامتله کلکلی عزایه اساف و نایله لات و هبل بولدی خسرانی

پریلر صیحه سندن دهشتله پری غیادن قریش اشرافنک حیران اولوب عقل پریشانی

چیلدی آسماندن استراق سمع ایدرلرمش شهابله بوردیلر قورشونلره اخبار شیطانی

سمانک بولدی مرصاد اولوب کلمشدی ایوبی مهیا هر طرفدن واقفالوزلر نگهبانی

طریق وحی اولوب محفوظ شر اجنبیلردن اوله نظا هر بتون بنوت نها صلدرین انارطلانی

حقیقتده جو تما اولدی اول مولودک سببه سوالیلر اکلدی باندی مهتاب شبستانی

طلوع ایتدوب برج شرفدن آفتاب عالم آرای غروبه واردی صبح حسنله مهتاب کنعانی

منظرنک مولود اولدیغندن عالم قدسی شرفبخش اولدی دیدار ایله اول ممتاز عدنانی

ظلالن که رمشکن چشم عالم مکن محبدر بو بولورلر سایه سنده امن راحت طالع وجانی

بو حالتده نیه ابر کرامت سایبان اولمق شعاع مهری ایتکورمی ندر بو حکم ربانی

بولوب کوندن کونه نشو نما کلمشتر ارده ایرالچه

بنوت باغنک افلاکه سر چکدی خرامانی

کیدوب بر وقت اسعد ایلدی مقدر سیله پیوند براق اوسنده برق اوروب کچوب بر آن بیابانی

وارنجه مسجد اقصایه سر بند براقی باغلدی قاوشدی انبیا ارواحی بلدی هب مسلمانی

گروه انبیا انده قدومن انتظار ایتمش امام اولدی جماعت اولدیلر جمله ثناخوانی

ایکی رکعت نمازی بی نیازی تعلیلر تکمیل وداع ایدوب مراد ایندی کیجه یه چرخ گردانی

عروج ایتدی سماده ستم نو اوزره اول مه چلوب کتدی براقن حضرت جبرئیل اولوب ثانی

کتوردی آسماندن آسمانه سدره یه ایردی ایرنجه منتهایه ایلدی عذر فراوانی

که بوندن اوته کچسم ذره جه مقداری ایجابی اجازت یوق بنا ربال و پرم قرلیدر نجانی

وداع ایتدی رسول اللهی رفرف بسط اولوب سوار اولدی اکا رفعتله کویدی وار مغانی

فنایه ترک ایدوب واردی بقایه بولدی بیگانه بونمزمش بقا طرفه اولنجه عالم فانی

نیجه اسرار ما اوحی مقام قرب او ادنی
لقا و رؤیتله حاصل اولدی انعام خداوندی

بو در تصویر اجمالا بو اعجاز اوزره معراجک
حقیقتدن خبر حکمز ایلم تفصیل تبیانی

خلاصه بر نبوت نشر ایتدی بو اعجوبه ایلدکم
زمینه ایندی کویا باغ رضوانک گلستانی

رسالت بحری جوش ایتدی چقدی ینبوع معانیده
یاغوب امطار حکمتلر علومک بحر عمانی

خوارق ظاهر اولدی کون ایلدن آثار قدرتدن
که عالم خلقی جمع اولسه نه ممکن مثلی اتیانی

عجیب اکر صدفدن در منظوم اوله نو پیدا
نظیرین بولمسون انس ایله پری عاجز فرقانی

بو کونه عقد جوهر محکم و حبل المتین اولسون
بولنسون اعتصام ایله انک نفعی حوسن شانی

ایجنده بحر حکمت موج اوربحه اوله جوهر در
اکا نسبت فرومایه اوله شهوار عمانی

اوله کلزار جنت مؤمنین و مؤمنات ...
شمیم جانه ارسون بوی کل باغ بوی ریحانی

درونی آب کوثر منبعی دارم یا یابی
تلاوت ایلدکجه جوش ایدر دریای غفرانی

محصل سبیک اولنجه قاب بجوید احسن
مصور نور اوله هم قیمت خدام ولدانی

خدانک خوان انعامی کبر عرفان جلیله
سراسر سیر اید رحمتی ارباب ایقانی

غنای قلبه فتح ایلمه ن رکنز لایفنی
بحار دهانک داغ السون جود دریاسن افشانی

حیات ابدی ولداره اشارت قاب قوسینی
برات حسنک بایندر مغفرانی ذی شانی

سواد کاکلندن نشئه در واللیل عنبر بوی
شعاع عارضندن وزه در والشمس رخشانی

فروغ سینه سی نور السموات ظاهر در
فروغ مهر عالمتاب اوله لاف درخشانی

دیار قم قاندرون انده رخ منشوری
یورندی سوی شاه کدایه مرو فرمانی

نثار راتبی نصر من الله ایدن بشارتدر
سروش سبز زر در جنت روحانی

یدالله یا هر حوت قدسی کمال اوزره
نه ممکن نیجه لشمک جمالک نظم ...

سور شبدیز رحمت دستنده فاخر تاج تومر
صبح سیف صارم کسندی الدلکی اسن میدانی

غزا ایلدی کفار ایله جنک جدال ایندی
کرک قیصر کرک سائر ملوک عجم ساسانی

معاندلر منافقلر ضرورتله سر خم ایتدی
اوزاندی کردنه حبله کوردی طوق اوغانی

روان ایتدی جهانه سطوت اوزره شمشیری
نزاعی قطع ایدوب سوزر دی نایرۀ عدوانی

ایدوب اتمام نعمت ایلدی احسان دینی
فروغ شوکت اسلام مغلوب ایتدی اوثانی

خلال منبع آب روان در تشنگان اوزره
هلال انکشتله شق ایتدی صدر ماه تابانی

حنین ایتدی انک هجریله عود نالنده
ابشدیم بن روز بنا ... ابن جابانی

زبانکز ایلدی تصدیق اهو سندیرع
بو بابده کلدی کلدانه فرزاع کرک جوبانی

حصون رسم راب و زن وارود عرضه ایتدی
بیر سبکبور حم نقل ایدوب جوشر بانی

ترابه بعی مستشفق پوشانی کروه دیکر — کف جودندن اولدی انعکاس ابر بارانی

مجلی نور اولور چشم رمد دیده رضا مله — منور منبع فیض ایلدی عین بن نعمانی

اصول کوششه عرملا علام ایدوب امضا — مبارک راحه سندن راحت اولدی [illegible]

درخت سبز اطاعت کوستروب خدمتله بر — مثال ضب وحشی ویردی اعرابه حیرانی

وفا یا ایلدی حق غارده جنّه ویردی تمکینی — حبیب الله اندنده سکینت بولدی همشانی

کبوتر حارس اولدی لانه یاپدی عنکبوت ایوانی — دموردن پرده ار حکمتیکی رخ ایندی عیانی

نیجه اصحاب عما یانه بجام ایندی سلامتله — نیجه بیچاره دستکلمه سندن ویردی درمانی

غنوباقی بیامندن خبر ویرسم صداقتله — کلور طاشش اولسه در قلبک الحصی نوحه عیانی

شو رتبه ظاهر اولدی معجزات خارج از پایان — که مایوس ایتمدی الطاف اصلا مستمندانی

هزاران نهر جاری بویله بحر موجنه صفاز — شفا ویرسون علیل صدرینه فی الطلب ربانی

بهارستان وصفنده کلزار شوقیله — نیار دل بلبلی فریاد اوله غزل خوانی

اسیر اولدم کوروب بر دلبر کاکلی پریشانی — بنی مست ایلدی چشم ایله زلف عنبر افشانی

لب کوهر فشانندن قدح ریز کلام اولسه — دونر لعل بدخشانه یاقوت رمانی

مشابک و نقشنه ارمغان دله شو بله سکوکنا — یازلسون عجز تندن خامه صورت کرمانی

سنک ای لاله رخ خال سیاهک شب قدردن — سویداده بنا رهروده بوزنبک داغ هجرانی

شقاق سینه سندن صبر ایدوب مرآت خونینک — ایرشه رسم کرک زمانه جیب چاک کریبانی

خطا بیله کتورسه بوی زلفندن صبا چینه — چو شورور نافه سندن عنبر طلیه مسک جیلانی

زمینی اسلید ربر کلشنک اما نزاری نو — ویررقودی صفا کوبا اوغنچه تازه دشانی

ایا سلطان مرسل شاهباز اوج استغنا

بقاسیکی کرکدر باشمه زرتاج خاقانی

نیجه سرحیا عالم نعت کویک اولدی عصرندن — بودور کی اولمه نمی بند کرده کعب حسانی

بورشون برده لطفک نیجه اسی جو ازله — سفاعات ندر ایتمک شاه انعام احسانی

مناجاته دعایه کلدی سوز معذور طوت جانا — سنک لغتنده غایت یوق فیض بولازی

خدایا رحا رای خطا پوش عطابخش — حبیبک باشی ایچون عفو ایدوب جرم عصیانی

صفابخش دل کدورت بر طرف مرآتی سینه مه — کورنسون اول حسن عشقک وار دائی وجه معانی

محبت نقدی سرمایه اوله ب سعادانه — ایکی عالمده ویرمه بند کرده خسرانی و حرمانی

نجات حدوده نهایه دائما واصل — اوله بر روح پاک حضرت محبوب ربانی

دخی ال عبا وصحبه انواع تعظیمی

دار بار ایدنلره لطفک دحی شایان رضوانی

وصالک عید اولوب باخیر خلقه عید اولسون	گیجه م زلفکله قدر وکوندزم رویکله عید اولسون

ایرشسون دمبدم انفاس روحانی وجودکدن	دل پرشوقه عشق واجد ذوق جدید اولسون

سن اول شیخ الشیوخ عارفان شفا کاهکسن	کوکلر مجذب حاصلکله مشرنجه مرید اولسون

سخا وجود فلک کان دریایه معلدر	بو رتبه عاج محتاجله دارینده مستفید اولسون

مبارک روضه کی نور اسور بوفرزند ایادیم	غبار خاک پاکک چشمه کحل امید اولسون

دربار کلامکدن کوشمه تسنیف ایدم هرکز	حقایق فهمنه عقلم سلاسله رشید اولسون

درونم لوحی زین اوله احادیث شریفکله	زبانم ملک نوی معانی قران مجید اولسون

زبانم وقف اولوب وقفیه انشاسه لطفکله	معلم خانه ملکدر بروقف شدید اولسون

صلاتک کوهرن نظم ایلیم سبک نظمه	جلکه قبه بالای عرش اوزره مدید اولسون

سرورش انس جنگیم نشاط دروش دار	مضاعف ایلوب جون ضعف اضعافی مزید اولسون

الی مدرک کلازار صلاتک ایلیه هر دم	اجلک حکمتی خاک لطفکله بدید اولسون

نشاط انوار اوله مجلس ایلیه بوی عنبر بیدن	صفا بوشنو کوکلار دمبدم عمر بعید اولسون

نوشخانه ملک کشتی نوح اولدی دربایه	گروه اهل آل آلاح واری حب عبید اولسون

دخی آل صفا بال اصحاب ومصاحبلر	ریاض جنکین رضوانه هب بربرسه اولسون

شفاعت کشت زار ابن اولوب بعونه تا ابد	سبه رو فردی زارکوثرله سفید اولسون

قصیده فارسی

ان بار نه بدست زمانه وی هسم را	همت بر نشد کشور لا یموت قدم را

از زهد فنا زهد بیابید دل ما را	تا که نفهیم نجه جان زلف الم را

فقرم زجهان بر دمر اوج استغنا	در خواب نمی بینم ازان جای عدم را

فیض از لوح دلم شست زمهر شش	خطم نکشیدست قلم روی درم را

این پاکی دل از شرف نسبت پیران	خیراب کرم کرم گرچه زند سیل یم را

هرچند که درکش بکشش جهد وجنبت	بسیار جو رسالک ره عشق غم را

تا واصل مقصود شود از درنا باب	کشتی جو وش شکند بحر قدم را

ان روز بدایت که شدی فرد وگیانه	تحقیق نمودند براخشم کرم را

زانعلم تو شرم است بم ابرهاری	احسان تو کم نام شمر وحاتم وجم را

زانست که فیض تو روانه دل مارت	صفوه آینه کند صیقل تم را

این فضل وشرف بسکه تو تشریف بکردی	ازکوه قدم این ره هامون عدم را

تا یافت نشانی تو درین صفحه علم	رمال قدر ریخت بسی نقطه رقم را

صیاد قضا از کرم خود بپسند بسته	درحبس قفس بنهد این مرغ قدم را

این باده رنگین که زدوق طوبا لود	درجام جهان دار نجات می جم را

این نه صدف ز فیض ازل هیچ پرورد | جز دریتیمی که نهد جاش قدم را
هر تشنه که از آب حیاتش شود سیراب | در پیروی خضر نزد پا به ظلم را
آندم که دلیریت شجاعان اثر کرد | از عشق نه مجنون کرد وصل آهوی حرم را
هر شیر که بردان شود سوی عدویت | در پیش رود مرغ روان دشت عدم را
در فطرت تو ترک فنا را بنوشتند | آموخت جهانی مسلک هیچ سلم را

در ستایش مولویان

سجده‌ی بکندی بار خدا مولویلری | قلدی وصالیاره سزا مولویلری
بلمز فنای عشق ندر قیل و قال بله | گورمز سه کشی اهل فنا مولویلرکی
ترک ایلیش وجودده والهی بلکه | گوردم عباد ترک فیا مولویلری
تأثیر ایدرمی نای کبی جانه نغمه ساز | عشق ایندی نورها وصدا مولویلری
خاموش لب گوریرم بزم صحبته | باطن بوزنج هب ندما مولویلری
ملای روم ماه هدایت دکلمیدر | شمس صفاده قلدی هب مولویلری
وپرمز کوله وگلرین تاج دولته | سلطان عشقه جان فدا مولویلری
کبه نهی بیلورم گنج ورا سنین | حقا که غنیدر فقرا مولویلری
دونس قضاء نیر رضادر بو جمله هب | نیچه انار ربانه بلا مولویلری
اولور قیان عشقه کیرش جله لشکری | میدانه اوله بهم قضا مولویلری
مجلسده بینی سه گوروب جانه بیم | صحبتلری هب روح غذا مولویلری
عشق آتشنده مرغ سمندر صانور گورن | چرخ ایچره اولسه پای رضا مولویلری
بو بیله لباس فقر فناده گوروب بتون | نه ظن ایدرسین عجب مولویلری
مست خراب شیوه حب وطن بلور | حجره / مجله نشین بزم سرا مولویلری
سونمز چراغ تکیه عشق اولسه لر نوار | شمسک حقیقی نور وضیا مولویلر
عشقک بخراسی روز وصالی ایمش انلرین | حق آب روی روز جزا مولویلرکر

فردی مرام بونلره عشقه انتساب
ملای روم اوله شفعا مولویلری

در ستایش نقشبندیان

مجلی فیض حق آئینه جمال نقشبندیلر | بداینده نهایتدر کمال نقشبندیلر
ملوک عشق اولورلر در گهلرینه انتسابیله | سما آساکدر ظلال نقشبندیلر

اولوبدر رابطه بند حقیقت باطنلره خدایا اکدر حقا خیال نقشبندیلر

طولاشدی عالم ناسوتی طوتدی بزم لاهوتی اوندن سهو ایله محوی مثال نقشبندیلر

نتیجه ویردیلر آخر صفای وصل عریانه معراجله وارلقدن وصال نقشبندیلر

سلوکنده مرور ایتمش صفات اعتبارانه وصال بخت ذات اولمش نوال نقشبندیلر

وجودیلر شهودیلر بو حاله قالدیلر حیران مقام دیکر اندر بو حال نقشبندیلر

ندر روحه کرک شافی بولور نسیم نجم ایلر دیکلمش باغ وحدتده نهال نقشبندیلر

ایدر احیای سنتله حلاله ترقی جب رسوله اتباع الحق مآل نقشبندیلر

شریعت بله تقوی لباسیله مزیندر قیامندن محلامندر زوال نقشبندیلر

طوتیمه اهل الارکو کلنه بیت الحیدر صاقین یا غیرت الله در جلال نقشبندیلر

باتوبده ظاهرا صاتمه بولوره عشق شوق ایلر فنا اندر فنا وهب ملال نقشبندیلر

بونسبت حضرت صدیق اکبردن تسلسله نه منبعدن اولور فیض زلال نقشبندیلر

نه‌جبدر مجلا دری عجب در جواهر له گران قدر و بها عقد لآل نقشبندیلر

سوار اسب تمکیندر حضور دائمه مظهر بقا بالله دشتیدر مجال نقشبندیلر

وجود و سود و بود دیده جهانه خارق عادات کرامتدن دم اورمز رجال نقشبندیلر

قلوب ایتمده تسخیر اذواق معارفله هما السبر در سحر حلال نقشبندیلر

کلامیدر باشلمه اقبال ایله هر کس استماع ایلر مجالس صحبتیدر صف نعال نقشبندیلر

ثواب انسدن جنی ایتمه احتراز هر دمده همیشه باشلی انفاسدر خصال نقشبندیلر

ایدرلر همی عالی مقامی تمکه محمود انلچون اولنور اجبال ال نقشبندیلر

بو شه راهک ایاری اقلیم حقیقتدر خصوصا قطب اقطاب جمال نقشبندیلر

که یعنی پیرما خالد افندی کرم پیشه وجوه کملی زینتده خال نقشبندیلر

در دریای عرفان ختم طومار ولایتدر اولور خوان نعیمندن سؤال نقشبندیلر

اوله سیراب الطاف کروه عاشقانه بر بودر حضرتدن نیاز وابتهال نقشبندیلر

بو فردی خالکپای سایه دار قبله پیروایه

همای مشندن سیر و بال نقشبندیلر

در نعت ائمهٔ اثنی عشر رضی الله عنهم

جهانه خیر خلق الله رسول کبریا کلدی حبیب حق شه مطلق محمد مصطفی کلدی

امام الاولیا قطب ولایت حیدر کرار وصی احمد مختار علی المرتضی کلدی

نجیل حضرت زهرا مصطفی کوهر غرا حسن در خلق خلقتده شبیه مجتبی کلدی

محب ملک شاهی کرامت رجنکاهی حسین اعلم و اعدل شهید کربلا کلدی

علی حضرت سجاد جمال علماء نقاد بونکله زین اولوب عبا اول بو اراجی کلدی

محمد باقر عالی مفاخر ملکنه والی
خبیر عالم حالی و چشمه انجلا کلدی

امام ظاهر و باطن امام مقتدای دین
کریم جعفر صادق کوکلر دو صفا کلدی

امام موسی کاظم امور دینی ناظم
سریر علم و عرفانه حق صاحب وفا کلدی

کرامت [illegible] بینک شافی درشهوار عمانز
علی حضرت عالی نسب شاه رضا کلدی

محمد تقی اهل یاده حضرت اتقی
کروه اهل اسلامه عجب مجد و علا کلدی

علی پاک اجلید نقی ذات ولا بدر
نظافت ملکنه سلطان صفی مصفی کلدی

حسن عسکریه ربو بود نیک سرور بیود
مریض اهل عشقه خوش علاج اولوب دوا کلدی

محمد مهدی قائم امامت نامه سن خاتم
صفای فیض ایله دائم بزه شمس الضحی کلدی

شریعتده طریقتده امام مجتهد بونلر
خداون عین احسان هر بری بر مقتدا کلدی

بولرکه خاک پاکن طابه صاحب امانتدر
انکچون سالک وحدت نظام الاولیا کلدی

الهی عالمده استمداد ایدر باب شفاعتدن
طوروب برفردی احقر کدالردن کدا کلدی

در نعت غوث الاعظم شیخ عبد القادر گیلانی

فیض جاندن همتی سلطان عبد القادرک
کلدی غائب حولنی سلطان عبد القادرک

مدفنی بغداده اما منبطدر آثاری
هر طرفده نسبتی سلطان عبد القادرک

بذل ایدر عطشانه عین فایدن آب حیات
عاشقانه شربتی سلطان عبد القادرک

اهل توبه هر عصرده توبه توبه تبدیل اولور
دائمیدر توبتی سلطان عبد القادرک

بیوقت کلدم دمه هر وقت حاضر دیمیشی
روحلرده صحبتی سلطان عبد القادرک

قطب اقطاب ایله وصف ایتمه جائز در اکله
غوث اعظم شهرتی سلطان عبد القادرک

اوله بوفردی یمان یا اولیاء الله مدد
بنهایی منتی سلطان عبد القادرک

در نعت اولیای معظم

خدانک کائنات ایچره نشانی اولیالردر
همیشه خلقه نصرت رسانی اولیالردر

کرکه قطب و غوث بونلردن وحی افراد اوتاد
تصرف ایلیجی ملک جهانی اولیالردر

علوم ظاهر و باطنده هم فرضا وتعصیبا
کروه انبیانک وارثانی اولیالردر

حقیقت عالمنه کشف شهود ایله ایریشنلر
ایدنلر شبهه دن عاری بیانی اولیالردر

موافقدن مقاصدن محبوب مطلوبه ایرشنلر
وصال یار ایله همدم نهانی اولیالردر

ایدوب معراج روحانی نماز بی نیاز ایله
مقام ایدنلر احسان عیانی اولیالردر

ثناسی ولده در هر بار نسیبی ایلر تکرار
بوفردی دلکرک جوانی اولیالردر

صوفیا کل استقامت ایله یل چون شندر | انبساطا وجود عالم خبرت شندر
اب دریا کوریورسه صورت موج حباب | آفتابه نسبت اول اضوا به طاقت ندر
حد ذاتنده وجودی مدرک اهل حجاب | اکر نسبتله وجودی بولدیغی صورتندر
وار ایسه انکله وار اولدی وجودی ماسوا | بو قضیه الحق اعتبار ایله بو کثرت ندر
بر ظهور ایسه در عالم ذات احد همه | عقل الحق بو مدعایه شاهد حجت ندر
سن بنی اثبات ایدرسن سنده وار عالمده | نفی ایلورسه بیلور اصلی نه طلیث ندر

فرد یا بلمک دیلرسک کندیکی کندین ایله
کندی بیلنلر کندوکه بو ملغد ضدیت ندر

ایضا در تصوف

بو مه جه دانه کنه ذاتک اولمشدر اساس الحق | دیگر جمله تعینلر مراتبده لباس الحق
حبیبک حب ذاتیدن تعین ایتدی بالا | مراتب آخرنده اندن اولدی خیر الناس الحق
الا قربیتده ندر تعینده تفاوت بس | بو بو زوده ایلر اندن انبیالر اقتباس الحق
خلافت انک ظاهرده باطنده ملکلدر | دیگر بر کسیه بر درجه اولمز قیاس الحق
بس اندن اولیالر هر بری بایتر سالمدر | ویرلمش خوان احسانه ایدرسک التماس الحق

دیگر

دیگر مومندری طفیلی بیل و دعو توه | فلانه وار ایسنا سلب الناس الحق
بو فردی احقری نشئه باب ایت فیض لطفکله
وجودی رایه حبله بولنسون اندراس الحق

قصیده عربی

یا مهجتا لحسن سبحی | احرقت فؤادی بالوهج
ولحیف العقل تسطر به | بغروب اغانیک الهزج
وجول الطرف مسرحه | فی روضة حدیثک المرج
وجنیت ثمار ابالغة | مما فنان الغصن البهج
فاذا هاجت نسمات هوی | حتی فیها جد بالاج
واذا مسفرت ثم ابتسمت | البشر بشایر الفرج
ونفرجها دمی سنیها | فاذهب لحاظ القلب وجی
وادر کاس بملاحتها | فتال بسکر منتهج
حتی تنسی الدنیا بسروا | وتذوق لحب المبتهج
فاطلب اذ ذاک غنائمها | بعد اللعبا فوق التیج
مع بعد حروب النفس کذا | مع شیطان ملقی السیج

وشفاها عنه مغتنم   فوق العقبات لدى الزهج
واذا قطعت ما فيها   فاصد كما خلفا الخلج
وتأهب بالزاد التقوى   وزلال الحب اذا تثلج
بسفينة في امواج   ملاطمة عند اللجج
واذا خبت الاعداد فيا   ويلك من قطع الودج
واذا مرت بجزا ابره   فاحذر اذ ذاك من الفرج
بل عند سواحله فاطلع   حذرا في الرحل من الدلج
فذا الجزع المتروع فذا   لمسر الوجد مع الهيج
فاذا بان الكثبان على   صحصاح سناه ممتزج
فهناك فرائد جمت   وجواهره كنز المهج
ومفاتحه بيد عليا   وانفقت بها خلق الرج
فعليك بها جدا نشطا   او نحيك عمى في الدرج
واذا وردت ثم انطمست   سرج كصباح منبلج
لا تفرح بالبادي بطرا   واذا اقلت لا تختلج
وتأدب بالاحباب تفز   ان يطلع فيك ابو الفرج

ونقصد الله مآثر من   قد جاء بجاه بالحجج
قسم نحو جبال ش مخذ   وتأولها بالمنتهج
ولذلك معاودها اجتمعت   ونقش بها في المندرج
ومفاتك محمود فيها   ان ممت سعى على النهج
بصفوتها نك القصوى   اذا سرت عليه بلا عوج
فتفوه باكبر سرى   بك الاسفار مع الحرج
ونصير لديك مسخرة   لكل الامال بلا حرج
صل اللهم على الهادي   بالنور هدى بها في الحجج
وابي بكر وخافقه   في الغار وفي الصدق اللهج
والي حفص وعدالته   وشهادته بيد الفلج
وعلى ذي النورين الازكى   وهو المظلوم لدى الهرج
وابي الحسن وسرائره   وكتابه بين الدرج
وجميع الآل ومع صحبه
معه في الدين بلا عوج

در نعت شيخ محمد بهاء الدين شاه نقشبند قدس سره

قطب الاقطاب جهاندر شیخ شاه نقشبند
کحل چشم سالکاندر خاک راه نقشبند

ملجاء ما واسیدر اهل خدانک اولیا
آستان حضرت دولتپناه نقشبند

زینت رخسار محبوبۀ حقدر قدیم
پرتو انداز جهان نور سیاه نقشبند

نسبت پیرانک ایدر عالم تکمیل ایدر
بویله بدر اولدی سماء الاله ماه نقشبند

رابطه اول مرشد اعظمله بولور انتظام
دیده وولدر همیشه تکیه گاه نقشبند

بوسعید بو ایکی خرده قالمه راتا رابدی
التفات علیه اولدیلر همراه نقشبند

فردی گفته قبوله بنده دیرینه در
التفاتندن اومر برنیم نگاه نقشبند

مکتوب منظوم عربی

الحمد لله ذی من واحسان
سبحانه عز من شین ونقصان

ثم الصلاة علی خیر البریة مع
اشراف قوم ومن بالسبق اعیان

وآله ثم الاصحاب الکرام ومن
قد تابعوهم الی یوم باحسان

لا سیما السادة الاعلام فی طرق
ما دار الافلاک او کر الجدیدان

وبعد ذلک علی صدق مستندی
کریم الاخلاق فرد بین اقران

تحیة وسلام کلما نسمت
نسیمة الروح مع روح وریحان

والبعـ

وانبعث فی باطن الحب مزهره
اثمار الاحوال من ذوق ووجدان

قد البس من الطاف رحمته
ریش الحقائق ودیباج عرفان

من بعد ما زانه الاصناف من جلل
من التقی والنقا فی کل ازمان

انا الفقیر مقیم عند بابکم
لخدمة ودعاء بکل احیانی

لکن الاخلاص شرط فی طریقتنا
للاستقامة من بعد وقربان

مع المحبة للاشیاخ کلهم
هم الوسائط فی تقرب بعدان

والاستقامة ایضا من شرائطه
علی العزائم فی سر واعلان

مع التمسک فی احیاء سنة
خیر الخلائق محبوب لدیان

وکثرة الشغل بالاذکار لازمة
کی یفتح الباب من الطاف منان

بالربط للشیخ من قلب باخلاص
سموه رابطة من بین ارکان

مع الوقوف بلب القلب منقطعا
عن الوساوس من نفس وشیطان

حتی یکون حضور القلب منشرحا
وغائبا بالتجلی البهر الشان

قد انطوی الخیر فی الدارین مجتمعا
تطابق العقل مع النقل ببرهان

ثم الوصیة للاخوان قاطبة
وعاء خیر لهذا المحض الجانی

قد وفق الله للایمان خاتمة
مع التلطف من عفو وغفران

قد جاء امنك كتاب فيه مكرمة — مكللة بلآل يا بن عفان

تضوع المسك منه حين ماشية — ازباله بوصال بعد هجران

قد شرفا بادي الآلاء مبتهجا — به الفؤاد وتبقى وتبيان

اعاذك الله في الدارين مر كدر — ومن جفاء حسود اهل عدوان

فرحم الله المصطفى ورسلها — مادام يتلوه شوقا اهل القرآن

مكتوب منظوم فارسی

ای قلم کل اولدی فریاد ایت — دم فرقتده جکدیکیم یاد ایت

دردم افزون آتشم افزون — دائما جکدیکیم عذاب حروت

القتیم هپ خلاف جنلدر — سیر جو و صورت انسلدر

نه روادر حقیقت انسان — اوله صاحب طبیعت حیوان

کلدی اثر ذیشان باده دیکن — بلبل ایله کجینه زاغ و زغن

بو اموری کیمه ایدیم تعریض — حق تعالی یه ایلدم تفویض

بو شقاوت دکلده جاننداد — حالمی بلمده کتمایشدر

بله اهل کماله ویردی قصور — لازم ذمت ایتمش ایله حضور

قائل اولدیه بو بیله استغراب — اولنور می خلاف استبعاد

بیز اولدی مقاله بی سود — صبر ایده لم کوزل نه بار معبود

بعد از او صحبته حاجت نه — حال معلوم سنه حکایت نه

حاجی احمد افندی ملکش ایدی — حال ظاهر بیانه المش ایدی

ایدرانلر جنابنه تقریر — صورت حالی بت کونه تصویر

انتظار اولمسون دیو باقی — ایلدم سود وجه اوراقی

اولمدی عرضه لایق اماچه سود — خاطرا زرده ویه نه بدل جود

نامه کز کلدی نظم پر کوهر — بر همای سعادته بکزر

باشمه قوندی دولت اقبال — کوردیکم دمده صورت اجلال

بویمز حضرت محمد جان

خبرین ویردی ایلدی شادان

عرضحال ایلسه کرم بوغیدی — کرچه حوزلو مواعده چو عیدی

بوسنه ایلسم اکرک تحریر — بسط و تفصیل ایله اولور تحریر

قاصدک کلدیکنه جوشلدم — بلی جان کلدی جسمی صاندم

رحم الله قاصد المحبوب — فداک للکتب بالمکتوب

انتظار آغا ایله پاشا — ودخی جمیله مرید مغنا

اوخوب طوتارکن جای قرار … لیکن فرصت استرم هر بار

اه نه ایدی موانع گردون … گل شئ بوقته مرهون

بعد صوری و گل سبزه باغ … ایتمک عمر عزیزی ضایع

وحی افزاره توبه و ثابت … اولیکن فیض حقله ثابت

غافل اولمق و گلن بر و چیان … ولوادل غفلت اولنه بران

حاجی یونس افندی استاد … اولدی غایت سلامکز ایله دلشاد

حال خاطرلریکز ایتدی سؤال … ایلدی چوق تحیه‌لر ارسال

حاجی عارف افندی فاضل … بو بیله تعریفه اولدی قابل

ویردی واقع قصور ایتمشیدک … متعب یاد دوام ایتمشیدک

دامن عفو ایله ایدک مستور … عفو ایده جمله‌مزی رب غفور

ایدرم جمله مخلصانه سلام … چوق دعا و ثنای خیرانجام

ایتمسونلر بزی گوکلدن دور … هم دعادن اولمیم مهجور

اثر اولدی کلام و نامه تمام … حمد ویره جمله‌مز خجسته ختام

ای کمال فضل و عرفانه دقایق معدنی … رایگان اولمش جهانده در یکتا درسنوک

رأیت منشور مقصوره بلاغت سنده‌در … نثر نظمک چشمهٔ سرشار ولا درسنوک

گویا هر مصرعی طرح شکوفه‌زار در … نو شکفته بر گل رعنای معنا درسنوک

بوستان فیض حقدر نکته‌لر آب روان … آب حیوان توام اولمش روح افزا درسنوک

مجمع خوبانه بکزر هر سطور دلکشی … شمع جمع عاشقان اوزره هویدا درسنوک

هر سواد نقطه‌سی بر توده مشک ختن … هر غزال وحشیانه نافه پیرا درسنوک

شاهد افکارنک سرلیکلر ابلر در رود … شهسوار طبعکه بار خش زیبا درسنوک

چقدیغن بلرسه‌لر شهبستان نو قانونک … نو تماشن تر دنظمه اشته تمغا درسنوک

لطف طبعک انک وصافی اولدی فردا

حسن صورتله مرآت مصفا درسنوک

تاریخ ولادت

شهنشاه جهان سلطان محمود خان غازینک … زمان دولتنده چشم عالم انجلا بولدی

ینه بر نجم تابان طوغدی اول برج سعادتدن … ضیاسیله جهان پر نور اولوب ذوق صفا بولدی

چو شمعای همت یولنی مصابیحی شعله عقدن … زبانک پرتوی سقف سمای اعتلا بولدی

نظام دین و دولت اولدیغی وصفیله نوادر … که بونلر ذات والاسیله چوق نشو و نما بولدی

خدا پیرا دلدیغن گورنه‌سن آخر ایله اول شاه … بو رسم اوزره دعای دولته اهل وفا بولدی

شبنم عذاری ایلدی گلزار بلاغتده ه
انلچون بلبل دل طبعم ایسه هپ بولبولدی
جواهر نثر ایدوب تاریخ میلادن شهزاده
زمین سلطان نظام الدین قدومیله بها بولدی

تا که نوسال ایله تجدید اوله دنیا اوی
بر مراد اوله همه احباب صوری معنوی
باخصوص اوله شه اعظمه ایمن بو سال
هر شده دولت اقبال و بر وی
ال اولا ویله دائم مسند اجلاله
هر بر بنی لطف حق ایتسون همیشه محتوی
نیجه امثالیله تشریف ایلیوب بو عید معین
سویلسون تاریخنی فردی عبد منزوی

هاتف غیب ایلدی تبشیر تاریخن دیدم
بک مبارکدر تفأل ایلدم سال نوی

بر روز فرخ صبحگاه المش ضیا بهار
ایدردم اطرافه نگاه نور اولدی مهر شاهراه
کوردم جهانی سربسر مستغرق فیض صبح
ناگاه ایرشدی بر خبر گوش ایلدم ای پادشاه
شاه جهان اولدی جهانگیر حضرت عبد المجید
هر وقتی بر عید سعید اولدی دری عالم پناه
ظل همای شوکتی پر راحت ایتدی عالمی
بای سرپردانی شاد اولدی قبله گاه

اسیر اولدم گوروب بر دلبر فاخر پریشانی
بزمت ایتدی بک شمه ایله زلف عنبرافشانی
لب گوهرفشانندن قدح زیر قلم اولسه
جواهر لعل ناب شعله یاقوت رمانی
مثالک نقشه ارتنگ اله سویلیه سوزن گوهر
مارش غنچه تندن حامه صورت گرمانی
شگفت ای لاله رخ خال سیاهک اشتیاقندن
سویداده باشر هر دم بوز یهاندن داغ هجرانی
شکاف سینه سندن سیر ایدوب مرثا محبتک
ایدرسم گر دامانه بهجت جان گریبانی
خطا بیله نه ورسه بولطفلدن جناحینه
حسنور ناف سندن سحر تعلیمک غیرانی
زمین ایسکیدر مرکلشنک امانی ارنو
ویردی فرودی صفا کوینا اولنجه نان دستانی
ایا سلطان مرسل شاه باز اوج استغنا
بقا سایک گلرلدر باشمه زیج حاقانی
نیجه سنجه عالم نعت اولدی عمر نوح
بو حرکت اولمسون کمی بنهان زبعا حاقانی
بورنسون شب هرگز لطفک نجه اسنی جوهرله
سکاجاوندرانمک شاعرانعام عادتی
مناجات دعا کلدی سوز معذور مولوث جانا
سنک نقشده غایت بوق فصیحم اولدی بانی
خدایا مز رها اوای خطا پوش و عطا بخشا
حبیب ابانی ایچون عفو ایدوب مجرم عصیانی
صفا بخش اول کدورت برطرف اولسون سینه‌مدن
گوزر گو لحسن عشقک وار دانه و جه انسانی
محبت نقدی سرمایه اوله کسب سعادت
ایکی عالمده ویره بندیه حرمان و حرمانی
نجات ورر و دیانا به دائما و اصلار
اوله بر روح پاک حضرت محبوب ربانی
دم آل و عیال صحبه انواع تعظیمی
درر بار ایلسون لطف و همت ایرسونانی

پرتو بخش عدل و داد و مرآت اسکندر نواد — رأی قوی عزمی رشاد رأیت کشتی عون آله

هر بیکی بر توفیق اوله سر منگی بر تحقیق اوله — معماری تدقیق اوله مهر مشیر انجم سپاه

فردی با الهام الصمد تاریخ با زنام العدد

پایادن اولدی جد بجد عبد المجید خان پادشاه

تاریخ ولادت

حضرت شاه شهر عبد المجید خان ابرار — سده جلالنه شایان عالم استناد

ذات بیدر قطب مدار دین و دولت دائما — رشک ایدر نو طالع اقبالنه سبع شداد

حامی شرع مبین حضرت پیغمبری — مستشار ایدر جبریل عقل مستفاد

ایلدی تجدید دین دولتی بک همتی — مالک عزم قوی همسالک نهج رشاد

ایلدی مرآت طبعی عالمه روشنگری — انعکاس ایدنجه المراد فروغ عدل و داد

بویله امنیت جهانه گورمشدر روزگار — ایلدی آهوی ماده شیر نر ایله اتحاد

شویله معمور اولدی لطفیله ممالک خلقیهم — شرح صدر ایله دعا به ایلدیلر احیاد

باخصوص بر بویله ایام فراح انجامده — جمله شهر آیین ایله مشغولدر اهل بلاد

کیم جهانه گلدی بر شهزاده عالی نژاد — مژده سیله عید شادی ایلدی جمله عباد

اشته

اشته ارجله بو عید احضر کمتر و سخی — شوقه گلدم طبعمه و بردم قصور یله کشاد

ناله در ایدنجه عالمده فصول اربعه — چار عنصر ایلدکجه خلقته ترکیب مواد

رسم اول سلطانک نتیجه اولادی فلکه بقام — اوله شوکتله سریر زیب حلی وفق المراد

منظردم قروبا تاریخ تام نظمنه

دولته سلطان محمد مقدمی بخش مراد

حضرت عبد المجید خان کرامت پیشه کیم — ارض زمانی همتی اقلیمی معمور ایلدی

نشر ایدوب اطرافه فرمانی جلیل الشار — دست فرما بر دوه یاقمش شمع کافور ایلدی

محو اولوب بنیاد جور شب تاب ستم — فیض عدلی اولکه سنی چشمه حور ایلدی

طوتدی آفاقی بونه تنظیمات خیریه اصول — منهج مطلوب اولوب چوق بذل مقدور ایلدی

کعبه آمال خلق اولدی هر دم طواف — ملکی راه صفاده سعی مشکور ایلدی

فتنه باش گوسترمز اولدی چشم دلبردن دخی — غمزه ایجاد ایتمیوب عشاقی مغرور ایلدی

زیر دستانی مسترگلدی بو او فاعله — جای آسایشده گویا هر بری سور ایلدی

هم خصوصا بویله بر هنگام صفا آیامده — مژده پیک ولادت ملکی پر نور ایلدی

جمله شهر آیین ایله مشغول اولوب اهل بلاد — گوشه و بازاری رشک گلشن طور ایلدی

حقتعالی نیجه اولاد ایله فلک بر مدار　　تکلم بو خللنا که اکا منظور ایلیه

عمر بخش مزداد ایده هر دم سریر جاهم　　حکمنی اجرا ایچون امرینی دستور ایلدی

شوقه کلدی طبع پاکیم جوش ایدوب دریا کبی　　مدحت اوصافی نظمده منشور ایلدی

فرد با تاریخ تامی عرشه تعلیقه سزا

مقدمی سلطان مبارک کوکنی مسرور ایلدی

تاریخ قهوه‌دان سابقه طاهر پاشا

آفرین ای مه فرخنده لقای اقبال　　برج توفیقه الیهدن اولوب جلوه نما

تیره‌ناک اولمغه یوز طوتموش ایکن ایدین ایلی　　ایلدی هر طرفی مطلع انوار هدا

یعنی شاهنشه دوران کرامت پیشه　　شمدی بر آصف والای مشیر ایتدی اکا

اویله آصف که انک همتی دهر اوله مز　　کان بحر اوله ایلی لطف عطاسی همپا

کبرا ابحره بنام وزرا ابحره عمام　　رای تدبیرینه دم بسته کرده عقلا

صنعت حربده هر وجهله ظاهر ماهر　　منحصر اولسه ازاده فن دریا

بر زمان روم هجومنه کلوب دریادن　　ساقزی چتمکه وشتابله مشکل اعدا

ینشوب حضرتی ایلدی امداد عظیم　　قازینه زهرارین ایلدی طوبدن بیهوی

بیشمار اولدیغی اوصاف خدیوانه سنی　　بیلور ارباب نجاحت ایدلم بر اطرا

محصل شمدی خداوند معین عالم　　ایده توفیقین بیشنده همانرا همتا

شهراهی اوله یارب طرقیه اقدم　　سایه سنده نیجه راحتله زمانه فقرا

پادشاهینه باغشلیه خدای متعال　　مرحمت سکنات اوله بروفق رضا

جاه والاسنه فردی دیدی تاریخنی تام

ایدینه اولدی مشیر والدیله طاهر پاشا

تاریخ

آفرین ای مه فرخنده لقای اقبال　　برج توفیق الیهدن اولوب جلوه نما

تیره‌ناک اولمغه یوز طوتمش ایکن ایدیلجه　　ایلدی هر طرفنه مطلع انوار هدا

یعنی شاهنشه دوران کرامت پیشه　　شمدی بر آصف والای مشیر ایتدی اکا

اویله آصف که انک همتی دائر اوله مز　　کان بحر ایلی کف جود عطاسی همپا

بحر ابحره و بنام و وزرا ابحره هام　　رای و تدبیرینه دم بسته کرده عقلا

صنعت حربده هر وجهله طاهر و ماهر　　منحصر اولسه ازاده فن دریا

بر زمان روم هجومنا غلوب دریادن　　ساقزه چقنه مله ریش بیله وشدی اعدا

ینشوب حضرتی ایلدی امداد عظیم　　قازینه زهرارین ایلدی طوبدن بیهوا

بیشمار اولدیغی اوصاف خدیوانه سنی　　بیلور ارباب نجاحت ایدلم بر اطرا

ماحصل شمدی خداوند معین علم   ایده توفیقنی بشنده همان راهنما
شاه راهی اوله یاری طریق اقدام   سایه سنده گیجه راحتده زمان فقرا
بارشاهینه بعقلایه خدای متعال   حرکات و سکناتی اوله بروفق رضا

جاه والاسنه فردی دیدی تاریخ تام
اید بینه اولدی سیر داوله ظاهر پاشا

تاریخ وفات

حضرت یونس افندی زوجه سی نخبه زمان   ایلدی تحصیل زاد آخرت ویرد اتمام
اهل عفت سعی عصمت ایدی والاتراد   دامنن چکدی فنادن ایتدی عقبا به خرام
عالم افندسن ارد کده خطاب ارجعی   گوش ایدنجه امتثال امره کوستردی قیام
جنت فردوسی مأوی قیلیشو حیرروحنه   خدمت قرآنله اوقاتنه ویردی ختام

قطرهٔ اشکله یازدم رحلتی تاریخنی
قلدی گلزار بقای عایشه خواجه مقام

حکایت

زهی گوش ایله برنگی قلمدز   سیاحت عالمی کامتیز
کزوب چار عناصرده نهانی   احوله سیر ایله بولمش تمامی

چو ادم نشئه سی جنده انک   جهنده طوتار آخر مقامک
نجه دم سیر ایدوب اصل خرابی   کسادی خلقدن اولدی خرابی
تمام اولدقده سیر عالم آب   بو ترکیب عالمی ایتدی پرتاب
کزوب دنیاده بر شهر خرابی   رفیق رند اولوب شاه سرای
عجب فاسقلر ایله الفت ایلر   نجه زاهدلر ایله دعوت ایلر
فتی آلوده لک ایتکده مرجی   اید رهرسه بر خوشنا طرحی
کیررلیله مجلس ایچره پنهان   بولونجه کرکرانه یاران
کیمی اوربر بیجان اقاکیمی طاش   زبانن بینی قالور انده نقاش
اولور چون آتش شهوت بی سوزان   اوجار کیدر سماعه زار و کریان
سورونده طاف ورون ابرار   دولر آتا رحمدن فراوان
هوای مشربی ذوقی اکب   اقیدر چشم و محزون آجی صو
اولور انجر بو اوج سندن مرکب   هلاک اولدقجه ارتر فهمی صب
بری کاسوده در انجار الجنة   بری آلوده در انجار الجنة
بری بیهوده در انضار الجنة   لزر اکثری احیار الجنة
وقال الیدوادش کلک قالی   درنول مقبار وف المقال

نازلدن مجلسنده حاضر وآماده یم   مست جانم عشقیم الطافه ولداده یم

طوق حلقی گردونا غیردن آزاده یم   بنده پرخاراینم اسیر باده یم

کاشکی بن دائما خواص اولیدم باده یم

شاهد ملک وجودک عاشق شیداییم   جان و دلدن کنت کنزک مخزن اسراییم

عالم تجریده شمس ذره ده سایم   ننک و ناموس فار و عاردن منزهایم

زرق سالوس ریا آلایشندن ساده یم

بلک صوغنده گوکلی طوبیلی قیل وقال   ضبط قانون و قواعد جمله سی وهم خیال

دانش عرفان وحکمت ساده لفظ بیمال   علم وفضل و زهد و تقوی عارفه اولدی عقال

عاشقه و شوریده یم مهفار غم وآزاده یم

عودی حقله مرشدک اهل کمالک بولشم   همله ابن وقتم نقد حالک بولمشم

ماضی و مستقبلک عین زوالک بولشم   بن بوکون معشوقیا باقیک وصالک بولشم

صانمه ای زاهد بنی کیم وعده فرداده یم

فردی بیچاره یم درگاه حقک اصغری   نقشبندیم ولی ملا ومکتب چاکری

حب نقوش ما سوادن سینه می قلدم بری   شیخ الله و مولوی عارف قاسمی بری

استانه سر خدایه من خدایه زاده یم

تخمیس رغزل رضایه

بولنجه اول کوکله بزوصال کل کل اولور   طوارصراحی زرین مثال کل کل اولور

پیاله لر قزرر بجال کل کل اولور   ایچر شرابی او یوسف جمال کل کل اولور

کورنجه پرتو مهری نهال کل کل اولور

هوای عشقله هر دم زارم ای دلبر   شور ته خون و چشم روان اولور بر بر

کورن قرلدی صانور رشیشه املی احمر   بوزیمی اله بو یار اشک ویدیچون کل تر

صحن الده اولا بوستان کل کل اولور

صفاسی رونق نقش خیال اولور زینک   بو رنک وبو ایله حاله نه حال اولور رنک

قزل دیوانه سی اولماز محال اولور زنک   شراب کیفی ایله ال ال اولور زنک

جمال شعله صالرجام ال کل کل اولور

شریف پاک نسب عرف حوالی طاهر   طراز حسن وادب زیب خامه فاخر

خیاسی غالب و محبوب عشوه ماهر   کورنجه عاشقی آثار شرم اولور ظاهر

زمانه فیض بهاری نهال ظل کل اولور

ارنجه بلبل شیدا مثال بیک روان   پیام مقدم کلدن ورنجه نام نشان

بزم کبی اوره ضروی ابدلنجه اه مغ سنی   شکفته نصل بهاره کن رجوع روان

ویف شعر رضایی مثال گل گل اولور

تخمیس بر غزل ندیم

افدوب صولر کبی جولا به روان بزی   دعوت ایتدی وعده فردا ایله جانا بزی

روشه میخانه سنده ایلیوب مهمان بزی   ایتدی بر ایکی پیمانه ایله سرگران بزی

اه او صهبا صانجی عقل ایلچی کافر قزی

بی بدل دلبر اولورسه بویله اولور ابتدا   جمله اطواری مسلم ناز و استغنا معاف

سو کبی قدم نظر باشدن ایاغه تا بناف   سینه سی وستنده کیم بهانه سندن برنا صاف

رخساری جام ینده کی صهبای تر دن قرمزی

آشنا اولدقلرن اغیاره انکار ایلمش   جابجا خاطرن عشاقه اظهار ایلمش

دون قرلیه چکلندی ای پیر مغ او ساقری

عالم اغیاردن حالی مها اوله بزم   بر طرف اولمزمی عاشقدن حجاب بارشم

نازله رفتار ایدوب ظل اوشوهم بزم عزم   خانه تنها الا ساغرقله لرم و بار زم

اه ای صبر و تحمل بعد ازین یا هو کز

عهدیلی حفظ ایله ولمه فر و یا جانانک کبی   زمرا خوبانی تفتیش ایله امعانک کبی

سوبلیه گور دکه گوزلرلر ایچره جانانک کبی   وار میدر عالمده بر نرگس جانانک کبی

دین دل خصم یاجلاد دل تقوی خرسزی

بر روز دل افروز ده بر حلواجی اوستاد   باندر دی اوجاغی دل شاگردینه پیدا

خوبانه معاد   حق ایلسون امداد

گلزار جمال ایچره آچلمش گل خندان   عشاقه رحم ایتمیجی آفت دوران

نرگسلری مستانه   عالم اکا حیران

بلمز و یه نک ابوی قور رسک کبی الدر   بالاسنه قیماق دیه ملک عنبر و بالدر

غایت قبه بالدر   یا دوشسن با خیالدر

اخشمدر اوشاق مشتری گل شهیل قالدر   زنخدانی وصله اوجوجی غنچه یه دلدر

باشدن بو حالدر   صبر ایتمه محالدر

حلوا پشرکن صاربلور موی میانه   چقدیغه قوسی اوسته لره اولدی بهانه

هب باقندی میانه   جوق گلدی لسانه

گیمده بولنور بو صمه قیا فنله بو جا   چالقه الکی اغدیه باق گلدی قوا نه

الا کرعم | باشلادی قوامه

بشمانه چلوب چکرایشیمانی اولور عاشق | اندرسه کوبك حلواسنی البته موافق

زورا ایتمه نه لایق | اولمزمی مطابق

بو بله متمن لقمه سنی خرده لیه دوکمه | دشمنلریك اوکلرینه کوزلکوره چوکمه

بك قدمی بوکمه | بدن قاچوب اورکمه

یاران کلیکز ذوق ایده لم وقت وزماندر | مخفی کیده لم دوه لیلر اوسنم حجراندر

قولنقده نهاندر | بك مسخره جاندر

اوسته ده کی شوبلبده اوتوران کیجه کلکی | اردنده دوروب جاندیغی حلوامی دکلی

باغری چیلکلی | دکانده کلدکلی

خوش لبه شکین اوله بوبله حرارت | امرنسم اگر لعلنی کلمز جانه راحت

هیچ قالمدی طاقت | تا روز قیامت

قل غیرته نسبتی قونغلمه یاندم | سوداگله زنجری قیروب اشته بوشاندم

جانمدن اوصاندم | القانه بویاندم

اشته سطابو ایلدیلکم جمله نصاحت | آخر باشمه کلدی بنم بویله فضاحت

هپ اولدی قباحت | نه خواب ونه راحت

شیطانی قارشوب بیغمزی ایلدی اف وی | املابنم بر کون اولور اولدی برباد

برظالم بیداد | کراولسه ده پولاد

یالیت به لو حصل الیوم مرامی | یالطرفة قد وقفت مع العشق حمامی

اشته غرامی | قد تم کلامی

بسم الله الرحمن الرحيم

باده‌ٔ لعل لب دلداره ایتدم ابتدا — نشئه لذتدم شوقیله گفتاره ایتدم ابتدا
هر جامکه مثله فیض اولوب گلدکجه — رنگ بویم نشرینی اظهاره ایتدم ابتدا
چشم بلبلان اچردی ساقی فیض ازل — جام عشقی بر گل رخساره ایتدم ابتدا
نغمهٔ الحانله وصفنده بر شوق وطرب — چوق نوالر ایلیوب اسراره ایتدم ابتدا

بر صبا رفتار اولوب عشقم هوالدیغینه
اوغرایوب سمت حجازه ایتدم ابتدا

عالم کونه جهان بردار گلدی ابتدا — مظهر حسن ازل اول یار گلدی ابتدا
روضهٔ حسنی تماشا ایدیجک یارانیما — رخسارندن چشم گلزار گلدی ابتدا
بوی لطف امید ایدرسن قیل جفایه اصطبار — گل ویدم به خاردن ارار گلدی ابتدا
ترک ایدوب واری ویاری ایلدم ترک گذار — واری بولدم فارشومه یار گلدی ابتدا

مهد چرخ ایچره ندر خواب ایدن طفل فطرت — انتها بیدار اولانه بیدار گلدی ابتدا
واقف اولماز نکیه به وقف اولنه ده بیمارلر — واقف اولانه محرم اسرار گلدی ابتدا

بوی عبرت مست ایدر نظمنده فردی دلبری
بو رشده واراب عطار گلدی ابتدا

بزم عشقه باده سرشار گلدی ابتدا — نشئه لذتدم خاطره دلدار گلدی ابتدا
آه اداهو دیدنگ الدی نگاهی عقلی — وحشت اقلیم جنون یکتا طار گلدی ابتدا
دوشمنیچه خدمتدار شره گلکلم جذبه‌یه — امر تکلیفی سلوکمک بار گلدی ابتدا
راه عشق ایچره ندامت مسلکی لازم مگر — لاابالی مشرب اولمق عار گلدی ابتدا
دوست الذن عالم اغیاره ایندکده نزول — هر بچا باقدمسه بر انکار گلدی ابتدا
صلکه دریا دل اولوب نظم ایلدم چون فردا — نشئ انکنک خلیجه ببار گلکله ابتدا

انتهاده فرد یا جب باده اولدی هرنه وار
الله الله دوستاره اخبار گلدی ابتدا

فی نعت النبی صلی الله علیه وسلم

روحم اول شاه قدسی وفادارده فدا — هاشمی وقریشی مختار اسره فدا
خانهٔ اهل قلوب اندن اولور بیت روشن — آسمان کرم ومطلع انواره فدا

ابل حق بلدی صحابهٔ کرامك قدرین
ایدیلر جانلریله باشن احمد مختاره فدا

جهد ایدوب کون مقاندن شب معراجده
کندیی اغیارلقدن اولوب اول یاره فدا

فردی زار ده بوقدر ایکن لایق بر شی
ایده بیلك جاننی اوزین اوده دلداره فدا

ثم وجه الله دیدم دوندم یوزم سنك یکا
بن غریب ذره یم حاصل ندر بندن یکا

لمع الله عالمدن اولیجق دلده نصب
روح بخش راحة الارواح اولور تندن یکا

حسنك مرآتنه بولسه تقابل وجه جان
بافز ایدی عالم فانیده رهزندن یکا

کل جالك چشم جانه اجه بقمز فردیا
نقش کوناکون اولالی قفلی اورندن یکا

وجه حقی کورمکه آیینه اولمدر بکا
انده سیران اولنان معنی مستلمدر بکا

کیچه نك کوندزندن اصلا فرقی اولمز نوار
زلف عارض رمزنك اسراری مهرومدر بکا

باسبان اینمش نه حق کنج انفاسه بوکون
صید اکبر الیك عالده هردم مدر بکا

زلفنه بند اوله لی مرکیجه لر قدر اولمد
وجه یارکنه نظر بر عید اعظمدر بکا

رو محی آیینه قلدی وجهنه فردی دلی
سر نه کشف ایدیکی بر ستر مبهمدر بکا

گلستان

گلستاندا آتشین تصویر درسنسز بکا
املوجه لر مفصل زنجیر در بکا

ای کمان ابرو خیالکله اولوب قدم دوتا
تنها مولر هر بری بر تیر درسنسز بکا

بزم احباب ایچره قحط نوش و ذوق وصفا
ساغر چشم باعث تکدر درسنسز بکا

ویرمز انسیت بله محابسای انبساط طرب
ودلو ودلو الت تنفیر درسنسز بکا

فردی زارم فراقکله طبیبم خسته یم
ترك جانم احسن تدبیر درسنسز بکا

یاری اغیار یله کورمك اوزکه ماتمدر بکا
طلعتی عید اولسه ده ماه محرمدر بکا

کعبهٔ رخساره پرچم پوشش اسود خالك
قرشوسنده ایکی دیدم چاك زمدر بکا

سایه سنده روز محشر اول ساقی کوثرك
جام آتشبار دوزخ ساغر جمدر بکا

بن فراق یار ایله اولدم ویرلدم روح اولوب
مهد عشق ایچره غذا ال شیر مدر بکا

فردی ازادیم عالمدن بکا پرواز عشق
دام مستغنی عالم زلف پرچمدر بکا

ذوق میدان لبی لعلکله غنا کلدی بکا
زهد یاروناوحانتله عبا کلدی بکا

زلد اولم آمدشد محزن خالی
تکیه دلده کی مهمان صفا کلدی بکا

فلك جوربه باشن ايكه چارومى وار — پرورش نانه حكم قضا كلدى بجا
ول برشاغله راه هوايه كيتمش — چاين زلفنده طولاشد قچه خطا كلدى بجا
ماوراسندن آب بقايه نظرى — هستى وادى صورت نه فنا كلدى بجا
نامنى باد ايدرك حضرت ذى النون كبى — شكم ماهى نه سنده غدا كلدى بجا

باد اشتيله اولكا فردى نا كام كبى

باد اولور اولسه ده باد له نداكلدى بجا

فرقتك ليم مايه ذوق وصال اولمش بكا — اول كيجن كوكلر خيال اندر خيال اولمش بكا
مصحف حسندن اول شوخك نفال ايدم — خبر اوله نور آئه تاشله فال اولمش بكا
يارى هر يوزدن تجلى ايلمش عشقمه — اول سبب هر ذره مرآت جمال اولمش بكا
هر كشى بر حالله كسب جمال ايتمك دلبر — هر كالك شركه براوزكر جمال اولمش بكا
ايلمش سرو دهانك نحشى دل اسا در — نقطه موهومك الحاصل محال اولمش بكا
لبلرك شرد شكر ذوقى وير شعرم خوش كى — چشمه آب حياتدن زلال اولمش بكا

جام عشقى نوش ايله ولدن فرد باخبر نديم

بلمز اولدم كنديمى بلم نه حال اولمش بكا

قانار وير ركل شرابه رنك سكا — چوبرك كل بو نلكدر قباى تنك سكا

هزار پرده ناموس كل كل ايلدى ويروب — ملوس دبره بلبل حجاب ننك سكا
فراغت ايلدى عاشق اميد وصلكدن — طانچه بر هماكا كلك چلنك سكا
اول ابروانله صيد ايلدك جهانى بتون — ويروب سهام قضا غمزه دن خدنك سكا

بو عشق فردى زاره بولنميجه عدبل

بو حسنده بولنورمى جهانده زنك سكا

كوكل ايينه سى بر آفتاب استر آشنا — قباب صنع حكمتدن نقاب استرمى استر
اگر دلبر حسنى لب لب دلبرله مالامال — كوكل بر نوجوانه انتخاب استرمى استر
بو رنده ساقيچه نوجوانان ايله الفتدن — بو دورده اى طبيب ابلى شراب استرمى استر
نه سير جمالدن بو شب وصل ايلدك جانان — نه چاره كورمكه رؤياده خواب استرمى استر

رخ بر تاب ايچون فردى ايلدى زلفنه كوكلم

خطادن كچله راه صواب استرمى استر

تصويرك اصوب ولده نه بر بوت كيبا — ليم كورسه صانور شوقيله قنديلى كيبا
عشقى اوغزم ايلكن باب نيازه — اغيارى كورنجه كوكلر رك ويرالدها
حسنى او قدر ادلديكه اشبو قيامت — بر فتنه به البته اير حضرت عيسى
مفتونى درد برج نظر كورسه اولا ف — زلفنده كى زناره ايدر عشقيله ايبا

فزونی آن رام اتمامک اولمز زه اما

روزنامه الیسه بو بیل کلدی کیبا

مست کورسه دلبر هشیار اولور حاشا بویا　　چشم خواب آلوددن بیدار اولور عاشق بویا

چاره سزلک اولدیغندن درد عشقک چاره سی　　هر ایشنده دائما ناچار اولور عاشق بویا

سرفراز عهد و اقرار ایکن اغیاری کورنجه　　سر بجیب حیرتیله انکار اولور عاشق بویا

آشنا واقف راز اتمکه خواهش ایلمز　　یار ایله بیگانه اسرار اولور عاشق بویا

فزونیا هجرانشی تکرار المشیکه جاننه

وصل ایله هنگامدن بیزار اولور عاشق بویا

ترک تدریک آمدی سرتاج چهاری کرد ما　　اول صد چاک باید غنچه صد برگ ما

کل بشرین جان ذوق کل بشر مید هد　　کز فلک صد برگ آمد امتزاج فرق ما

از زمین او آسمان برتر نماید خاک دل　　کز محیط جمله شد اوادرک دونا زورق ما

گرچه گویند نیست در راه اجل پیروشش　　در رمایش آمد شه باید مرگ ما

گرچه یکرنگی نماید بوی نکهین فزونیا

صد هزاران رنگ و بو دارد دل مهجور ما

ای که از عشق تو است این نو نوا بوی ما　　تا دل سوداست این بازار بی سود مرا

درسرای عالم فانی بهر در سر زدم　　هیچ نگشود دست خبر تو باب مقصود مرا

جنت و در خاک نجار ابرک و بار مهر　　چو شد از کوه زراف شمار ودی مرا

نوح کشتیبان و طوفان تیر بار چاره سوز　　از کجا شد جایگاه فلک دل ودی مرا

فزونیا هم بزم وصل یار بودی تو مگر

از پی این شادمانی غم بیفزودی مرا

چو شد از روی دلبر نقش دل جوی کمالم را　　رسانیدم بوقت از رو تیری نشانم را

باد عارض نگین تو چشم پیام از گل　　زبانگ بلبلان آمد دلیل گلستانم را

برانیدم سمای اوج لاهوت از قفس جانا　　موای لامکانی که سرای آشیانم را

اگر با حسرت لعل لبت دلسوخته میرم　　تا بشنکت عاشقان شوید جسم نوانم را

تیغ غمزه اش نا شهدای فزونی شاد

نویسندا ز دم بر سنگ مرقد داستانم را

موسم گل شد تماشا کن دمی بستان را　　بشنو از بلبل خوش الحان نغمه الحان را

مملکت خوبان مسلم شد بحسنت ای نگار　　حکم فرما با سپاه عاشقان خوبان را

قصر دل ویران شد از جفای دلبران　　که بالطاف عمارت این خراب آبادان را

جستجو کردم ز مقصد در جهان آگاه نیست / رو برآوردم بصدق جان دل انسان را

فرد با دانست دل از پی هر قانون عشق

تا ز نقشش بسته سازم صفحهٔ دیوان را

تجلی زار حق آید بدل از کل هیچ را / عجب فیضا جلی خوش شد ازین آب روان ما را

همان روز قیامت جا بود در خاطر سلیم / خرامان هر سو از گلستان سرو روان ما را

مپرس از ما صفای این گلستان چو فقیریم / نمک کردند پیش از جهان و میدان آتش بیان ما را

رگ جان را خیالی یار با رنگیست هر ساعت / نشد فوت این دقیقه بر دل از سوی نیاز ما را

چو مطلوب از نشان‌ها بی‌نشانی باد ای فردی

نگردانند روی دل ازین جان و جهان ما را

ادب صحبت ما ترک کلام است اینجا / خامش لب ما عرض پیام است اینجا

بر در میکده ام منتظر خم الست / دیر عشرت مه حلقهٔ جام است اینجا

برج آغوش مه آن بدر جهان را تنگ است / نقص این ماه نه نوم علین تمام است اینجا

شد سویدا دلم دانه دام زلف / حلقه حال ترا دانه کدام است اینجا

کردم از قصر اهل سقف و جوارش کوتاه / پستی طاق دلم رفعت بام است اینجا

تا جگر دارد اثر غمزهٔ خونریز چشم / تیر خنجر جانانه به نیام است اینجا

فرو با لب رندان به مهر سکوت / صحبت حرمت و حل محض ادب اینجا

ساقیا پر کن ز لعلت جام را / ده نجات باده خاصم را

مهر بر پیر جامم سجده کنم / نزد شیخ خانقاه آرام را

در خرابات مغان مستغرقم / ما نمی‌دانیم صبح و شام را

یار ساقی چند ای مست غرور / هست رو اشغال بی انجام را

می تازه بیاور پر تغافل / ساز تغافل نرگس بادام را

بر سر جانان ز شراب آتشین / تا بشویم زرق زهد خام را

از طبیب جان پرسیدم گفت / چاره شد دور و نافرجام را

هر که آمد بر هوای شاهباز / چاک خواهد کرد تار دام را

فرد یاد آرم امید از فیض حق

باز بگشاید در اسلام را

نور چشم یار افتد بر دل مهجور را / سخره بازی میکند افتادگان طور را

دیر بخت سیاهم این زمان بیدار شد / بعد ازین مجاز باشد نور عین حور را

ساقی رندان شو و از دیر خوان یاد است / نشئه می بخشد هم دل باده انگور را

چون شراب کهنه عشقم نهی شد سالها   کوزن بر سنک حسرت افسه فغفور را

تار مهرش بر کشم بر تخته طنبور دل   سنه قاری میزنم بر نغمه مأمور را

عاقلا او بزه شد بر گنبد بالای عشق   خنده زد دیوانه قان بر جنبش منصور را

ریسمان خور پرستی کردیم ارا

برفشانم فردیا خاکی بسه مور را

این جهان از عالم بالا ظهور آید مرا   دل گرفتن با صور علی غرور آید مرا

تا به بود نسیج ز فانی بارک جان با بدت   نالد این دیده دانش ز غرور آید مرا

قافله سالار این ره با خطر بود ز دست   بانک و امسنک و راشو سیر و آید مرا

زاد راه این سفر از خون دل کردن بجاست   بار سایان نه مانه کفته خور آید مرا

نفحه از جهره ز انفاس عزیزان چون صبات   در دم مل رسوم اهل رسوم باد و بو آید مرا

جان را بشد جهان از پرتو بنیاد عشق   مجلس انس پیاپی بی سرور آید مرا

لیک تأثیری ندارد فرد با کثرت بدل

هردم از دریای موج نور آید مرا

حرف الباء

نور حق ارک کوزلرا اهل ایمان اولدب   کوشش ایدن سیر و ماکت اهل عرفان اولدی

بنده قانک دخی به قیدا ایدوب لبه کرم   قولله فلک منتی بیلا حاله سلطان اولدی

بار رسول الله سکا دلداره ور هر اهل دل   ایر پیا سنه زن جهانده اهل طغیان اولدی

حشر شدن روز محشرده شفاعت ایسه زز   التفاتک بولمیار اهل خسران اولدی

فردی بیچاره نی ایتسکه ایله قبول

بو امیده هرکسک حالی پریشان اولدی

شمس حسارک کورن دیداره مشتاق اولدی   زلفکه دل بغلیان دنیادن اطلاق اولدی

حق تعالینک حبیبی اولدیغندن وار رب   جمله مظهر اولا اولیاره فوقی اولدی

سن بو القاسمسین عشاقک ازل ریوزی   باب لطفکدن سنک تقسیم ارزاق اولدی

نطق جانبخشک زلال الله در الایمان یمن   نفحه رحمان ایدن نشر آفاق اولدی

اب لطفک اینش فردی زاره اولشفیع

جمله یوز قاره سی لشو بد اوراق اولدی

نور سیاه دیده وصلت خیال خواب   یک بزم نکاه نسبتی غیرت خیال خواب

نظم سلیس فیضله روانه در   وارد اولان معانی وقت خیال خواب

عاشق همیشه ظلمت ولده سر ایکش   آب حیات حضرت شیث خیال خواب

مستانه لره الفت ایدوب هوش آرکی   فهم ایلسونکه حلم وحدت خیال خواب

وحدت سرابی عین شهود ایسه فرزها   چشمم ده اوینه کثرت خیال و خواب

پری صورت گورنجه عشقه سپر ته ملکلکت یاب   بزه مونس اولوب اغیار ایله بولغلق یاب

هوا ایدر او شوخ آتشین مشرب بلورسک چون   وه ماوم سنده او اشکله فشکلک یاب

بو القدر جانا طرح طلعت ایلک اسرشین   بنفشه زار حسنه چین زلفکدن چچکلک یاب

قل اول وحده وصلنده وانعی ولمه مسلی یاب   نه مانع جامه خواب سینه ده مسکره وبکلک یاب

دوشرمه عاشق بنگاره حسنکده بازاره

تماشش و مسله تمغای حالکله بنگلک یاب

جهان بحر و چو اب اوزره حباب پرخطر و درهب   لف حمل زبون سیلی موج قدر درهب

نقوشش ماسوانک مجلی وار قلب صافنده   تفاصیلی برای اعدرفت نظر درهب

اگر نوشش ایتمسکده باده سن اولمزدن محبت   ازل بزمنده هر دور لولوازم ماحضر درهب

فلک مشرب چو طعن ایتمه هر کج طبعه ای دانا   فلکله غالبا نادان الندن شکوه گر درهب

شروع سنه عاشق کوزل نشر لحد فردی

متون طب زاهد شنوونا معتبر درهب

عالم معاده یار ایله وصال ایندم نوشب   حسن تعبیرن جوق کار محال ایندم نوشب

بر صراحی قدایله هم مشرب رندان اولوب   رنگ روی ساغری مست آل ایندم نوشب

الفنک کرمستی داغ ایلمک جستواجوب   خواب نازی سرمه چشم غزال ایندم نوشب

بزم میده وبردی مستانه نه جوش خیالم   ساغرم برنخل کلزاره سفال ایندم نوشب

سن مصنوعانه غافل الغیب ای المرجو   صورت بدری تصورله هلال ایندم نوشب

شام غم بنده با پنجه ظلمت جیش جلال   شب چرخ شاه خورشید جمال ایندم نوشب

فرز ایا بو صحو و محوک آخری حیرت کلور

لذکی کنوزیمه بو بابده انفعال ایندم نوشب

شعاع حسنک ایله بر کیجه نقر برایدوب مهتاب   دل تیرمده گویا بیلک تصویر ایدوب مهتاب

جمال بالجمالک آیت نور الهیدر   جیقوب کرسی افلاکه گوزل تفسیر ایدر مهتاب

بو سوز نا ایله عاشقه سنی صار مقدار افکاری   در اغوشش ایتمکله شمعی مجیب تدبیر ایدر مهتاب

دبیر صنع حقدر زر قلمله مکتب چرخده   خالق الطلس بحر و بره تحریر ایدر مهتاب

شبیه اولمق دیبارسه وجه پاکه پاره ای فردل

ثباتی یوقدر انک دعوی تزویر ایدر مهتاب

نار هجراندن سنها اولدم کباب اندر کباب   اشک چشمم طول فرقتدن شراب اندر شراب

فیض عشقکله اولوب سیراب اهل صحبتک   تشنه حسرت ده نظر قاحم سراب اندر سراب

بحر وصلنده اولوب غواص اختصاص   بر وقت صولرنی بن حباب اندر حباب

جنت فرقتده مستغرق ورایاب شعور   بن جهالت ناربنه دوشدوم عذاب اندر عذاب

فردیا معمور در کوندن کونه اهل قلوب

سنده نقشکله قالوب اولدی خراب اندر خراب

کوی دلبرده بوشب عشقه مهمان اولدی یب   کندولر جمع اولدیلر دللر پریشان اولدی یب

جوریله آزار ایدوب زار ایلدی مانلیم   اشک چشمم جوشش ایدوب عالمه طوفان اولدی یب

ارمغان ایلدی بزه خوشبوی زلفندن صبا   دسته اوریجه شانه سن کاکل پریشان اولدی یب

کرچه جان ارکث بزه کشف ایلدی اوالکام   ماروا غیار قالدی بالجمله تابان اولدی یب

فردیا عشق آتشی یاقسه بنی یانغ وکل

اه اویجه هر طرف نالان سوزان اولدی یب

سینه می اوله مست تازه جاخوب ایلدم بوشب   رشک ایله سوز درونیله ماهتاب ایلدم بوشب

مست ایکن قلدم نظر لعلن وینه رکسو اولدی یب   اشک چشمانمه تقطیر کلاب ایلدم بوشب

لعل پاکث پر ملاحت چشمی میکون اولدی یب   مجلس مرغ دلی تازه کباب ایلدم بوشب

پرتو دیدار ایله تاب حرونم محو اولدی یب   لوکلی کسدم سوادن کامیاب ایلدم بوشب

نوشن عشقی سوروب رجه ایلیه صونیه   اه اشاره وارم همه رکاب ایلدم بوشب

بزم کرما کرمده کوردی کوردی نیزه یازیب   فافر دلکیرا ایدوب جیلی عذاب ایلدم بوشب

مان شرح حسن پاره فردیا وقت ایدوب

درس عشقی مختصر جه بر کتاب ایلدم بوشب

یاری تنها اولدم چوق حجاب ایلدم بوشب   عقدهء مافی الضمیرم هب سؤال ایلدم بوشب

مشکلی اتفاق یارک اغیار ایله   تیغ ابرودن جوابه انتقال ایلدم بوشب

ذوق مهتاب ایله وصله ایلیوب دلدار ایله   زورق صلح بنوب سیر جمال ایلدم بوشب

مجلسنده آتش عشقم بولوب سوز کدار   شمع وش نقصانمی عین الکمال ایلدم بوشب

حصتی نلی وبرد کستاخی اشک اچشمه   دامنک اولمست نازک استعمال ایلدم بوشب

باشمه هیچ کلامشدر بلیه بر حال غریب   یاریله وصلت خصوصنده جدال ایلدم بوشب

کرچه راضی دردر دیدم فردیا مرد ضعف

صورت ظاهر ده اما انفعال ایلدم بوشب

حرف التاء

هر دم قوبلو سینه ده دیوان خرابات   دو رایتمه ده ور شاغوران خرابات

بلشی قوتی ورمیکده پاینه برک   قالدیسه تا حشر اوله مستان خرابات

بی لفظ وحروف ایتمده درهمشی وارده   مجلسده خموش اوله ندیمان خرابات

صاری وقزلله بوزکلی اق ایده مزسک   بی رنک اولور باده بوخانه خرابات

ترک ایدن نکاه یوسف در وطن ایلر
فرون اولیجق برکیجه مهمان خرابات

ای کوکلم اوت لعل لب جانانه طوت   ناصحک بوش سوزلرین طوتمه طولیه حکمت

مدعیلر سوزلری افسانه در طوتمه قولاق   کوش بیهوشک لطف ایدوب بردم دل ناله حکمت

حسنله رنک اولسنده عشقک دوا ایلر   آل ترازوی افندم آل الده یان بانه طوت

بر کدای خاص سک درونده دردمندان   سینه تنک کشولنی اولدر براحت کوت

اول موفق خرد باکزه جهان معموس
کنج عشقه مالک ایسک کوشه ورزلوت

اوراق دله ثبت ایدی منشور محبت   ویرلدی بکا ملک معمور محبت

وحدتله ایدن وار د اثبات وجودی   قندیلک اطرافه چو منصور محبت

مشتاقات دلکده یاقه کوز شمع وصالی   الوانده تا ظاهر اوله نور محبت

عقد اولدی بلبل لره اشجار گلستان   هر موسم کوللده قوریلور سور محبت

شایان اوله مز هر کشی اول مجلس انسه   چشمن ایدر عالمی مخمور محبت

تا اولمیجق عالمه رسوای جهان شیدا   اولمز محرم یارده مستور محبت

هر کله ایدر بو بیله مقامات نغمه   قانونی اولا کوشه ماهور محبت

هورک اوره می نغمه سیچ مورسلوید   نالیبر مجاز وستمه مهور محبت

برملکده شهانکی قرار فرون اولسون
عشقکده دونه رنکلری طنبور محبت

قل بیرج ارک اشک ندامتله حبابه   ویرسله تنک شهرینی هب خانه خرابه

عشق آتشنه خار وخسک ایله فروزان   دل مرغنی مهمان غمه تازه کبابه

اغیاری صماسه بو لطفندن طوتر سر   ای عاشق شیدا کسن ایمی شهابه

سیمرغ صفت قاف قناعتده اکن تک   الایشی حسرت کش امید خرابه

انواع منقشله اولا پرده جانانه   پرنکک اولا باد وپ چشمکده حجابه

چاک کلوی باده ایله حاره پاره   مهتابه جیوب موج زن آتش ایله آبه

مسوده کرچه بیض ایده کور قلیده فرون
مجموعه حسن ورق عشقه کتابه

فریاد که ربادیه عشق نی نیست   جز حیرت دل حاصلم خبر ینی نیست

این رهزن دوزدان رمیکده ایچبه   در ملک خرابات مکر پادشهی نیست

اسبب مجذور رخ این سیب زنخدان   این راه نه راهیست که در پیش چاهی نیست

تا یکی دل از چه درین صومعه کو با   در قبهٔ افلاک عجب مهر و مهی نیست
از قطب زمانم که شد دعوی خلقش   در روی تصرف بدل خانقاهی نیست
ای زینت کس تخیل نیزی رستش   در شعبده بازیش تربوم کاهی نیست

فردی نکشد دست ز دامان تو اید دست
در باغ وفا هیچ چنان سرو سهی نیست

ما را غرض از مجالس حضرت یار است   و زمستی و نرگس و بوس و کنار است
رنگین گهران عالم لاهوت شناسند   الوهر والا زاهیل ناسوت نزار است
از تجلی وجود بار معارف خود عارف   چون عربده جو ابنرنی بر سر دار است
تسبیح چه بار آید وز نار چه دارد   بر روح روان انهمه لا اشغل یار است

فردی نشود در بدر ملک بلاغ
پیوسته چو یار است گشته در یار است

خلوت دل باید بس جلوت احباب نیست   غنچهٔ صد برگ بن کران گل شاداب نیست
ترک جان و سر بکن گر پرده داری میکند   بیش باب وصلت جانان حلوت احباب
قید حوش وند و فرزند انگن از مان و مال   سالکان را چون سگبا همین اسباب نیست
همت عاشق برد آنجا خوب بالا میرود   پای در زنجیر و گردن بستهٔ قلاب نیست

مجمع عشاق گنبد رود واه چیست   استخوان پوسیده باشد حاجت گور اب نیست
بحر وحدت پیش آید بی محابا غرق شد   احتراز از موج بالا بیم از گرداب نیست
فردیا گر باب دل یابی کشاد بی در آ   بر در شاهی ز ابدالان هیچ آداب نیست

نظیرهٔ حضرت مظهر قدس سره العزیز

موسم گل شد از آن در گل نگاری مانده است   بلبل جان را همیشه بیقراری مانده است
بزم نوشا نوش تا آخر رسید صبح شد   رفت ساقی بر سر میخانه خماری مانده است
گریه ابر بهار از گلشن عشقم گذشت   از دو چشم اشک بارم چشمه ساری مانده است
قاربانی کر برو بروند برگ ساز یار   زود بگذشت از نظر چندین غباری مانده است

فردیا در سور وحشت زار زین چندین نثار
یادگاری بی بس شاهواری مانده است

جبهه‌سی نور مبین لوح اعلادن گوزل   قشقری خط سیاهی کلک بالادن گوزل
رخ نتیک ارهسنده بینی سمینی   ماهی شوق ایدن سر انگشت زیبادن گوزل
قامت بالاسنه سرو روان افتاده در   سدره دن منتها به قد طوبادن گوزل
بزم میده مبارک نطق صفا بخش   راح روح افزا اولان یاقوت میناءدن گوزل
فیض بدرجاه ذقندن فردیا عین الحیات   حب یوسفدن چیقان آب مصفادن گوزل

نظیرهٔ نشأت افندی

نسبت دل که مرا جانست یم جانانه است — این خم پر از می نابست هم خمخانه است

عاشقی از دیده دلبر می شاید نشست — این عجب مستست وهم مستانه هم پیمانه است

بار حسنش از ما عاشقی وناظر ایم — طانه آن باشد که هم شمع استهم پروانه است

بو و صید دل چرا ریزد برابهم زلف وخال — چونکه این صیاد هم دامست هم کم دانه است

مرغ جان در آشیان خود بیالا میرود — ساحه دل مرور ایبرواز کرهم لانه است

صید لیلی وکه از مجنون حکایت میکنیم — عاشق گویا که هم افسانه وهم افسانه است

چون شود فرزدی درون عاشق از زنگی بار — دم ز رشیدانی زند هم عاقل وفرزانه است

حرف الثاء

دلبر مجرا آشنا اولمق عبث — شمع سوزان ایله ای دل دوشنا اولمق عبث

ساحل صفو نعیم بوبلا ایله عاشق کوکلی — ماهی دریای الکداره غدا اولمق عبث

اولوفا هوار دلک بند ابلیوب دولتیچ — هر مخالف دلبره جانک فدا اولمق عبث

پادشاه ملک عشق اول خدمتمراتی — راه سفیده ای انالدا اولمق عبث

بارگاه صدق وتسلیم ایچره قبل قولک قرار

فرزدیا سرکشته چون وچرا اولمق عبث

حرف الجیم

نیم با کلکه شهاسکه دین بولدی رواج — اولدی هب مملکت کفر وضلالت باج

شوکت وسلطنتنک غالب اولوب تأثیر — اوردی کسری بر وتاجی وبردی قیصره خراج

ظلمت جهله قلمشدی جهانی خیره — باری انوار نبوتله گوکار ده سراج

دوکیلوب ساحل امکانه وجودک بحری — در حکمت عرفانله اولدی مواج

فردیا خالمش که حجله حمار عداد

وبردی لعل لبنک تشنه سی مرزار وکوه علاج

هوای مطلب دنیا ایله طول املدن کچ — مهبا ایله زاد رامی خیرب املدن کچ

قناعت در جهانده کار اکسیر غنا ولده — نوری الفاظله تدبیر کیمیای بی عملدن کچ

سوز بدا ومکث میزانی بازار معارفده — خلاف داب مجلس ده اولق مجلدن کچ

بروز بشه همت ایرنجه سترمو تو به — دلوب کوه گران عشقی سوانح اجلدن کچ

طریق شاه راه مستقیم اوزره ثبات ایله — کج ونا رفته اهل خدا راه حیلدن کچ

بنه دردک اولور طبخانه عشق ایچره دایماً — طبیب روحه تسلیم اول علاوه عللدن کچ

بو بابلشو بور باسی زاهدک بولی ریکشدن

اوزبن خالص طموشای فرزدی وکار جدلدن کچ

چشم شوخك ای پری پرده دیده بانه بیچ — باقی نورالأحرم رعی شبان استرمی بیچ

نیلن شو تدبیر عقلی دست بجای جنونك — دوده صحرای پرنا باغبان استرمی هیچ

راه عشقه اجره سالك پرك بنزلکی رفیق — سیر قلب معنویده قاربان استرمی هیچ

عاشق شوریده نك بو قدر بلمز بیسی — عوضحال انلقدر لسان استرمی هیچ

فیض دل شاد ابد رکلز طبع بكمه — فردیا بو بلده رهین آب روان استرمی هیچ

حرف الحاء

کرچه اهل ذوقله رندانه مشربدر قدح — یك اچلمز زاهده بیگانه مشربدر قدح

جمع ایدوب جمله مریدی پاره پاره ولی دقاهنه — حلقه ده دوران ایدر شیخانه مشربدر قدح

جوشش ایدر قانی کبی سلسل بیقرار خبریله — الده منضبط اولماز اولور دیوانه مشربدر قدح

مجلس جمده اولور سلطان عشقك همدمی — تخت فغفوری جیقار شاهانه مشربدر قدح

هرکسك فردی ایدر اظهار مهجی مشربی

بلدك ما بیننده امامه مشربدر قدح

مست عشق ایدر جهانی لعل دلجوی ملیح — عالمی حیرتده قویدی چشم آهوی ملیح

بوستان دهری کزدم کوردم هیچ بویله — عارضی گلشن فدا بازلفی شب بوی ملیح

خسته عشقی ایدر البته تصحیح مزاج — طب روحانیجه دردنا شیردارویی ملیح

جیش اعدای رقیبان دن تحصن ایتمکه — ملجا ر قادر برج و باروی ملیح

باغ نظمده اچلمز بویله ازهار لطیف

فردیا طبعده فایض اولمسه جوی ملیح

درلعلکده طراوت بولدی ایام مسیح — یار اولوب انفاس جانبخشکه جون نام مسیح

شوقله بو طارم نه طاقه پاینی باصدیغی — خدمتنده اولمسیدی ختم انجام مسیح

ویردیکی صاحب لعلك بسنده خاتمه — بر یوزین قلدی سلیمان وش بتون رام مسیح

نسل پاکندن کلوب آخرده ختم الاولیا — مقتدی امت ایلرانی الهام مسیح

فردیا جلك سنده دنیای دنیدن ایلك — پاکجه اولدی کردون جای آرام مسیح

حرف الخاء

مبارك باد ای دل گلشن نیزار فرخ — هزاران بلبل نالان ایدر کلزار فرخ

صیقل اشناسی ثقلت اندیشه دهرو — ویرور قلبه کشایش ذوقله انظار فرخ

ایدرسه عاشقك آینه ذاتی مصقول — غدای روح اولور طوطی به هرگفتار فرخ

وشاکسه جلکله کوزندن مال فاردونی — مدار افسرشد جهانده یار فرخ

دمادم چشم وابرودن رموزی حل ایدر

دل ودیده مده پنهان در هزار اسرار فرخ

باقدی دلارده چراغین پرتو رخسار شوخ　　عالمه ویردی ضیا مهتاب پرانوار شوخ

قاهی ارنی که انا الحق اولدی گوینده ندا　　ویردی حیرت زمرهٔ عشاقه دیدار شوخ

مست باشید گورندی دیدهٔ اغیاره　　زینت صدر احیا عاقل وهشیار شوخ

فخر ایدر سکده لباس فقر ایله شایسته در　　ثروت عمر گر اندر عاشقه دیدار شوخ

چار عنصردن غبارک اولمسه آیینه ده　　فردیا اولمغه گر کدر دائما ناچار شوخ

حرف الدال

مرا جمعیت خاطر دران زلف سیه باشد　　دی دارم پریشانی که در زیر کله باشد

نظر بر کاکل ان شاه خوبان اصل دوشینه　　که در ظل همایش عاشق مسکین شه باشد

مران شبدیز همت سوی امکان والدال　　برید قلب در راه نظر بازی نگه باشد

میوی اندر طلبکار حسب دولت باید　　که فقرت بر بساط کهنه در آخر رمه باشد

مرا جا استان یار خود جای قراریست　　سر دارست این خاکی که زیر پایه باشد

عجب نارد وجودم همچو کتان ریزه ریزه شد　　که هردم در محاذات جمال مه جبه باشد

مرا ز وصل دائم وابه داری همت راست

که دیکر سالکانرا فردیا این جاه وکه باشد

تیر مژگان شما ندرچان افتاده بود　　سینهٔ مجروح عاشق از نشان افتاده بود

خال وزلفت دانه ودام شداه روز ازل　　این قفس راث سبب رامقان افتاده بود

دی فرو دلجوی تو نزهیف کردی در خیال　　ساعتی بود این دقیقه در میان افتاده بود

الصلا کردند مستان در سحر رندان را　　این پریشان در ره پیر مغان افتاده بود

پر نوا اند از لعل یار عکسی در شراب　　حالت مستی بچشم عاشقان افتاده بود

کفر وایمان نیست عاشق را ایمان ودین　　بی نفاق پر شقاق برزاهدان افتاده بود

فردیا اندر زمان الوانرا دیدم بسیار

نقشهای غم بطاوس خزان افتاده بود

دل ز زنگ ظلمت موهوم روشن میشود　　افتاب عشق را هر ذره روزن میشود

تیشهٔ همت بدست ار وجهاد نفس کن　　نقد عرفانرا ببین این خاک معدن میشود

تکیه بر عقل معاش از جمله فن جنون　　عاقلان ورندرا یا حال کو درن میشود

هر که دارد رخ مباح اجل دل جای قرار

فردیا در اوج رفعت شاد وایمن میشود

همت ای ساقی دوران که جهان شاد تو باد　　جان ودل مست می دیده بیدار تو باد

چون طلب در دل فتد از انقلابات زمانه　　در ره سالک بسی گمراه رهبر میشود

نابکی نالم ازین در دوسر از خمار　　سرم از بار گرانش ومدد از تو باد

کیف لعلت لب ساغر باقی بنست   رنک بویش پروان من ناشاد تو باد
نه خم گشته القوی شوم از بار گران   بعد ازین دین و دل از عشق تو بر باد تو باد

خسروا گر برسد دست بدامان مراد
فلک لنك زده در شت فریاد تو باد

شمع رخسار تو در دل چو در خاک کردند   هرکرا بینم اردن صورت جانان کردند
با تو خوبان جهان شاه و نشاندند   روح را تخت و دلم عرصه دیوان کردند
جام جم را بدلم دعوی همرنکی بنت   مهر تو زوری این دمی ناب ان کردند
دلم از مهر رخت هیچ نشد ماه تمام   کرچه هر روز و شب از مهر تو ویران کردند

هر سحر مرغ دلت از چه زار و فریاد
عزو یا غنچه امید تو خندان کردند

فتوحات دل ز انوار بینش نظر باشد   کشودن کلستان از فیوضات سحر باشد
دل آیینه از خاک سیه تو جلا دارد   صفای خاطرم نیز از غبار رهکذر باشد
سیاحت سالکان را زو همه یکی سازد   ازان آب روان پیوسته در لطف بیکر باشد
ظهور شمس وحدت تا بمسافران می بخشد   کمر را انعکاس رحمت دور خمر باشد
نمی سنجد ترازوی زمانه نکته عرفان   ازان خردی مشایخ در فلکلشت بهنر باشد

حرف الذال

لذت دیدار ایجون چکدکارم هجران لذید   صحبت امید ایله جانانکی درمان لذید
اول کلک کوش ایلیوب الطاف احسان لذیذ   اولکسیدن عندلیبه نالهٔ عرفان لذید
المسی لذتلو در بر مقتضای جلب سلب   شول کریم الطبع اعلی همت احسان لذیذ
جانه منت ایله ویکدن یار تکلیف ایلک   اسخایه بی تکلف نعمت مهمان لذیذ
فیض ابکاریله زاهد جنته خواهشلو   بلمز اما فردیا اهل دله عرفان لذید

حرف الراء

سن ایکی قلدوه ارسن مقصد دل جاندر   ترک جان ایدنلرک جانی همان جانانه در
سن حضورله مفید بن مقصوره مبتلا   قل حضور زندن مقصوره قصر عرفان انه در
ای عزیز عنده لزمه ذلته قل کنج جان   ذلت ایچره بولنور که رحمه لر و ارنج در
درویش ایسک خلقه هیچ زالش ازدورشی   مکارک باز اردو هر ایچره الشی ضرر مددر

عزو یا قیدن سفا بو مبتلالق خلقه
صحه بود رکه کنج عرفان موریله مارانج در

افرین اول ساقی چهره و به کیم جام ویرر   لعل نابندن کراسیم و برم دن باشم
بر الهی شفقتلو ابله ال ابد رحشانه   تسلیم و خلقه و یرم و بر سه قامی جام ویر

باشم سرگشته درحولاب چرخ شی بله   فلقن ناوانه وایم عارفه آلام ویرر
چشم حسرت اسسنه باشدن بنم نگاه   غادر اولمزاره مال جانی اونبارام ویرر
حل اولنجه عقدهٔ مشکلاری قلعه فتح اولور   کارزار مصلحتده حیله چوق ابرام ویرر
لون یوزی شوقیله ویرمز عاشقه بازلکرم   خوان وصلن ویرراما نیلیم اختام ویرر

فردیا عشق حقیقی یه نهایت یوق ولی
عاشق حب مجازی کارینه انجام ویرر

بوکارگاه ابتلاسی نطقی بیرانه ایناممقدر   بس اندن بنه کردن تیغ تقدیره طیاممقدر
شب ظلمتده خواب غفلته جاچکمیانه   صدای صور یا هولیه ارکندن اویاممقدر
بولعبتگاهده سود و بوده صرف نقد وقت ایتمه   قمار عشقله یاره یوتلمقده قزاممقدر
عجب سرمایه در لب تشنه اولمق تیغ جبر ایله   کلستاننده املده حسانمه حاصل فیض فائممقدر

نه یازقلی بزلکی سقا حال اوله مز فردی
خرابات اهلی اکر حال مزلکه بویاممقدر

زلف مشکین عذارک عاشقه سودا ایلنور   عقل ولدر بند زنجیری ولنوب شیدا ایلنور
قنده سن ای گلو هر یک دانهٔ عمر عزیز   اشک چشم حسرتله دیبده دریا ایلنور
بوبله سرو قد و قامتله خرام ایتدکجه سن   سایهٔ لطفکده هر دم همنشم بالا ایلنور

غمزهٔ ناناز چشم فتنه سنده واراکن   عاشقک واری بوبولده عاقبت خاک ایلنور

فردیا چون یار الطافیله شاداب ولی
غنچهٔ دلکلشن نظمده زیبا ایلنور

اول بت عشوه پرستی نشه باب ایلنلو   جنبنک کرمیت جنبک وربابندن اولور
نیم لبیفا وله کلور اول نیم نشه مجلسه   مستهای حالتین مست و خراب اولسه اولور
روی آلندن لعل تر رنگ و بوی ذوقینی   بوی زلفندن عقل مشکیناب اولسه اولور
عاشقک قار و نلاشی شمدی بو مرتبه   چین زلفک ای پری پرپیچ و تاب اولسه اولور

نور سیده برهلال ابرو درا ما فردیا
هر نور روی اوشوخک ماهتاب اولسه اولور

دیده لر نازیله تعلیم فسون ایدرلر   ملکمده نیجه ارمش جنون ایدرلر
لاله رخلر اچوب یوز ویره لی اغیاره   عاشقانی قهر ایدرک داغ درون ایدرلر
بوبله در رسم محبت آزلی غالب اولوب   خوبلر عاشقی زار و زبون ایدرلر
درد عشقی نه بیلورسنمدی الحبای زمان   لون بلمون دردلم بوبله فزون ایدرلر

بحث عشقه ویره مز مرکشی تب رونق
فردیا لرچه که انطاعه رفنون ایدرلر

عاشقی دلخسته ایدن چشم بیمارک میدر | بوخسته غمزه ایله چلیلن درد اغیارک میدر

حرمن صبری یاقوب یانورده شام سحر | آتش فرقتمی یا نار رخسارک میدر

دین ایمانی مسخر ایلیان عشقنک | کفر زلفک تارمی یا بند زنارک میدر

عالمی اکوانی پرنور ایلیان جانم کبی | شمس تابانک می ویدار بدیدارک میدر

چار ابرولرده قلدم فرد یا بند واسیر

بن کبی آزاده می یا عالمده ناچار کمیدر

اچلمز اول بت طناز محفلده نک ایله | وانتها اچوب رخساری عشاقه نک ایلر

ترابدا ایلدکجه عشقم ارتر رونق حسنی | ترازوی محبت میل ایدرسه انی دنک ایلر

اولنجه جا در طبعنده نازشیوهٔ نوزاد | دونیما ایلیوب افتاده لر اهنک فرسنک ایلر

سر برهنه حقیقت تاج استغنا ایله اولور | همای کاکلن شهپر ایدن سر ده چلنک ایلر

کمیت خامه کم اول شهسوار طوغری دنیامه

سوررسه اسب نازی فرد یا میدانی تنک ایلر

علت لعل لبک ای شوخ نه دم جامه دوشر | عاشقانک هوسی باده کلفامه دوشر

خانهٔ زلف سیاهکده کورو خال رخکی | مرغ دل جان اوچوب دانه ایله دامه دوشر

عارض یاره نکاه ایله قناعت کلمز | عاشقه بوز بوکچه چوق طمع خامه دوشر

کرچه اغیار یاننده ایده فرشتق شفقه | خلوت اولسه او پری پیکره ابرامه دوشر

زاهد اسباب ریا ایله بز تمثال اما | حلیه‌سی فاش اولنجق طمع خامه دوشر

پیچ وتاب ایلمز اول زلف سیاه فامنده | عقدهٔ بند میاننده الف لامه دوشر

روزهٔ هجری خط او رکه موصول ایدر

فرد یا صائمک افطاره اخشامه دوشر

ارباب محبت بو یولک قافله‌سیدر | نور رخ دلدارنک مشعله‌سیدر

ای کشت الهیه یه وقوف ایتمکه طالب | شو قلب صنوبر دیلکی سنبله‌سیدر

بونده ابره کور مقصده فردانی اقمه | دنیا اوینک مانع اولان مشغله‌سیدر

روز شب عشاق دکلی غم وشادی | هر بری بر روز ایله اخر بله‌سیدر

چرخک ستمدن صفن ارزم دل ایله | نه چرخ ایله نه جانک دسیسه‌سیدر

کثرتده بولور وحدتیان وجه ترقی | درویشلک اوکیبی پریشان جمله‌سیدر

اصحاب مقامات اوقیب بلمسون

فردی بو روشن نظمک دلوله‌سیدر

ادمده طلب جلوهٔ عشقک دائر | اول کنز خفینک دل الماسیدر

بر اولسه نوله سینهٔ عشاق دمادم | افلاک محبته بودور رقصه‌یدر

قطع ایلمز ایمش چشم کشف ایله منازل — شهراه وصاله چره اولان جان سفریدر

نه زهد و نه الاایش طاعتله بتر بو — مخمور غمه چاره صبوح سحریدر

یا ملت اولان سنه یه اسباب اثر ایمز
فردی بو کرم جوشش قدریدر

عشق آتشنه یانمغه جانم آلیشقدر — قوتگیه ولده انی که اسکی ایشقدر

وابسته لب زلفنه افتاده لر ای مه — بو بالره سوداگه هر شب قمر شقدر

شهراه حقیقته سلوککه بی اسندر — زلف خمیله راه مجازی طولاشقدر

عشق اهلی نوله ایمز ایسه جنگ اعدایله — سلطان ولا حجیله دلله بارشقدر

الفت اولوب شرعیله طهوریت — نزدامن اولنلر قودیسونلر بولاشقدر

اغیاره تغافلسم و دیده صرف نظر ایسم — وجهک کورلی و دیده ول کی قماشقدر

آراسته قبای مه زیب ایلمی فردی
مجموعه نظمکله تلبس ایلشقدر

وردر یایی کرم ور زلال خود زم شمر — هر کیه راز وصالش همه بیغام شم

از لباس خودی بخرید کهای اهل حرم — بردلت بردة جمعه احرام شم

جلوه صبح وصفا بارخ دلداربان — چشم مستش قدح باده گلفام شم

روز

روز خار مجازی شب فرقت بکشد — ورد ولی صبح وصالش دم اختام شم

باخدا شاکر از لذت دائم خواهی — حالیا ال وکر انش همه الام شم

بند طوف کرم عشق شوای فرد زار
چنگل زلف سواریست دام شم

تابش روی فلکک عالم بالادندر — اختلافات جهان گردش میناندر

لطف و قهر بله ظهور اولدی کبکش ملکک — نیک و بد هر نه ایسه جنبش اسمادندر

ارتباطیله مراحت بولنماز عو خا — حل و اشکال الله هب نکته ایمادندر

ره تسلیمده ورفاعده سیر سلوک — نه ضلالت وار ایسه حمله سوبادندر

فرد یا قاله وارنج اوله اخشم کرم
ایشه حسن قبول شیوه تمغادندر

او فلکک رویی قمر تاب دگلدر نندر — سایه زلفیده مهتاب دگلدر ده نندر

حسنی دریاسنه امواج عرقی بلمم — خلقهٔ هر چمی گرداب دگلدر ده نندر

جبهٔ خالنه جمع اولدی مرغان قلوب — رخلری مجمع احباب دگلدر ده نندر

جبهه سی قبله عشق و مقام محمود — طاقی بروئلری محراب دگلدر ده نندر

عارضک کوکلی گلشنه تجلی اولمش — زاهدک قلبده شتاب دگلدر ده نندر

دور ایدر کاسهٔ زرین الده سنی   معرفت آنده که تاب و کلدر ده ندر

فردیا حلمنی اکلدی ازاده اولدی

حکما بندهٔ اصحاب کلدر دفتر

جذبهٔ حسنی که قلبه نوای اوینادر   شوق کعبه کوییله قبله نمای اوینادر

طبع پاکی روزه کار عشقی سرگردان ایدر   بوی زلفی شمه سی بادی صبایی وینادر

صوفی صافی نهادک وجدینی تحریک ایدن   از روان استخوان بال همای اوینادر

من انا احبه جلوه سر اولورمیان   قتل عشقده جانک خون بهای وینادر

درد عشقه فردیا هیچ چاره ایتمز طبیب   دردنی درمان جانک دوایی وینادر

نظیرهٔ غزل کریمی رومی

جنبش نکک خاطر احبابله اوینار   ابرولری چوکانی دل تابیله اوینار

تا طفل ایکن اولمش اطفال کوان مسخر   کهواره ده انکشتی قمر ایله اوینار

چشم یاشنی غرقاب ایدر فلک وجودی   دیدلرم خونده کرد آبیله اوینار

عشق فلک اصولیله چوب پاندس انتیخ   رقص ایدر اولوب جنبش جولایله اوینار

فردی ایدوب اسقاط اضافت ایله تبلیم

زیبا و زمانه وحی اسبابله اوینار

بیدرک بادهٔ ایدرک مرده دله جان کلور   نطق جانبخشکله مایهٔ عرفان کلور

بحر عشق اوزره اسه قاهی نسیم وصلت   فلک دل اوبله هوائی بولیجق یارن کلور

بیرمرحل ایدلی عقدهٔ زلفک ایمه   فلک دل اوبله هوائی بولیجق یارن کلور

صلای واصدلی کسه اقدم بندن   شاهدن دوست اولان دردیشه احسان کلور

نازدن چشم سخنورلک اولسه خاموش   بنهکا حیرت الوب خامهٔ سیران کلور

خال سودا سرایله قافله طوت عشاقی   چشم سر قافله یه کوکب کیوان کلور

شانی بولور کثرت عشاقله خوبان البت   دولت وحشمت اتباع ایله عنوان کلور

فردیا بول وزری تکیه یه بکزرکه کلم

هر کیجه وادی غمدن نیجه مهمان کلور

هوائی لنا ظمه

لعل نابک اوزرک بکزمزه قان کلور   اوپرک رخلریکی مرده یه جان کلور

عاشقه صاتمق ایچون کندیمی درهم درهم   نازیله لطر تیجق لولمه بلهان کلور

مجلسک چرخنی بوزسه بری سرخوشلقیله   دوزملکه اله قدح آفت دوران کلور

نیودان زاده یم وصلنه حالدی کمیشن   غنچه بنسم انک چشمه عمان کلور

سودلخانلق ایکن اولسه سینه دریای حسد   لشتی وصلنی صاسم قنی طوفان کلور

او گوزل سود وغورو سیدا گا یوغو یتلنه مم | تو بیمه السم انی عقلمه چوبان گلور

ساکرین لبلرینی صورسم افندم اغلیم

خسته دل جان چکوز خاطره عمران کلور

زاهد اسباب ریا ایله توغل گوسترر | باقی کرامات ده بو خیلی تخیل گوسترر

سر مکلسی سرمایهٔ تمغای کالای ریا | حسن صورتله نظافتله تجمل گوسترر

او بیدوربت قید معاش خلقه استغنا ایدر | صورت لاقید ده صبره توکل گوسترر

اقل شربه و برور طاعاته دائم تقویت | باری تکلیف جهالتله تحمل گوسترر

عزت نفس هواسنده سوررکن باغرر | مسکنت اهل تواضعه تذلل گوسترر

اهل ارشادی بکنمز هرکس برقوت لطاقر | ورد عمده تابت ایله حقه توسل گوسترر

درزوهٔ قاف قناعتده پری عنقا ایکن | جیفهٔ دنیا یه کا بیچه تنزل گوسترر

ایلمز تبدیل اخلاقه ایدر صرف نظر | عالم کون وفساد ایچره تبدل گوسترر

ظاهرا دورلو عبادتله بولور ذوق صفا

فرد یا اشغال باطنده تکاسل گوسترر

بزم نوشانوش ده یارم قدح در دست اولور | کندی میدان تماشاده نرگسدن مست اولور

هر و بار ایله چکر لندر مز اما عاشق | قامت موزوننه سرو وصنوبر پست اولور

بو بو ربلبلی طبیعت گورمش مجنون رخی | زلفنه دلبغلیان حالده غم پیوسته اولور

لطف و قهری بر بر به دائما پیوسته در | عاشقان مظهر معنای هست و نیست اولور

فرد یا بخت اولمده جور رحمان ار یونک

کیم جگر رسه چلیسن میدانه محتاج شکست اولور

منزوی سیاح دست عالم بالا اولور | سر بجیب خرقهٔ دل آسمان پیما اولور

توتیای چشم جهان غبار در کهن | دیده پوشش اولوب جهانده سر زیبا اولور

گوشه های درونه قطرهٔ فیضک دوشه | قطره سی دریا در دریا لر اکا شیدا اولور

اهل دل مرآت صاف ایله خلقه عیان | هرکیم اخلاص ایله باقه طوطی گویا اولور

ما سوای حق تجلیسی ایدر محو و تباه | شمس طلوعنده نجه مک نوری ناپیدا اولور

کثرتی اسقاط ایدن وحدتله بولور امتیاز

بلک صدفده درفردی گوهر یکتا اولور

ذوق می تازه بهار او زره گل اندامله | بوسه نک شوقیله غایت لب حباله در

مبلز ارندیغی نقل میوه ممار ده | خواهش لب لب وشکر و بادامله در

ویردیکی داغ دله خون جگر ایله تاب | لاله یه رنگ ویرن رلب گلفامله در

میوه وصلنه بو موسمی خوش گوردیکم | موعد باغ امل طمع خامله در

بحر عشقه طالب توحید ایله غرق اولمغیچون　　موج اورسه فیض حق کوکلده جوشش ایلیور

اهل حق فرد اولوب فرق ایتمز ابنای زمان

اهل دنیا جمله مستغرق عرفان ایش کور

بر بنده دل بغله هر دم دائمی صحبت بودر　　اتحاد باطن ایله شغله وصلت بودر

جام صافی دست ساقیدن ایچرسن اکر　　صوفیا اهل طریقته سلطنت بودر

کنج بو اعظام طبیعتدن خلاص اول عشقله　　طرب روحانیه مردم معنی محوبودر

نفس و شیطانه مخالف ایله قول و فعلنی　　اشته میدان شجاعت اره جرأت بودر

فرد باکس ما سوا به تعلقدن ونا

همت عالی دیارسک ایله خلوت بودر

ای پری مشکین زلفک سنبل صحرا میدر　　سیم انبقدن جعلمش عنبر سارلیدر

غمزه پر چین غضب جلادک شهادتکاهی　　تیر رستم می عجب بو خنجر دارا میدر

بو بیله چشم و بو جبا ابرو وارمیدر عالمده　　رو لون وبیاچه حسنک اولای بالامیدر

کرونندا چنقه نکار سیه سنده زرنشان　　صفحهٔ اوراق حسنه نقطهٔ زیبا میدر

نخل انشار ودرفر بو یله جنت عالمه　　قامتک بحر وجود ده سیم بر بولاسیدر

دائما اهل حقیقت کوبی ایلر طواف　　مس وجوده خاک رایک بلمم کیمیا بعد

زینت سوره ایله شرط ایجره منزل عنقای بیانی　　یدی دریای کمش بو بو عیار اولدن سو

صدف اسرارینی سماللشان فوق بزلر　　بم عمان جمعه کوهر شهوار اولدن سو

بو کلم صحفهٔ آب و کلدن گجیبانی فردی

اودر کاهی دیارسک کعبة الاحباب اولدن سو

نازیله رفتار اورسه اول سرو قامت کوستر　　عاشقه روز قیامتدن علامت کوستر

مصحف حسندن اول شوخک نقابی ایلیم　　ایت وصلت چو چوب خیر و بشارت

آفتاب حسنک سمت فزونه میلی　　ارتفاعندن بیلوب عشاقه طلعت کوستر

لبلری خان و لکن خطک صبا ازهر تاب　　قاب مجر و جه تبسمله ملاحت کوستر

تلمبی نور لنذرب اهل قلوبی جاب ایده　　برابلی مجمع ایله شبنم کرامت کوستر

حسن وان شیوه ده لازمدر اما اکثری　　دلبر شیرین ادا بو صمه قیافت کوستر

بو بیله معاذر شم کوهر نایاب ایلیه

فردی شور ایدا اهل ذوقه صنعت کوستر

نکاه خلقه ده هر ان ابدوب شبنم نزاون ایکی　　هب طبع لندرمقده دریا رانی دوران ایکی

اله زنجره طوبوز اول افسه صو توپر　　شر جمله ایمت اظهار بربا ایت کوکن

خلوتیه توبمش او نقش خرده لر نقابی　　عالم تجرید وارمش آنده پنهان ایش کور

بنی بو خدمت عشقه تعیین ایلین کیمدر   بو هوسن کیم تولده وضع آیتن ایلین کیمدر

شئونات کثیر ایله ظهور ایدر کون عالمده   درون عارف باللهی تمکین ایلیان کیمدر

کوکل آیینه سی یر اضطراب جلوه نحکه   بو اطمینان ایله بر دمده تسکین ایلیان کیمدر

حقیقتده مقل و باد رنک ابی بردر   بو صورتده مساوی کاری تزیین ایلیان کیمدر

نجات صممه مربوط ایلمشکن صادق و مصدوق

زلال نطقی فردی بویله شیرین ایلیان کیمدر

بو قماشک انشا کامل حضرت سبحان اولور   قطره سن محو ایتماشی هم لافله عمان اولور

سلکماش نقش سوائی صفحه ادراکدن   خانه اندیشه سنده هم عرفان دخی اولور

ویرماش جانه بولنه نقشه طوموش سنه   خانه اغیارده جولان ایلیوب جانان اولور

واجب ایکه چاک ایلمک پرده امکانی   کیرمک ایچون بارکاه حضرته امکان اولور

ظاهری باطنه بولمش فردی زاری اوزرین

ماورای پرده ده پنهانه پنهان اولور

صوفیا کل استقامت ایله بیل وحدتده   انبساطات وجود عالم حیرتندر

آب دریا کوریور سه صورتده موج حباب   اقتضاء نسبت اهل اضدواته بر طاقتدر

حد ذاتنده وجودی مدرک اهل حجاب   الکا نسبله وجودی بولدیغی صورتندر

وار ایسه انکله وار اولدی وجود ما سوای   بوکا ایچون اعتبار اتمه بو کثرتندر

بر ظهور ایسه دو عالم رتبه حد تمام   عقل ایچون بو مدعا یه شاید حجتندر

سن سنی اثبات ایدرسن سنده والله اولور   نفی اولورسه بیلنور اصلی نه طلبتندر

فرد با ملکت دلبر سکت کندیکی کندین اره

کند بلکه کندینی بولمقده صدیتندر

چشم مخمورک شکست شاخ اولدیدر   کردش نیم بارز لفک پیچ وتاب دیده در

بن کوسر کردان وخیر ازم سعاجر یا کیبی   نوری حسنک انتظاری آفتاب دیده در

شرم غنچه باشنی چیقرمز زیر پردان بلبلی   رنک استحیای رخسارک حجاب دیده در

ساغر مستیدن ایلر حال محویت ظهور   رنک خون آلود چشمکده شراب دیده در

اولدی فردینک سرشک چشم دریای خیال

خانه بلور تصورک حباب دیده در

ساقیا می لکور عشق دشتاب استر   سور مکه چوغمی الده شتاب استر

دکلیوب مجلس ایلمه اسکی بکی قانونی   اهل دل تازه جوان کهنه شراب استر

دکلمز وعظی شیخک قولاغی رندانک   بزم میدا چلیوب چنک ایله رباب استر

رنك تزويرايله زهاد زماننا الوده در   كوز قرار دوب پنجه رباجر ثواب استر

ايتمه فردى كبى عشقكله جورك افزون

سندن اى خواجه جانم حكره جرسم استر

نوبهارك روزكارى عقلمى برباد ايدر   توبه نك قصر رفيعك پست وبيخ باد ايدر

لعل ناب دلبرايله مزج اولوب لعل ناب   غنچه دل كوبا قدحلر عاشقى دلشاد ايدر

رشك ايدوب عاشقلرين زنكاره   كلستانه كرم اولوب چوق نغمه ايجاد ايلر

موسم كلده كولوب قوقلشمه عادتدر لوب   هم كلوب هم قوقلشوب بيچاره دل باد ايدر

طاغلره دوشمك نه حاجت بانه   اوبله بابانه الشى مجنونله فرهاد ايدر

قوللغى دولت باشمده استمم آزاده لك   دلربالر كرچه كيم افتاده سن آزاد ايدر

سن مقيم اول فردا خدمتده ديوانخانه ده

بنده سنا البت افندى وقت اولور ياد ايدر

شراب عشق دلبرله كوكل ميخانه اولمشدر   وصالك عهده پيمانه هم پيمانه اولمشدر

لچن كون [illegible] محلبده عجب جام قدح فرش   بوكون برجام ميله عاقل فرزانه اولمشدر

اوشوخ دردنقوا انكن دراقدن كيجه   قدمى آشنا ايكن نه دن بيگانه اولمشدر

باقوبده اتش رخسار كل بلبللرك شابلك   صفاى شمع خندان افت پروانه اولمشدر

اوقونمش نركس ساقيدن ابات فنونلرك

بزمده وروم بوغلغله ده افسانه اولمشدر

فنوكنه عقل كل برجاكر ديوانه اولمشدر   باقوب بال و پر كسونكلى پروانه اولمشدر

سروسرور وصلكله عجب مجنون ايدم اول   فراقك باتميله شمدى دل غمخانه اولمشدر

بم عشقكده كوكلم برصدف لى در تنها   در شهوار وحدت سلوب پروانه اولمشدر

اوشوخ انسه عشقم دقتله نكاه ايتمش   دروندن ديده دن محكوم [illegible] اولمشدر

بوكونده بو يمش لعل ناب دلبر فردى

ربى خشكى باقمش مشرب رندانه اولمشدر

بوكارك ابتداسى نطق برانه ابنا مقدر   سب انن پسته كردن طبع نقد برده طيا مقدر

شب ظلمتده خواب غفلته چاره حكيمانه   صداى صور يا هوابله ابر كلدن اويا مقدر

بولعبكهده سوروبوده صرف نقد وقتايم   قمار عشقله پاره بوتمقده قزا مقدر

كوكل سرمايه ورلب تشنه اولمق نه صبرتدر   كلستانه املده صائمه حاصل قبضه قا مقدر

زنكت دنيكه نه بى رنكى سطاحالدلر فردى

خرابات اهلى اكلر حال هر زنكه بويا مقدر

ابر بلالدن او بر زنكنه سلام كلور   نه كلامى بشيدلدى نه بيلمه كليه

راه صیدنده گز مرغ دلم صبح وصب   نه اوشه‌باز گورندی نه دوه دامی گلیور

برزمان وصلیله نسبه ملاقات یوغیدی   شمدیجک ساعه هوشمنه نامی گلیور

غمزه‌لر مست مدام نیزه و خنجر چکمش   صانکه بر یول کسیجی قانلی حرامی گلیور

خاک پاینه یوزم سورمکه گلسم فردی

دیه‌لر اوشهک اسکی غلامی گلیور

مستانه‌لر چشم خدا مستکم در   اول غمزهٔ فتان بزم ماهمنزدر

برکوه ملامتده گزر شول عقلا بز   زنجیر جنون زلف ترکر ونمزدر

ظلمتکدهٔ ملکت ناسوتده اولسق   لاهوت جنان قصرینه دل روزنمزدر

اعیاری گوزندن بله مستور ایدر   هب جمله تماشا اولنان دامنمزدر

وارلق یوزینه صانمه حجاب اولدی بونده   هب ظاهر و باطنده گزن توسنمزدر

حل دائرهٔ وحدته چکدیمه لکن ره   مرکز دلمز غیر بسی پرانمزدر

منکر نوله بلمزسه بزی حیف اکا فردی

قهریله مظاهرده بزم کوودنمزدر

گرچه مجنون دائما لیلا آرر   حقه دلبسنده اولان مولا آرر

آفتاب ذاتی بولسه پرده دل   گوکده بر شمس جهان آرا آرر

ثم وجه الله گورمک استیان   کعبهٔ مقصودده بر شهر آرار

واصللر کلام حق اولان   هیچ بکده لؤلؤ لالا آرر

بلبل در خار غمده انکلمز   سینه سنده بر گول زیبا آرر

مرغ دل آواره اولدی لانه دن   هدهد عشقه اویوب عنقا آرر

فردی آواره دوشدی اردینه

ازینی گوزلرنشان آرر

نفحه‌ای روح روان تا اولجان اوسته‌در   دشت خیبر سوزم سرو چمان اوسته‌در

چشمی فرقا بدم روح مجسمی ندر   چشم باطنده عیان اولسه نهان اوسته‌در

آفتاب اوزره می نوویره قرنا کسوف   غایت عقده ثریا به قران اوسته‌در

جان اهلدر بولنه بوکجه نفوس دل پاک   سن سر قافله‌سن جمله روان اوسته‌در

ناتوانلق اثر بدرکه سوزم اولدی خیال

فردی باید سخن موی میان اوسته‌در

محرم اسرار اولان وارلق حجابندن کچر   لن ترانی بیکر ننک یوز نقابندن کچر

سبعهٔ سیاره قلبی طولانوب ایلر اول   عالم امکان چرخنک نه قبابندن کچر

حلقهٔ زنجیر نیه زلف سیاهک طولانان   ماسوانک پرچمنک پیچ و تابندن کچر

رحمتی دریاسنه غواص اولان عاشق بوکون   حزن و فوت مقصد خوف عذابدن کچر

مجلس عنصرده قالمز فردی اواره وش

واصل حق باد و خاک و نار و آبدن کچر

قلوبک اهل دللر تابش عشقڭ ایچون صیقلر   مسافرخانه سن اهل کرم مهمانی ایچون صیقلر

نکارستانی کردون عرض اولنه التفاتیمز   کوکلی ایینه سن برافت دوران ایچون صیقلر

اوتورمش تختکاه دلده سلطان سپاه عشقڭ   سربر سرینه هنشیر جانانی ایچون صیقلر

صبر اقلدی سینه‌م ساحه سین اغیاردن اجا   ولی بر شهسوارڭ رخش جولانی ایچون صیقلر

فلک اهل دل فردی چراغ ایتمز تغله

الده طوتسه ده نان پاره سن نادانی ایچون صیقلر

حرف الرا

اوشوخ غنچه لب بزمم ایچره ساغر نوش ایتدیکنجه   رخ گلگونی کیفیت شراب ارغوان احمر

قپودان بحچه‌نڭ دائم ایشی مثال عشق ایچره   کورکدر گلشقه سمت و صاله بانی احمر

سماحتکارا اولان احسانی جای بلور منت   لئیم شادنو و لیچه امتنانی احمر

غرور ایتمه فلکده نطع شطرنج جهان اوزره   نوز منصوبه بسی اهم قوللنور رخاه زنانی احمر

زبون اوزره فردی شهدی ترویج ایلدی نظمی   قماش کهنه دن سوق معارفده دکانی احمر

کوکلی قاپمقده زلفک بو بله طرار اولدیغن بلمز   او چشم فتنه سازڭ بویله عیار اولدیغن بلمز

شراب لعل نابکدن مذاقی یوق صانورکندین   بورتبه عالم مستیده هشیار اولدیغن بلمز

درغ فانی ایچون تجرید ایدوب طالمشدی بحره   حجوب دریای عشقی قنده سیار اولدیغن بلمز

همای دل بلند پرواز اولوب طوبر نهنده‌دیر   هوای وادی حیرتده طیار اولدیغن بلمز

سرای جسمی اعلا کورمی روح سلطانی   طوروب خشنود اولوب خاکله همواره اولدیغن بلمز

نه در منت انبای زمانڭ حالی شاندن   جهانڭ کاسه سین صانکه عذار اولدیغن بلمز

نه دروده وار دیغن جانا اطبا ایتدی تشخیص

صورتلر فردی ناشده بیمار اولدیغن بلمز

کوکلر اول پری صورتله هب یار اولدیغن بلمز   انڭ عشقیله هر حالده ناچار اولدیغن بلمز

الوب خبرشنی هرگز صالسم او دلداره   کورر هر بوزرن اما هیچ بیدار اولدیغن بلمز

مبولانی جهانڭ مشتاق تمثال وفادارڭ   ولی اول صورتڭ صیرتله دیوار اولدیغن بلمز

کز دائم سعادتلو با شکله هیچ ایرلمز   سینه‌ده تجشمده زلفکله قفادار اولدیغن بلمز

سمیم افعی زلف سیاهکدر بیتون عالم   لب لعلکده تریاقن هوادار اولدیغن بلمز

طماشو جسم بلاسی حلقی کرونج بو چالم   نه ندر بو بله بردرده کرفتار اولدیغن بلمز

ایدرمی نفس فرعونیانی ملک وجودده
کوکل تخت‌نشین بوبله یوسفک وار اولدیغن بیلمز

ربای خشکله بر دم تسلیمی بولور جانا
وصالک بوبله زاهد دلده بار اولدیغن بیلمز

شو دکلو پرتو انداز اولدی حسنک دل سرابنده
بو دارالجنده فردی غیری دیار اولدیغن بیلمز

بز خاک رهِ مغبچهٔ باده فروشز
هم جرعه‌کش و مست خرابات سروشز

نطقه کلیجک طوطی کوبا بزه حیران
پروانه صفت آتش عشق ایچره خموشز

صوفی اولنور روب صومعه‌ده خلوتی ایلر
بز نیه تجرده کرز خرقه بدوشز

حقی ایشیدوب کوردیکم حقه عیانز
ظاهرده و باطنده همان دیده کوشز

فردی نقدر خلقه مجنون دنی اولسق
لیلایه دکل حضرت مولا ایله هوشز

عاشقک ای پادشاه خوبان شهرت و شانی استمز
شاه ملک معنوی عنوان و دیوان استمز

مصر دل شاهلغک ای یوسف گم گشته‌کی
بلمم اما طوبیه لر بالجمله اخوان استمز

جنت کوبنده کوربنده یاغلر رقیب
ادمی مزب جوارجه‌ده شیطان استمز

استراحت ویرمز اهل عشقه دنیای دنی
حقت ایلی خانه سندن کیجه مهمان استمز

امتحان نا متصدک موفق ایتمک بکلم
ازلیالر بلا و دلجث فراوان استمز

اکل وشرب ایله کجر اوقاتلری حیوان کبی
کیف دار مصحبتی زهاد نادان استمز

حضرت اولاهمده فردی ظلمتستان ایچمه
لذت آب حیاتی طبع حیوان استمز

ساقی بو خم صومعه‌ده تهی ناز کر کمنز
پر صون پره پیمانه لری ازلر کمنز

نادم ایشوب فرقتیله نغمه لر ایلسه
مجلسده کوکل ایمیه ساز کر کمنز

حاش ایتمه محال اولدی هله سرم ایچلمز
احوال درونی ایله ابراز کر کمنز

بو دامله عنقالی شکار ایلمک اولمز
ایدل بو هواده سکار پروانه کر کمنز

فردی ایوب عهدنه مردانه وفا ایت
میدان محبتده ایو تنبان کر کمنز

ساقیا زنجیر زلفک طوقنه سر داده یز
پای خمده جای طوتدق همسر باده یز

شعله لندرکرم اولوب دللرده نور باده یی
کل کرم قل حمله مز الطافکه آماده یز

نقش ایدرسک صورت حسنک نوله آیینه دو
هب نقوش غیری محو ایدرک ساده دن ساده یز

قد موزونک کوروب رشک ایلدی سرو روان
سنبل الطافکده بز او لقیددن آزاده یز

کرچه کندین خاکله یکسان طوتر بیقانزل
وزنا مصف نظرده جبلجه بالاده یز

دل بحر بنک امواجنه هیچ فاصله اولمز　　عشق عالمنه بوندن ایو قافله اولماز

وجه دل عارفلر اولور وقتنه مرهون　　هر وقت و هر آن سلسله زلزله اولمز

خالی گوره مم گرده پنی زلف نباندن　　مجنون مجنبده ندن سلسله اولمز

قلچین اولمرشش همه بن حار دان ازاد　　تردامن اولان بادیده هیچ ایله اولمز

الدلمی چیقردی سر زلف سخن اما

فردی ار مضمر ایتمکه مرحوصله اولمز

فتنه دبرنج دنیا ایله مفتون دکلز　　زلف لیلای سیهکار ایله مجنون دکلز

ماسوایه بله بر نقطه اخاله وبردک　　بیلورز که بو بازارلقده مغبون دکلز

شاد اولوب ولده کشاد اولدیغیمز خاکن　　دائما ستر حجاب اتله محزون دکلز

قوت دنیا بزه تقسیم ازلدندر وب　　فلکک بویله احساننه ممنون دکلز

کوکلمز نسخه الطفکده پریشان اولمز

فردیا تفرقه الوده هامون دکلز

لعلنی گورورک می پرستاره دوشدی کوکلمز　　مست اولوب غمزه سر خونکواره دوشدی کوکلمز

شمع وصیت قلدی افلاک مظاهردن سزدق　　حیرت ایله صورت دیواره دوشدی کوکلمز

زهد ایله اهل سلامتدن ایدرک احتراز　　شمدی بو طور عجب انکاره دوشدی کوکلمز

جامه لیدر ورکت ملامت حرقوسن ساحرالآن　　نه حیره ده کزوب آواره دوشدی کوکلمز

فردیا اول لعل نابک سرکو باسی عدم

قلب وی پاسنده کی اسراره دوشدی کوکلمز

مالک کشوار شاد که دیرلر او بزز　　بنده مرشد بغداد که دیرلر او بزز

اشنا اولمش ایکن مرکز جانده مذکور　　حلقه ذکره گیرن یاد که دیرلر او بزز

ظاهرا ایکن نه هر وزره ده سمتش مقصود　　قطع امید ایله ناشاد که دیرلر او بزز

بزم وصلنده انگ بولمش ایکن جمعیت　　زلف تفرقه بر باده که دیرلر او بزز

خنده مستی بی چون زوب فردی ناشادکبی

بنده مطلق الازاد که دیرلر او بزز

مست عشق اولالی الده جام بلوراستمز　　شاه اقلیم محبت تاج فغفوراستمز

ظاهر و باطنده بر دور مطلبی اهل دکک　　کزلی دوشمز دوستی بولر باری مستوراستمز

لنز دوار در خانه انسنله دافقدر بولر　　اول اساسیدن دار و دیوار نز معموراستمز

جونکه بن گلک دراید نامرشخصی مغروریم　　اهل تحقیق اولسه ده عالمده منصوراستمز

خانقاه عشقه بی پروا گیرر میخانه دوش　　لاابالی رند ابدالان دستوراستمز

ملکشفک دکشکول خلیلک برقیلا تحنو شق　　صرف حرص بلا اتساجار و مجبوراستمز

فرد یا خاک در دلداره یوز سورمک گرک
دامن افلاکه رفع دست مغرور استمز

جان در طلب راه جوانان انداز   نظر از هستی تو بر در جانان انداز
بو ید اگر اثر گرد سواد خاکش   مرغ دل بر گره زلف پریشان انداز
نیست در سروران عادت میل سخن   بسوی مشهد ما سایهٔ احسان انداز
چون میسر نشود لب بلب ابراز مرام   عرض احوال تو در عرصهٔ دیوان انداز
بزم عرفان شمار نرسم بهر علو   جرعهٔ جام تو بر خاک نشینان انداز
اول از جامهٔ خود راز خودی کن تجرید   بعد از آن بحر صفا را تن عریان انداز

فرد یا اول و آخر رسی بر مطلوب
تو زا بر لسم همت پران انداز

همدم بزم الستم رطل کردانم هنوز   عقد ایمان بستم و در عهد و پیمانم هنوز
کشتی غم شد مرسای فراشم در کنار   موج در گرداب و مه در عین طوفانم هنوز
جان پاک از بیضهٔ دل اوج لامکان   من اسیر دام این زلف پریشانم هنوز
غمزهٔ غماز تو راز درونم فاش کرد   سر بسر فتنه مه در روی پنهانم هنوز
میکـ رانم رمیده از طنین جام جم   مه درا غاز نرم مست و نالانم هنوز

نیست سیرانی زبحر عشق فردی مصلحت
زین سبب من در سراب تشنه عطشانم هنوز

راه عشق اگر چه شها صورتده بز پنهانده‌یز   لیک مقیده حضوره فوق داود بوانده‌یز
جان پاکی در نایاب ایدی بحره وجوب   تن صدف واری اتکدی ساحل مکانده‌یز
دیو بیگانه شو بو چشم عرفاندن دخی   محقق بیز حجابه دن پنهان ده پنهانده‌یز
ایله واداوسته تحصیل زاد اخروی   عشق بازار زنج سود و بود لحه ازنده‌یز
یوقسه بر بهادن مولوی تنوره مز   اوج استغناده ذره شمسله جولانده‌یز
جوهر بی حد تر سیف دشمانه کوزلمه   ظهر جانندن عدو نک برق ار آبانده‌یز
بوز فرقدر بزم دنیان اعراض ایتمکه   کفری زبها والدی بز زندانله ایمانده‌یز
لنت کنکر سربدر که کوکلز ابتمش ظهر   وحمه عشقک ایچون کوشهٔ ویرانده‌یز

بر خرابات اهلیین فردی بیقلدن باده دن
خون چشم عاشقان نرکس مستانده بز

باده در جگرم قطرهٔ شراب انداز   زجان تا بجهان چاشنی کباب انداز
بر استانهٔ جانان من قرارم نیست   مرا ببستهٔ زنار مشکناب انداز
بزر بار وجودم بسی کله خور داست   کنان من به زلف ماهتاب انداز

ورانشم هوای خیال خال رخت — مرا بسوز و دوران قرص آفتاب انداز

جهان بدیده عاشق حباب بر روی آبست — حباب بشکن و خود را بقعر آب انداز

قبس ز شعله من برگرفت در سینه — برای دیو غمم آه تو شهاب انداز

مرید پیر مغ کهنه سلم ای فردی

مرا نکته ان شیخ کامیاب انداز

حرف السین

صدای پرخرد پرور جانبخش نفیس — بزم ارباب محبتده بنی ایله جلیس

زلف لیلا دل دیوانه‌می ضبط ایلیمز — بنی ظن ایتمه اولور سودجا کم قیده مقیس

گل سنی ساحل مقصودینه ایصال ایدلم — فلک عشق ایچره بو صولرده بنم شمدیکی نفس

انزوا ایله گوررخانقه دهر ایچره — گوشه وحدت دلده بولنور خیر انیس

فردیا حسن ترتیبله کلمز دلمه

بر ایر سلسله‌سی لعبی گوزل نظم سلیس

حرف الشین

نه دولتدر خیالن دیده‌مه در خواب گوسترمش — نهال آرزوی بر بر شاداب گوسترمش

اثر تیغ ایلیوب قلبه عیان الله وی رفعه — شکاف سینه‌سین عشاقه محرابه گوسترمش

صالوب دریای فیض وحدته کشتی آمال — گوکل صبرت سرابنده اوزرین غرقاب گوسترمش

جمالک نور رینه تنک ایلیوب ارض و سماواتی — فروغ آسمان سینه‌ده مهتاب گوسترمش

اچوب دکانچه نظم بلیغک شوق و فایده

کلامک فردیا بر گوهر نایاب گوسترمش

لعل لبنک نشئه‌سی پیمانه‌ده قالمش — کیفیت عشقک سر مستانه‌ده قالمش

مجلس فیض و بهای قضا دوران بزه باندر — شول شمع که سوز دل پروانه‌ده قالمش

با ذوق بولدچوق برخرابات گوردم — مستکله دو شب گوشه میخانه‌ده قالمش

یلک نادم اولوب بعد نغنه گوکلی اولشیخ — یاپمیق دیلدی یوقلدی ویرانه‌ده قالمش

زلفک کنه بند ایده‌لر خال سیاهک — یاپمیق دیلدی بولدی ویرانه‌ده قالمش

تجدید اصلی عجبا واعظ گرچه — یازمش اوقومش صورت شخانه‌ده قالمش

فردی او پری برقل ایله عالمی یغار

گوردم آنی زلفنی طرا پوشانه‌ده قالمش

از قیودات تلون درجهان آزاده باش — قدح ارتیق ومنو قاهی سبوی باده باش

تا کلی سودای شودیات برآور جام دل — بعد ازین درخیل خیفیات روی ساده باش

سردوش آخر برای برقعاشر کش مکن — همچو گردباد باش و ذره‌وش افتاده باش

چیست در داد و ستدن کشمکش انجام کار　　بکدلز سوز نهان و خاطر آماده باش

دل ویرلر ارسنکاری خواهی بردار و بار　　فردیا دلدار پس و یار را دلداده باش

حرف الصاد

اولمسون لطفکله کوکلم زلف دلبردن خلاص　　ایتمه یارب بنده‌کی اول عشق اسمردن خلاص

تاب رخساریله یاقدی خالدن پیش کوکلی　　مجمر دل اولمیه اول بوی عنبردن خلاص

روی بوی شوقنه دونکده در مهر روز و شب　　مهر و مه اولمز کلف نه طاق چنبردن خلاص

شمس عشقک آسمانه اولده دوراندی تمام　　ناله انجم بکاره اولدی موش آخردن خلاص

فردیا اولمز جهانه سر عشقیله بکام　　اولمینجه برکشی سودائی سردن خلاص

حرف الضاد

اولدی نعمت بیرانله دل مظهر فیض　　نه عجب شاخ صنوبرده بزکلر فیض

بزم عالم اولوب سینه ده جمعیتیله　　دور ایدر آینه کوکلدن کوکله ساغر فیض

نوبهاره ابردی یناله نسیم جهات　　چالنوب کلدی بهشت عدمه کوثر فیض

مایل بوس لب جام اوله عشق اولسون　　ایچور رسمی باقیدن الکاره بر فیض

ظلمات ایچره کرز ب حضر ایدر اتمز　　قالدر تشنه سنی اب حیات آور فیض

طفل نورسته ده اولمقه نه عیسی دم اولور　　شیر مریمله انی بسلرایسه مادر فیض

فردیا بزم محبتده اولوب مست مدام
کیجه کوندز ایدر مهر ضیاکستر فیض

چاشنی لعل لبکدر کیف صهبادن غرض　　باشقه بر عالمدر انجق باده پیمادن غرض

زلف افسونیله ایتمز مداوا قبول　　انعکاس کاکلدر باشده سودادن غرض

اولمادی بر عاشقک قوتمق صبر دامنه　　وصلکدر واربه دنیاده عقبادن غرض

ارتکاب ذلت اولمز الفنم اغیار ایله　　کوشه جای سلامتدر مدارادن غرض

خانقاه دهرده‌کی وهوبله طولدیر دیار　　فردیا بلمم ندر هیوحم غوغادن غرض

حرف الطاء

دوستنه بازار محبتده وله سودای خط　　بک رواجن بولمز ارتق عنبر سارای خط

ملکت حسنک اولور البته تاراج بیب　　زنکبار کشور عدمدن جیقدی غوغای خط

سرنشر عسکر چکوب یازمشدر او شاه پرش　　الملق استر قلعهٔ بالای میرالای خط

دسته مر انکک الدقچه یولنسو حسنک　　نوتنه مانند ایتسه کیدی چون کالای خط

اولدیغندن فردیا املامی بر بوزدن غلط　　دفتر عشقده ابطال ایلدی امضای خط

حرف الظاء

کوکلم ایرلمز او شوخ دلبرادن الدی حظ　　رفلرندن قلدی چشم الجلادن الدی حظ

ماسوادن ایلیوب پرهیز هردم خسته دل   حب ذاتک وردی صحت بوردادن الدی حظ

فیض عشقک محو ایدوب ویردی فنادن ارمغی   صحوه کلدی نور سلطان بقادن الدی حظ

اکل و شرب ایله کلورسه مادر طبعه قوت   شیر عرفان ایله دل طفلی غدادن الدی حظ

عندلیب دل اولوب گلزار جرینده خموش   فرد یا دم بسته در سیر نوادن الدی حظ

فی نعت النبی علیه الصلوٰة والسلام و حرف العین

الوداع ای احمد مختار عالم الوداع   مظهر کان حکم اسراره محرم الوداع

ای غبار روضه‌سی چشممده انور توتیا   ای همه عاشقلرین دردینه مرهم الوداع

خاکپایک افتراقی کوکلمه صالدی غموم   ای جهانی فاتح الاهم کاشف الغم الوداع

المشدم نجه دم استانک بوسکاه   اشته کلدی بنده کرایام ماتم الوداع

ای شفاعت کانی هردم التفاتک استرم

فردی زارک اوله لطفکه مکرم الوداع

پرتو دیدار ایله یاقدی دل سوزان شمع   اشک چشممن آه زار ایله ایدوب جریان شمع

سوز عشقه کلدی کرمثله دلده اژدهم   چکلدی سرتا پا زبان بولدقده صبح نقصان شمع

یاقدی تاب لعل تابکدن چراغ کوکلمی   دیلدی فانوس خیاله آفت دوران شمع

ای کوکل بر مولا ایله چوق ارسک وصلبو   هر کیجه تا صبح اولنجه بزده در مهمان شمع

فرد یا زحمانه دلده ای چوق کورمدک

کلدی برفاج کونده کیدی چون مه تابان شمع

دلبرده اولوب شمس هوا پرتوی طالع   اولدی شب فرقتده نجه ظلمتی رافع

بولمزسه صو رؤیت وحدتده وجوبات   هرلمکنک اولمز اوجلده سوزی نافع

بلمز نه ایمش صور سرافیل قیامت   شول جانکه السنک سسنی اولدی سامع

بو غصه مذاقکده اگر شهد محبت   اولمه بر کره و یک شب جلواسنه طامع

فردی بو ابرششون کرم حضرت ملا   یک مسئله اوله نجه مشکلی دافع

فی حرف الغین

تاب و دیدارک فرزان ایلدی الده چراغ   سوردی اغیاری جیقردی اینجدی ظلمتدن فراغ

لاله وش الده صراحی کلدیکک اما مجلسه   صونمادن بر نیم پیمانه کوکلده یندی داغ

هر نه پرده کر سهم ای شاهم سنک عشقکله   منظرده رسم ایدر دیداریکی طاغ اوستی باغ

بوی لطف عاشقکدن کورمه اغیاره روا   حیفدر بو نونهال کلشنه قوندرمه زاغ

ماسوانک پرده‌سن چاک ایله تا ظاهر اوله

بر جبینم فرد یا النی گشاده یوزی آغ

زلف خوبان ایله عمرم اولدی برباد ایغ   فهم ایدوب بخت سیاهم ایمدم یادی ایغ

بحث جام مل ومهده الده نازلف یاره اولدم پریشان سلسلدن بن ازا وای دریغ

صاودی کل دورونی من سبکچی ایام شباب جرم و عصیانیله قالدم زار و ناشاد وای دریغ

کاروبارم بر هوا اولدی صبا وتندن برو قصر آمالم ایدوب آب و زره بنیاد وای دریغ

دامنک طوتدم سنک ای کان ارشاد کرم قالدی لیک بیچاره فردی سندن امداد وای دریغ

حرف الفاء

ویردی دیدارک کوشش عشقه جانانه تشریف کلمسیدک افرازنکله اولور ذوق صنیف

اول کمان ابرو نکاهک باقمسون بیکانه یه سینهٔ عاشقدر الحق تیر مژکانه هدف

دُرّ عرفانی حاصل اولماز ایسهک بیک ییل یکو عشق دریاسنده قلبک اولمینجه نا صدف

یانه بر روب ساقی چراغ رندی نور باده دن زاهد خرمشه بنده باشنه طاقسون علف

فردیا بندر عرفانده تنظیم ایلدم

بزم یارانه هدیه مدر بنده بو تحف

صورت انکار ایله دوشمه طریق عشقه عهدیکی اقرار ایله ایله قصوره اعتراف

مرشد راه هدایه اقتدا ایت صدق ایله ایزینه تابع اولوب کیت ایلمه رغم ایله

عشق میقاتنده تجرید ایت لباس نفسنی ماسوادن ایله احرام بیت حقی قیل طواف

حاجیان کعبه الف اولدیلر روز و شب دائم ایلر مسجده جان و کوکلده اعتکاف

سعی ایدوب سیر و سلوکنده صفایه واصل اول ایله یاران خدا ایله کماکان ایتلاف

ارتباط حسن ذاتی منزله ایصال ایدر جادهٔ شرع محمدده بولنمز انحراف

موقف عرفانه وارد قده حضوره واقف اول فردیا صوفی اولانلر کوکلی پاک و جانی صاف

حرف القاف

دست قدرتله چکلدی آلنمه طغرای عشق مالکانه در بنم بو ملکت سودای عشق

استدیکم برده آتش دنیا ثمنه بن قادرم شمدیکی حالده مسلدر بکا بیدای عشق

کاکل خوش بولرک یغما ایدوب دست صبا الکت اولماز باشمزده دم بدم غوغای عشق

دائمی مست خرابات اهل رندانز بزم کوکلمز میخانه دراندن کلور صهبای عشق

شوقله بزم سمانه حاضر اولکیم فردیا

اکدر عهد الستی دم اوروب شهنای عشق

اچلدی سینه ده ازهار نو بهار فراق نوالر ایتمکه عزم ایلدنشو هزار فراق

طبیب چاره نوازم علاج ایدرمی عجب هلاک ایدر بنی آخر بو آه و زار فراق

بولنمز انده بکا هیچ انیس و همدم بو کیررسه ده وطنم حلقه دیار فراق

جگر بو آتش ایله دود آههم افلاکه چکرسه بو ایله فلکلرله روزکار فراق

طلوع صبا چکلدی کبی اولدلکجه ماحذن سرشک چشم ایله سوزنم کوکلده نار فراق

نه حال اولور او پری پیکره گورنسه بقا   خیال ایدرمی وصالی عجب نگار فراق

هزار عاشقی سرگشته ایلدی فردی

بلمدی نیه مبنی ایدی مدار فراق

گیر میکدهٔ نازه شعار ایکی جان چوق   بو حسن جهانسوز ایله عشقیکی یاق بق

گلبن نازه ایچره او پور اولمش ممتاز   سس سرچه و آروب غوغنیه ایلمه طاق طوق

غداره دراول کاکل سیاه انده طورلر   دنیا او ینک زینتنه خرنجه باق بق

گور ولده او گلغنجه‌نک اردنجه رقیبی   اوراکسنه ضعفله سلدبی شاق شوق

فردی گزه لم جمله صفا بزلر بنی هب

سیرانه گیدلمزمی اولور اوله یصاق صق

بر عجب درده گرفتار اولمشم درمانی یوق   مبتلا یم بر جوانه ذره جه ایمانی یوق

فکر زلفکله پریشان اولمشم طول اللیال   بر تسلسلده بکا قورتلمنک امکانی یوق

وصلنک عیدینی ارتق قطع امید ایدرم   بیلورم بو روز هجرانک دخی پایانی یوق

آتش عشقله یانسون بو گوکلر جسم وجان   بیلنه عاشق وجودی کیم انک جانانی یوق

بو مقام یاسدن بو قدر بزه غیری رجوع

قالدی دل حیرتده فردی ذوقی وجدانی یوق

عاقبت عاشقلک اولدم دیا گوکلی یورورق   عقلم الدردم اوزون بویلی وصالی فورورق

درس ایدر مکتب عرفانده کتاب عشقی   دلکش دوندر راستاد قولاغات بورورق

طفلنک مایهٔ عشقیله اولنجه تخمیر   خم می گبی جوش ایتسه حله گه طولدیرورق

آو تورسک قوش ومخشیله النجه آدام   مرغ شهباز وصالی قولنه قوندیرورق

گیمی بازیچه آتشله رفاعی گورینور   گیمی سعدی گبی جو رسالکی طوکدیرورق

بولی مقصودی عجب گلشن دهرده آرا   گلها مالنی پرورده ایده دوشولدیرورق

ایچوررلر سکا ده اب بقائی برشب

فردیا خیمه‌گه صحرای فناده قوره رق

صوفیا زرق وریالی قومی پیغمبه باق   ترک وتجرید ایدوب خرقه جنک وارزاقه باق

ئیلک ویدی هر سکک ایاغنه برابر طاقمه   سن آنی نفس وغلبات اولاکر سنه طاق

بر قوری صیتیقی ایله دفع ایدوب اغیاری غمت   سانیاجین یاقی طولوبی بر آلهوشه چاق

راضیم شمدی وبروب نقد زکات حسنی   بر ایکی بوسه ایله صکره نه مانع بلسه فاق

تیغ جورینه رقیبک زلفنه دل دوش اولسون

فردیا قاتلی طوزاق قوره گوکلک دوشه فشنوفاق

بو موجود انه گلنه ذرنک اولشمد ایسه آلجق   دگر جمله تغییر دم انده لباس آلجق

حبیبك حب ذاتیدن تعین ایتدیکی دم — مراتب آخرنده اندن اولدی ظاهر نام الحق

اکا قربیتدن و رتبه‌سنده تفاوت‌سز — بو یوزدن اندن ایدر انبیالر اقتباس الحق

کمالاتن اکمك ظاهر و باطنده مکملدر — دکر برکسه بو بر وجهله اولمز قیاس الحق

سب ایدن اولیالر هر بری باکده ساکلدر — و برلش خوان احسانکده ایدر استرزاق الحق

دکر مومنلرکه حجابه طفیلی ایلر دعوت — قالانده وار ایسه شناسه بر انتساب الحق

بو فردی حضرتك لشر یاب ایت فیض حکمله

وجودی وار ایسه جیکده بولنسه اندراس الحق

چو بر ایسه هر شئوك صورت خوبنده بانی — بت پرستی آنده بر بر تو نماینده بانی

ولیکن بلها غاریز کوه کران قالبدن — بو اباکك فرهاد لیك یکان شیرینه باقی

نطق جانبخش جلیب ایتمش تجلیله ظهور — لعل پاره توأم اولمش باده رنکینه باقی

نفس اماره ایله قالمه سبحه سیار ورن — مشتری اول زاهد الحال خوشه پروینه باقی

نشئه عشقی اولدك ایسه مخمور دن ال عرفانی — مبتدی سالکده کیم سنده دل اسکینه باقی

فردیا خاکت ندرك نفع ایدر الا ابقی — خفته قان کو رحمته سیر و بالینه باقی

في حرف الكاف

بار کرچه نازپرور عشقه باز اولمق کرك — عاشقك کوکلنده ده سوز نیاز دکمه کرك

رنك و بوی کلشنی هر کس بلدم اولمزدده — عندلیبك نغمه‌سی هر روز زار اولمق کرك

ابلسون دائم عراق اصفهان اوزره مقام — مطربك بو ومده آهنکی حجاز اولمق کرك

احمق اسه سنك و ها بر بیسره — ابتدادن زاجا عشقی مجاز اولمق کرك

واعظك کوردم جماعت وحشی بو ایشیدر

فردیا خصم ایلدم که قارسز اولمق کرك

حشرده اهل رفوئیز روان اوله کرك — اخشاملر اولك صبحی کران اولمق کرك

غنچه وش نازله سربسته ترتیب بهار — وحشت و مرایله پریشان و حیران اولکه کرك

بلبلی سیر مقامات ایله سربسته اولان — نای کبی ظاهرین ایسته مهیا اولکه کرك

دلبرك بالای موزونیله ابروی کجی — عاشقك سینه‌سی بر کمان اولکه کرك

مبتلا سنه عیان اولدیغی وعده فردیا

زاهدك بلیدجکی وهم کمان اولکه کرك

آتش عشق ایله دلار سوزناك اولمق کرك — تابش رخسار یار ایله هلاك اولمق کرك

ذو الفقار لا اله و سیف الا الله ایله — سینهٔ اهل طریقت چاك چاك اولمق کرك

ای طلبکار وصال شاه ملك وجود — ماسوادن سینه ... پاك اولمق کرك

استانی اهل حقیقت چشمه کحل اولمغی — استان حضرت مرشده خاك اولمق کرك

فرویا کوردوم اودرویش فلاکت پیشه‌یی
نشئهٔ باب ابتلای شاخ تاک اولمغه کرک

الدی غارتله بنی نظاره‌سی برکمزنکک   اولدی کوکلم عاشق آواره‌سی برکمزنکک
خنجر مژکان ابرو سیله ایما ایلدی   اولر ماننده قالدی دلده یاره‌سی برکمزنکک
زهر فرقت نوشن ایلدن ایلدم ورد زبان   سینه دن چون اولمیوب چاره‌سی برکمزنکک
ماسوادن یوز دونوب ایلدم ورد زبان   اولدی قبله‌گاهم ایکی قاشی آره‌سی برکمزنکک

سبحهٔ اطوار قلبی فخریا ایتدم سلوک
طالعمدر الحذر سیاره‌سی برکمزنکک

شاه خوبانسک کوزلک عز و جاهدر سنک   ناز استغنا و شیوه هپ سپاهکدر سنک
دل اسیر زلفک اولمش بسته بر دیوانه‌در   جان فدا شیوهٔ چشم سیاهکدر سنک
ملک حسن ایچره ناز و شیوه‌یه تعلیم‌چون   غمزهٔ بر علامه‌یی اشناهکدر سنک

بر نشانکدر قلم دستکده کویا فخریا
کنج معنا نوحهٔ درج شفاهکدر سنک

چشم و ابرولرده بند اولمش قضا و قدر   فتنه بر موقوف امر نیم نگاهکدر سنک
لوکلار خنجر غم کله مثلین اولدیغین کوروب   دل اسیر نکنک یاقوت رنکلین اولدیغین کورک

قدیمی چون عادت ایلمشکن زمرهٔ خوبان   بو دورک دلبرندن لطفک آیین اولدیغن کورک
اوشوخک سینه‌سی چاک ایستهٔ ناز اولدی عشاقه   سیه گیسولرندن انده بالین اولدیغن کورک
نوازشله ملکر بوسه‌لرله ذوق کونالکون   وجود نازنیننک بو بلیهٔ تزیین اولدیغن کورک

لوکلن جای عندن فخریا لر زنده اولمشدی
لبندن شربت الدن ششمدی شکرین اولدیغن کورک

قرار دوب رخلرین یکانه لرله آل ایتدک   بنی گلشن سرای حسنه محروم الوصال ایتدک
دلروب نقصور جسنک کردن اغیاره‌ی صدک   بنالی شمع خوبان بزمه فانوس خیال ایتدک
طور رکن سینه عاشق سکا صفوتله سلطانم   دارو ب بر صور شاد عزیمی لوب باغوش خیال ایتدک
می لعلک قدح بر تکلم ایتمدک اما   نه سرمست ایدوب کوکلم یکا بلمزحال ایتدک
همای طبع فخری بو بله اولمزدی بلند پرواز   نه اعلا ایلدک حسن عشقک پروبال ایتدک

فی حرف اللام

نار شوقه دوشه بریان اولاندن صورده بول   بحر عشقه غرق اولوب عریان اولاندن صور حال
اهل حکمت اهل دانش چاره بلمز درد ینه   درد ینه دردی ینه درمان اولاندن صورده بول
وادی پرونده کزمه یاریکی بولسم جو   جان ویرن یار ایله جانان اولاندن صورده بول
سوبلر عذب فرات ولجهٔ ملح اجاج   گوهر مقصودینی عرفان اولاندن صورده بول

محوی صحوی ترک ایدوب نابوده بوده‌دن اول خلاص

ماورای فردیا خبران اولاندن صورده بول

سر عشقی دلده در دلداره محرمدر کوکل — روح قدسیله دمادم طفل ابجددر کوکل

بزم الستده ساغر جمدر جهانی کوستر — کاهی ابدالان عشقه تاج ادهمدر کوکل

ذات مستغنیدر الحق صورت و تمثالدن — احسن تقویمله بالاده مکرمدر کوکل

مشربی غایت تواضعدر ترابه میلی وار — عالم اوزره باعث تشریف ادمدر کوکل

بیل حقیقت آنکدر ساحهٔ سیر و سلوک

فردیا هر رتبه ده سیاح عالمدر کوکل

ای کوکل کل موسمنده ترک می لایق دکل — عقل و عقبا سیله هر دم اوغراشی لایق دکل

آسمان جام جسم بو بیله تهی دور ایلمز — طولمامق اول طلعت فرخنده پی لایق دکل

بو بهار ایام ربیع اوله محرم حیف حیف — بی می و دلبر صدای جنک و نی لایق دکل

بوکجه ازهار لطیفی اچدی الطاف نسیم — نامهٔ پر شوق وصلت اوله طی لایق دکل

واصل ایکن عالمه آثار رحمتدن حیات

اولمیه فردی زارک قلبی حی لایق دکل

تن فنا ایلنده واردی کوکل اسوده دکل — مست عشق ازل اولدی بری زانو در دکل

بوکلم اخوان رفاقتله ایدوب سیر چمن — کرک یوسف کبی اولدی دمن الوده دکل

غرق اولوب موج یم وصلته دل اولدی حباب — بلکنی زورق وصل ایلک صوده دکل

ترک وارین ایدنک حالنه باق ای زاهد — بوقدر نعمتی ترک ایتمه سبب بیهوده دکل

فردی زاری بتون طوتمش ایکن ملک عدم

چشم اغیار ایله باقمش دخی فرسوده دکل

خستهٔ عشقه خداقدر طبیبمدر کوکل — مجمل ترکیب عالمدن نصیبمدر کوکل

نسخهٔ بالادر البت خاندان عشقده — بکر مضمون الهی به نسیبمدر کوکل

هر دل عیسی پرسته داغ اجرک جلوه‌سی — دیر جانده نقطهٔ شکل صلیبمدر کوکل

دست قدرت ایدوب نقاش روی ازلی — کنج شاه عشقدن چیقمه نصیبمدر کوکل

ایلم تحصیل آداب فنونی غیرتدن

فردیا هر فنده اوستاد ادیبمدر کوکل

الی قانلی دلی قانلی قلیجی قانلی کوزل — نکهی قانلی حرامی ولی اوزنالی کوزل

نور سیمجه ایله بو صمه قیافت کمش — الده رنجه فنی برجمی ریحانلی کوزل

بنجه جارا ملو رشته ده سنک دامنه — ایاق الدقجه اصولیله اوار حالی کوزل

کشور دینه آشوب صالر کاشفک — اوفرنکانه اداشیوه عثمانلی کوزل

توندور رفو ندوره سندن دل جانه کوللر   نه فرنک باغیلی دانملر اجراحسانلی کوزل

ملک عشقه بجره مشیر اولدی شیاحنه   امتیازینه علامتدی عنوانلی کوزل

افتخار انه نشانه الدی فیروب عشاق   ندر اول قطعه الماس کبی شانلی کوزل

فردیا قشلاق و ییلاغی کزوب دیمرک   کوردم بویله ظریف نکته لی عرفانلی کوزل

فی حرف المیم

تشنه یم آب بندوکن بلمم   دلده بو تاب بندوکن بلمم

چشممن باشین ایلدم جیحون   غیری خوناب بندوکن بلمم

بحر عشقکده اسکی غواصم   در نایاب بندوکن بلمم

غنچه لعلنه نکاه ایدملی   گل سیراب بندوکن بلمم

زلف یاره ایلشدیکم بیلورم   بشقه قلاب بندوکن بلمم

می عشقکله نشئه یاب اولی   باده ناب بندوکن بلمم

مست و دیوانه یم حضورنده   رسم و آداب بندوکن بلمم

بنده صادقم بو چرخ الجبره   اویله دولاب بندوکن بلمم

افتاب کوکلده ور فردی
ذوق مهتاب بندوکن بلمم

لهنه لندی او کوزل قطع امید ایلیه لم   تازه دلبرسوه لم ذوق جدید ایلیه لم

روز هجران تمام اولدی چو حفظ کلدی   بر هلال قاشلی ایله عید سعید ایلیه لم

محتسب بیجه ایله خیلی نزاع ایتمشدک   دفتر جوری حساب اولدی رسید ایلیه لم

اولدی چون مطلع خورشید جمال اسیم   دلدن آثار غمی غیر بعید ایلیه لم

فردیا قربت یار ایله کوکل اولدی بکام
شکر ایدوب لطف الهی مزید ایلیه لم

نه دولته اولاشور کامران اولان کوکلم   همای عشقه قدیم آشنا اولان کوکلم

نشه محبتی بیان ایتمکه اولور حاضر   اوشه ایله اورده ترجمان اولان کوکلم

بیلور میان نه یزی زاد صورت المنظر   اوشه ایله اره ده ترجمان اولان کوکلم

اولاشنا بکا کوندردی یادگار ییر   بر غربت ایلده کلوب ارمغان اولان کوکلم

اچلمزدی بکا اولمه در دلندر   بو کنز مخفی جانه نشان اولان کوکلم

مجاز مسل اولوب کلدی بو نزه نکته ور   حقیقت اوزره اوزی جاودان اولان کوکلم

ازلده خضر حقیقی دلا بجدی آب حیات
کلوب بر ظلمه فردی روان اولان کوکلم

بو کونلرده عموم اوغرادی شاد اولان کوکلم   بکا انیس ایدی بجه دم خندان اولان کوکلم

بیابانه دوشردی گوزی آهوبی سرمدی　　گزر غربتده دائم تارک اوطانی اولان گوکلم
نار پروانه ده بزم فراق یار شمعنده　　گلستان جمال بلبل نالان اولان گوکلم
بو جمعنده استغراق ایله الفت اولمسه　　اندی ساحل فرقه ده غلطان اولان گوکلم

نیجه طوطیلر دها خیرت قیلور فردی
بنی گویا ایدن آینه عرفان اولان گوکلم

هزار گلشن دیدار اولان گوکلجکزم　　جفای خار ایله آزاد اولان گوکلجکزم
انوتمی عهد الستی قلوب بو عالمده　　ازلده مظهر اقرار اولان گوکلجکزم
جمال یار ایله هر دم بکام ایدی اول　　نزیل خانهٔ اغیار اولان گوکلجکزم
شرار ناسله قالدی دیار غربتده　　قرین صحبت اغیار اولان گوکلجکزم
بو دامگاهده بلادن خلاص اولورمی عجبا　　اسیر کاکل دلدار اولان گوکلجکزم
صاتلدی بر پوله بازار مهر دلبرده　　متاع وصله خریدار اولان گوکلجکزم
برای باد مخالف هوایه صاورلدی　　بو یولده خاک ره یار اولان گوکلجکزم
شراب عشقله مست و خراب اولوب گیتدی　　مقیم خانهٔ خمار اولان گوکلجکزم
جهان نفسله بیچاره اولوب قالمز　　سپاه شوقله سالار اولان گوکلجکزم
گچدی تاب و توانی اریجه منزلده　　دیار عشقده سیار اولان گوکلجکزم

گورنجه سینه آینه سن خموش اولدی　　صفاده طوطی گفتار اولان گوکلجکزم

وصال یار ایله فردی اولورمی هیچ مدهوش
خبیر عالم اسرار اولان گوکلجکزم

او شوخک لعل نابی گلمیدر شکر تبسم ایدر　　اورکن گندی عقلم نشهٔ ساغر میدر بلیم
ندر بو خاللری زیر زلف مشکبارنده　　عوقلری دو قلمش قطعهٔ عنبر میدر بلیم
گورنجه وادی خیرتده تنها گندم الدردم　　پری زاد خیالکمی دیگر دلبر میدر بلیم
درون عاشق زاری فروزان ایلمش عشقکده　　شعاع مهر رخسارکمی یا اخگر میدر بلیم

ندر بو رتبه آلمق گوگلنه اهل دلک فردی
عجب فاملک سنک جادوی افسونگر میدر بلیم

آتش عشق درون دلی پرتاب ایدلم　　جانی دریای فتوحات ایله غرقاب ایدلم
چار ده ساله جوانلرله وصلنده　　زورق ذوقه بنوب بر گیجه مهتاب ایدلم
طاق ابرویه صالوب جامع حسنده نظر　　کلبهٔ زاویه فکر گوشهٔ محراب ایدلم
دل بیت الحزنی یوسف گم گشته ایله　　شاد ایدوب رشک [illegible] احباب ایدلم

فردیا ناله و شبگیر ایله هر شام و سحر
دل شیدامزی آه ایله پرتاب ایدلم

دل یوسفی چاه زنخدانه دوشردم شیخ الحرم سینه‌می احزانه دوشردم
بلسون کرمنجم نه ایمش طالع مسعود برنجم درخشانی بوشب یانه دوشردم
اول زلف دلاور برنی خوار ایله طاردم مستانه ایلدی بوی بنی چوق شانه دوشردم
مژکانلریمی شانهٔ قلوب وقت ایدرکن مرغ هوسی زلف پریشانه دوشردم
بازار محبتده کروب دائم اررودم
فردی سکا انسانی بردانه دوشردم

لعل یابندن اوشوخک صورت جانان مترسم باعث احیای عاشق آب حیوان مترسم
نطق خانجنس ویر عشاق فغان آب الطافنده کوبا فیض رحمن مترسم
عاشقانان پارهٔ وصلکه ایله بر مراد اولدن منشور حسنه خط بطلان مترسم
موبیانک زلفنه کورسم مسلسل بهمه بو تسلسلدن اولور بر حد امکان مترسم
رسم اولوب اوصاف حسنیله نکارستان چین
اولدی هر بیتمده فردی نقش ایوان مترسم

فراق یار ایله جانا صفا ندر بلمم شو دکلو خیره طالدم جفا ندر بلمم
دوشردی دل بنی بوربنه عشق مظلمکه صباح عارض و زلف مسا ندر بلمم
روامی بحر غم ایچره بو دکلو موج ستم بوربنه جور فراوان بکا ندر بلمم

کرمک اولیجق چاپن طرهٔ کبی صبا عبیر نافه‌یه نسبت خطا ندر بلمم
بو فردی دل زاره اچلمز اول غنچه
بهارده بلبله بو ابتلا ندر بلمم

دردلمی بسه آچردی عالمه عالم بنم سینه کافور اولور پاره‌مه مرهم بنم
شویله بر رند خرابم که بو قدر هم دم اوله‌مز آینه‌مه همرنک جام جم بنم
ترک تجرید ایدم اولور ظاهر حرنک اختشام الباس شهرتدر خرقهٔ ادهم بنم
باشم اوزره اباغن لطف ایلیوب قوبسک شها کوزلرم یاشی اولوردی چشمهٔ زمزم بنم
کل سنکله ایده‌لم تقسیم طور اقدمی
فردیا هر دم سنک اولسون سرور غم بنم

صنما بر غم عشقکله نه تدبیر ایده‌لم حسرتکله بجه بر ناله شبکیر ایده‌لم
اول دیوانه‌یه بو ورد ایله درمانمی اولور ملمز اول زلف سیه‌فامه زنجیر ایده‌لم
مدت هجر فراقکده نه‌لر چکمش ایدک صد و یابانمی وار ایدی تقریر ایده‌لم
مست و مدهوش قیلار مشک اعبر زلفک آنی بر مشک معنبر چو تعبیر ایده‌لم
آیت حسنکی جان مصحفنه یازمش ایدم شمدی اوراق دل و دیده‌ده تفسیر ایده‌لم
او تجلی جمالی چکه‌مز لوح و قلم صورت حسنکی کمل سینه‌ده تصویر ایده‌لم

فیدنه بیره دوشن چوق یوریلور ای فرزدی

عقلک احکامی سر داده تقدیر ایده لم

بو اوضاعکله جانا دائما محزون در کوکلم | خیال لیلی زلفکله بر مجنون اولور کوکلم
بکا بر روی دل کوسته اجل ای غنچه لب بر | سنک ایک التفاتکدن هزار ممنون اولور کوکلم
فرار ایلی فلکسم خون چشمم موجه جیحون | سیاحت عالمنده وادی سیحون کوکلم
پریشان ایلمه جمعیتم زلفک قابر فرزدم | حذر چشم سیاهکدن الکامفتون اولور کوکلم
دمبش سنک اب لطفم شاه میلکده ایدر ایل | عجیدر که فریب وعده کمون اولور کوکلم

بازارسم فرد یا ایته کلرک اول شاه خوبانک

جفا و جوریله بر دفتر قانون اولور کوکلم

عشق انشه بانمه مجنون نیه لازم | چشم باشی سوندرمکه جیحون نیه لازم
سودای جنون ایلدی ترکیب و ردوسی | طبخانه عشق ایچره فلاطون نیه لازم
اول شاه محبت بزه بلدردی روشلر | اقلیم جنون ایچره بو قانون نیه لازم
عشق آتشنه یا قدم ایدر دلده سوینز | سرمایه بعد واولسه ده کانون نیه لازم
بر غمزه سی قنان دوشوب فتنه لو کلم | فرزدی قالا بر عاشق مفتون نیه لازم
~~سپهسالار نازک غمزه ترکش قفادن ایلر~~ | ~~هجوم لشکر جور ایله بیم شبخون اولور کوکلم~~

سپهسالار نازک [illegible]
[illegible] اولور کوکلم

مبتلایم فوت جانم زهر محنت اندر تنم | لعل ایک فرقتیله یوتدوغم قاندر بنم
درد فرقتدن بکا بر چاره بو قدر بیلورم | وصلکی قصد ایلسم یولم بیاباندر بنم
شونده بر خبر نده یم که کافر اغلر حالمه | دردیمه درمان دیلرسم عین حسراندر بنم
ساحلی بحر بلا امواجنه صالدم ولی | خوف کرداب اولمه تخلیص کیم باندر بنم

کوره لم بنی طاشدن طاشه چالسون فلک

کار و بار ذکرم ای فرزدی آه افغاندر بنم

آسمانه چیقدی دوده آهی پرچم | خواب نازه کوتور بخت سیاهی پرچم
اهل سودایه اولدن علم افراز جنون | کشور جانه چکر رنک سیاهی پرچم
کاهی اوتانه نزل ایدوب عشقی الور | کاهی اعلاده قبار افسر شاهی پرچم
اسمانی دل عکس ایده لی اول بدر منیر | رسم ایدر آینه ده هاله ماهی پرچم

شاه خوبان الکله یه ششهبال هما

فرزدیا زین ایدرک طرف کلاهی پرچم

بر درخت کهنه یم بن برک باری ستم | بر کل پژمرده یم بوی انساری ستم
لاله سینه دن بر داغ الوانسیم | سر ازبار اتمک ایچون کوهساری ستم

شب دلدر بکا وصلتیله خوش انیس   ماسوایدن دوست طوتمم غمکسارکستیم

خوان عشقکدن تیر خون جکر تا حشر   نعمت ناکرده یه جوق انتظاری کستیم

کلبهٔ احزان تیر محزون اولانلا افتاده یه

فردیا دنیا اوتنجه قصر روزگار کستیم

فی حرف النون

اشیام اولور ور رنکن چاک چاک اولدقجه بن   جان باغشلر لبلرک مردم هلاک اولدقجه بن

رشکله اعدای دونکت دللری ظلمتلو در   نور دیدار کله جانانا تابناک اولدقجه بن

اولیری کوی قناده اولور عشقک خراب   موجهٔ سیلاب چشمانمله پاک اولدقجه بن

عرش اعلایه بصر شبدیز همت باینه   شهسوارم پای یه یوللرده خاک اولدقجه بن

مست ایدر جام تجلی کوشهٔ کبر وحدته

فردیا کوشه نشین باغ تاک اولدقجه بن

لعل لعلک ساقیا زلفین اولور آیینه دن   جام جمدن عالمه برایکن اولور آیینه دن

نیم مست اولسه دوش فرطوب حسنا اول پری   عارض مستانه یه بالین اولور آیینه دن

ارشرلوندن کونه عشقه استغنا   ناز و شیوه دمبدم تلقین اولور آیینه دن

جنبش نمثاله اولمز او شوخم مضطرب   ییز ندر سیماب پر تمکین اولور آیینه دن

قلب عاشقده ظهور کرشمه حالک مستر   حسن اندامک عجب تزیین اولور آیینه دن

دلده تکثیر وسائط منزل تقریب ایدر   عالم بالاده بر دوربین اولور آیینه دن

خود پرستی عیبنه واقف فلارسک ایندا اولور

رشت صورت فردیا پرکین اولور آیینه دن

اهل عشقه دیک صبح کلسون   سفرهٔ توبه‌یه نصوح کلسون

کوکلم اجدی اول پری چونکه دن   کشف ایدوب وجهنی فتوح کلسون

نشئه اولده جعفری مقصود   سینهٔ وصفنه شروح کلسون

جانم لبلرنه قالمشدر   قالب کهنه مزده روح کلسون

غرق اولوب بحر عشقه طالمش دل   ینشوب کشتیبان نوح کلسون

وصلله ذوقه اولدی دل حاضر

فردیا باد صبوح کلسون

سوبله یک دخترهٔ اول یاره امدادی انجمن   لعل یاندن بکا کام اوستروب شاد ایتسون

کوکلم ده حالدنی فتنه بیتر کتمز ابد   چشم فتانی بکیدن فتنه ایجاد ایتسون

بادهٔ دلخر نیمله بیتر صاورلدیغم   کاکلک باده ویروب بروجی برباد ایتسون

نامهٔ بجر مز یازلدی بیتون   طبع ایچون خاتم بوده ایتسون

کچدی گوللر موسمی گلزار و یار اولدی خزان   سویله یک بلبللره یوق یره فریاد ایمسون

فردیء آزاده رفیتمده بولسون شادلغی

اسلی قوللر بودیور رحمیله آزاد ایمسون

الفت ایتمز عقلله زلف پریشانک گورن   آتش عشق ایچره اوینار شمع خندانک گورن

دامنک ایلر گریبان ایله دائم آشنا   گوزله‌د جبله کامیجه چاک گریبانک گورن

رقص ایدوب گلگشت زار اوز قیامت محشره   باعذه رفتار ایله سرو خرامانک گورن

سینه سن سهم قضایه ایلر البته نشان   اول کمان ابروارنده ده زه کمانک گورن

رسم واد آب وطریق عشقی فردی اوکرنور

چشم وقت یان ایله اشعار دیوانک گورن

باده عشقی ایچنلر کاسه طنبوردن   تورلوب آزاده اولدی ملک فغفوردن

مستعد اولا سماعه سر وحدت بنده لر   الدی اقرار ارادت بر شاه منصوردن

اورمسون مضراب جور خشمله چون تارلر   فرقی یوقدر موسیقی سینه ماک سنطوردن

نور سیده برقفانلرش طونمه بتر روی احزان   آه سردی الدیکم حسنه مهجوردن

زاهدک نور تجلی یقدی سر وار العین

فرد یاهون دکلدر کوه ساز طوردن

شبستان دلم روشنلنور ماه منوردن   دماغ جان معطر در هوای حال اخضردن

باقر ناب رخ اله اول شمس خشان زنک   اگرچه شمز نسا اوسمه سرو ز و بردن

واروب بر مغانک دشتی پوسن ایندی اکل طفلی   اوقندی حط ساغر درسنی صوفی ازبردن

دولوب اشک ریا آلوده سن صوفی نیاز آن   نقطه عشقی چرا ایمز ملکی قلندردن

یکی بر شاعر اظهور ایتمش بیه فردی

شراب کهنه یه ایچ عادت اوزره تازه دلبردن

لب اهل خدا به ابتدا سبل سینه دن   چکر دلکوروجه سینه بیکینه دن

اولمنجه دوجهاندن منغلت جهی بی مراد   سن نیجه آگاه اولورسن دلده کی گنجینه دن

قلبنی جوش ایلر امت قیلمش لکن زاهدک   گوستر رستا ارادت خرقه پشمینه دن

مصقل توحید ایله ایله مجلا گوکلنی   تا گوره سن صورت شاهد آیینه دن

سن حجابی یار ایله اول خلوت سرای سینه دن

عم دگل طاش باعث فردی لنسبدر دیرینه دن

الذه سن گل چهره نک شرب ولسون   گوکلده بلبل آسا نغمه لر چاک دریاب دل اللطف

اونسونجم بزم نشر یغله تنویر ایلسون   خرابات اهلنه گاهی نگاهی ربغنات ایلسون

رقیبی مجلسمدن شمدی سورسون یار و مهمجلس   بزه لطف ایلدکجه کافره وارسون جهان ایلسون

بزه دخل ایتمسونده زاهد ناداندن قاچارزم | الده دفتر اجر معظم بر کتاب اولسون

دمیشکه لطفمز ارتق جوریمه اول محتسب بچه | کورلسون لطف جوری دفتری بر ده حساب اولسون

بزه سیراب لعل نغمی قلدقچه مشربله | او حسنه نه که جلدک وادی غنده سراب اولسون

الدن دوشمسون اولساقی پر عشوه نک مینا

قایرمم فردیا بن خرقه یا رهن شراب اولسون

گل او غنچه دست حقائق طوتوب بر بر دائمانکن | نه اوگرندک مجردلا فقه اقرأ بابادن

دل سنکلین ابله فیض خدادن نا امید اولمه | الیشنه کر چقدیغی آب حیاتی سنک خارادن

اجلمز سه بو دنیای دنیه یه بو سنت حکمت | نصیبسن شتق ایدر برابر اهمن عفت تمر انجاندن

خموش اول حکمت امیز اولسه طرز گفتارک | نه حاصل درد سردن غیر های هوی نحو خواندن

سمن بولدقچه طفل شیرخون اکلام ملک | بو گرک ترک ابنای زمانک حالی بغدادن

نه لوزنه نان نعمتله وجودک پرورش فلک | ایدر لر بستر و بالینی سنک امعیلاندن

سوادن گچنجه واصل حق اولمغه یول یوق

بو رمزی الدن فردی اهل عرفانیله والادن

بی وفا در او پری خالنه الدانمه صقین | رنکلندن رنکنه الدانمه صقین

طمع خامه دوشوب میوهٔ وصلن اوقمه | مثمر اولمز قدمیانه الدانمه صقین

مرغ جانک دوشر دام بلایه صوکره جهد | سر زلفنده طوران حالنه الدانمه صقین

طالعک هر نقدر اوله جهانده مسعود | کهنه سالیده رنگک خالنه الدانمه صقین

نقطه مار منقش کبیدر زیب وفری | نقش نیکالنه چاکالنه الدانمه صقین

زاد باقیده در انجق اثر نشو و نما | زهرهٔ فانیه نک مالنه الدانمه صقین

یان باقیل خانهٔ عشقده کلندین قال الور | خواجهٔ مدرسه نک قالنه الدانمه صقین

متلون کوریور حالنه اویمز فالی

فردیا شاهدک اقوالنه الدانمه صقین

شهانن ایچنده حسن ایله ملک سن | دلی عشقنه هم مشرب چرخ فلک سن

زبون راجی بلمز سکا باش اورمیا لکمه | قلوبن معدنن تمییز ایچون اعلا محک سن

خبر ویرای کوکل آهن دخی اولسه اربونه | سنی عشق آتشی یومشتدی بلمم نه بلا سن

وجودک نوری سائر اعدادا اکولنه | مظاهر عالمنده عاین عرفانی بجر یک سن

دو عالم سنسز ایتمز فردی نا شادی لذتیاب

ملاحت مجلسنده ذوق عشقنک سن سن

قبا عشقنه بزم نوال ایتمزمی سن | بزم تشریفک ایله عرض جمال ایتمزمی سن

بسته غنده هلاک ایتدی بنی رنج خمار | بر پیاله ایله گلوب خاطر سئوال ایتمزمی سن

شیشهٔ دل منکسر اولدی کوکلمی خراب   دست لطفکله یاپوب تعمیر حال ایتمزمیسن

فرقتکله باصدی شهر قلبمی جیش غموم   رخش میله غم سپاهین پایمال ایتمزمیسن

جان سنک جانان سنکدر بزاراده پرپیز

پرده یار رفع ایلیوب فردی وصال ایتمزمیسن

ای کوکل سن اول پری مکاره بغلندی میسن   بر کورشده طرهٔ طراره بغلندی میسن

وقتله موم ایدن شو بلبلکم جبر نده سن   کوز دیکرسن عقدهٔ شلواره بغلندی میسن

اول بت ترسا ایله اودردک ارتق جلوه نه   طمع قلوب زلفنده کی زناره بغلندی میسن

لازم اولدک سو بسو مهرالری اشکنک کبی   عهد ایدوب حبل المتین یاره بغلندی میسن

دوندریجرخ فلک ازاد ایله دائم ندن

فردیا بو کنبد دواره بغلندی میسن

پر جمک شیوه لرندن بند بند ایتمزمیسن   بو دل دیوانه یه آندن کمند ایتمزمیسن

مجمر دل نیار کن آتش جانسوز عشق   خال عنبر بویدن آنده سپند ایتمزمیسن

مجلس شریفه بورمش گاهی اولیه واعظا   عاشقه رام اوله جق هیچ نصح پند ایتمزمیسن

بو بلیه حسن و بو بلیه اندامله وقت البکک   زاهدی سن آدم اولسکده پسند ایتمزمیسن

نازله رفتار ایدر اول سروبالا باغده   سنده فردی همتی انده بلند ایتمزمیسن

قانلی چشم فسون سازیکه مفتون اولان   بغلانان زلف سیهکاریله مجنون اولسون

سن قبا محبت شریف بیور کارسر   رنکدن رنکه کیروب رخلری کلکون اولسون

جکه مم لعل لبکله می جام عشقی   غیرتندن ولی پیکانه لرین خون اولسون

بز اهم بو بله سر منزل مقصوده وصول   اشک چشمم دوکیلوب جوالره جیحون اولسون

اول حبیب عربینک بولنه جمله فدا   عاشقنک عمری دیکیم کون بکون افزون اولسون

اهل تجرید عروج ایتمده عیسی اولمش   اهل دنیا طمع خاکه قارون اولسون

غم اغیار ایله کلدی سر کاک فردی

قامت یار ایله طبعک نه موزون اولسون

تفرقه ویره که کل ملکنه کیسولرک سن   جم کبی جمع اولوب اول لب لعل سخنکولرک سن

رشت خیرت بشقه وادید کورمجنون اوغرز   کزمه بیهوده جهانده وحشی اهولرک سن

وجه تابانکله ویر تاب جرونه الجلا   باکه الکدرمه خوف ماهی ابرولرک سن

دردمک درمانی الجی اول جوان نازدر   ای طبیب الداتمه جانم کهنه دارولرک سن

اشک چشم فردیا جاغلمه دارمی مراد

امتحان اولمق دیلر وار ایسه جوالرک سن

وصلت یاری بنم فرقت زاری سنک اولسون   نشئهٔ جام بنم رنج خماری سنک اولسون
گلشن حسنی تقسیم ایده لم اول گوزلک   گل رخساری بنم محنت خاری سنک اولسون
زاهد گل ایکیمز ملکت عشقی طوته لم   حاصل کاری بنم بار تیماری سنک اولسون
صیدگاه ایلیه لم کوینی اول آهونک   نرکیده صیدی بنم طاغده شکاری سنک اولسون

فردیا بن چکه یم بار غم هجرانی
وصلت یار بنم فرقت و زاری سنک اولسون

نظیرهٔ باباکمال خجندی قدس سره

چون ز تاب عارضت رنگ حباب آید برون   از دل آینه ام صهبای ناب آید برون
از شراب دیده بر سوز جگر آب بریز   تا که از تنور دل بوی کباب آید برون
نقش گلزار و سنبل گیسو بچشم شد خیال   اشک هجویم از آن مشکین گلاب آید برون
از وطن در غربتم بستم چنان نقش غریب   از گلستان ارم کوی خراب آید برون
بر در پیر خرابات سالها باید وقوف   فردی آزاده وش مست خراب آید برون

فی حرف الواو

ای طبیبم دردیمه دوا اشمدنکرو   استیم کورمه بنی لطفله روا شمدنکرو
غم دلمل بیلجا نه لرله کرم الفت اولدیغنک   کم کرک اولسون سنکله آشنا شمدنکرو
جلکه کمی جام وصلی لب بلب اغیار ایله   هر گیجه لر استرابک سور صفا شمدنکرو
منت ایتمه خوان احساننکدن الدی کمدم شها   خون دلدن ایلدم غیر غدا شمدنکرو

فردی آزاده یم نه طاقه کیم باشمی
بولدمی قید زلفکدن رها شمدنکرو

زلفکدن دست اولدی باد صبانک سولسون بو   اسمدی ستمزه بوی وفا نولسون بو
الله نو قلبه روی گل رخک ای غنچه دهان   چکیلورمی بو قدر جور و جفا نولسون بو
خال عنبر شمه مسک ختن ومشیم   توبه توبه وارایسه بونده خطا نولسون بو
نافه دن چاک گریبانه دک شیم ایتدیم   جانمه جان قته رقیبا وبردی عذا نولسون بو

مسک عنبرله بازر نظمی عالم فردی
بوی جانان کبی وار بونده صفا نولسون بو

بو کوکل دیوانه سی جانانک ایدر آرزو   صوفی صافی کبی ایمانک ایدر آرزو
تکیهٔ دلده سماط عشقی احضار ایلدک   خاندان جانمز مهمانک ایدر آرزو
استمز دنیا سرای ملکت دار بقا   بوم بدل خانهٔ ویرانک ایدر آرزو
اشد الفت عاشق قالبه سوزنانه   جابجا هنگامهٔ هجرانک ایدر آرزو
کار خلک وصفندن اولسه فردی زار خوش   باغ عشقک بلبل نالانک ایدر آرزو

نظیرهٔ وحید اندرونی

کوسترنجه اول کل نورسته روی آرزو چشم دلده بولدی رونق رنگ وبوی آرزو

رفع اولوب کوه گران هجران اول شیرین لبک تیشهٔ همتله اقدی انده جوی آرزو

بزم عشق ایچره کلنجه نشئهٔ کامل نهان کاهی برکاسی تهی اولور سبوی آرزو

عالم انس ایچره طالدم عین بحر وحدته قالدی غواص دلده جستجوی آرزو

فردی ازاده بنده خوامش اولمز قید ابدده برطرف اولسون دلندن آرزوی آرزو

فی حرف الهاء

غزل رعنا گفتهٔ حضرت پیر

دل کوزلکله سویلر شوری محرم راز اولمه کیم بلوردی حالمی اول چشم غماز اولمه

او ینامزدی دل درونده اینیم جو بمیه رقص ایدرمی بر پری وش نغمه ساز اولمه

الدانورمیدی دلم هردم دریغ وعده نه نازله نازله سویلسون تا بوبله دلباز اولمه

باقمزدی مرغ دل بی تاب اولوب بال وپرک طاق اوج لامکانه بوجه برداز اولمه

کوش چوتمزدی لال گلکله اهل سخن فردیا نظم لطیفم نکته پرداز اولمه

لعلک ای محبوب ای عاشق جانا غمزه سی صوزر اول طبیع فضا به صافنوب اغزیکی اورمه

ولی دا

تیر کشلک ایدر کوش سینهم سکا اما اول حقیقه کمانه چکه مم خشمله دورمه

کاهیچه بری دوشنه لطیف اولور اما شاید که قلوبه طوقنور حددن اشورمه

شیطان کبی چار پارسنی بزیم نکهله اول سوره لرک شیخی کوبجانک اورده طوارمه

فردی کبی کوزدن صاقنورلرسنی عشاق

اعتبار ایلهم مجلس اولوب جامم اونوتمه

کلزخکک وصفیله بلبل چالدی باغه غلغله کیم دیو بو غنچه نورسته صوردی گل گله

با غمزه دست صبا اوردقجه شانه سنبله رشک ورردی چین زلفک طبعی بو یاسنبله

بزم میده لعلنا بکله شر فلمذی شراب موج اوردی امتزاج ایتدکجه رنگ گل ایله

دیرمش ایکن دستیمی قطع متاع زلفنی چالدی ساز بخت ناسازم مجرب بیله

صدری صولتله میدان بلاغته دونکز فردیا دستمده خامم عین ولوله

نظیرهٔ سبروزی یوسف مخلص کاشی

انتساب درمیخانه گلور خاطریمه انده جوق مجلس شاهانه گلور خاطریمه

باد ساقیلی اولوب لعل لبی جام شراب فوردغم بزم ملوکانه گلور خاطریمه

خسته دردوغمز چاره گر انمز طبیب لا علاج براکی پیمانه گلور خاطریمه

خلوت اولسیم و پری زاد نیاز الوده آچه مم رازیمی بیگانه گلور خاطریمه

طاق محراب جمالنده کی ابرولرینی — کوریجک سجدهٔ شکرانه کلور خاطریمه

قهر ایله بیقه کوکلی جانسنی لطف ایله — اورادن نیجه کاشانه کلور خاطریمه

لنت کنزی اوقیوب عارف اولنجه دانا — شو خرابانده ویرانه کلور خاطریمه

قلزم وحدته صالوب نظمی خبرت الوب — صدف دلده که دردانه کلور خاطریمه

فردیا بهم اولورمی ظرفانه نظیر

بو غزل مسلک شیخانه کلور خاطریمه

سعی ایله دوه‌م راه خداده یورلنجه — تا مرشد کامل دیلا ذاته یولنجه

دستی سکا البته انکک رشته اولور — بلمجه یاپشوب سیر و سلوک ایله یولنجه

او ایله بیک رابطه‌لر اولمقدر سبب — خام میوه کبی قوریمه صقایان ناکه اولنجه

احوال سلوککی صاقنوب سویلیه غیره — سندن کیدر اول حال و فتنه ظهور اولنجه

خام وست الله کبرانمانادم اولورسن — بر وحی دورلر بو احواللر یوز دولنجه

اشباح رسوملک سوزینه اهمیت ویرانکک — بلکنا شانک افکاری بود مساغ وصولنجه

صاره بوزیلوب عسکر اسلام قاچارلر

کافر جریشی قلعهٔ قلبه قونیولنجه

مسافرخانه در دنیا صقاین انده دوشمکدن ملتحق — کوکلک بیت خدادر انده دیو و اهرمن طوتمه

بو خار چهره رنگ و بوی کونا کونه الدنمه — کلستانه جهانه ال صوب یاره و دیلن طوتمه

فنی دنیالره مالک فنی عقبالره سالک — بو مانمکاه فر قندر بو باج کوکلی شش طوتمه

صالوب فلک دله باشدن مروه کبی علو و الجره — زینس اولمق دیلرسک اربابا دوره پلو طوتمه

سنی پرعاقبت شیر زبان مرد ای فروی — سبکبار اول بو یولده تن پرستالکس طوتمه

نظرهٔ عصمت علیه الرحمة

افاتجوی شکلم کویینه دار بدالشمه — چمنزار لحظه در بهن سن بوستانشمه

نیجه دملر درون دلده محفوظ ایکن اسرارک — جفای عشقله فاش اولدی اول ازی زبان صنمه

بوچلمش جور و ارادایله حیلی حیله لر چکمش — اتمه تیرایی قد عشقلی کمان صنمه

او فنه ماجرا مزدفتری صولرکبی دلده — سنک ایند کارکر بشقه دورلو دستان صنمه

کرفتار اولمغه دام بلا در پرچمی فروی

همای همته سر اوزره قونمش اشیانه صنمه

تا صبا و ندبیر و زینت ویروک دوشمه — کلمکشای دلربا چو قد نیز واغوشمه

شمدی اغیار ایله اولدک و مادم اشنا — خبرت افزا اولدی بو وضعک دل اکوشمه

سنسن ای رشک کلچهره نشاط اولمزینه — کل قدم رنجیده ایله بزم نوشانوشمه

کیرمیلدن ساحهٔ چشممده قصه ای پری — کیرمز اولدی ناله جنک دستار کوشمه

کلرحمدن

کلرحمدن فردیا اچمه نقاب کاکلی
ویرمسون بیهوده افغان بلبل خاموشمه

اوغنچه نازکدن اشک تر ژاله لندکجه | درون پرداغ اولدی دل گول لاله لندکجه
گل تر ور دوشر تازه ایتدکجه بلبللر | الکلم غنچهٔ امیدگوکلم ناله لندکجه
اولنجه دود آهم حلقه حلقه زلفه توام | جبین افلاکه گوکلم شعله جواله لندکجه
دوکنجه گیسوانک گرد رخساره ویردی زینت | صفا گوستر اولور ماهک شعاعی هاله لندکجه
شراب عشقله فردی نه در باطنده کیفیت | درون شیشه‌ده یاقوت اولور سیاله لندکجه

کاکلن ایتمش پریشان روی خندان اوستنه | ابر نجم پرده چکدی ماه تابان اوستنه
صائمه اوینار ایکی خونلی تیغ کج مژه شکلیله | سایه صالمش ابروان چشم فتان اوستنه
فارس میدان حسنک خال گر زلفنه | کوی سودایی سویدا کلدی چوگان اوستنه
آفتاب عالم اولور یوزنک سرگشته سی | نه فلک دونمکده در اول قطب دوران اوستنه

بنده سی یم فردیا اول شاه حسنک از قدیم
دست قدرت بنچکلم یازدی دل جان اوستنه

خانه مه کلدی او مه پیکر خندان بو گیجه | هاله سینه‌ده قلدم انی مهمان بو گیجه
شب قدر ایدی مگر شویله تجلی قلدی | نور غرق ایلدی هر یانی جانان بو گیجه

اول ملک حصلت ایله اولدی مکانم اقدس | بیت معموره دونوب خانهٔ ویران بو گیجه
لفظ گوهر جمله‌لش زبله الهام اولدی | اولدی معاشق رازک دلم نالان بو گیجه
جاستراق ایتمگه اسرارمی گلمشدی رقیب | رجم ایتمگه سوزلدی نوجه شیطان بو گیجه
لانه عید مباهات ایدرک شادی ایله | بولدی الطاف الهی ایله پایان بو گیجه
شعلهٔ وصلنه پروانه ایدک صحبه قدر | شکل فانوس خیال اولدی شبستان بو گیجه
وزن باغوم ایدجک گلچمن سینه‌مده | لاله‌لکن اولدی گوکلم بلبل نالان بو گیجه
شعله لندی می ایله مجلس رندان بو گیجه | دوندی آتشکده‌یی اول شمع دوران بو گیجه
قلدی ایین چمک شکلنی دلده تصویر | بر ایکی جام صونوب نرگس فتان بو گیجه
نشئه وشش یاصدی ایاغن چیقاروب جیب حریف | می پرستانه عجب ایلدی دیوان بو گیجه
چنک ایله سینه سنی ایلدی زخلری مجروح | نی دلوب بغرینی ایدر ناله و افغان بو گیجه
ایلیوب جامه سنی نازله استغنادن | چرخ اوروب رقصه گیرر اول مه تابان بو گیجه
زاهد خرصفتی چکمش ایدم اصطبله | چوز ایلیوب گوستکی فردی یه حیوان بو گیجه

فردی نیره دلک آینه سن صاف ایتدی
بر جام حرمنه باده عرفان بو گیجه

موج اورور عنبر خط عارض گلگوننده | مست اولور باده و گل نرگس رخوننده

نطق جانبخشنه رشک ایله ایدی حسرت
حقه ... اولوردی دل سوزان بو گیجه

وحشت آموز اولور آهولره چشم سیهی   نجه مونس اوله مجنونلری یا موسنده

شفق خون ملالدر بری ماتم زده نک   مه عید اوله بله طالع واروننده

علت عشقه دوا بوعلی سیناده بیلور   آرامه اویله شفا دفتر قانوننده

ملک حسنه اولان شاه ولایت جا ایک   نقش یوسف کورینور مهر همایوننده

مهر نسبت اولمز مایه نقصان فروغ   کاملان نقصان اره مز دیده مادوننده

فردیا وقت ایدن شاهد معنایی بولور
صورت نظمه کیرن سیرت مضموننده

رشک ایدر بزم محبت دل دیوانه مزه   نقش ای دلدن او پری زادی پریخانه مزه

کشت خرج بیلور بادی مرادی منت   ناله بیخودی و نعره مستانه مزه

دل سوداده به ایتمه حقارتله نگاه   رکن اعظمدر او ارکان سه خانه مزه

بزم حسننده عجب شمعه طراوت کلمز   گریه ساز دی ایده سوخته پروانه مزه

عقد زناری حل ایلمدی زاهد خشک   طعنه آغاز ایده لی سبحه صد دانه مزه

بز او حیرت کش ناموس فنابز فردی
آشنا غبطه ایدر جنبش بیگانه مزه

هر کلت سنبل شمامه بسته   درمیانش مشک و شامه بسته

جان من از تنگیش آمد به تنگ   لب نه از خود تنگ جامه بسته

چون حمامه رفت سویش مرغ دل   زیر بر اسرار نامه بسته

سید السادات معشوقان شده   فستقی بر سر عمامه بسته

روی در کاکل نهان شد فردیا
ماه را گویا غمامه بسته

صوفی برزه یار اول سنی اغیاره بغشله   بو قلعه کل اول وار لغنی خاره بغشله

دوش کده گران خرقه ایله بولاله رسن   عشق آتشنه یاق وارانی ناره بغشله

بند ولدی سها عجب یا وصلت حقدن   صاحب دلبر ایله می بولنه کاره بغشله

رو بکده ندن رنگ حیادن اثری یوق   چشمکده که کحلک قاره سن عاره بغشله

فردی اجه کور رباب جنون ایجره بیازی
عقلک دارابه بلواره کور نزاره بغشله

نیازا ایدلجه سوس وپردی او شوخم صورت تازه   اچیلدی داغ دللر لاله آسا تازه دن تازه

بجمن کیدی استغنا لباس قد عشاقه   ستمله بو بدن اشدی بو قد اصلاح اندازه

هو اللذی کوکلر تلتوب اوضاع دلبردن   کلنجه بزمه نازیله اللذه تللی بلیازه

ابد چشم اشتالی دائما هر پرده اغیاره   نه ممکن اچمق اسرار درونی چشم غمازه

کبوتر بیمم اولسه و تر دل عشاقی فرقی   اچوب و بال پرین شاهین غمزه کلان فروازه

کمانهٔ سرده ندم ابطر نبات اولسه   غم وکلدر سر سودازده مرخاک اولسه

وجه مقصوده نظر باز اولمیسر دیدهٔ دل   بیت معموره اینهٔ ادراک اولسه

اچه مز بازی بو غلیه دلده حضور   نغره لطنطنهٔ قبهٔ افلاک اولسه

نیجه کلار اچیلور سینه ده داغ دلدن   او کلک برهمنی لاله کبی چاک اولسه

کنج خنده کی ماران سر زلف سیاه   خانه نا شرابده باده ده تریاک اولسه

فردبا اولحرم وصلته ایرردی دللر   اشک چشمیله بو اوساخ کوکلل پاک اولسه

چیقارر درد دلم آه نفسدن نفسه   قوربلور سلم جاناه نفسدن نفسه

سر تنقیبنی مریدان فهم شیخدن الور   فیض ایدر حضرت اله نفسدن نفسه

کشف اولور وجه تر قبله مراتب بر بر   اچیلور صبح سحرکاه نفسدن نفسه

کرچه یول وار دیو شهو کوکلدن کوکله   وارا یمش بونده براه نفسدن نفسه

طوته لم که نفس اولادی وکلسک بر   فردبا بر نیزا الماه نفسدن نفسه

عکس رو یک قوبدک اکمه سینه لینه ده   اتش حسن ایلدک جادوکبی اینه ده

اتش عشقله دائم چرخ ادر دستگاه در   مهر و سرکشته اولدی کنبد دیرینه ده

ذوق دنیا تمام ایلر سنی اطفال وش   عاقبت وار در ندامت جنبش ازینه ده

خرده بین اول صورته قلمیه نظر سیری کورت   نیجه بیک فلاکش وار درخرقهٔ پشمینه ده

نه بزغمزه کک فردیا واره ایمش نشان   صون الن بر کز نجه بیکان بولورسن سینه ده

باقده اول شمع کلک جنبش پروانه سنه   کلل بر کلکش بر بنهٔ سینهٔ دیوانه سنه

مورد حسن ازل مجمع اصنامنه باق   قول اولور نیجه موحد در بتخانه سنه

باغ رضوان عجب ایرک تاکک مردم   ویردی خاصیت می نغرهٔ مستانه سنه

کاکل لذده انک چیلیجه سر مخفی در   مرغ دل داملهٔ غافل اوریلو دانه سنه

فردبا

فردبا پر خراباته حالت بولمش

رشک ایدر طاق فلک کروش یمانه سنه

جسمکی ترک ایتمدکجه کوهر جانا اسمه   کلهده قالمش بحارک ابن نیسان اسمه

هوا هوس نفس و مواده یوق حیات جاودان   ایرجمع ایتمنجه اب حیوان اسمه

کسوهٔ حسن ایجره عشقی سر ایدن پروانه دن   پردهٔ فانوس ایچنده شمع پنهان اسمه

فردبا معصوم اولنلر شاید اول پاکباز

سن حضوره اعتراف ایت شوری تنهان اسمه

ساقی کوله رک چشمی مستانه سوز نجه   عقلم کیده بو رباده بارانه سوز نجه

شربت ویرمم بنفشه اول احته نزاجک   نا اوبهٔ وصلی حکیمانه سوز نجه

چوق چله چکمز ایچمکه عاشق می وصلی — ذوق مجنده ظریفانه سوزنجه
عشق اهلنک احوالنه کتورمز بولا تعلق — چوق تصنعه استر دل دیوانه سوزنجه
مست ایلدی بنی فردی بو هم نکهله — سنی کولرک چشمی مستانه سوزنجه

قید انیدیکمنی بنده لکه ابتدی ایما
تا و فرغت منی جانانه سوزنجه

در نعت نبی صلی الله علیه وسلم

سر شاه وجودک افسری سن یا رسول الله — نه افسر زینت افزا گوهری سن یا رسول الله
جهان معرفتده عارفانه سنده قفار الحق — فتوحات خدانک کوثری سن یا رسول الله
سمیر بزم اقدس اولدیغن لیلة الاسراده — گروه انبیانک سروری سن یا رسول الله
فریده ایلمش حق افریده بحر لطفندن — وسائط عفونک پرزیوری سن یا رسول الله

او مرفردی لطلوعنک خانه دلده کمال وزره
فضائل مهرینک انوری سن یا رسول الله

نکاه سلد ربو عصیانک بلاسی یا رسول الله — حقوقن فرض عینن ایکن اداسی یا رسول الله
متاع طاعتی دریای جرمده هو شرمندم — بنم سرمایه ملک بو قدر نماسی یا رسول الله
مزاجم اولدی مختل لکنت ایلدن علت عصیان — شفاخانه کده حضر اولدی دواسی یا رسول الله

دیش کانباز صاغ با نده کور مدم اصلا — او یوزدن بو قدر انکک اشتعالی یا رسول الله
مجرز سائل معذورکم قو سلک وجهی کرم — بو درکاهک بنم مقصد اراسی یا رسول الله
تو کندی زاد راه جانی حیا تمدن رمق قالدی — سنک خوانکده در روحک غذاسی یا رسول الله

کرم قیل فردی زاری محبا نکله حشر ایله
که سنسن بو مرادک ملتجاسی یا رسول الله

اگر ایرمزسه سندن بر شفاعت یا رسول الله — بنم حالم یمان اولور رعایت یا رسول الله
بوزم قاره دلم پاره وجودم اولدی یکباره — اگر ایرمزسه بر چاره قضاعت یا رسول الله
اسیر اولدم غلامک ایله کرو نفس و شیطانه — قالوردی بو بله حالم یک خصلت یا رسول الله
خدانک لطفی پایانسز سنک بقا شایان — نجده بحر جرمم بی نهایت یا رسول الله

شفاعت وعده سی سایه صالحه روز محشرده
بو فردیه ایره ظل حمایت یا رسول الله

کل هدایت یولنه کیر شمع توحید ایله — بر تجلی قیل وجودک دلمه توحید ایله
سیل سبو رجاروب ذکر ایله درونک ماعشر — صول چشمدن طوزانه دمه توحید ایله
دلده قیل دائم نمازی طوته طوز زاهدی — بوریای مسجد اوزره شمع توحید ایله
عید وصلده [illegible] فربان ایده سن — طور جماعنده دیوانه جمعه توحید ایله

در وحدت آشنابن فردی کنز رمی حلمی

جانے طالد ر بحر عشقه ممه توحید ایله

کوز سوزر چشمنده اشفه آهو چشمنه | سحر ایدر کیسی الور عقلنی جادو چشمنه

دونکی کون عاری ایدی رخلری کوبا حطدان | شو بله کلدی که کوزمزدی پرستو چشمنه

چمنستانده کوره بجه کیدر اول سرو روانم | اقدی اردو بجه کوکلر عجله صو چشمنه

زیر قدندن چیقروب برچمنی نشیمم | ندر اول رایحه طیبه شبو چشمنه

فردی زار و بیر رتحه سنی باران

طرح ایدوب بو غزل عشقی خوش بلو چشمنه

صورر می حالی افتاده سنی جانانه دوشدکجه | سیلاب می اشک چشمیمن کوشه دامانه دوشدکجه

جکر دار شفای وصله وادی فرقتدن | سوورر زنجیر زلفیله دل دیوانه دوشدکجه

کلور مصر دلده بارک الله نزده سی کوشه | دمادم نیل فیضک مرکز ویرانه دوشدکجه

یقر جانه دل عشاقی البت آخر عشقک | وجودیک فر تو ندن نقطه امکانه دوشدکجه

صوارسن فردی زاری زلال لعل نابندن

خیال عارضیله آتش سوزانه دوشدکجه

کورنجه برک و بار حسنکی قد نهال اوزره | صارلدی بو نبه دل میوه چینی وصال اوزره

بو رمانع وکلدر ذوق وصل یاره توقفلر | کل تورس فدانی قوتن ده کهنه سفال اوزره

کوزلر طاق ابروسن دیدیلر ثم وجه الله | یارلمش صفحه احسنده محراب جمال اوزره

پیلور خال رخسارک ایدنلر مو بمو وقت | جهانی بر نقطه درقومش جمال بی مثال اوزره

سواد الوجه فی الدارین اولا امکان ایمش اکله | غبار عارضک پاک ایلیان تمثال اوزره

یازلر نختی اوصاف حسنک چاپن زلفکله | نکارستان چبینی نقش ایدر ابروال اوزره

مهار کدر بتکده قید اولا بو بلده بکالره | فالورسن واه سکالی زاهد حسن بو جاق اوزره

حکیم انکار ایدرسه جوهر فردی خبر السون

دهانندن او سر مبهمی سویلر خیال اوزره

خالک کوره لی زلف پریشان آراسنده | صید اولدی کوکلم آنکه خوبان آراسنده

هر کورد یکک اولعنه به دل الغلمه جانا | عزت بولور کثرت مهمان آراسنده

غمزه ک چلکچک خنجرینی عاشق زاره | جانا کوربنو رخاک کریبان آراسنده

سیزانه جیقوب زمره خوبانله اوشانه | آزاده کزر سرو چراغان آراسنده

فردی نقدر ساده الیه شیوه لی سوزدر

فالشو بو غزل صفحه دیوان آراسنده

کوشه غم بس بکا هر بر کلستان اولسه ده | مانع اغلدم اغیار خندان اولسه ده

حاجیان کعبهٔ کویکدن اولنلر روز و شب   یوز سورلر یولده خار مغیلان اولسه ده

سائر فی الله اولانک راهی نجوم مستقیم   یول شاشیرمز نه پچیده گذرگه خبران اولسه ده

مظهر انکار اولنلر وصلنک بعد اولسنه   سیرتی ممسوخ در صورتده انسان اولسه ده

واعظک نصحی بکا تأثیر ایتمز فه دیا   خلقی اضلال ایتمده معذور شیطان اولسه ده

فی حرف الباء

کوکل ملکن خراب ایتدن سواد اوشجک چشم جکاری   باصلدی غیرت ایتدرن سواد عشق فتنه انگیزی

تجلی گلستانک چشمی بخشن ایلیان عارف   آلور می عینه بردم بو دنیا کبی ناچیزی

بو لوب بو کیمیا کربونه عشق ایچره فال اولسون   خلاصه ایتسه لر مس وجودی صاف ایریزی

کر نخچه خسته دل باغ وصاله احتراز ایتمز   کراس ایدرلر لوزی خواهشله پرهیزی

بو میدان محبتده مراملک کوی آلمقسه
چال اسب سرکشه فردی همان غیرتله مهمیزی

تاب رخسارکله یاقدک اوکلی مجمر کبی   دوشدی نقش خال رویک قطعهٔ عنبر کبی

دوردی هم چیقدی افلاکه ملایک بزمنی   هپ معطر ایلدی انفاس جان بخشر کبی

مست خوابله استغراقه واردی عاشقان   چشم عبرت ده مصور هیئت دلبر کبی

شاه حسنی تختگاه دلده اجلاس ایلدک   جمله مرجمع اولدقده انده بومهٔ محشر کبی

بو بله بر رنگین معنی دار شعر دلکشی
سویلیان وار ایسه گلشنده فردی کمتر کبی

چون ازل کوکلم نیم زلفک بریشان ایلدی   کافران حالم کوروب کفرنده ایمان ایلدی

وصلنک شوقی فغانسنده جوی طولاندردی   کوی وصلکده آنکچون کیجه فغان ایلدی

کور بکچون رویک ایمه کاکل الده کوکل   دون کیجه مه هالهسنده خیلی جولان ایلدی

بیل نفاد دوستدن کلان هیچ کمسه تکلمش ذوکل   شهر کوکلم لطفنک اعلاسی تالان ایلدی

چون ازل تقدیر اولنمش باشه کلن ملک دکل
فردیا دوستدن کلان حالم بریشان ایلدی

دیدار جمالک بنی بی بال و پر ایتدی   زلفک کوره لی کوکلمی بیک دربدر ایتدی

زلفکدن اومر دم کله خطکله خلاصم   خطک کلیجک دخی کرفتار تر ایتدی

ایواه که اول نرکس مستانهٔ بیمار   وحشتله ایدوب کندی کبی بیخبر ایتدی

مکلمی عشقبله اوله تلخ زبانسم   دریای نطقده بنی بر کهر ایتدی

پراهن یوسف کبی دیباجهٔ حسنک   چون باد صبا جان و دلی دربدر ایتدی

سیراب نظر اولمدی رفتار که چشمم   اول آب روان جان دلی تشنه تر ایتدی

سیمرغ کبی بر لکی ایلدی مهمان   قاف دلمه قونمدیغی وعده سفر ایتدی

سن كورمدك ای نابكار زمرهٔ اغيار   ظلمتكه فرقتده جفادن نيلر ايتدی

فردی دخی سن موعد وصل اوزره طورسن

فردا دیه ركت كلدی اوكدن كذر ايتدی

لبلرك وصفی رخ كلزاری مبكلون ايلدی   كل شرابی كيف عشقك دكركون ايلدی

حسنك عكسنده ننك اولدی كلستان جهان   رخنه سوری نچه كلروی بيرون ايلدی

شيوه حسنده غالب بولدی افتادكی   بوروشلر دلاری غايتله محزون ايلدی

آيت حسنده يوز بولدی حروف عاليات   نودميده خطله دنيايی مفتون ايلدی

لطفكه مظهر دوشردك غولارك ای پادشاه

التفاتك فردی ناشادی ممنون ايلدی

دور ايتدی فلكك دولت سلطانی بكلندی   نورسمه كوروب حيثت خوبان بكلندی

تجريد ايله دوشمده اولان ثوب مجازی   تخفيفه كوروب جامهٔ عرفان بكلندی

زاهدلر ايسه دلق ريايی ايدرك چاك   پيمانه يه دوشدی بالهمه پيمان بكلندی

برايكی كوزل تازه مريد ايلدی شيخم   سودای كرامت ايله برهان بكلندی

دون كيجه جب ايتدی بكا جورينی جانان

فردی بنه باق كه سلطان بكلندی

آچدی شمشير نكاهك سينه ده روزنی   اولدی سير انكاهی خلقك ترقصای زخمی

خاك خون كويده كوروب رقص ايلمز   كشتكان عشقدن چاك اتمز دامنی

پيرهن پوش ايلدی انی عالمين عاشقی   المرنی دست صبا پيروی ايدوب پراهنی

نار عشق اولدی خليل الله كلشن ايلمش   نار ايدن سنسن خليل عشقه نور كلشنی

فردايا رنج و بلا چكمكدر عشاقه هنر

قانلی پيرام صايدی بونلر شيوه شاه شيوه لر

كوكلم عكس رخ دلدار ايله كرچه صفالندی   كوروب ديداريني چشمم جزر اكزغدالندی

همان دلمكان اتمندی زلفك اله عشقه   طاغندی باد وی ابهم شمدی اتدنده هوالندی

كتورمش كلشنده جان نقديني اغوزوش اما   متاع وصلی بازار محبتده بهالندی

زكات حسنی اعطا به رخصت ويرمز   سنك ای خواجه جان انس مالك يكتالندی

فراغت عالمنده فرديا وحدت نشين اولدك

كوكل بينده محبوبلر سرك انزوالندی

نزاكتك ای نونهالم بيقرار ايلر بنی   كلبهٔ حسرتده دائم خاكسار ايلر بنی

التفات عين احسانكله اغيار اولدی   نيم نگاهك خستهٔ درد خمار ايلر بنی

غمزهٔ تاتار ايله يغما ايدر عقلی سنك   نازلفك هر طرفدن تارمار ايلر بنی

اول کمان ابرو ایله قدم کمان اولمقده در   چشم وحشی غزالانک شکار ایلر بنی

نرد کی واره وش با قسم جنان حسنه

نار حال لاله زارک داغدار ایلر بنی

دور کلده نوش ایدوب ساقی شراب کلکلی   گل گل ایتمش رنک رو ینک لعل ناب کلکلی

شرم ایدوب جو نکبر ده کورسه رنک و بو یه گلک   فت فت اولمش رنک رو ینده حجاب کلکلی

اتش رخسار الکله فروزان اولسه دل   دود اهدن طوتر کوکلر سحاب کلکلی

اشکبار اولسه ده چشم آتشینم سنو ببه   دود اهدن طوتر کوکلر سحاب کلکلی

ینبه خاریده تتاین گل برهن سمین قبا   هیئت کلدن وفا و یرمش شباب کلکلی

زورق وصلنده اول مهرو یه اولسه همنشین   ذوق اولور عشقه سیر ماهتاب کلکلی

فرد یا اول گلرخک بن بلبل نالانیم

برک کلدن چشمیه چکدم نقاب کلکلی

بهار اردی طرب ایامیدر ذوق چمن کلدی   کلو ملدن طولوب پیمانه لر پیمانشکن کلدی

قورلدی بزم زرین قدحلر طو ندی اطرافی   صراحی لاله الده ساقی غنچه دهن کلدی

هواسن بولدیروب بلبل هزار اهنک ایدر شمدی   گلستان زیکی خلعت کیوب بیغام شن کلدی

ایچوب شبنم شرابک جمله مست اولدی گلر   دولاشدی سنبل کیسولر اوسته یاسمین کلدی

دیسون تشریفنی کوردکده احبابم مبارکباد   نسیم اغوششمه برسمین کلبدن کلدی

تمام اولدی بو مجلس بو الوان مجتلیه   غذای روح بولدی جان عشاقه سمن کلدی

بزکن وادی عنده نک ونرها عجب فردی

کنارجوی بارسینه مه سردی چمن کلدی

حسن ممتاز ان ایله مشهور کوجستان ایدی   لیک عقل و صبری یغما ایدی نرکستان ایلی

چشم و خال و زلفی طو بلمش اوشوخ خلک شیوه   فتنه صالمش ملک حسنه فرنکستان ایلی

جیش کاکلار چکوب بردن سواد اعظمی   اتفاقی حمله یابش قالدی زنکستان ایلی

روزکار نو بهار اچدی دهان غنچه یی   بلبله کلار له زینت لندی باغستان ایلی

آه و نالم عکس ایدوب تأثیر ایتمز فردیا

قلبیدر اولدلبرک داراب داغستان ایلی

ذوق میله عشق دلبردن کوکل اولنهی   استیم روز شبک کر اولسه یک ایرومی

شهسوار ناز واستغنا سیاه اولدی اوغنی   ساطع چشم اولدن رخشنک دیوانکی

زاهدا تقلید ایله صائمه بزی مستانه نک   اولمیحه مجلس الده حضور الهی

قد شمشادی خرامنده نصیبی توق انک   قامت طوبادن اولمش باشمنده کوتاهی

داغلی کورسیده کوردم بی محابا قیصر ایدر   فردیا المش شعورن نشه ماشهی

اهل دللر کوکلیدر عشق اهلنک میخانه سی
چشم مست یار در عاشقلرک پیمانه سی

سن سن اول سرحلقهٔ بزم الهی کیم سنک
شمع جمع اولدی اهل وحدتک پروانه سی

مجلس روحانیان خیمهٔ اراده سن
زمرهٔ حور ملک هپ چشمنک مستانه سی

بر کمال ذاتنی حق قیلدی مرآت اتم
آشنای ما سوادر ذاتنک بیگانه سی

عینیمه کلمز جهان معموره سی ذره قدر
گنج عشقک جان ده در کوکلم انک ویرانه سی

ذاتک اول بحر حقیقتدر کی کاهی موج ورد
گوهر عرفانکدر نطقنک دردانه سی

فردی آواره دائم زلفنه دل بسته در
حلقهٔ زنجیرک اولمش ازل دیوانه سی

لب ساقی طوقاندی نشوهٔ صهبایی باندردی
عجب عاشقلری اندن هپ دل تشنه‌یی یاندردی

گوزلر شمعه پروانه دللر اولدی پی پروا
نجه کوکلم اول شمع پرمرایی یاندردی

یانرسن سر حقدن دم اورورسن ای دل آشنده
قدر دون بحث ایدرکن عالم وادنایی یاندردی

نجه صورت نجه در دیش صو نیدی تلکه عشقه
سوزلرین ذکرینی ولده دنوب اسمایی یاندردی

بو دل عشق آتشندن اولدی ققنوس مجمره
صالنجه بال و پرین جمله اشیایی یاندردی

قوطورسون عارفانک ترابی فانی چنده
بنم دهب اسم قرب اوادنی یاندردی

سواد

سواد کاکلک نور سیاهی اولدی چون بر کت
سویدادن سوای سوردی بسودایی یاندردی

سنک امثالکک ای پادشاه ملک استغنا
نما آتشه نجه بیک موسایی یاندردی

درونده یانر فردی انک آتش عشقی
نه حالتده تجلاسی بتون مجلایی یاندردی

بو بادینک غایت ایراقدر سرابی
ازاردی یولدن غول بیابانه سرابی

گوندن گونه بنک ظاهر اولمز نابش رنک
ای شب هجرانی سکا کیم چکدی نقابی

تا بویله قافلرده قالنجه تک و تنها
کیم ویردی آباغ مرغ ارم دانه و آبی

بو قاری جکر سوز بله تا صبحه اولاشدم
کیم اولدی بو شب اسایش و خرابی

عاشقلر اوردی یولنی چشم خماری
مست ایلدی نوشیده ایله گلفشن شرابی

هیچ نار و افغانم اکا ایتمدی تأثیر
ظاهرک انک عالم بالاده جوابی

برقطعه در الدرمه صفحاین کندینی فردی
جو قدر اوحرامی نکهک مست و خرابی

چاین زلفلرده قلوب مثک دضل فانکی
طولانور کردن عشاقه جنون سلسله‌سی

دلکه عاشق اولمز تکیه تکیه سنک ابدالی
سبحه در اول قاشی یا پیک چکیلور چلسی

مهر رخسارک ایدوب خانقه دهره طلوع
طولدی مجذوبلرین عشقک ایله غلغله‌سی

کلشن حسنه زینت ویرجک زلف سیاه ... بلبلک بویله حسنی یه جعفر سنبله سی

اقتدا ایله کورا ثاریه انک فردی

کعبهٔ عشقه کیدر راه دلک راحله سی

شیوهٔ چشمنی حق سایهٔ ابروده قودی ... زیر شمشیرده هر فتنه یی آسوده قودی

سینه در خار جهان غمزه‌ها پرخونده ... بو قدر بار کران حالنی بک موده قودی

کیمسه پیمانه سنی دوندرمز بو فلکک ... بو تجلی‌گه خدا ساقی مهروده قودی

فلکک طرح ایده لی زیر بنفشه زاره ... سر دارده می جنبش زانوده قودی

هر برین بر قبیل ایله یده کلیجون عالمده ... بو قدر اهل دلک کوکلنی کیسوده قودی

بلبل جان وطننک قیمتنی بیلمک ایچون ... قفس تنده الز صامته له بیهوده قودی

فردی سنمدی بو علم اولدی جهانده مرفوع

سحر و افسونه زبان قلمک سخنکوده قودی

زلفک کاهی شانه مژکانه دولاشدی ... زنجیر جنونه دل دیوانه دولاشدی

کوردم او پری پیکر ایله چاره جیتی ... افسون و فسودم او دسته بیگانه دولاشدی

بزم ایچره کلیجه بزه نوبت ندمادن ... الدن اله کزدی نیجه پیمانه دولاشدی

اول مهر درخشان بولنجه دل سوزان ... کوینده بوشب صبحه دکین خانه دولاشدی

فردی کرزوب اول شاه ورازی بولنجه

چوق مجلسه کردی نیجه میخانه دولاشدی

اول کمان ابروندن قدی کمان ایلر بنی ... ناوک مژکانه هردم نشان ایلر بنی

خال پاینه دوشوب یوزلر سورسم بن ذلیل ... دامن لطفیله برکون درمیان ایلر بنی

باشیم اوزره کزسه ده بلمم همای دولتی ... مرغ عشقم سینه‌م ایچره آشیان ایلر بنی

عالم صورتده اولسه‌م وجودی آشکار ... سطوت عشقک حقیقتده نهان ایلر بنی

کنده سی صونمزسه جام می بکا اولور حرام ... مجلس میده انکچون امتحان ایلر بنی

بو بیله رنکین شعر ایله معنای تعبیر ایتمکه ... سر لسان معنویدن ترجمان ایلر بنی

همت پیران نیازی نوجوان طلب ... کاهی پیر عشق و کاهی نوجوان ایلر بنی

فردیا الهام سمیر طبع پاک روشنم

روح قدس ایله دمادم همزبان ایلر بنی

دودمان اهل همتدر کلاه مولوی ... مشعل راه هدایتدر کلاه مولوی

سر ایدر اهل بصیرت انده یوز بیک عالمی ... دور پایان عیان عرشدر کلاه مولوی

مس وجودک قال ایدوب اتدی بولور زر خالص ... بو نه اکسیر همتدر کلاه مولوی

الله کبرن ایدر شمع وجودک عیان نور ... رسم فانوس حقیقتدر کلاه مولوی

نقشبندی یم حقیقتده ولیکن فردیا   باشمه تاج سعادت کلاه مولوی

در ستایش غوث اکبر مولانا شیخ خالد قدس سره

مسلک اهل هدایتدر طریق خالدی   جمله ارباب نهایتدر فریق خالدی

ذروهٔ توحید ایله تزیین ایدر باطنی   بحر عرفان ده شناور در غریق خالدی

مشعل نور محبتله منور سر بسر   کعبهٔ حقه کیدر فج عمیق خالدی

خلوت وجلوتده کوکلک اولدیسه شایان آنا   مست عشق ایتسون سنی جام رحیق خالدی

بولدی بنده ارک بوسن ایله شرف   فردیا آزاده در عبد عتیق خالدی

نظیرهٔ غزل خواجه حافظ علیه الرحمة

یا طرهٔ تحاکی سودا من اللیالی   زیر سحابه کیرمش مهتاب اخضر و هلالی

نه قدر نه مشکل ایشدر سلب اولدی جان بو حب   هر دم کوکل اوتنده مهمان اولور خیالی

ضبط ایلمک نه ممکن دیوانه اولدی کوکلم   للعشق واردات قد ضاقتنی مجالی

فرقتله کچدی وقتم بایانه ایردی عمرم   یا لیتنی الاقی یوما من الوصالی

ای ساقی کرامت اولدم خمار غمدن   من فیک اعط جاما مه خمرک الحلالی

افتاده قانی فانک دلبر جلال ایدرمش   ویلاه یکون الفتوی مه الموالی

کلزار نظمه فردی وردک عجب طراوت   اجریت فیه نهرا اصفی من الزلالی

ویر برزنبوکیجه جانک وصلتنه وارمزی   ایتمک یوق نه چاره بلهجاره مزی

لب میگونتی صهبا برینو زال ایلیسه   اللی سبب ذقندن اکر اوینون چرزی

یوق یره طار بو دعمر یکی ایتلاف ایتمه   ار شونکه کوره وبرمز سکا جانان بزی

کرمیوب سود قوزیسی یم بویله فتونه   قایمغان ایله وبروب صائمه چکانوغی

فردیا کاتب قدرت نیه صالدی قلمی

نه ایچه کلسه کرک باشمزه یازی چزلی

الدی باشدن عقلمی زلف سیاه سنبلی   طوتدی اطرافی هوای دود دود سنبلی

اوردی ازمار اجنده جیلی باشی قسمتمش ایمش   شاه کوکلی باجدر دی کوشنده سیاه سنبلی

نوش ایدوب صهبای فیضی ولدی کاکل تیز   غمزه ایدر اطرافه مستانه نگاه سنبلی

یوللر اوزره بنجه سر کشلک ایدر کن باغده   طوب بنفشه کرک الدی شاه سنبلی

کاکل مشکینی دولدی قورندی رشکله

فردیا حسن حرادنکه سیاه سنبلی

هالهٔ آغوشمه الدقجه اول مه طلعتی   یقدره افلاک هرشب ولده ذوج جهری

حسنهٔ عشقک بولمه بنم التفات   چشم بیمارک کبی کورمز سه روی صحتی

ذکر یار ایلەلم زمرە ریاض انس اولور | ترک ایدرمی آدم اولان بویلە اعلا صحبتی

زاهدی اغولەم خفت ویریر رطل گران | ویرمسون رندانە باری بزمە بار ثقلتی

فرد یا خوش گلسە دە طبعە عطایا فلک

طاقلر ایسە چکمکە بار گران منتی

سواد کاکلک جبینی تزار دە علم چکدی | خطک آزادە لکدە دفتر عشقە رقم چکدی

سیاه ابروی وسمە ارنە رسم ایلیو نجنم | قضای جبهە لوحە قضا سندن قلم چکدی

قورلمش مجلس عالی اونورمش ساقی دوران | بلبلوب مست ایکن عاشق نیە زیلی دم چکدی

کذرلکن نیجە رقیب عشقندن آزادە | محبت باربنی حامل دلوب چیلی الم چکدی

روشاه ملک عشقک بزمنە داخل اولوب کلم

حضنو ردواردی فردی بمنکلە جا جم چکدی

او قدر نابلطی اوندە کە آنک بدنی | طاغلور لطف نسیم ایلە آنک پیرهنی

سخندن دو گلبو ربان بربر طوطی | لعل نابک ایدجک شبوە شکنی

چاک ایدر یوزدە چشم دل یعقوب ابا | یوسفم دست صبایە ویریجک پیرهنی

گوشمە گلدی دمادە ایدر تجدید حیات | بوسە لکدن کذرک نغمە سار دهنی

سبزە خطک ایدر جانی صفاوملک | عمرک آب روانی نیدە سبزە چمنی

یورش کشتی امالمی ناخبر ایشدی | طرف دیگرە عطف ایلدم اخر دهنی

فرد یابین رە وصلتدە تکاسل ایدیم | بکجا پابند اولە فرقند سوا ما دهنی

نظیرۀ غزل فصیح دده شیخ مولوی

اولبر نیک انسلە قابل دکلدر الفتی | ام بلمم کرنە حال وزرە اولور جمعیتی

حضرت ال ویردی بوکثرت اوزرە انیت بکجا | باعث وحشتدر اول امهو نکاهک وحدتی

فرقدن خالدی بصیرت دفتر او جمعیتە | جمع اولور می بندن نور ازلە نیستی

دام امیدم دوشرمی صیدنە قانع ایکن | باشم اوزرە سایەسن صال همای حرتی

هر گلو قامتی ویا لا اولسەدە | فرد باحال قبیل اول زنبە نکاه همتی

صدمە باد اجلیلە یعقوب دل کوزی | بچهای املک وجدی طاغلدی کوزسی

ای هوسکار طلب زهدلە تنم کارک | آتش عشقدن آل حاب دکولان تجلیسی

اوج همتدە هماکیتی قناعت کار اول | چشکە المە دنا نشلە مرام مکسی

پاس انفاسلە خون اولسەدە دل نافە صفت | بوق یرە ایتمە تلف نفحە نشرین نفسی

اهل دل قافلە سیل اولە مز سنک همیا | لوشنە کامی کیرە باری صدای جرسی

ذوالجناحین اولە کوراوجمعە ورحمت | عزت ای طوطی جان ترک ایدلم بو قفسی

ملکت عشقده بن بنده شاهم فردی

باشمه تنك كلو روبرسه قدر ملکانسی

دوامه وال ولا خال چند نقشبندانك
انکچون خالدیلر مظهر حسن یادم اولدی

نامهای ائمه اثنی عشر رضی الله عنهم

ورت علی ایکی حسن اوچ محمد بر حسین
جعفر و موسی بال سرور اهل حنین

تمت دیوان الفردی قدس سره الباری فی غرة محرم الحرام

سنة احدی وثمانین ومائتین والف حرره بقلم

الفقیر محیی الدین افندی زاده حفیدی السید

فیض الله غفر لهما وستر

عیوبهما

م

ÖZET

[AVCIL, Şükran], [XIX. YY. Şairi Şeyh Hacı Abdullah Ferdi Efendi Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni], Ankara, [2010]

18. yy. sonları ile 19.yy. başlarında yaşamış olan Şeyh Hacı Abdullah Ferdi Efendi İstanbul'da doğup öğrenimini burada tamamladıktan sonra Manisa'da Müftülük görevi yapmış ve 1857-1858 yılında İstanbul'da vefat etmiştir.

Şeyh Hacı Abdullah Ferdi Efendi'nin Divanı içerik olarak incelediğinde; 295 şiirin yer aldığı görülmektedir. Bu şiirlerden yola çıkılarak şairin hayatı, edebi kişiliği şiir-şair hakkındaki görüşleri ve yaşadığı döneme ait bilgiler bulunmaya çalışılmıştır. Şeyh Hacı Abdullah Ferdi Efendi'nin incelediğimiz Divanının yanı sıra "Salat-ı Meşişe" adlı mecmua şerhi, " Mensuh Ayetler" adlı tercümesi, "Kaside-yi Bur" şerhi gibi eserleri bulunmaktadır.

Şeyh Hacı Abdullah Ferdi Efendi kendi döneminde çok fazla üne kavuşmamışsa da edebiyat alanında eserler vererek kültür tarihimiz içerisinde göz ardı edilemeyecek bir şair olarak Divan Edebiyatında yerini almıştır.

Anahtar Sözcükler

1.Şeyh Hacı Abdullah Ferdi Efendi

2. Divan

3. Kaside

4. Gazeller

5. XIX. Yy. Şairi

ABSTRACT

[AVCIL, Şükran]. [XIX. YY. Century Poet's Şeyh Hacı Abdullah Ferdi Efendi Life's, Production, Manner Of Literature and Poet's Collected Poems Critricism Text], [Master Thesis], Ankara [2010]

Şeyh Hacı Abdullah Ferdi Efendi, who lived between at the end of 18 th. century- at the begining of 19 th. century was born in İstanbul and completed his education there, then he worked as a mufti in Manisa and he died in 1857-1858 in İstanbul.

When we consider, the contect of his poet's collected poems, we can see 295 poems in his life, manner of literature, his point of view about poems and poet, informatrion that hi lived could be found the century.

Besides the collection of his poems, there were "Salat-ı Meşişe" as a newspaper, " Mensuh Ayetler" as a translation, "Kaside-yi Bur" as a expounding.

However he wasn't so famous in his century, he contributed classical school of poetry as he wrote importent poems.

Key Words

1. **Şeyh Hacı Abdullah Ferdi Efendi**
2. **Poet's Collected Poems**
3. **Kaside**
4. **Gazel**
5. **XIX. Century Poet's**